TOPICORVM ARISTOTE-
lis Libri octo: cum duo-
bus Elenchorum Boe-
tio seuerino inter-
prete.

PARISIIS
Pro Guillelmo le Bret.

1533

¶PRIMI TOPICORVM ARISTOTELIS,

Quid intendit, & quæ ratiocinandi species.

Cap. I

Propositum quidem negocij est methodum inuenire, per quam poterimus syllogizare de omni proposito problemate ex probabilibus. & ipsi disputationem sustinentes, nihil dicemus repugnans. Primum igitur dicendum quid est syllogismus, & quæ eius differentiæ: quomodo sumatur dialecticus syllogismus. hunc enim quærimus secundum propositum negocium. 2 ¶Est itaque syllogismus, oratio in qua positis quibusdam aliquid aliud a positis ex necessitate accidit per ea quæ posita sunt.
3 ¶Demonstratio vero est quando ex veris & primis syllogismus erit, aut ex talibus quæ per aliqua prima et vera eius quæ circa ipsa est cognitionis principium sumpserunt. 4 ¶Dialecticus autem syllogismus est: qui ex probabilibus est collectus.
5 ¶Sunt autem vera & prima, quæ non per alia sed per seipsa fidem habent. Non enim oportet indisciplinaribus principijs, inquirere propter qd sed scdm vnumquodque principiorum ipsam per se esse fidem. 6 ¶Probabilia autem sunt quæ videntur omnibus, aut plurimis, aut sapientibus: & his, vel omnib⁹ vel plurimis vel maxime familiaribus & pbatis.

7 ¶Litigiosus autem: est syllogismus, ex ijs quæ vi-
dentur probabilia, non sunt autē. 8 ¶Et qui ex pro-
babilibus quidem, aut ex ijs quæ videntur probilia:
est apparens. Non enim omne quod videtur proba-
bile, etiam est probabile. nihil enim eorum quæ di-
cūtur probabilia in superficie, habet omnino phan-
tasiam. velut circa litigiosarum disputationum prin-
cipia accidit se habere. statim enim & sæpius etiam
eis qui parua videre possunt: manifesta est in his, fal-
sitatis natura. 9 ¶Ergo prior quidem eorum, qui di-
cti sunt litigiosi syllogismi, etiā syllogismus dicatur:
reliquus vero litigiosus quidem syllogismus, syllogis-
mus autem non. eo quod videtur quidem ratiocina-
ri. ratiocinatur autem minime. 10 ¶Amplius autem
præter omnes, qui dicti sunt, syllogismos ex ijs quæ
sunt circa aliquas disciplinas peculiaria: fiunt parolo-
gismi, quemadmodum in geometria & huic cogna-
tis: accidit se habere: 11 ¶Videtur autem hic modus
differre a dictis syllogismus. nam neque ex veris &
primis colligit pseudographus: neque ex probabili-
bus. nam sub diffinitione nō cadit, neque enim quæ
omnibus videntur sumit, neque quæ pluribus, neq;
quæ sapientibus, & his, neq; omnibus, neq; plurimis,
neq; probatissimis: sed ex peculiaribus quidem disci-
plinæ sumptis nō veris autem, syllogismū facit, nam
eo quod aut semicirculos describit, non vt oportet,
aut lineas aliquas ducit, non vt ducendæ sunt: para-
logismum facit. 12 ¶Species igitur syllogismorum
vt figuraliter sit complecti, dictæ sint summatim au-
tē dicēdo de omnibus predictis, & de his quæ postea
sunt dicenda: intantum nobis determinatum sit. eo

quod de nullo eorum exactam rationẽ assignare delegimus: sed aliquantulũ figuraliter de his volumus pertrãsire, omnino sufficiens arbitrantes esse secundum propositam methodum posse cognoscere quomodo vnumquodque illorum.

¶ A quot vtilis dialectica, differendiq; disciplina. Cap. II.

Consequẽs autem erit ijs quæ dicta sunt: dicere ad quot & quę, vtile sit hoc negociũ. Est autẽ ad tria. ad exercitationes. ãd colloquia. ad eas quæ secundum philosophiã sunt, disciplinas. Quod igitur ad exercitationem sit vtile, ex hic perspicuum est. methodum enim habentes, facile de proposito argumentari poterimus. Ad colloquia vero eo quod multorum annumerantes opiniones: non ex extrãneis, sed ex proprijs doctrinis sermocinabimur ad eos, transmutãtes quicquid non bene, videtur nobis dicere. Ad secundũ philosophia autem disciplinas: quod potentes ad vtraq; dubitare, facile in singulis intuebimur verum & falsum. præterea autem ad prima eorũ quæ in vnaquaq; disciplina sunt principia. Nam ex proprijs secundũ propositã disciplinã principijs: impossibile est dicere aliquid de ipsis, eo quod prima principia sunt omnium. per ea vero, quę sunt circa singula, probabilia, necesse est de illis transigere. id autem propriũ maximeve peculiare dialectice est. nam cum sit inquisitiua, ad omnium methodorum principia viam habet. Habebimus autem perfecte methodum quãdo perinde habebimus ac in rhetorica & medicina, & huiusmodi facultatibus. Hoc autem ex ijs quę contingunt, facere quę eligimus. nam

neque rhetor omní ex modo persuadebit, neq; medicus sanabit: sed si ex ijs quæ contingunt nihil omiserit, sufficiēter eū disciplinam habere dixerimus.

¶ Ex quibus & quot, disceptatio dialectica constet. Cap. III.

Primum igitur considerandū, ex quibus est methodus. si quidē sūpserimus ad quot, & quę & ex quibus orationes, & de quibus syllogismi, & quomodo his abūdemus: habebimus sufficiēter propositū. 15 ¶ Sunt autē numero equalia & eadē ea ex quibus orationes, & de quibus syllogismi. fiunt enim orationes ex ꝓpositionibus. de quibus autē syllogismi fiūt, problemata sunt. Omnis autē propositio & omne ꝓblema: aut propriū, aut genus, aut accidens indicat etenim differētia cū est generalis, cū genere ordināda est. 16 ¶ Quoniā autem proprij hoc quidē quid est esse significat, illud autē nō significat: diuidatur propriū in vtrasq; prædictas partes & vocetur illud quod quid erat esse significat, terminus: reliquū vero secūdū comunē de ipsis assignata nōminationē, nuncupetur propriū. manifestū igitur ex ijs quę dicta sunt ꝙ secundū pręsentē diuisionē quatuor omnia accidit fieri: aut ꝓpriū, aut terminū, aut genus, aut accidēs. 17 ¶ Nemo autē nos opinetur dicere ꝙ vnūquodq; horū secūdū se dictū, propositio vel problema est: sed ꝙ ab his & problemata & propositiones fiunt. 18 ¶ Differūt autē problema & propositio modo. nam cum sic dicitur: putasne animal gressibile bipes diffinitio est hominis. & putasne animal genus est hominis. propositio fit. si autem, vtrum animal gressibile bipes diffinitio est hominis

an non problema fit. similiter autem & in alijs.
19 ¶Quare merito æqualia numero problemata & propositiones sunt. nam ab omni propositione problema efficies, mutans modum.

¶De termino, proprio, genere & accidente. Cap. IIII.

Dicendum autẽ: quid terminus, quid propriũ, quid genus, quid accidẽs. 21 ¶Est autẽ terminꝰ qdẽ oratio quid erat esse significãs. Assignatur autem aut oratio pro nomine, aut oratio pro oratione. possibile est enim & eorum quæ sub oratione significantur quædam diffiniri. quicunque autẽ quolibet modo nomine assignationem faciunt: manifestum quoniam non assignãt ij rei diffinitionem. eo quod omnis diffinitio: oratio quædam est, accommodatum tamen termino & huiusmodi ponendum est. vt quod honestum est decens. similiter autem & vtrũ idem sensus & disciplina, vel diuersum etenim circa diffinitiones vtrum idem vel diuersum, plurima fit immoratio. Simpliciter autem accommodata termino omnia dicantur: quæ sub eadem disciplina cum diffinitionibus continentur. quod autem omnia quę nunc dicta sunt, huiusmodi sunt: manifestũ ex his. Potentes enim quod idem & quod diuersum disputare: eodem modo & ad diffinitiones argumẽtari facile poterimus. nam ostendentes quod non idem est, interimentes erimus diffinitionẽ. non tamẽ conuertitur quod nunc dictum est. non enim sufficiẽs est ad astruendum diffinitionem ostendere idem esse, attamen ad destruendũ, sufficiens est ostẽdere qꝫ

non idem eſt. 22 ¶Proprium autem eſt quod non indicat quid eſt eſſe: ſoli autẽ ineſt & conuerſim prę dicatur de re. vt proprium eſt hominis grammatices eſſe ſuſceptiuum, nam ſi homo eſt, & grammatices ſuſceptibilis eſt. & ſi grammatices ſuſceptiuum eſt, & homo eſt. 23 ¶Nemo enim proprium dicit quod contingit alij ineſſe. vt homini dormire: ne quidem ſi forſitan per aliquod tempus ineſt ſoli. Si atem forte dicatur aliquid talium proprium: non ſimpliciter, ſed aliquando vel ad aliquid dicetur. nam ex dextris quidem eſſe: aliquando proprium eſt. Bipes autem ab aliquid propriũ eſt dictum. vt homini ad equum, & canem. Quod autem eorum quæ contingunt alij ineſſe: nullum conuerſim prædicatur, manifeſtum eſt. non enim neceſſarium eſt ſi quid dormit, hominem eſſe. 24 ¶Genus autem eſt quod de pluribus & differentibus ſpecie in eo quod quid eſt prædicatur. In eo quod quid eſt prædicari ea dicuntur: quæcunque conuenit eum qui interrogatus eſt reddere quid eſt quod propoſitũ eſt. quemadmodum de homine conuenit eum qui interrogatus eſt, quid id eſt quod prodoſitũ eſt: dicere ꝙ animal. 25 ¶Generi autem accõmodatũ eſt vtrum in eodẽ genere aliud alij an in altero ſit. Nam & huiuſmodi ſub eadem methodo cadit cum genere. diſputãtes enim ꝙ animal genus hominis ſimiliter & bouis: diſputantes erimus quoniã hæc in eodem ſunt genere. ſi autẽ alteri⁹ quidem oſtẽdamus ꝙ genus eſt, alterius autẽ ꝙ nõ eſt: diſputãtes erimus quoniã non in eodem genere hæc ſunt. 26 ¶Accidẽs autẽ eſt quod nihil horum eſt, neq; diffinitio neq; propriũ neq; gen⁹: ineſt autẽ rei.

27 ¶ Et quod cõtingit inesse cuiuis vni, & eidem: & non inesse. vt sedere contingit inesse alicui eidem & non inesse. similiter autem & album. nam & eidem nihil probibet quãdoq; albũ, quãdoq; non album esse.
28 ¶ Est autem accidentis diffinitionum secunda. melior. nã cum dicitur prima, necessarium est si debet quis intelligere: præscire quid est terminus. & genus, & proprium. secunda autem perfecta est ad cognoscendum, quid est quod dicitur per se. 26
¶ Annectantur autem accidenti & quæ ad seinuicẽ sunt comparationes quolibet modo ab accidente dictæ. vt vtrum honestum, an quod confert, expetibilius. & vtrum quæ est secundum virtutem an quæ secundum voluptatem suauior vita. & si quid aliud similiter his est dictũ. in omnibus enĩ talibus vtri magis prædicatum accidit: quæstio fit. 30 ¶ Manifestũ est autem ex his: quoniam accidens nihil prohibet, & quando, & ad aliquid proprium fieri. vt sedere cum sit accidens, quando quis solus sedet: tunc aliquando proprium erit. solo vero sedente: ad non sedentes proprium. quare & ad aliquid, & aliquando nihil prohibet accidens, proprium fieri: simpliciter autem proprium non erit.

¶ Quod cætera prædicata aliquid claudãt eorũ quæ diffinitio continet. Cap. V.

Non lateat autẽ nos quoniã quæ ad propriũ & genus & accidens omnia dicũtur: & ad diffinitiones conueniet dici. Ostendẽtes enim quoniam nõ ei soli inest quod est sub diffinitione, quem admodũ & in proprio, aut quoniã non genus quod assignatum est in diffinitione aut quoniam nõ inest,

aliquid eorum quæ in diffinitione dicta sunt, quod quidem & in accidente dici potest, interimentes erimus diffinitionem. Quare secundum prius assignatam rationem, omnia erunt quodam modo diffinitioni accõmodanda quæ enumerata sunt. 32 ¶ Sed non propter hoc vnam in omnibus vniuersalem methodum quærendum. neque enim facile inuenire hanc est: & si inueniatur, omnino obscura & insuauis plane fuerit ad propositum negocium. Propria vero in vnoquoque determinatorum generum assignata methodo, facile ex ijs quę circa vnumquodque propria sunt: decursus propositi fieri possit 33 ¶ Quare vniuersaliter figura quidem, quemadmodum dictũ est prius, diuidendum est. reliquorum autem ea quæ maxime sunt singulis peculiaria: annectendũ, diffinitioni & generi accommodata ea nuncupantes. pene autem adiuncta sunt, quæ dicta sunt ad singula.

¶ De eodem. Cap. VI.

Primum autem omnium de eodem determinãdum: quotiens dicitur. Videbitur autem idem vt figuraliter sit sumere: tripliciter diuidi. Numero enim aut specie, aut genere: idem solemus appellare. Numero quidem, quorum nomina plura: res autem vna. vt indumentum & vestis. Specie autem quæ cum sint plura, differentia sunt secundum speciem. vt homo homini, equus equo. nam huiusmodi specie dicuntur eadem: quæcunq; sub eadem specie sunt. Similiter autem & genere eadem: quæcunq; sub eodem genere sunt. vt equus homini.

35 ¶ Videbitur autẽ ab eodẽ fonte aqua quæ eadẽ

dicitur:habere aliquam differentiam præter dictos modos. Non tamen, sed & huiusmodi in eodem ordinetur ijs quæ secundum vnam speciem quoquomodo dicta sunt. omnia enim talia cognata & affinia sibijnuicem videtur esse. nam omnis aqua omni aquæ eadem specie dicitur: eo quod habeat quandã similitudinem. ab eodem autem fonte aqua quæ eadem dicitur, nullo alio differt: q̃ eo q; vehementior sit similitudo. quare non separamus idem ab ijs quæ secundum vnam speciem quoquomodo dicuntur.

36 ¶Maxime autẽ indubitanter quod vnum est numero: idem ab omnibus videtur dici: solet autem & hoc assignari multipliciter. ꝓprijssime autem & primo quando nomine vel termino idem: assignatum fuerit. vt vestis indumento. & animal gressibile bipes, homini. Secũdũ autẽ quãdo proprio. vt disciplinæ susceptibilis homini, & quod natura sursum fertur igni. Tertium vero quando ab accidẽte, vt sedẽs vel musicum Socrati. omnia enim hęc vnũ numero volunt significare. Q; autem verũ sit quod nunc dictum est: ex trãssumentibus nũcupationes maxime quis discat. sæpe enim præcipientes nomine vocare aliquem sedẽtium: trãssumimus. quãdo forte is non intelligit cui præceptũ facimus: tanq̃ ab accidẽte. ipo magis intelligẽte. & iubemus sedentẽ, vel disputãtẽ vocare ad nos, manifestũ q; vt eũdem opinantes & secũdum nomẽ & secũdum accidẽs significare. ergo idẽ quemadmodũ dictum est tripliciter diuidatur.

¶Omnem disputationem dialecticam esse ex termino, proprio, genere aut accidente: & vbi illa reperiantur Cap. VII.

QVoniã autẽ ex prius dictis sunt orationes: & per hæc, & ad hæc vna quidem fides est per inductionem, Si enim quis consideret vnamquanq; propositionum æ problematum: apparebit aut a termino, aut a proprio, aut a genere, aut ab accidente facta. Alia autẽ fides per syllogismum necesse est enim omne quod de aliquo prædicatur: aut cõuersim de re prædicari, aut non. & si conuersim prædicatur: terminus erit vel proprium. Nam si significat quid est esse: est terminus. si autem non significet proprium. hoc enim erat proprium quod conuersim prædicatur: non significans quid est esse. si autem nõ conuersim prædicatur de re: aut ex ijs quæ in diffinitione, subiecti dicuntur, est, aut non. & si est ex ijs quæ in diffinitione dicuntur: genus aut differẽtia erit, eo quod diffinitio ex genere & differentijs est. si vero ex ijs non est quę in diffinitione dicuntur, palam est quoniã accidens erit, nam accidens diceba tur: quod neq; terminus, neq; genus, neq; proprium: inest autem rei. 38 ¶Post hæc autem oportet determinare genera prædicamentorum in quibus sunt dictæ quatuor differentiæ. sunt hæc qutem numero decẽ: quid est, quantũ, quale, ad aliquid, vbi, quando situm esse, habere, facere, pati. semper enim accidẽs & genus & proprium & diffinitio in vno prædicamentorum horum erit. nam omnes ab his propositiones: aut quid est, aut quale est, aut quantum, aut aliorum aliquod prædicamentorum significãt. Manifestum est autem ex eisdem: quoniam quod quid est significans quandoq; quidem substantiam significat, quandoq; autem quale, quãdoq; vero aliquod

aliorum prædicamentorum.nam quando posito homine dixerit φ positũ est hominem esse vel animal: & quid est dicit, & significat substantiam. quãdo colore albo posito dixerit quod positum est album esse vel colorem, quid est dicit & quale significat. Similiter autem & si cubitali magnitudine posita dixerit quod positum est cubitalem esse magnitudinem: & quid est dicit, & quantum significat. similiter autem & in alijs. vnũquodq; enim talium siue de eodem dicatur, siue genus de hoc: quid est significat. quando autem de alio, non quid est significat: sed quantũ aut quale aut aliquod aliorum prædicamentorũ. Quare de quibus sunt disputationes, & ex quibus: hæc & tanta sunt. Quomodo autem sumemus, & per quæ copiosi erimus: post hæc dicendum.

De propositione dialectica. Cap.VIII.

Primũ igitur determinetur quid est ꝓpositio dialectica, & quid problema dialecticũ. Non enim omnem propositionem, nec omne ꝓblema: dialecticũ ponendũ: nullus enim offeret qui mẽte habeat, quod nulli videtur: nec proponet quod omnibus est manifestũ, vel plurimis. nam hæc quidẽ nõ habet dubitationẽ: illa autem nemo ponet.

40 Est autem propositio dialectica interrogatio probabilis, aut omnibus aut plurimis, aut sapientibus & his vel omnibus vel plurimis vel maxime familiaribus nõ inopinabilis. Ponet enim aliquis quod videtur sapientibus: nisi id contrarium sit, mllto rum opinionibus. 41 Sunt autem propositiones dialecticæ: & ea quæ probabilibus sunt similia, & contraria ijs quæ videntur esse probabilia secun-

dum contradictionem protensa; & quæcūq; opiniones sunt secundū artes inuētas. si enim probabile est eandem esse cōtrariorū disciplinam: & sensum eūdē esse cōtrariorum probabile apparebit: & si vnam numero grāmmaticē esse: & tibicinariam vnam si autem plures grāmaticas: & plures tibicinarias. omnia enim similia & cognata hæc videntur esse. Similiter autem & ea quæ probabilibus sunt cōtraria secudū cōtradictionem protensa. probabilia videntur. si enim probabile est quod oportet amicis benefacere: & ꝙ non oportet amicis malefacere, probabile est. est autem cōtrarium quidem ꝙ oportet malefacere amicis: secundum cōtradictionem autem ꝙ non oportet amicis malefacere. similiter autem & si oportet amicis benefacere: inimicis non oportet. est autem & hoc secundum contradictionem contrariorum. nam contrarium est quod oportet inimicis benefacere. similiter autem & in alijs. Probabile autem & in similitudine apparet: etiam contrarium de contrario. vt si oportet amicis benefacere: & innimicis oportet male. apparebit & contrarium hoc quod est amicis benefacere: ei quod inimicis male. vtrum autem secundum veritatem se habeat vel non: in ijs quæ de contrario dicentur, ostendetur. ¶ Palam autem quoniam & quęcūque opiniones secundum artes sunt: dialecticę propositiones sunt. ponet enim aliquis ea quæ videntur ijs qui in eis probati sunt. vt de his quidem quæ in geometria vt geometer. de illis autem quæ in medicina vt medicus.

¶ De problemate dialectico & positione diactica. Cap. IX.

PRoblema autem dialecticū: est speculatio intendēs vel ad electionē & fugā, vel ad veritatem & scientiam, aut per se, aut vt adminiculans ad aliquid aliud talium, de quo aut neutro modo opinantur, aut contrarie plerīq; sapientibus. aut sapiētes plerisq;, aut vtriq; iidem eisdem. 45 ❡Quædam enim problematum vtile est scire tantum ad eligendum vel fugiendum. vt vtrum voluptas sit eligēda an non. Quædam autem ad sciendum tantum. vt vtrum mundus æternus sit an non. Quædam vero ipsa per se quidem ad neutrum horum: amminiculantia autem sunt ad aliqua talium. pleraque enim ipsa quidem per se non volumus cognoscere: sed aliorum gratia. vt per illa, aliud quippiam cognoscamus. Sunt autem problemata & de quibus contrarij sunt syllogismi. dubitationem enim habent vtrum sic se habent nn non sic: eo quod de vtrisque sunt rationes suasibiles. Et de quibus rationem non habemus cum sint magna, difficile arbitrantes esse propter quid assignare. vt vtrum mundus, sit æternus, an non. nam huiusmodi quæret aliquis. Problemata ergo & propositiones, vt dictum est, determinata sint. 46 ❡Positio est opinio admirabilis alicuius familiarium secundum philosophiam. vt quod non est contradicere: quemadmodum dixit Antisthenes. & quod omnia mouentur: secundum Heraclitum. aut quod vnum est ens: quemadmodum Melissus dixit (nam de quouis contraria opinionibus proferēte, curam habere stultum est) aut de quibus orationē habemus cōtrariā opinionibus. vt qm̄ non omne quod est; vel factū est vel æternum, quem

admodum sophistę dicũt. Nam musicum, grammaticum esse: neq; factum: neq; esse æternum hoc enim & si alicui non videatur: videbitur vtiq; eo ꝙ rationem habeat suasibilem. 47 ¶ Est igitur & positio quidem problema. non autem omne problema positio. eo ꝙ quędam problematum talia sunt de quibus neutro modo opinamur. Quod autem est & positio problema manifestum est. necesse est enim ex ijs quæ dicta sunt, aut plures sapientibus circa positionem dubitare. aut vtroslibet sibimet eo ꝙ opinio quędam admiranda positio est. Pene autem nunc omnia dialectica problemata: positiões vocãtur. Differat autem nihil quomodolibet dictum. non enim nomen effingere volentes diuisimus sic ea: sed vt nõ lateant nos, cum quędam eorum sunt differentiæ. 48 ¶ Non oportet autem omne problema nec omnem positionem considerare: sed quã dubitabit aliquis eorum qui ratione egent & nõ pœna vel sensu. Nam qui dubitant vtrũ oporteat deos honorare & parentes diligere, an non. pœna indigent, qui vero vtrum nix alba, an non. sensu. 49 ¶ Neque vero quorum propinqua est demonstratio: neque quorũ valde longe. nam illa quidem nõ habẽt dubitationẽ: hęc autẽ magis q̃ secũdũ facultatem exercitatiuam.

¶ De speciebus differendi, dialecticæq; disputationis. Cap. X.

DEterminatis autẽ his oportet diuidere: quot dialecticarum disputationũ sunt species. Est autem inductio quidem hæc: illa autem syllogismus. Et syllogismus quidem quid est: dictum est prius. Inductio vero est a singularibus ad vniuersa-

lia acceſſio, vtſi eſt gubernator eruditus, optimus, & auriga; & omnes qui eſt eruditus in vnoquoq;, optimus. 51 ¶ Eſt autẽ inductio verſimilior & clarior & ſecundum ſenſum notior, & pluribus communis. ſyllogiſmus autem valentior, & ad cõtradicentes efficior. Ergo genera de quibus diſputationes & ex quibus: quemadmodum ante dictum eſt determinata ſint.

¶ De inſtrumentis, quibus ſyllogiſmorum copiam nobis ad differẽdum ſuppeditam⁹. Cap. XI.

INſtrumenta autem per quæ abundemus ſyllogiſmis ſunt quatuor. Vnum quidẽ, propoſitiones ſumere. Secundũ autem: quotuplicitęr vnũ quodq; dicitur, poſſe diſtinguere. Tertium, differentias inuenire. Quartum autem, ſimilitudinis conſideratio.

53 ¶ Sunt autem & modo quodã etiam tria horum, propoſitiones. Eſt enim vnumquodque eorum propoſitionem facere. vt quod eligẽdum eſt honeſtum, vel delectabile, vel vtile & quod differt ſenſus a diſciplina: eo quod amittenti eam, poſſibile eſt rurſum ſumere, illum autem impoſſibile. Et quoniã ſimiliter ſe habet ſalubre ad ſanitatem, & habile ad bonã habitudinem. Eſt autem prima propoſitione, ab ijs quæ multipliciter dicuntur. ſecunda, a differentijs. tertia vero, a ſimilibus.

¶ De ſumptione propoſitionum. Cap. XII.

ERgo propoſitiones quidem eligendum quotquot modis determinatum eſt in propoſitione aut omniũ opiniones proponenti, aut plurium aut ſapientum, & horum, vel omnium, vel plurimo-

rum, vel notissimorum. 55 ¶Aut etiam contrarias apparentibus, & quæcunq; opiniones secundum artem sunt. at oportet protendere contrarias apparentibus probabilibus, secundum cõtradictionẽ: quemadmodum dictum est prius. 56 ¶Vtile autem & facere eas in eligendo non solum quæ sunt probabiles, sed & similes eis. vt quod contrariorum idem est sensus. nam & scientia contrariorum est eadem. Et quod videmus suscipientes aliquid, non emitentes. nam & in alijs sensibus sic est. nam & audimus suscipientes aliquid non emittentes, & olfacimus eodem modo. similiter autem & in alijs. 57 ¶Amplius. Quæcunque in omnibus vel plurimis videntur: sumendum vt principium, & apparentem positionem. nam ponunt qui non conspiciunt: in aliquo non sic. 58 ¶Eligere autem oportet & ex scriptis disceptationibus. 59 Descriptiones autem facere in vnoquoque genere supponentes seorsum, vt de bono, aut de animali, & de bono omni, incipientem a quid est. 60 ¶Annotare autem & singulorum opiniones, vt quod empedocles quatuor dixit elementa corporum esse. ponet enim aliquis quod ab aliquo probato dictum est. Sunt autem, vt figuraliter sit complecti, propositionum & problematum partes tres. nam aliæ sunt morales propositiones: aliæ naturales, aliæ rationales. morales quidem sunt huiusmodi. vt vtrum oporteat parentibus magis an legibus obedire, si dissentiãt. rationales vero vtvtrũ contrariorum eadem disciplina an non. naturales autem vt vtrum mundus sit æternus nec ne. Similiter autem & problemata. At vero quales sint singulæ

earum quæ dictæ sunt: diffinitione quidem non facile assignare est de ipsis. est autem ea, quæ per inductione est, assuetudine tentandum cognoscere vnam quanq; earum: secundum prædicta exempla consideranti. Ad philosophiam igitur, secundum veritatem de his negociandum. Dialectico autem modo ad opinionem. 61 ¶Sumendæ autem quam maxime vniuersales propositiones omnes & vna facienda multæ. vt quod oppositorum eadem disciplina deinde quod contrariorum, & quod ad aliquid. Eodem modo & ipsę rursum diuidendæ: quousq; contingere potest diuisio. vt quod boni & mali, & albi & nigri, & frigidi & calidi. similiter autem & in alijs. De prępositionibus igitur sufficiant prędicta.

¶De multiplicis distinctione. Ca. XIII.

Ipsum autem quotupliciter negociandum est non solum quæcunque dicuntur secundum alium modum: sed & rationes eorum tentandum assignare. vt non solum quod bonum alio quidem modo dicitur iustitia & fortitudo, habile autem & salubre: sed quod & illa quidem eo quod ipsa qualia quædam sunt, hæc autem eo quod effectiua alicuius, & non eo quod qualia quædam illa sunt. similiter autem & in alijs. 71 ¶Vtrum autem multipliciter aut vno modo specie dicitur: per hæc considerandum. Primum quidem in contrario perspiciendum: si mntipliciter dicitur, siue specie, siue nomine dissonet. Quædam enim statim & nominibus alia sunt. vt acuto in voce contrarium est, graue: in magnitudiue autem obtusum. patet igitur quod contrarium acuto multipliciter dicitur. si autem hoc,

manifestum ergo quoniam amare æquiuocum. 65 ¶Præterea in medijs. Si huic quidem est aliquid mediũ, illi autem nihil. Aut si vtrisq; quidem, est non idem autem. vt clari & obscuri in coloribus quidem aliquid est medium, fuscum: in voce autem nihil. Aut si forte raucum quemadmodum quidam dicũt raucam vocem medium esse quare æquiuocum clarum. similiter autem & obscurum. 66 Insuper si horum quidem plura media: illorum autem vnum, vt in claro & obscuro. Nam in coloribus plura media: in voce autem vnum, raucum. 67 ¶Rursum in eo quod secundum contradictionem opponitur considerandum: si multipliciter dicitur. Nam si hoc multipliciter dicitur, & quod huic opponitur multipliciter dicetur. vt non videre multipliciciter dicitur vnum quidem non habere visum: alterum autem non operari visu. Si autem hoc multipliciter dicitur necessarium est & videre multipliciter dici. vtrique enim non videre opponitur. vt ei quidem quod est non habere visum, habere. illi autem quod est non operari visu, operari. 68 ¶Amplius in ijs quæ secundum priuationem & habitum dicuntur, perspiciendum. Si enim alterum multipliciter dicitur, & reliquum. vt si sensibile multipliciter dicitur, & secundum animam & corpus: & insensibile multipliciter dicetur, secundum animam & corpus. Quod autem secundum priuationem & habitum opponuntur quæ dicta sunt, manifestum: eo quod nata sint vtrunque sensuum habere animalia, & secundum animam, & secundum corpus. 69 ¶Amplius autem in casibus considerandum. Nam si iuste multiplici-

ter dicitur,& iustum multipliciter dicetur. secũdum vtrunq; enim istorum est iustum.vt si iuste dicitur,& secundum sui cognitionem iudicare,& vt oportet:similiter & iustum. eodem autem modo & si salubre multipliciter dicitur,& salubriter multipliciter dicetur.vt si salubre dicitur hoc quidem sanitatis effectiuum,illud autem conseruatiuum,quoddam vero significatiuum:& salubriter vel effectiue vel conseruatiue vel significatiue dicetur. Similiter autem & in alijs quando ipsum multipliciter dictum fuerit,& casus ab eo multipliciter dicetur:& si casus.& ipsum.

70 ¶Consideranda autem & genera secundum nomen predicationum si eędem sint nominibus.Nam si non eędem,manifestum est quoniam ęquiuocum est quod dicitur.vt bonum in cibis quidem effectiuum est voluptatis,in medicina autem effectiuum sanitatis,in anima vero qualem esse:vt castã vel fortem vel iustam similiter autem & in homine aliquotiens autem & quando vt in tẽpore bonum:bonum enim dicitur in tempore]plerunq; autem quantum in mediocri[dicitur enim & mediocre bonũ] quare æquiuocum bonum. Similiter autem & candidum in corpore quidem color,in voce autem bene audibile. Similiter autem & acutum non enim similiter idem in omnibus dicitur.nam vox acuta quidem velox[sicut dicunt:qui secundum numeros harmonici sunt]angulus autem acutus qui minor est recto,gladius vero,qui est angulę acuti. 71. ¶Consideranda etiam & genera eorum,quæ sunt sub eodem nomine,si diuersa & nõ subalterna sunt vt equus, hoc autem animal & hoc vas.diuersa enim quæ scundum

nomen est horum ratio. nam hoc quidem animal, quid significat: illud vero vas, quale quid. Si autem subalterna sint genera, nõ necessariũ diuersas esse rationes. Vt corui animal & auis genus est: quãdo autẽ coruum dicimus auem esse & animal, quid dicimus eundem esse. quare vtraq; genera de eodem prædicantur. similiter autẽ & quãdo animal volatile bipes coruum dicimus, auem dicimus eundem esse. & sic ergo vtraq; genera de coruo prædicãtur: & ratio eorum. In non subalternis generibus non accidit hoc. neq; enim quãdo vas dicimus, animal dicimus: neq; quãdo animal, vas. 72. Considerandũ autem nõ solum si in proposito diuersa sunt genera, & non subalterna: sed & in contrario. Si enim contrarium multipliciter dicitur, manifestũ quoniam & propositum.

93 ¶ Vtile autem ad diffinitionem inspicere quæ de cõposito fit. vt candidi corporis & cãdidæ vocis. nã sublato proprio, eadẽ ratione oportet relinqui hoc, autẽ nõ accidit in æquiuocis, vt in iis quæ nunc dicta sunt. nã hoc quidẽ erit corp⁹ habẽs talẽ colorẽ; illud autẽ, vox bene audibilis. sublato igitur corpore & voce, nõ idẽ in vtraq; relinquitur. at oportet si vniuocũ esset albũ, qd in vtraq; dicitur esse idem, 74 ¶ Sæpe autẽ & in ipsis diffinitionib⁹ latet assequẽs æquiuocũ quapropter & in diffinitiõe cõsiderãdũ. vt si qs significatiuũ vel effectiuũ sanitatis qd moderate se habet ad sanitatẽ dicat esse, nõ refutãdũ: sed inspiciẽdũ qd moderate quidẽ secũdũ vtrũq; dixit. vt si hoc quidẽ tale significat vt facere sanitatẽ; illud aũt tale vt significare qualis qdẽ sit habit⁹. 75 ¶ Adhuc si nõ cõparabilia sũt secũdũ magis & min⁹ vel similiter. vt cla-

ra vox, clara vestis: & acutus humor & acuta vox. hæc enim neque simpliciter dicũtur clara vel acuta, neque magis alterum: quare æquiuocum clarum & acutum. nam vniuocum omne, cõparabile. aut enim similiter dicetur aut magis alterum. 76. ¶Quoniã autem diuersorum generũ & non subalternatim positorum diuersæ species sunt & differẽtiæ: vt animalis, & scientiæ, diuersæ enim horum differentiæ. considerandum si quæ sub eodem sunt nomine diuersorum generum & non subalternorum diuersæ differentiæ sint. vt acutum vocis & magnitudinis. differt enim vox a voce eo quod acuta sit. similiter & magnitudo a magnitudine, quare æquiuocum acutum. diuersorum enim generum & non subalternatorum diuersæ differentiæ sunt. 77 ¶Rursum si eorundem quæ sunt sub eodem nomine, diuersæ differentiæ sunt. vt coloris qui est in corporibus & in melodijs. Nam eius qui est in corporibus congregatiuum & disgregatiuũ visus: eius vero qui in melodijs non eædem differẽtiæ. quare æquiuocum color. nam eorundem, eadem differentiæ. 78 ¶Amplius quoniam species nullius est differentia: inspicere oportet si eorum quæ sub eodem sunt nomine, hoc quidem species est, illud autem differentia. vt clarum quod in corpore quidem, species coloris, quod autem in voce, differẽtia. Differt enim vox a voce, eo quod clara sit. De eo igitur quod multipliciter dicitur, per hæc & huiusmodi perspiciendum.

¶De differentiarum inuentione, similium consideratione & vtilitatibus instrumẽtorũ, Cap. XIIII.

Differētias autē in ipsis generibus ad se inuicē perspiciēdum. vt quo differt iustitia a fortitudine. & prudētia a tēperātia, hæc enim omnia ex eodem genere sunt, ex virtute 80. ¶Et ex alio ad aliud. vt in ijs quæ non nimium differunt. vt in quo differt sensus a sententia. nō in ijs quæ multū differūt: manifeste sunt omnino differētię. 81 ¶Similitudinem autē cōsiderādum: in ijs que sunt in diuersis generibus. vt sicut alterū ad alterū quidē: sic aliud ad aliud vt sicut sciētia ad scibile, sic sensus ad sensibile. & vt alterum in altero aliquo: sic aliud in alio. vt quēadmodū visus in oculo: mens in anima. & vt tranquilitas in mari: serenitas in aere. vtrunq; enim quies. 82 ¶Maxime autem in ijs quæ multū distāt exerceri oportet. facile enim in reliquis poterimus. similia inspicere. 83 ¶Cōsiderandū autem & ea quę sub eodem sunt genere: si quid inest omnib⁹ idem. vt homini & equo & cani. nam si inest aliquid eis idē: in eo sunt similia. 84 ¶Vtile autem ipsum quidē quod quotupliciter dicitur cōsiderasse: ad dilucidītatem. maxime autē quis sciet quid ponatur. manifesto facto qutuplicīter dicitur. 85 ¶Et ad fieri secundum rem eandem: & nō ad nomen syllogismos. si enim immanifestum sit quotupliciter dicitur: contingit nō ad idem etiam qui respōdet, & qui interrogat ferre intellectū manifestato autem quotupliciter dicitur & ad quid ferens ponat: ridiculus videbitur interrogans esse, si non ad hoc sermonem faciat. 86 ¶Vtile etiam & vt nō falsa ratione decipiamur sed decipiamus potius. nā scientes quotupliciter dicitur: nō allucinabimur, sed sciemus si non ad

idem sermonē faciat is qui interrogat: & ipsi interro-
gantes poterimus apparēti rōcinatione fallere: nisi
is qui respondet, agnoscat quotupliciter dicitur. hoc
non in omnibus semper possibile: sed quādo fuerint
eorum quæ multipliciter dicuntur alia quidem vera
alia autem falsa. Est autem proprie non conueniens
modus hic dialecticæ. quare omnino vitanda diale
cticis huiusmodi ad nomen disputatio. nisi quis ali-
ter non possit de proposito disserere. 86 ¶Differenti-
as autem inuenire vtile: & ad syllogismos de eodem
& diuerso, & ad cognoscēdum quid est vnūquodq;.
Q; autem ad syllogismos de eodē & diuerso vtile:
manifestum inuenientes enim differentiam propo-
sitorum quālibet ostendentes erimus, quoniam non
idem. 88 ¶Ad cognoscendum autē quid est vnum
quodq;. eo ꝙ propriam substantiē cuiusq; rationem
ijs quæ, circa vnūquodq; sunt, accommodatis diffe-
rentijs separare solem? 89 ¶Similitudinis autem cō
sideratio vtilis est ad inductiuas rationes, & de syllo
gismos ex suppositione, & ad assignationem diffini
tionum. Ad inductiuas quidem rationes. eo ꝙ circa
singula in similibus inductione: vniuersale existi-
mamus inducere non enim facile est inducere: igno-
rantes simila. 90 ¶Ad syllogismos ex suppositione:
eo ꝙ probabile est quemadmodum in vno similiū
se habet: sic & in reliquis. Quare ad quodcūq; eorū
facultatē habebimus disputandi: profitebimur quē-
admodū in his se habet, sic & in proposito habere.
Id enim ostendentes: & propositum ex suppositiōe
ostēdentes erimus. supponētes enim quo modo in
his se habet, sic & in proposito se habere demonstra

tionem faciemus. 91 ¶ Ad diffinitionũ autem assi-gnationem: eo q potentes conspicere quid in vnoquo idem: non dubitabimus ad quid oporteat genus, cum diffiniemus propositũ, collocare. nam communium quod maxime in eo quod quid prędicatur: genus erit. Similiter autem & in multum distantibus vtilis ad diffiniones similitudinis consideratio. vt quod idem traquillitas in mari: & serenitas in aere. vtrũq; enim quies. & quoniam punctum in linea: & vnitas in numero. vtrũq; enim principium. quare cõmune in omnibus genus assignantes: arbitrabimur nõ extraneę diffinire. Pene autem & diffinientes: sic solent assignare. nam & vnitatem prin-[redacted] numeri dicunt esse: & punctum principium lineę. manifestum igitur quoniam ad commune vtrocunque: genus collocant. Instrumenta itaque p quæ sunt syllogismi: hæc sunt. loci autem ad quos vtilia sunt, prædicta: ijs sunt qui dicendi sunt.

¶ Primi libri Topicorum Finis.

¶ SECVNDI TOPICORVM ARIstotelis de problematis vniuersalibus, & in quibus prędicatis inesse & esse conuertuntur. Cap. I.

Svnt autem ploblematum hæc quidem vniuersalia illa vero particularia. vniuersalia quidem, vt omnis voluptas bonum & nulla voluptas bonum. particulalia vero, vt aliqua voluptas bonum & aliqua voluptas non bonum.

2. ¶ Sunt autem ad vtraque

genera problematum cōmunia vniuersalia: & constructiua, & destructiua. Ostendentes enim ꝙ omni inest: & ꝙ alicui inest ostendentes erimus similiter autem & si ꝙ nulli inest ostēderimus: & ꝙ nō omni inest ostendentes erimus. 3 ¶Primum ergo de vniuersalibus destructiuis dicendum: eo ꝙ communia sint huiusmodi ad vniuersalia & particularia. & quia magis positiones afferāt: in eo quod inest, ꝗ non disputantes autem destruant. 4 ¶Est autem difficillimum conuerti ab accidēte propriam nominationē. Nam aliquo modo & nō vniuersaliter in solis cōtingit accidētibus. a diffinitione enim & proprio & genere necessariū est conuerti: vt si inest alicui animal gressibile bipes esse: conuertentem verum erit dicere quoniam illud animal gressibile bipes est. similiter autem a genere. nā si animal inest alicui: animal est. eodem autem modo & in proprio est. si enim alicui inest grāmatices susceptiuū esse: grāmatices susceptiuum erit. nā nihil horū cōtingit secūdum quid inesse vel non esse: sed simpliciter vel inesse vel non inesse. in accidētibus autem nihil prohibet secundum quid inesse, vt albedinem vel iustitiam. quare non sufficit ostendere quoniam inest albedo vel iustitia: ad ostēdendum ꝙ albus vel iustus est. nam habet dubitationem: quoniam secundum quid albus vel iustus est. quapropter nō necessariū est: in accidētibus cōuerti

5 ¶Determinare autē oportet & peccata quæ sunt in problematibus nam sunt duo: vel in eo ꝙ falsum dicunt, vel in eo ꝙ trāsgrediūtur positā locutionem. Falsum etenim dicentes & qui quod nō inest, inesse alicui dicunt, peccāt: & qui extraneis nominibus res

appellant, vt platanum hominem, transgrediuntur positam nominationem.

¶ Loci problematum q quicquam vel non insit. Cap. II.

VNus autem locus est inspicere, si quid secundum aliquem alium modo inest: vt accidens assignauit. ¶ Peccatur autem maxime id circa genera. vt si quis albo dicat accidere colorē esse. nō enim albo colorem esse accidit: sed geuns eius color est. Contingit autem & secūdum nominationē determinare eū qui ponit. vt q accidit iustitiæ virtutem esse. Sæpe autem & cum non determinet: manifestuum, q genus vt accidens assignauit, vt si quis albedinem collorari dixerit: vel ambulationem moueri. ~~a nullo enim genere denominatiue prædicatio de specie dicitur~~: sed omnia vniuoce genera de speciebus prædicātur, nam & nomen & rationem generum suscipiunt species. qui igitur coloratum dixit album: neq; vt genus assignauit, quoniam denominatiue dixit. neq; vt proprium, vel vt diffinitionē. nam diffinitio & proprium nulli alij inest. sunt autem colorata & pleraq; aliorū: vt lignū, lapis, homo: equus. manifestum igitur quoniam vt accidens assignauit,

7 ¶ Alius locus est inspicere ea quibus inesse aut omnibus aut nulli dictum est: & considerare secundum species & non in infinitis. ¶ Nam transitu magis. & in paucioribus cōsideratio, oportet autē cōsiderare & incipere a primis: deinde cōsequenter vsq; ad indiuidua. vt si oppositorum eādem disciplinam quis dixerit esse: perspiciēdum si eorum quæ sunt ad aliquid, & cōtrariorum, & quæ secundum priuationem

& habitum, & quæ ſecundum contradictionem dicuntur, eadem ſit diſciplina. & ſi in his nondum manifeſtũ eſt; rurſum ea diuidendũ vſq; ad indiuidua. vt ſi iuſti vel iniuſti, vel dupli vel dimidij, vel cæcitatis vel viſus, vel eſſe vel non eſſe. nam ſi in aliquo oſtendatur ꝙ non eadem: interimentes erimus problema. ſimiliter autem & ſi nulli ineſt. Iſte autem locus couertitur ad cõſtruendũ & deſtruendũ. Si enim in omnibus videatur cũ diuiſionem proferimus, vel in pluribus: poſtulãdum eſt autem vniuerſaliter ponere, aut inſtantiam ferre in aliquo nõ ſic eſſe. nam ſi neutrum horum faciat: abſurdus apparebit qui non ponet. 8 ¶ Alius eſt, diffinitiones facere accidentis, & eius cui accidit, aut vtriuſq; de vtroq; aut alteri⁹: deinde cõſiderare ſi quid nõ verũ in diffinitionibus perinde ac verum ſumptũ ſit. ¶ Vt ſi eſt deum iniuſtitiam facere: quid iniuſtitiam facere. ſi enim nocere ſponte, manifeſtum, quoniam nõ eſt deum iniuſtitiã facere. non enim cõtingit nocere deum & ſi inuidus ſit ſtudioſus: quis inuidus & quæ inuidia. Nã ſi inuidia eſt triſtitia in apparẽti proſperitate alicuius probi orum: manifeſtum eſt ꝙ ſtudioſus non eſt inuidus. Prauus enĩ eſſet. & ſi indignãs inuidus: quis vterque eorum. ſic enim manifeſtum erit vtrũ verũ an falſum ſit quod dictũ eſt. vt ſi inuidus quidem ſit qui triſtatur in bonorum proſperitatibus, indignãs autem qui in malorũ proſperitatib⁹ triſtatur: manifeſtũ ꝙ non erit inuidus indignãs. Sumere autem & pro iis, quæ in diffinitionibus ſunt, nominib⁹ diffinitiones: & nõ deſiſtere donec ad notum deuentum ſit. nam ſæpe cum tota quidem diffinitio aſſignata ſit: nõ manife-

ſtum eſt quod quæritur. pro aliquo autē eorū, quæ in diffintione ſunt nominum diffinitione dicta manifeſtum fit.9 ❡Amplius problema propoſitionem ſibi facientē: iuſtare. ❡Nam inſtātia erit argumentū ad proſitionem. Eſt autem locus hic pene idē ei quo cōſiderare, quibus ineſſe vel omnib⁹ vel nulli dictum eſt differt autē modo 10 ❡Amplius determinare quę oportet dicere vt plures: & quę non. ❡Vtile enim & ad cōſtruēdū & ad deſtruēdū. vt q̄ nominationibus quidem res nūcupādū, vt plures. quę autem ſunt talia ne an nō talia: nō ampli⁹ attēdēdū ad plures. vt ſalubre quidē dicendū effectiuū ſanitatis, ceu plures dicūt. vtrū autē ꝓpoſitū effectiuū ſit ſanitatis an nō: nō amplius vt plures dicēdū, ſed vt medicus. 11 ❡Amplius ſi multipliciter dicatur, poſitū autem ſit q̄m ineſt aut q̄m non ineſt alterū mōſtrare eorum quę multipliciter dicuntur, ſi non vtraq; contingat. ❡Vtēdū autē in iiſque latēt. nā ſi non lateat multipliciter dictū: inſtabit q̄m non mōſtratū eſt id quod ipſe dubitabat. ſed alterum. Hic autē locus conuertitur & ad cōſtruēdū, & ad deſtruēdū. nā cōſtruere volētes oſtēdimus quoniā alterū ineſt, ſi nō ambo poterimus: deſtruētes autē quoniā nō ineſt alterū oſtendemus, ſi ambo nō poterimus. verūtamen deſtruenti quidē nihil oportet ex conceſſione diſputare: neq; ſi omni, neq; ſi nulli dictū ſit ineſſe nam ſi oſtēderimus quoniā nō ineſt quodcūq; id ſit: interimentes erimus omni ineſſe. ſimiliter autē & ſi vni oſtēderimus ineſſe interimemus nulli ineſſe. cōſtruētib⁹ autē precōſitēdū: q̄ cui⁹ ineſt, omni ineſt, ſi veriſſimile ſit poſtulatū. nō ſufficit enim ad oſtēdēdū q̄ omni ineſt. in vno

disputasse. vt si hominis anima immortalis est: propter hoc, anima omnis immortalis. quare præcōfitēdū: q̄ si quæcūque anima immorlalis, omnis immortalis. hoc autem nō semper faciēdū: sed quādo nō facile possumus cōmunem in omnibus vnā rationem dicere. queadmodū geometer q̄ triangulus duobus rectis equos habet tres augulos. 12 ¶Si autem non lateat quod multipliciter ducitur: diuisū quotupliciter dicitur, & interimendum & cōstruendum. ¶Vt si decēs est vtile, aut honestū: tentādū, ambo cōstruere vel interimere de proposito. vt quod honestnm & q̄ vtile, vel q̄ neq; honestum neque vtile. si autem non cōtingat vtraq;: alterum ostendendum, annotato q̄ hoc quidem est, illud autem non. eadem autem ratio, etiam si plura sint: in quę diuiditur. ¶Rursum quæcūq; nō secūdum æquiuocationem dicūtur multipliciter sed alio modo. ¶Vt disciplina vna pluriū: aut vt finis, aut vt eius quod ad finem. vt medicina eius quod sanitatem facit vt quod cibat, aut vt amborum finium velut cōtrariorum eadem disciplina, nihil enim magis finis alterum altero, aut vt eius quod per se est, & eius quod per accidens. vt per se quidem q̄ triangulus duobus rectis æquales habet tres angulos. per accidēs autem q̄ æquilaterus. qm̄ enim accidit triangulo, æquilaterum trangulum esse per hoc cognouimus q̄ duobus rectis æquales habet. si ergo nullo modo cōtingit eandem esse pluriū disciplinam: manifestum quoniam omnino non contingit esse. aut si aliquo modo cōtingit. manifestū q̄ cōtingit. diuidere autem quotupliciter: vtile vt si voluerimus cōstruere: talia præstatuēda sunt quęcūq;

contingunt, & diuidendũ in ea tantũ, quęcunq; vtilia sunt ad construendũ. si autem destruere: quęcũq; non contingunt, reliqua vero omittēda. Id autem faciendum in iis cum latuerit quotupliciter dicuntur: & esse hoc quidem huius aut non esse, ex eisdem locis astruendũ. vt disciplinā: huius quidem aut vt finis, aut vt eorũ quæ sunt ad finem, aut vt eorum quę sunt secundũ accidens; vel rursum non esse aliquid secundũ aliquam dictorum modorũ: eadem autem ratio: & in desiderio, & quæcunq; alia dicuntur plurium. est enim desideriũ huius aut vt finis vt sanitatis. aut vt eorum quæ sunt ad finem vt medicinæ cõficiendæ, aut vt eorum quę sunt secundũ accidēs: vt in vino amicum dulce non quia vinum, sed quia dulce est. nam per se dulce desiderat, vinum autem per accidēs. si enim austerum fit, non amplius desiderat. per accidēs ergo desiderabat. Vtilis autem locus hic & in iis quæ sunt ad aliquid. pene enim talia, ea quæ ad aliquid sunt. 13 ¶ Amplius transferre ad euidentius nomen. ¶ Vt pro exacto in opinione clarum, & pro curiositate cupiditas superfluarũ rerum. euidentiori enim facto quod dictum est, bene argumentabilis est positio. Est autem hic locus ad vtrunq; communis: ad construendũ & ad destruendum. 14 ¶ Ad ostendendũ autem contraria circa idem inesse, considerandum in genere. ¶ Vt si volumus ostendere q̃ est circa sensum rectitudo & peccatũ. sentire quidem iudicare est, iudicare autē est recte, & nõ recte: & circa sensum erit rectitudo & peccatũ. nunc ergo ex genere circa speciem demonstratio fit. nam iudicare est genus sentire. qui nanq; sentit, aliquo modo iudicat

15 ¶Rursum ex specie generi. quæcunq; enim speciei insunt, & generi. ¶Vt si disciplina praua est & studiosa, & dispositio praua & studiosa. nam dispositio, disciplinæ genus. Primus autem locus falsus est ad construendum, secundus autẽ verus. non enim necessariũ quæcũq; generi insunt, & speciei inesse, nam animal est volatile & quadrupes. homo autem non. quæcunq; vero speciei insunt, necessario & generi. si enim homo studiosus, & animal studiosum est. ad destruendum autem & primus quidẽ verus, secundus autẽ falsus quæcunque enim generi non insunt. neq; speciei. quæcũq; vero speciei non insunt, non necesse est generi non inesse. 16 ¶Quoniã autem necessarium de quibus genus prædicatur & specierũ aliquã prædicari: & quęcũq; habẽt genus vel denominatiue dicũtur a genere: & specierum aliquam habere necesse est, vel denominatiue ab aliqua specierum dici. ¶Vt si de aliquo disciplina prædicatur: & grammatica vel musica, vel aliqua disciplinarũ aliarũ prædicabitur. & si aliquis habet disciplinã, vel denominatiue a disciplina dicitur: & grammaticam habebit aut musicam aut aliquã aliarũ disciplinarũ. vel denominatiue ab aliqua earum dicetur. vt grãmaticus, vel musicus. si igitur aliquid dictũ a genere quoquo modo vt animã moueri: cõsiderandũ est si secundũ aliquã specierũ motus contingit animam moueri. vt augeri, vel minui vel corrũpi. vel generari. aut quæcũq; aliæ motus species sunt. nam si secundũ nullã, manifestũ est quod nõ mouetur. hic autẽ locus cõmunis ad vtrũq;: & ad cõstruendũ & ad destruendũ. si em̃ secundum aliquã speciẽ mouetur, perspicuũ est quoniam moue

ur.& si secundũ nullã specierũ mouetur, manifestũ ꝙ non mouetur. 17 ¶Cum autẽ facultas non assit argumẽtationis ad positionẽ:intendendũ ex diffinitionibus aut quæ sunt propositę rei, vel quæ videantur,& si non ab vna:etiã a pluribus. ¶Facile enim diffiniẽtibus argumẽtari erit.nam ad diffinitiones,facilis argumentatio.18 ¶Considerandum autẽ in proposito:quoniam existẽte necesse est positum esse aut quid est ex necessitate,si propositũ est. ¶Construere quidẽ volenti;quo existẽte, propositum erit ex necessitate nã si illud ostẽdatur esse,& propositũ ostensum erit.destruere autẽ volenti,quid est si propositũ est.nam si ostenderimus consequens prodositũ,non esse:interimentes erimus propositum.19 ¶Amplius ad tempus inspiciendum si alicubi dissonat. ¶Vt si quod nutritur dixerit quis,ex necessitate augeri.nutriuntur enim semper animalia,augentur autem non semper.similiter autem & si scire dixerit quis reminisci.hoc enim præteriti temporis est:illud autem præsentis & futuri.scire enim dicimur præsentia & futura,vt quoniã est solis defectus:reminisci autem non contingit aliud quam præteritnm.20 ¶Amplius sophisticus modus ducere ad id ad quod plurimam habemus argumentorũ facultatem. ¶Hoc autem erit quandoq; quidem necessarium quandoq; autem apparens necessarium,quandoq; autem neq; apparens neq; necessarium.necessariũ quidem, quãdo negante eo qui respondet aliquid vtilium ad positionem, ad illud rationes facit.contingit autem id talium esse ad quæ copiosam argumentorum facultatem habemus. similiter autem & quando inductionem per

positum faciens, interimere conatur. hoc enim interempto, & propositũ interimitur. apparẽs autem necessarium est: quãdo videtur qui dẽ vtile, & accõmodum positioni. non est autẽ ad id ad quod fiunt disputationes, siue negantẽ eo qui disputationẽ sustinet siue ab inductione probabili, per positionem ad idem factam interimere cõnetur idipsum. reliquum vero quãdo nec necessariũ est, nec apparẽs ad id ad quod fiunt disputaiones, & sine causa accidit redarguere respõdentẽ. Oportet autẽ deuitare postremũ dictorũ modum omnino enim semot⁹ & extraneus videtur esse a dialectica. Quare oportet & respondentẽ non grauiter ferre, sed ponendo quæ non vtilia sunt ad positionẽ significare quęcũq; non videntur, ponit tamen. nam magis perplexos esse vt plurimum contingit eos qui interrogant, quando omnia huiusmodi ab eis posita fuerint si non concludunt.

21 ¶ Amplius omnis qui dixit vnumquoduis, quodam modo multa dixit: eo ꝙ plura vnicuique ex necessitate consequẽtia sunt, vt qui hominẽ dixit esse, & ꝙ animal est dixit, & ꝙ animatũ, & ꝙ bipes, ꝙ que mentis, & disciplinæ susceptiuum, quare quouis vno consequentium interempto: interimitur, & quod in principio est. cauere autem oportet in huiusmodi, difficilioris assumptionem facere. ¶ Nam quandoq; facile est consequens interimere quandoq; idipsum propositum. 22 ¶ Quibuscũq; autem necesse est alterum tantum inesse vel non inesse vt homini ægritudinem vel sanitatẽ: si ad alterum facile poterimus disputare ꝙ inest vel non inest, & ad reliquum facile poterimus. ¶ Hoc aut conuertitur ad vtrunque,

ostendente enim q̄ inest alterum: q̄ non inest reliquum ostendentes erimus, si autem q̄ nō inest ostēdamus reliquū inesse ostendētes erimus manifestū igitur q̄ ad vtrunq; vtilis hic locus est. 23 ¶ Amplius argumentari transferendo nomen in orationem: cum longe magis consentaneū visum fuerit transsum ere q̄ vt ponitur nomen. ¶ Vt magnanimū non fortem, vt ponitur, sed magnum animū habentem. quemadmodum fidentem, bona sperantem. Similiter autem & ingeniosum, cuius fuerit genius studiosus. quemadmodum Xenocrates inquit: ingeniosum eum esse qui animam sortitus est studiosam ipsa enim vnicuique esse genium. 24 ¶ Quoniam autem rerū aliæ quidem sunt ex necessitate, aliæ autem vt in pluribus aliæ vero vtrūlibet. si quod ex necessitate est, vt in pluribus ponatur, aut quod vt in puluribus, ex necessitate: aut ipsum, aut contrarium ei quod vt in pluribus, semper dat locū argumentationis. ¶ Nam si quod ex necessitate est, vt in pluribus ponatur. manifestū quoniā nō omni dicit inesse cū insit omni quare peccauit, siue quod vt in pluribus dicitur ex necessitate dixit: omni dixit inesse, cum non insit omni similiter autem & si contrariū ei quod in pluribus est, ex necestitate dixit. semper enim in paucioribus dicitur contrarium ei quod est vt in pluribus. vt si vt in pluribus praui homines, boni in paucioribus. quare multo magis peccauit, si bonos ex necessitate dixit esse. similiter autē & si quod vtrūlibet est. ex necessitate dixit, vel vt in pluribus. neq; enim ex necessitate vtrūlibet, neq; vt in pluribus. cōtingit autē & si non determinās dixerit vtrū vt in pluribus an ex necessi-

tate dixit, sit autem res vt in pluribus disputare vt ex necessitate is dixerit. vt si prauos exhæreditandos dixit esse, nō determinās: tanq̄ ex necessitate is dixerit disputare. 25 ¶ Amplius & si idē sibi accidēs posuerit vt alterū, eo q̄ alterū sit nomen. ¶ Queadmodū Prodicus diuidebat voluptates: in gaudiū, & iocūditatē, & letitiā. hęc eni oīa eiusdē: id est voluptatis nomina sunt. si ergo aliquis gaudere ei quod est lætari ponat accidere: idē vtiq; sibiipsi dicet accidere.

¶ De eisdē terminandis problematis loci alij. Cap. III.

Quoniā autē contraria cōnectuntur quidē sibiinuicem, sex modi cōtrarietatē autē faciūt quadrupliciter cōplexa oportet accipere, cōtraria quocūq; modo vtile fuerit & destruēti & cōstruenti. ¶ Q; autē sex modis cōplectūtur manifestū. nā aut vtrūq; contrariorū vtriq; cōtrariorū cōnectitur. hoc autē dupliciter, vt amicis benefacere, & inimicis male: vel econuerso, amicis male & inimicis bene. aut quādo vtraq; de vno. dupliciter autē & hoc. vt amicis benefacere, & amicis male, vel inimicis benefacere & inimicis male, aut vnū de vtrisq;. & hoc quoque dupliciter. vt amicis bene & inimicis bene, vel amicis male, & inimicis male. primæ autē duæ dictæ cōnexiones nō faciunt cōtrarietatē. nā id quod est amicis benefacere: ei quod est inimicis malefacere non est contrarium vtraque enim eligenda sunt & eiusdem moris neq; id quod est amicis male, ei quod est inimici bene. nam & hæc vtraq; fugiēda, & eiusdē moris. nō videtur autē fugiendū fugiēdo cōtrariū esse: nisi hoc quidē secundū superabūdantiā, illud autē secun

dum defectũ dictũ sit nam superabũdantia fugiendorum videtur esse. similiter autẽ & defectus. Reliqua vero quatuor omnia, faciũt cõtrarietatẽ. nam id quod est amicis benefacere: ei quod est amicis male cõtrariũ. nam a cõtrario more sunt & illud quidẽ eligendũ, hoc autẽ spernẽdum. similiter autẽ & in alijs nam in vnaquaq; cõiugatione vnũ eligendũ, & alterum fugiendũ. illud quidẽ boni moris, hoc autẽ praui. Manifestũ igitur ex ijs quę dicta sunt: q eidẽ plura cõtraria accidũt fieri nam ei quod est amicis bene facere, id quod est inimicis benefacere & id quod est amicis male: cõtrariũ est. similiter autem & aliorũ singulis quibusq; eodẽ modo cõsiderãtibus, duo cõtraria apparebunt. accipere igitur cõtrariorũ quodcũq; erit ad positionẽ vtile. 27 ¶ Amplius si est aliquid contrariũ accidenti, considerãdũ est si inest ei cui dictum est accidẽs inesse. ¶ Nam si hoc inest, illud nõ inerit. impossibile enim simul cõtraria eidem inesse.

28 ¶ Aut si quid tale dictũ est de aliquo, quod cum sit necesse est cõtraria inesse. vt si ideas in nobis quis dixerit esse. ¶ Nam & moueri, & quiescere easdem accidet, & etiam sensibiles & insensibiles esse. nam videntur ideę quiescere & immobiles & intelligibiles esse: ijs qui ponunt ideas esse. attamen cum sint in nobis, impossibile est immobiles esse. nam motis nobis, necessarium est & quæ in nobis sunt omnia, simul moueri. manifestum autem quoniam & sensibiles, si in nobis sunt. nam per sensum qui circa visum est: eam quæ in vnoquoque est formam cognoscimus. 29 ¶ Rursum si positum est accidens cui est aliquid contrarium: considerandum si & contra-

terimenti & construenti. ¶Sumere autem & talia est ex inductione quantum vtile est. contra ipsum consequentia est vt in fortitudine & timiditate. nam illam quidem sequitur virtus: hanc autem vitium. & illam quidem sequitur eligendum: hanc autem fugiendum. igitur contra seipsa & horum consequentia. cōtrarium enim eligendum fugiendo. similiter autem & in alijs. econuerso autem consequentia vt bonam quidem habitudinem sanitas sequitur: malam autē habitudinem ægritudo nequaquam, sed ægritudinem mala habitudo, manifestum igitur quoniam e conuerso in his consequentia fit. raro autē ecōuerso accidit in cōtrarijs: sed in pluribus in seipsa cōsequētia. si ergo neq; contra seipsa contrarium sequitur cōtrarium, neq; econuerso: manifestum quoniam neq; eorum quę dicta sunt alterum sequitur alterum. si autem in cōtrarijs: & in ijs quæ dicta sunt necesse est alterum sequi alterum. 32 ¶Similiter autem contrarijs, & in priuationibus & habitibus respiciendum. ¶Verūtamen nō est in priuationibus ecōuerso: sed contra seipsa cōsequentiam necessarium est semper fieri. veluti visum sequi sensum: cæcitatem autem insensibilitatem. opponitur enim sensus insensibilitati: vt habitus & priuatio. nam illud horum quidem habitus: hoc autem priuatio est. Similiter autē habitui & priuationi, & in ijs quæ sunt ad aliquid: vtendum. contra seipsa enim: & horum consequentia. vt si triplum multiplum: & subtriplum submultiplum dicitur. dicitur enim triplum quidem ad subtriplum: multipl um autem ad submultiplum. rursus si sciētia opinio: & scibile opinabile. & si visus sensus: & visi-

bile ſeuſſibile. 33 ¶Inſtantia ꝙ non neceſſe eſt in iis quæ ſunt ad aliquid cõſequentia fieri queadmodũ dictum eſt nan ſenſibile ſcibile eſt ſenſus autem non eſt ſcientia. ¶Nõ tamen vera inſtantia videtur eſſe. multi enim nõ dicũt ſenſibilium eſſe ſcientiam. Inſiper autem ad cõtrarium: nõ minus vtile quod dictũ eſt vt ꝙ ſenſibile nõ eſt ſcibile. neq; enim ſenſus ſciẽtia. 34 ¶Rurſus in coniugatis & in caſibus: & interimenti & conſtruenti. ¶Dicuntur autẽ coniugata huiuſmodi: vt iuſta & iuſtus iuſtitiæ, & fortia & fortis fortitudini. ſimiliter autem effectiua & cõſeruatiua cõiugata illi cuius ſunt effectiua & conſeruatiua: vt ſanatiua ſanitatis, habituatiua habitudinis. eodẽ autem modo & in aliis: cõiugata igitur talia ſolẽt dici. Caſus autem: vt iuſte & fortiter & ſanatiue, habituatiue, & quæcũq; eodem modo dicuntur. Videntur autem & quę ſunt ſecũdum caſus, cõiugata eſſe: vt iuſte iuſtitiæ, & fortiter fortitudini. cõiugata autẽ dicuntur ſecũdum eãdem cõiugationem omnia: vt iuſtitia, iuſtus, iuſte. manifeſtũ igittur quoniam vno quouis oſtenſo eorum quæ ſecundum eandem coniugationem dicũtur, vt bono vel laudabili: & reliqua omnia oſtenſa ſunt. vt ſi iuſtitia eſt laudabilium: & iuſte, iuſtus, iuſtum laudabilium. dicetur autẽ iuſte & laudabiliter ſecũdũ eundem caſum [nam à laudabili] quemadmodũ iuſte a iuſtitia. 35 ¶Conſiderandum autem nõ ſolum in eo quod dictum eſt: ſed & in cõtrario cõtrarium. ¶Vt ꝙ bonum nõ ex neceſſitate ſuaue: neq; enim malũ triſte, aut ſi hoc & illud. & ſi iuſtitia ſciẽtia: & iniuſtitia ignorentia. & ſi quod iuſte eſt, ſcienter & experienter eſt, quod iniuſte eſt,

ignorãter & inexperienter est.si autem hæc non:nec illa velut in hoc quod nũc dictum.nam magis vtique apparebit:quod iniuste experiẽter,q̃ inexperienter. Hic autem locus dictus prius in contrariorum conse quẽtijs.nihil enim aliud nũc ostẽdimus : q̃ contrariũ sequi cõtrarium. 36 ¶Amplius in generationibus & corruptionibus & effectiuis & corruptiuis : & interimenti & astruenti. ¶Quorum enim generationes bonæ sunt : & ipsa bona sunt & si ipsa bona sunt : & generationes bonæ.si autem generationes malæ, & ipsa mala. In corruptionibus autem econtrario.nam si corruptiones bonæ:ipsa mala.si autem corruptiones malæ:ipsa sunt bona.eadem ratio & in effectiuis & cõrruptiuis.quorum enim effectiua bona:& ipsa bona:quorum vero corruptiua bona:ipsa mala.

¶Ex similibus,apposione, magis minus, simpliciter & secundum quid loci. Cap.IIII.

Vrsum in similibus si similiter se habent.

R ¶Vt si disciplina vna plurium:vt opinio.& si visum habere est videre:& auditum habere est audire,similiter autem & in alijs.& in ijs quę sunt & in ijs quę videtur.Vtilis autẽ hic locus ad vtrumq;. nã si in aliquo similiũ sic se habet:& in alijs similibus si autẽ in aliquo nõ:nec in alijs similib⁹ .38 ¶Considerãdũ autẽ & in vno & i plurib⁹ ij similiter se habẽt ¶Aliquotiẽs em̃ dissonat.vt si scire est cogitare : & multa scire est multa cogitare.hoc aũt nõ verũ contigit enim plura scire:cogitare aũt non.si autẽ nõ hoc: nec illud qđ in vno q̃ scire est cogitare .39 ¶Amplius ex magis & minus.¶Sunt autẽ eius qđ est magis loci qautuor Vn⁹ qdẽ si magis sequitur magis. vt

ſi voluptas bonum: & magis voluptas .magis bonũ.
& ſi iniuriam facere malum & magis iniuriam facere
magis malum. Vtilis autem ad vtrũq; hic locus. nam
ſi ſequatur ad ſubiecti incrementũ, accidentis incre
mentum quemadmodũ dictũ eſt: manifeſtum ꝙ ac-
cidit, ſi autem non ſequatur: nõ accidit hoc autem in
ductione ſumendum. 40 ¶ Alius vno de duobus
dicto. ~~ſi cui magis videtur ineſſe non ineſt: nec~~ cui mi
~~nus. & ſi cui min⁹ videtur ineſſe ineſt: & cui~~ magis.
42 ¶ Amplius. duobus de de duobus dictis. ſi quod
aut ſi quod min⁹ videtur ineſſe ineſt: & quod magis.
41 ¶ Rurſum duobus de vno dictis. ſi quod magis
videtur alij ineſſe non ineſt: neque quod minus.
alteri magis videtur ineſſe non ineſt: nec reliquum re
liquo: aut ſi quod minus videtur alteri ineſſe ineſt:
& reliquum reliquo. ¶ Amplius ex eo quod ſimili-
liter ineſt, vel videtur ineſſe tripliciter: quemadmo-
dum in eo quod magis: vt in poſterioribus tribus di-
ctis locis dicebatur. 43 ¶ Siue enim vnũ quid-
dam duobus ſimiliter ineſt, aut videtur ineſſe: ſi alte
ri non inſit, nec alteri. ſi autem alteri ineſt & reliquo.
Siue duo eidem ſimiliter ſi alterum nõ inſit, nec reli-
quum ſi autem alterum, & reliquum, eodem autem
modo & ſi duobus duo ſimiliter inſunt. nam ſi alte-
rum alteri nõ ineſt: nec reliquum reliquo. ſi aũt ineſt al
terum alteri, & reliquum reliquo. ex eo igitur quod
eſt magis & minus & quod eſt ſimiliter, tot modis
contingit argumentari. 44 ¶ Amplius autem ex
appoſitiõe. ſi alterũ ad alterum appoſitum faciat bo
num vel album, cum non fuerit prius album vel bo-
num, quod appoſitum eſt erit album vel bonũ, qua

le reuera & totum facit. 45 ¶ Amplius autem si id ad quod est appositum aliquid facit magis tale quae erat, & ipsum erit eiusmodi. Similiter autem & in alijs. ¶ Vtilis autem nō in omnibus hic locus, sed in, quibus ipsius magis crementū accidit fieri. Iste vero locus nō conuertitur ad destruēdum, nam si nō facit quod appositum est, bonum: nōdum manifestum, si ipsum non bonum: nam bonum malo appositum, nō ex necessitate bonum totum facit. nec album nigro, nec dulce amaro. 46 ¶ Rursum si quid magis & minus dicitur, & simpliciter inest. ¶ Quod enim bonum vel album non est, neque magis & minus bonū vel album dicetur. nam malum de nullo magis vel minus bonū, sed magis malum vel minus dicetur. Non conuertitur autem hic locus ad destruendum. multa enim eorum quæ non dicuntur magis, simpliciter insunt. nam homo non dicitur magis & minus, sed non propter hoc non est homo. 47 ¶ Eodem autem modo cōsiderandū & in ijs quæ secūdum quid, & quādo, & vbi. ¶ Nam si secūdum quid contingit, & simpliciter cōtingit. similiter autem & quando, & vbi. nā quod simpliciter est impossibile, neque secundum quid, neq; secūdum vbi, neq; secūdum quādo cōtingit. 48 ¶ Instantia. quoniam secūdum quid quidem sunt natura studiosi, vt liberales, vel casti, simpliciter autem nō sunt natura studiosi, nam nullꝰ natura prudens. Similiter autem & quando contingit corruptibilium aliquid non corrumpi, simpliciter autem non contingit non corrumpi. Eodem autem modo & vbi expedit quidem tali obseruantia victus vti vt in morbosis locis, simpliciter autem non expe-

vtro oporteat apponere magis, eo q̄ nullā videmus alterius ad alterū præeminentiam. manifestū igitur i his, q̄ ostēsa vna præeminentia vel pluribus cōstituetur intelligentia q̄ id eligibilius est quod eorum est præeminens. 2 ¶ Primū igitur quod diuturnius, stabiliusve, eligibilius eo qđ minus huiusmodi. 3 ¶ Et quod magis eligit prudens, vel bonus vir, vel lex recta, vel studiosi circa singula delecti quatenus tales sūt, vel in vnoquoq; genere periti, vel quæcūque plures, vel oēs, vt in medicina vel ædificatoria: quæ plures medicorū vel oēs, vel quęcūque omnino plures, vel oēs vel oīa, vt bonū. omnia enim bonū appetunt. Oportet autē ducere ad id quod fuerit vtile: quod dicendum est. 4 ¶ Est autē simpliciter quidē melius ac eligibilius quod secūdū meliorem disciplinam, alicui autē quod secundū propriā. 5 ¶ Deinde quod idipsū quod est, eo quod nō, in genere est; vt iustitia iusto. ¶ Nā illa quidem in genere bono: hoc autem non. & illa idipsum quod est, bonum est: hoc autem non. nā nihil dicitur idipsum quod genus est: quod non est i genere. vt albus homo non est id quod color. similiter autem & in alijs. 6 ¶ Et quod propter se eligendū, eo eligēdo quod ꝓpter aliud: eligibilius. ¶ Vt sanū esse q̄ exercitari. illud enim ꝓpter se eligēdū; hoc autem propter aliud. 7 ¶ Et quod per se: eo quod per accidens. ¶ Vt amicos iustos esse; eo quod inimicos. illud enim per se eligendū: hoc autē p accidēs eligimus. nam inimicos iustos esse secundum accidens eligimus, vt nihil nobis noceant. Est autem hoc idem ei quod ante hoc: differt autem modo nam amicos quidem iustos esse propter se eligimus, & si nihil no-

bis debeat fore, q̄uis apud Indos sint.inimicos autē propter alterū,vt nihil nobis noceant. ¶Et quod causa boni per se,eo quod p accidēs causa. ¶Quemadmodum virtus, fortuna. nam illa quidem per se: hæc autem per accidens est causa bonorū, & si quid aliud huiusmodi. 9 ¶Similiter autem & in contrario ¶Nam quod per se est causa mali: fugibilius est: eo quod per accidēs.vt vitium q̄ fortuna. nam illud quidem per se malum: fortuna autem per accidens. 10 ¶Et quod simpliciter bonū: eo quod alicui eligibilius ¶Vt sanū fieri quā incidi, nā hoc quidem simpliciter bonum: illud autem alicui indigentium incisione. 11 ¶Et quod natura est: eo quod non natura. ¶Vt iustitia: iusto. illud enim natura: hoc autem acquisitiuum. 12 ¶Et quod meliori & honorabiliori inest: eligibilius vt deo quā homini, animæ quam corpori. 13 ¶Et quod melioris proprium: melius quā quod peioris. Vt quod dei quā quod hominis. nam secūdum communia vtrisque: nihil differunt ab inuicem: proprijs autem alterum alteri differentijs supereminet. 14 ¶Et quod in melioribus vel prioribus vel honorabiliorib⁹: est melius. ¶Vt sanitas: robore & pulchritudine. nam illa quidem in humidis & siccis &, vt simpliciter dicatur, ex quibus prius constitutum est animal, hæc vero in posterioribus nā robur in neruis & ossibus: pulchritudo autem membrorū quędam cōmensuratio videtur esse. 15 ¶Et finis ijs quæ sunt ad finem eligibilior videtur esse. 19 ¶Et duorum: quod propinquius est fini. 17 ¶Et omnino quod ad vitæ finem, expetibilius, q̄ quod ad aliud aliquid. ¶Vt quod ad fœ

licitatem contedit, q̃ quod ad prudentiã. nam quod ad felicitatem contendit, eligilius. 18 ¶Et possibile impossibili. 19 ¶Amplius cum duo sint effectiua: cuius finis melior, & ipsum melius. 20 ¶Cum autem sit effectiuum & finis: ex propositione, quanto pluri, superat finis finem q̃ ille proprium effectiuum. 21 ¶Vt fœlicitas pluri superat sanitatem, q̃ sanitas salubre. quare effectiuum fœlicitatis melius sanitate. nam quãtum fœlicitas superat sanitatem: tantum & effectiuum fœlicitatis, salubre superat. sanitas autem, salubre minus superabat. quare plus superat effectiuum fœlicitatis, salubre: q̃ sanitas salubre. quapropter effectiuũ fœlicitatis, melius sanitate manifestum igitur: q eligibius effectiuũ fœlicitatis, quã sanitas nam idem plus superat. 22 ¶Amplius melius est quod propter se, & honorabilius, & laudabilius. ¶Vt amicitia, diuitijs. & iustitia, sanitate & robore. nam illa quidẽ propter se honorabiliũ: hæc vero non propter se sed propter aliud nullus enim honorat diuitias propter se, sed propter aliud. amicitiam vero propter se, & si nihil nobis debeat aliud ab ea esse.

¶Alij pro eisdem problematis loci Cap. II.

Amplius quando duo aliqua fuerint valde sibi metipsis similia, & nõ poterimus præminentiam aliquã cõspicere a terius ad alterũ: vidẽdum ex ijs quæ sequũtur. ¶Nã cui cõsequẽs est maius bonum, hoc eligilius. 24 ¶Si autem sint consequẽtia mala: cui consequens minus malum, hoc eligibilius. ¶Nam cum vtraq; sint eligenda, nihil prohibet molestũ aliquid sequi. dupliciter aũt ab eo quod sequitur cõsideratio nam & prius & posterius sequi-

tur, vt addiscentem ignorare prius, scire autem posterius. melius autem vt plurimum, quod posterius setur. sumendũ igitur eorum quæ sequuntur quodcũque fuerit vtile. 25 ¶ Amplius plura bona: paucioribus: vel simpliciter, vel quando altera alteris insunt vt pauciora in pluribus. 26 ¶ Instantia, si alicubi alterũ alterius gratia. nihil enim eligidiliora vtraq; quam vnum. vt sanum fieri & sanitas, quam sanitas: eo quod sanum fieri propter sanitatem eligimus. Et non bona, bonis nihil prohibet eligibiliora esse. vt foelicitatem, & aliud aliquid quod non est bonum iustitia & fortitudine. 27 ¶ Et eadem cum voluptate magis, quam sine voluptate & eadem cum indolentia, quam cum tristitia. 28 ¶ Et vnumquodq; in quo tempore magis valet, in hoc etiam eligibilius. ¶ Vt carentia tristitiæ in senectute magis quã in iuuentute. magis enim in senectute valet secundũ hęc autem, & prudentia in senectute eligilior. nemo enim iuuenes eligit duces: eo ꝙ non constat eos prudentes esse. fortitudo autem econtrario. in iuuentute enim magis necessaria secũdũ fortitudinẽ operatio. similiter autẽ & in temperantia magis enim iuuenes quã senes, concupiscẽtijs molestãtur. 29 ¶ Et quod in omni tempore, vel in pluribus: vtilius. ¶ Vt iustitia & temperãtia, fortudine. nam illæ semper. hæc autem aliquãdo vtilis. 30 ¶ Et quod cum omnes haberemus, nihil altero indigeremus: quam quod cum haberemus, indigeremus reliquo. ¶ Vt in institia & fortitudine. nam si omnes essent iusti, nihil vtilis fortitudo. si vero omnes essent fortes, vtilis iustitia.

31 ¶ Amplius ex corruptionibus, & abiectionibus,

& generationibus,& sumptionibus,& contrarijs. ¶Quorum enim corruptiones malæ,ipsa eligibiliora similiter autẽ & in abiectionibus,& in contrarijs, nam si abiectio,vel cõtrariũ fugibilius est, ipsum eligibilius.in generationibus autem, & sumptionibus: ecõtrario. Quorũ enim sumptiones & generatiões eligibiliores,& ipsa quoque eligibiliora. 2 ¶Alius autẽ locus est. Quod propinquius bono, melius atq; eligibilius, 3 ¶Et quod similius est bono. vt iustitia, iusto. 4 ¶Et quod meliori eorum est similius, quemadmodum Aiacem: Vlyxe dicunt aliqui meliorem esse,eo quod similior est Achilli. 5 ¶Instantia huius est, quod non verum sit. nihil enim prohibet non qua ratione optimus est Achilles: eadem similiorem esse Aiacem. cum erit alter quidẽ bonus, non similiter autem. ¶Considerandũ autem si & in ridiculosioribus sit simile. vt similia homini quam equus cũ non sit similis. non enim est similia melior, similior tamen est homini. 6 ¶Rursum in duobus si hoc quidem meliori, illud autem peiori est similius: erit melius quod meliori est similius. 7 ¶Habet autem & hoc instantiam. nihil enim prohibet hoc quidem meliori parum simile esse: illud autem peiori valde vt si Aiax quidem Achilli parum, Vlyxes autem Nestori valde. & si hoc quidem meliori in peioribus, illud autem peiori in melioribus. vt equus asino, & simia homini. 38 ¶Et quod maxime insigne, eo quod minus tale. 39 ¶Et quod difficilius. magis enim amamus, cum habemus: quod non est facile adipisci. 40 ¶Et quod magis proprium, eo quod cõmunius. 41 ¶Et quod malis incõmunius.

nam magis eligendũ quod nulla molestia sequitur. q̃ quod sequitur. 41 ¶ Amplius si hoc illo melius. & omnino optimum eorum quæ i hoc, melius eo quod quod in altero optimum. ¶ Vt si melior est homo q̃ equus: & optimus homo, optimo equo melior.

42 ¶ Et si optimum optimo meli⁹, & simpliciter hoc illo melius vt si optimus homo optimo equo melior & simpliciter homo, simpliciter equo melior.

43 ¶ Amplius ea quæ volumus amicos participare, eligibiliora: quã quæ non. 44 ¶ Et quæ ad amicum agere malumus q̃ quę ad quẽlibet, illa eligibil ora. ¶ Vt iuste agere, & benefacere: magis q̃ videri nam amicis benefacere volumus magis q̃ vide i: quibusli bet autẽ ecõuerso. 45 ¶ Et quæ sunt ex circunstãtia, necessarijs melioriora, aliquãdo autem & eligibiliora ¶ Melius enim q̃ viuere, bene viuere: bene autem viuere est ex circunstãtia: ipsum autẽ viuere necessariũ. aliquãdo autẽ meliora nõ etiã eligibiliora. non enim si meliora, necessario & eligibiliora. philosophari siquidẽ melius q̃ lucrari: sed non magis eligendũ indigenti necessarijs. ex circunstantia autẽ est: quãdo existentibus necessarijs, alia quædã adijciũtur bonorũ. Fere autem fortasse eligibilius quod necessarium est: melius autem quod ex circunstantia. 46 ¶ Et quod non est ab alio exquirere, quam quod est & ab alio.

47 ¶ Quale sustinet iustitia ad fortitudinem. ¶ Et si hoc quidẽ sine illo eligendũ, illud autem sine hoc non. ¶ Vt potestas sine prudentia non eligẽda, prudentia vero sine potestate eligenda. 48 ¶ Et duorum. si alterum negamus vt reliquum videatur nobis inesse: illud eligibilius quod volumus nobis vi-

deri inesse. ¶Vt laborem diligere nos negamus, vt ingeniosi esse videamur. 49 ¶Amplius pro cuius abſētia minus increpādi sunt moleste ferentes, hoc magis eligendum. 50 ¶Et pro cuius abseutia non moleste ferentem magis increpandū, id eligibilius.

¶Alij meliorum, eligibiliorūq;. Loci Cap. III.

AMplius eorum quę sunt sub eadē specie, quod habet propriam virtutem eo quod non habet. 52 ¶Vtrisq; autē habentibus, quod magis habet: eligibilius. 53 ¶Amplius si hoc quidem facit bonum illud cui adest, illud autem nō facit, quod facit eligibilius. 54 ¶Quemadmodū & calidius quod calefacit, eo quod non. ¶Si autē vtrūq; facit: quod magis facit, aut quod melius & principalius facit bonum. vt si hoc quidem animam, illud autem corpus, 55 ¶Amplius autē a casibus, & vsibus actionibus. & operibus, & hę ab illis. ¶Sequūtur enim seseinuicem. vt si quod iuste est elibibilius quā quod fortiter & iustitia fortitudine eligibilior. & si iustitia q̄ fortitudo eligibilior, & quod iuste q̄ quod fortiter. similiter autē & in alijs. 56 ¶Amplius si aliquo eodem hoc quidē maius bonum est, illud autē minus: magis eligendum maius, aut si maiore maius fuerit alterum. 57 ¶Sed & si duo quædā vno aliquo sint eligibiliora: quod longe eligibilius eo quod minus est eligendum, eligibilius. 58 ¶Amplius cuius est superabūdantia eligibilior, & ipsum eligibilius. ¶Vt amicitia, pecunijs. , nam eligibilior superabundantia amicitiæ, quā pecuniarum. 59 ¶Et id cuius magis eliget quis vt ipse sibi causa sit, q̄ cuius alter. ¶Vt amicos, pecunijs. 60 ¶Amplius ex appositione si eidē a p-

positum aliquid, quod totum eligibilius facit. ¶Cauere autem oportet extendere ad ea in quibus altero quidē oppositorū vtitur comune, vel alio quolibet modo cooperatiuū est, reliquo autem non vtitur neq; cooperatiuū est. vt serra & falce cum arte fabrili. nam eligibilior serra cōsociata: simpliciter autem non eligibilior. 61 ¶Rursum si minori appositū aliquid, quod totum maius facit. 62 ¶Similiter autē & ex ablatione. quo enim ablato ab eodem, quod restat est minus: illud maius erit, quod ablatum, reliquum minus facit. 63 ¶Et si hoc quidē propter se, illud autem propter gloriam eligendum. ¶Vt sanitas, pulchritudine, terminus autem eius quod est ad gloriam: quod nullo conscio, non studeret inesse. 64 ¶Et si hoc quidē propter se, & propter gloriam eligendum: illud autem propter alterum tantum. 65 ¶Et vtrumuis magis propter se honorandum, hoc & melius & eligibilius. ¶Honorabilius vtique fuerit secundū se: quod cum nihil aliud debeat esse, propter se eligimus magis. 66 ¶Amplius diuidendum quotiens quod eligendū est dicitur, & quorum gratia: vt vtilis, vel honesti, vel delectabilis. ¶Nam quod ad omnia vel ad plura est vtile, eligibilius fuerit eo, quod non sic. 67 ¶Si autem eadem vtrisque insunt, vtri magis insint cōsiderandum. ¶Vt vtrum delectabile an honestum, aut vtile magis 68 ¶Rursum quod propter melius, eligibilius. ¶Vt quod propter virtutem quam quod propter delectationem. 69 ¶Similiter autem & in fugiendis. ¶Nam magis est fugiendum, quod magis impedit virtutes. vt ęgritudo turpitudine. nā & voluptatis, & eius quod

est studiosũ esse: prohibĕtior est ęgritudo. 70 ¶ Amplius ex similitudine mõstrari potest fugiẽdũ, & eligẽdum: qđ ꝓpositũ est. ¶ Nam minus eligendũ huiusmodi, quod æque & eligeret aliquis & fugere: altero quod eligendũ est tantũ ad seinuicẽ igitur comparationes, quemadmodum dictum est, faciendum.

¶ De eligendis & fugiendis documenta & loci communes. Cap. IIII.

IDem autem loci vtiles & ad demonstrandũ quod uis eligẽdum & fugiendum. ¶ Nam auferre solũ eam oportet, quæ ad alterum est, præeminentiã. si enim quod honorabilius, eligibilius: & honorabile eligendum. & si quod vtilius, eligibilius: & vtile eligendum similiter autem & in alijs quæcunque huiusmodi habent comparationẽm. 72 ¶ In aliquibus autem statim secundum eam quæ ad alterum est cõparationem: & quod eligendum vtrunque, vel alterum dicimus. 73 ¶ Vt quando hoc quidem natura bonum, illud autem non natura bonum dicimus. nã quod natura bonum, manifestum quoniam eligendum est. ¶ Sumendum autem quã maxime vniuersales locos de eo quod est magis & minus. nam sic sumpti, ab plura vtiles erunt, fieri autẽ potest vt eorum qui dicti sunt quosdã vniuersales magis quis faciat parum transmutans secundum appellationem. 74 ¶ Vt quod natura tale: eo quod non natura tale magis tale. 75 ¶ Et si hoc quidẽ facit, illud autem non facit quod habet tale cuicunq; insit: magis tale quod interdũ facit tale q̃ quod nõ facit. 76 ¶ Si autẽ vtrũq; facit, quod magis facit tale. 77 ¶ Amplius. si eodẽ aliquo, hoc quidẽ magis: illud autẽ min⁹ tale

¶Et si hoc tali magis tale, illud vero nõ tali tale: manifestum quoniam primũ magis tale. 79 ¶Amplius ex additione. si e dem additum, aliquod totum magis tale facit. 80 ¶Aut si ei quod minus est tale additum, totum magis tale facit. 81 ¶Similiter autẽ & ex ablatione. nam quo ablato reliquis reliquũ min⁹ tale, ipsum magis tale. 82 ¶Et quæ contrariis sũt impermixtiora magis talia ¶Vt albius quidem, nigro impermixtius. 83 ¶Amplius præter ea quæ dicta sunt prius, quod magis suscipit propriã propositi rationem. ¶Vt si albi est ratio, color disgregatiuus visus: albior is est, color magis disgregatiuus visus.
84 ¶Si autẽ particulariter & non vniuersaliter problemata ponatur: primũ quidẽ dicti vniuersaliter cõstructiui vel destructiui loci omnes vtiles. ¶Vniuersaliter enim interimẽtes vel construentes & particulariter mõstram⁹. nam si omni inest, & alicui. & si nulli inest, nec alicui. 85 ¶Maxime autẽ opportuni & communes loci. qui sunt ex oppositis, & coniugatis, & casibus. ¶Nam similiter probabile est existimare: si omnis voluptas bonum, & tristitam omnem malũ esse. & si aliqua voluptas bonum, & tristitiam aliquã esse malum. item si aliquis sensus non est potestas, & sensibilitas quædam non est impotensia. & si quoddam oppinatum disciplinatum, opinio quædẽ disciplina. Rursum si aliquod in iustorum bonum, & iustorum aliquod malum. & aliquod eorum quæ iniustæ, malum: & aliquod eorum quæ iuste, bonum. & si quoddam delectabile, fugiendum: & delectatio quædam, fugienda secundum hęc autem & si aliquod delectabile vtile, delectatio quædam vtilis.

86 ¶Et in corruptiuis autem, & generationibus, & corruptionibus similiter. ¶Nam si aliquod corruptiuum delectationis vel disciplinæ bonum est: erit quędam delectatio vel disciplina malorum. similiter autem & corruptio quædam disciplinæ bonorum, vel generatio malorum: erit quædam disciplina malorum. vt si obliuisci quæ quis turpia egit bonorum est vel reminisci malorum; erit scire quæ quis turpia egit, malorum similiter autem & in alijs. in omnibus enim similiter probabile. 87¶Amplius ex eoq; est magis & minus, & similiter. si enim magis quidem eorum quæ sunt ex alio genere aliquid tale, illorum autem nihil est: neque quod dictum est erit tale. ¶Vt si magis quidem disciplina quædam bonum quam voluptas, nulla autem disciplina bonum: nec voluptas bonum erit. & ex eo quod est similiter quidem & minus eodem modo. nam erit & interimere & construere veruntamen ex eo quod est similiter, vtraque: ex minus autem, construere solum, destruere autē non. si enim similiter potestas quędam bonū & disciplina, est autem quędam potestas bonum: & disciplina. si autem nulla potestas bonū: nec disciplina. si autem minus quędam potestatas bonum q̄ disciplina, est autem quædam potestas bonum & disciplina. at vero si nulla potestas bonum: non necesse est & disciplinam nullam esse bonum. manifestum igitur quoniam construere solum ex eo quod minus, est. 88 ¶Non solum autem ex alio genere est destruere, verum & ex eodem: dum sumit quis quod maxime tale est ¶Vt si positum est disciplina quædam bonum, ostendatur autem quoniam prudens

nō bonum: nec alia vlla erit. quia nec quæ maxime videtur. 89 ¶Amplius ex suppositione similiter qo stulantem si vni & omni inesse, vel non inesse ¶Vt si hominis anima immortalis: & alias. si autē hæc non: nec alias. Si igitur inesse alicui positū est ostendendū quoniam alicui nō inest. nam cōsequēter per hypothesin nulli inesse. si autem alicui non inesse positum est: ostendēdum quoniam inest alicui. nam & siccōsequetur omnibus in esse. Manifestum igitur est ꝙ qui hypothesi vtitur: facit problema vniuersale, particulariter positū. nam particulariter cōfitētem vniuersaliter postulabit confiteri, eo ꝙ vni & omni similiter postulauerit inesse. 90 ¶Cum autem indefinitum est problema: vno modo destruere contingit. ¶Vt si dixerit voluptatē bonū esse, vel nō bonum, & nihil aliud quicq̄ determinauerit. nam si aliquam voluptatem dixerit bonū esse: ostēdēdū vniuersaliter ꝙ nulla, si debeat interimi ꝓpositū. similiter autem & si aliquā dixerit voluptatem nō esse bonū: ostendendum vniuersaliter ꝙ omnis. aliter vera nō cōtingit interimere. nam si ostendimus quoniā est quædam voluptas bonum, vel nō bonum: nōdū interimitur ꝓpositum. manifestū igitur quoniam interimere quidem: vno modo dicitur. 91 ¶Construere autē dupliciter siue enim vniuersaliter ostenderimus, ꝙ omnis voluptas bonum, siue ꝙ est quædā voludtas bonum ostēsum erit quod propositum est. 92 ¶Similiter autem etsi oporteat differere ꝙ est quędā voluptas non bonum: si ostenderimus ꝙ nulla bonū, vel ꝙ quædam nō bonum, ostędentes erimus vtrūq; & vniuersaliter & particulariter, ꝙ est quædā voluptas non bonū

❡Cũ autem determinata fuerit positio: dupliciter interimere erit. ❡Vt si ponatur alicui quidem inesse voluptati bonũ esse, alicui autem nõ inesse. nam siue omnis ostẽdatur voluptas bonũ, siue nulla: interemptum erit propositũ. 94 ❡Si autẽ vnã solam voluptatẽ posuerit bonũ esse: tripliciter contingit interimere. ❡Nam ostendentes ꝙ omnis vel ꝙ nulla, vel ꝙ plures q̃ vna bonũ: interimentes erimus quod ꝓpositũ est. 95 ❡In pluribus vero positione determinata, vt ꝙ prudẽtia sola est virtutũ scientia, quadrupliciter est interimere. ❡Nam ostensio ꝙ oĩs virtus scientia, vel ꝙ nulla, vel ꝙ & alia aliqua vt iustitia, vel ꝙ eadẽ prudẽtia nõ sciẽtia: interemptũ erit ꝓpositũ. 96 ❡Vtile autem & inspicere in singularibus in quibus inesse aliquid vel nõ dictũ est, queadmodũ in vniuersalibus problematibus. 97 ❡Amplius autem & in generibus inspiciendũ: diuidẽti secũdũ species vsq; ad indiuidua sicut qrius dictũ est. ❡Nã si omni appa eat inesse, siue nulli multa ꝓferẽti: postulandũ vniuersaliter cõfiteri, aut fere instãtiã in aliquo non sic. 98 ❡Amplius in quibus possibile est aut specie, aut numero determinare accidẽs: inspiciẽdum si nullũ horũ inest. ❡Vt ꝙ tempus nõ mouetur nec est motus: annumerãti quot sunt species motus. nam si nulla earum inest tempori: manifestum quoniam nõ mouetur, nec est motus. similiter autem & ꝙ anima nõ est numerus: diuidenti quoniam omnis numerus aut impar, aut par. nam si anima neq; impar neque par: manifestũ ꝙ non est numerus ad accidens igitur per talia, & hoc modo argumentandum.

❡Tertij Topicorum Aristotelis Finis.

¶QVARTI LIBRI TOPICORVM Ariſtotelis de quo diſcutiendum & proble- matũ generis loci decem. Cap.I.

Post hæc autem de iis quæ ad genus & proprium: inſpiciendum. ſunt autem hæc elementa eorum quæ ſunt ad terminos & de hiſ ipſis raro conſiderationes fiunt diſputantibus. ¶Si ergo ponatur genus alicuius exiſtentium: primum quidem inſpiciendum ad omnia quæ cognata ſunt ei quod dicitur, ſi de aliquo non prędicatur quemadmodũ eſt in accidente. ¶Vt ſi voluptas, bonũ ponatur gen⁹: ſi aliqua voluptas nõ bonum, nam ſi hoc: manifeſtum eſt quoniam non genus bonum voluptatis, nam genus de omnibus quę ſunt ſub ipſo ſpeciebus prædicatur. ¶Deinde ſi non in eo quod quid eſt prædicatur: ſed vt accidens. ¶Quemadmodum [redacted] album: de niue anima: a ſeipſo cogitatum, neque enim nix idipſum quod eſt, album, quapropter non eſt genus album niuis, neque anima idipſum quod eſt, agitatũ. nam accidit ei moueri, quemadmodum & animali frequenter & ambulare, & ambulans eſſe. Amplius agitatum non quid eſt: ſed quid faciens vel patiens ſignificare videtur. ſimiliter autem & album. non enim quid eſt nix: ſed quale quid eſt prædicatur. ¶Maxime autem in accidentis diffinitione inſpiciendum: ſi aptatur ad dictum genus. ¶Vt ad

quæ nunc dicta sunt. contingit enim quippiam mouere seipsum, & nõ: similiter autem & album esse, non. quare neutrũ horum genus, sed accidens. eo ꝙ accidẽs dicimus, quod contingit idem inesse alicui & non. 5 ¶ Amplius si non in eadem diuisione est gen⁹ & species: sed hæc quidem substantia, illud autẽ quale. aut hoc quidem ad aliquid: illud autem quale. ¶ Vt nix quidem & cygnus substantia: album autem non substantia, sed quale. quare non est genus albũ niuis, neq; cygni. rursum disciplina quidem ad aliqd bonum autem, & pulchrum quale, quare non est genus pulchrum vel bonnm disciplinæ. nam genera eorum quæ sunt ad aliquid: & ipsa ad aliquid oportet esse. vt in duplici. etenim multiplex est genus duplicis: & ipsum eorum quæ sunt ad aliquid est. vt vniuersaliter autem dicatur, in eadem diuisione oportet genus esse speciei. nam si species substantia: & genus. & si quale quippiam species est: & genus quale quippiam. vt si album quale quippiam, & color. similiter autem & in aliis. 6 ¶ Rursum si necesse fuerit vel si contigerit genus participare quod positum est in genere. 5 ¶ Terminus autem eius quod est participare, est suscipere participati rationem manifestum igitur quoniam species quidem participant genera: genera autem species nõ. nam species suscipit generis rationem: genus autem speciei non. considerandum igitur si participat vel contingit assignatum genus participare speciem. vt si quis entis vel vnius genus quippiã assignauerit. accidet enim genus, participare speciem. nam de omnibus quæ sunt ens & vnum prædicantur. quare & ratio eorum.

7 ℭAmpli⁹ si de aliquo assignata species vera est: genus autem non. ℭVt si ens aut scibile opinabilis genus ponatur. nam de nō ente opinabile prædicabitur. multa enim nō entia, opinabilia sunt. at q̃ ens vel scibile nō prædicatur de nō ente: manifestū quare non est genus ens, neq; scibile: opinabilis nam de quibus species prædicatur: & genus oportet prædicari. 8 ℭRursum si nullā specierum cōtingit participare quod positum est in genere. ℭNam impossibile est participare genus, quod nullā specierum participat: nisi aliqua secundū primam diuisionē specierum sit. illæ autem genus solum participant. si igitur motus, genus voluptatis ponatur: considerandum si neq; corruptio, neq; alteratio voluptas, neq; vllus reliquorum, qui assignari solent, motuum. manifestum enim quoniam nullam specierū participabit. quare neq; genus. eo q̃ necessariū est quod genus participat: & specierum aliquam participare; quare nō erit species motus voluptas, neque indiuiduorum, neq; eorum quicq̃ quæ sub specie motus sunt. nam & indiuidua participant speciem & genus, vt quidam homo: & hominem participat, & animal. 9 ℭAmplius si de pluribus dicitur q̃ genus: quod in genere positum est. ℭVt opinabile q̃ ens. nam & ens & non ens: opinabile. quare non erit opinabile species entis de pluribus enim semper genus: q̃ species prædicatur. 10 ℭRursus si de æqualibus genus & species dicitur. ℭVt si eorum quæ omnia cōsequūtur: hoc quidem species, illud autem genus ponatur. queadmodum ens & vnum. omne enim, ens & vnum. quare neutrum neutrius genus, eo q̃ de æqualibus dicun-

tur. similitet autem & si primum & princium ad seinuicem ponantur. nam & principium, primum: & primum, principium quare aut vtraque quæ dicta sunt sunt idem sunt, aut neutrum neutrius genus. elementum autem est ad omnia huiusmodi: ꝙ de pluribus genus quam species & differentia dicitur. de paucioribus enim: etiam differentia dicitur quam genus.

11 ¶ Videndum autem & si alicuius indifferentium specie non sit genus quod dictum est genus, vel non videatur. ¶ Construenti autem si est alicuius idem enim omnium indifferentium specie genus. si igitur vnius monstretur: manifestum quoniam omnium. & si vnus non: manifestum quoniam nullius. vt si quis insecabiles ponens lineas: indiuisibile genus earum dicat esse. nam linearum habentium diuisionem: non est quod dictum est genus: cum sint indifferentes secundum speciem. indifferentes enim sibiinuicem secundum spemciem: recte lineæ omnes.

¶ De genere loci alij. Cap. II.

C Onsiderandum autem, & si quod aliud genus est assignatæ speciei: quod neq; cõtinet assignatũ genus, neq; sub illo est. ¶ Vt si quis iustitiæ scientiam ponat genus. est enim virtus genus: & neutrum generum, reliquum cõtinet. quare nõ erit scientia genus iustitiæ. videtur enim, quãdo species vna sub duobus generibus est: alterum ab altero cõtineri: 13 ¶ Habet autem dubitationẽ in quibusdã quod huiusmodi est. nam videtur quibusdam prudentia: & virtus & scientia esse, & neutrum genus a neutro contineri. non tamen ab omnibus conceditur

prudentiam,scientiam esse. ¶Si igitur quis admit tat quod dictum est verum esse:attamen subalterna, vel sub eodem ambo fieri quæ eiusdem sunt genera necessarium videtur esse.quēadmodum & in virtute & in scientia accidit. vtraque enim sub eodem genere sunt.nam vtrunq; eorum habitus, & dispositio est
14 ¶Considerandum igitur si neutrum est in assignato genere. ¶Si enim neque subalterna sunt genera. neque sub eodem ambo:non erit quod assignatum est genus.15 ¶Considerandum autem & genus assignati generis. & sic semper superius genus: si omnia prædicantur de specie,& si in eo quod quid est prædicantur. ¶Nam omne superius genus prædicari oportet de specie in eo quod quid est si ergo alicubi dissonet:manifestum buoniam non est genus quod assignatum est.16 ¶Rursum si genus participat speciē vel ipsum vel aliquod superiorum generum. ¶Nam nullum sceperiorum participat quod inferius est,destruenti igitur quemadmodum dictum est vtēdum.astruēti autem si confiteatur quidem inesse speciei quod dictum est genus, at q; vt genus inest dubitetur:sufficit ostēdere aliquid superiorum generū in eo quod quid est de specie prædicari vno enim in eo quod quid est prædicato : omnia & superioia illius,& inferiora si prædicantur de specie,in eo quod quid est prædicabuntur.quare & assignatum genus: in eo quod quid est prædicabitur: quod autē vno in eo quod quid est prædicato,omnia etiam reliqua, si prædicantur,in eo quod quid est prædicabuntur : p inductionem sumendum.Si autem simpliciter inesse dubitetur assignatū genus: nō sufficit ostendere ali

quod ſuperiorum generum in eo quod quid eſt de ſpecie prædicari. vt ſi ambulationis genus quiſpiam aſſignauit lationem:non ſufficit oſtendere ꝙ motus eſt ambulatio ad oſtendendum ꝙ latio eſt eo quod & alij motus ſunt. ſed oſtendendum ꝙ nullum participat ambulatio eorum quæ ſunt ſecundũ eandem diuiſionem, niſi lationem. nam neceſſe eſt quod genus participat, & ſpecierũ aliquam participare ſecundum primam diuiſionẽ. ſi enim ambulatio neque augmentationẽ, neque diminutionẽ, neq; alios motus participet: manifeſtum quoniã lationẽ participabit. quare erit genus latio, ambulationis. 17 ❡Rurſum de quibus ſpecies quæ poſita eſt vt genus prædicatur: conſiderandũ ſi & aſſignatum genus in eo quod quid eſt de ipſis eiſdẽ prædicatur de quibus & ſpecies. ſimiliter autẽ & ſi omnia quæ ſupra genus ſunt. ❡Nam ſi alicubi diſſonat manifeſtũ quoniam non eſt genus quod aſſignatũ eſt. ſi enim eſſet genus: omnia & ſuperiora illius & ipſum, in eo quod quid eſt prædicarẽtur, de ijs de quibus & ſpecies in eo quod quid eſt prædicatur. deſtruenti igitur vtile ſi nõ prædicetur genus in eo quod quid eſt de quibus & ſpecies prædicatur: aſtruenti autem ſi prædicetur in eo quod quid eſt, vtile. accidet enim genus & ſpeciem, de eodem in eo quod quid eſt prædicari: quare & idem ſub duobus generibus fit. neceſſe eſt igitur ſubaltera genera eſſe. ſi igitur oſtendatur quod volumus genus aſtruere non eſſe ſub ſpecie, manifeſtum quoniã ſpecies ſub hoc erit. quare oſtẽſum erit quoniam genus hoc. 18. ❡Conſiderandæ autem & rationes generum: ſi aptantur ad aſſignatam ſpeciem, &

ad participantia ſpeciem. ¶Neceſſe eſt enim generum rationes predicari de ſpeciei, & de ijs quæ participant ſpeciem. ſi igitur in aliquo diſſonet, dilucidū quoniā non eſt genus quod aſſignatum eſt:19 ¶Rurſus ſi id differentiam vt genus aſſignauit. ¶Vt ſi immortale. genus dei. nam differentia eſt animalis immortale. eo quod animalium alia mortalia, alia mimortalia. manifeſtum igitur quoniam peccant nullius enim differentia, eſt genus. Quod autem hoc verum, manifeſtum, nulla enim differentia ſignificat quid eſt ſed magis quale quid. vt greſſibile, & bipes. 20 ¶Et ſi differentiam in genere poſuit tanquā ſpeciem. ¶Vt imparem quidem numerum. differentia enim numeri impar, & non ſpecies eſt: neque videtur participare differentia genus. nam omne quod participat genus: vel ſpecies, vel indiuiduum eſt. differentia autem neque indiuiduum neque ſpecies. manifeſtum igitur quoniam non participat genus differentia. quare neque impar ſpecies erit, ſed differentia: quoniam non participat genus. 21 ¶Amplius ſi genus in ſpecie poſuit. ¶Vt contiguitatem idipſum quod eſt, continuitatem, aut mixturam idipſum quod eſt temperamentum. aut, vt Plato diffiniuit, lationem, ſecundum locum mutationem. non enim neceſſarium contiguitatem continuitatem eſſe: ſed econuerſo, continuitatem contiguitatem. non enim omnes contiguum, continuatur: ſed quod continuatur, contiguum eſt. ſimiliter autem & in alijs. nam neque mixtura omnis, temperamentum. nam ſiccorum mixtura, non eſt temperamentum. neque ſecundum locum mutatio omnis, latio. nam ambu-

latio non videtur latio esse. pene enim in iis, quæ in uoluntarie locum ex loco permutant, dicitur latio, quemadmodum inanimatis accidit. manifestum autem quoniã & de pluribus speciebus dicitur genus in assignatis: cum oporteat econtrario fieri. 22 ¶Rursum si differentiam in specie posuit. ¶Vt immortale idipsum quod est, deum. nam accidit de æqualibus aut pluribus quam speciem dici, differentia enim semper de æqualibus aut de pluribus quam species dicitur. 23 ¶Amplius si in differentia genus posuit. ¶Vt colorem idipsum quod est congregatiuum, eut numerum quod impar. 24 ¶Et si genus vt differentiam dixit. ¶Possibile est enim aliquem, talem suscipere positionem. vt temperantiæ, mixturam differentiam. aut lation's, secundum locum mutationem. inspiciendum autem omnia quæ sunt huiusmodi, per eadem. communicant enim loci. de pluribus enim genus quam differentiam oportet dici: & non participare differẽtiam. sic autem assignato neutrum eorum quæ dicta sunt: possibile est accidere. nam & de paucioribus dicetur, & participabit genus differentiam. 25 ¶Rursum si nulla differeutia generis prædicatur de assignata specie, nec genus prædicabitur. ¶Vt de anima: neque impar, neque par prædicatur. quare nec numerus. 26 ¶Amplius si prius est natura species, & simul interimit genus. ¶Videtur enim contrarium. 27 ¶Amplius si contingit relinquere dictum genus, vel differentiam, vt animam, moueri. opinionem, verum & falsum, neutrum erit dictorum genus vel differentia. ¶Videtur enim genus & differẽtia sequi quãdiu fuerit species.

¶De genere loci alij Cap. III.

I Nſpiciẽdum autem & ſi quod in genere poſitum eſt: participat aliquid contrariũ generi, aut ſi contingit participare. ¶Nam idem contraria ſimul participabit. eo ꝙ ipſum, genus quidem nuunquam relinquit, participat autem & contrariũ, aut contingit participare. 29 ¶Amplius ſi quippiam communicat ſpecies: quod impoſſibile eſt omnino ineſſe iis, quæ ſunt ſub genere ¶Vt ſi anima vitæ cõmunicat, numerorum autem nullum poſſibile eſt viuere: non erit ſpecies numeri anima. 30. ¶Conſiderãdum autem & ſi æquiuoca ſit ſpecies generi elementis vtenti iis quæ dicta ſunt ad æquiuocum. ¶Vniuocum enim genus & ſpecies. 31 ¶Quoniã autem omnis generis plures ſpecies: inſpiciendũ ſi non contingit alteram ſpeciẽ eſſe dicti generis. ¶Nam ſi nõ eſt manifeſtum quoniã non erit genus omnino, quod dictum eſt. 32 ¶Cõſiderandũ etiã eſt ſi quod tranſlatitie dictum eſt, vt genus aſſignauit. ¶Vt temperantiam conſonãtiam nam omne genus proprie de ſpeciebus prædicatur conſonantia vero de temperãtia non proprie, ſed tranſlatitie. omnis enim conſonantia in ſonis 33 ¶Amplius, ſi ſit contrarium ſpeciei aliquid, conſiderandũ ¶Eſt autem multipliciter conſideratio. Primum quidem ſi in eodem genere contrarium ſpeciei, cum non ſit contrariũ generi. oportet enim contraria in eodem genere eſſe: ſi nihil ſit cõtrarium generi. 34 ¶Cum autem eſt contrarium generi conſiderandum ſi contrarium in contrario. ¶Neceſſe eſt enim contrarium in contrario eſſe: ſi ſit contrarium quidem generi. Manifeſtum autem

est vnumquodq; eorum,per inductionē. 35 ¶Rursum si omnino in nullo genere quod speciei est contrarium,sed ipsum genus. ¶Vt bonum.nam si hoc non in genere:nec contrarium huius in genere erit, sed ipsum genus. quemadmodum in bono & malo accidit.neutrum enim horum in genere,sed vtrunq; eorum genus. 36 ¶Deinde considerandum si contrarium est alicui & genus & species:& horum quidem est aliquid medium,illorum autem nō. ¶Nam si generum est alicui medium,& specierum.& si specierum,& generum.vt in virtute & vitio,& iustitia & iniustitia.vtrorunque enim est aliquid medium.

37 ¶Instantia huius,quoniam sanitatis & ægritudinis nihil est mediū:mali autem & boni aliquid medium. 38 ¶Amplius si est quidē aliquid vtrisque medium & speciebus & generibus:nō similiter autem, sed horum quidem secundum negationem,illorum vero vt subiectum. ¶Probabile enim similiter & in vtrisq;.Vt in virtute & in vitio, iustitia & iniustitia. vtrisq; enim secundū negationē medium. 39 ¶Amplius quando non est contrariū generi considerandum non solum si contrarium in eodem genere, sed & medium. ¶In quo enim extrema & medium vt in albo & nigro . nam color genus & horum , & mediorum colorum omnium. 40 ¶Instantia . quoniā defectus quidem & superabundantia in eodem genere,in malo enim ambo , mediocre autem cum sit medium horum, non in malo , sed in bono est.

41 ¶Cōsiderandū etiam:si genus quidem contrarium est alicui,species autem nulli. ¶Nam si genus est cōtrarium alicui,& species.quemadmodū virtus

& corruptionibus ¶ Vt si ædificati est operari: ædificasse operam esse. & si discere est reminiscri: & didicisse, recordatum esse. & si dissolui est corrumpi: & dissolutum esse, corruptum esse. & dissolutio, corruptio quædam. 49 ¶ Et in generatiuis vero & in corruptiuis, similiter & in potentijs & vsibus, & omnino secundum quamlibet similitudinem: & interimenti & construenti inspiciendum, quemadmodũ in generatione & corruptione diximus.

¶ Nam si corruptiuum dissolutiuum. & corrumpi dissolui. & si generatiuum est effectiuum: & genera i: fieri, & generatio factio. similiter & in potentijs, & vsibus. & omnino si potentia dispositio & posse, disponi. & si alicuius vsus est actus: & vti, agere, & vsum esse, egisse. 50 ¶ Si autem sit priuatio id, quod opponitur speciei, duobus modis est interimere. Primum quidem si in assignato genere est oppositum. ¶ Aut enim simpliciter in nullo genere eodem priuatio: aut non in vltimo. vt si visus in vltimo genere est, sensu: cæcis non erit sensus. 51 ¶ Secundo autem, si & generi & speciei opponitur priuatio, non est autem oppositum in opposito: nec quod assignatum est, in assignato erit. ¶ Interimenti igitur: quemadmodum dictum est, vtendum. 52 ¶ Construenti autem vno modo. nam si oppositum in oposito, & propositum in proposito erit. ¶ Vt si cæcitas insensibilitas quædam & visus sensus. 53 ¶ Rursum in negationibus considerandum econuerso: quemadmodum in accidente dicebatur. ¶ Vt si delectabile quod bonum: quod non bonum non de-

lectabile. nam si non ita se habet: erit contra, non bonum delectabile. at impossibile est si bonum genus est delectabilis: esse quicquam nō bonum delectabile. nam de quibus genus non prædicatur, nec specierum vlla. & construenti etiam similiter inspiciendum nam si non bonum non delectabile, delectabile bonum. quare genus bonum, delectabilis. 54 ¶Si autem sit ad aliquid species, considerandū si & genus ad aliquid. ¶Nam si species ad aliquid, & genus. vt in duplici & multiplici. vtrunque enim ad aliquid. 55 ¶Si autem genus ad aliquid, non necessario & species. ¶Nam disciplina ad aliquid, grāmatica autem non. 56 ¶ An nec quod prius dictum est verū videbitur? nam virtus ipsum quod bonum & ipsum quod honestū & virtus quidē ad aliquid: bonū vero & honestū nō ad aliquid, sed qualia. 57 ¶Rursū si nō ad idē dicitur species, secūdū se & secūdū genus. ¶Vt si duplū dimidij dicitur duplum, & multiplum dimidij oportet dici. si autem non, non erit multiplū genus dupli. 58 ¶Amplius si nō ad idem & secundum genus dicitur, & secundū omnia genera. ¶Nā si duplū dimidij multiplū est, & abundans dimidij dicetur, & simpliciter secundum omnia superiora genera ad dimidiū dicetur. 59 ¶Instantia: quod non. necesse est secundū se & secundū genus ad idem dici. nam scientia scibilis dicitur: habitus autē & dispositio non scibilis, sed animæ. 60 ¶Rursum si similiter dicitur genus & species secundum casus. ¶Vt si alicui: aut alicuius, aut quolibet modo aliter dicitur. nā vt species, & genus velut in duplo & in superioribus. alicuius enim & duplum & multiplum. simi-

liter autem & in ſcientia. alicuius enim & hæc & genera: vt diſpoſitio, & habitus. 61 ¶ Inſtantia autẽ ꝙ aliquotiens non ſic. nam differens & cotrarium alicui diuerſum autem cum ſit genus horum non alicui, ſed ab aliquo. diuerſum enim dicitur ab aliquo. 62 ¶ Rurſum ſi ſimiliter ad aliquid ſecundum caſus dicta: non ſimiliter conuertuntur. ¶ Quemadmodum in duplo & multiplo. vtrũq; enim horum alicuius. & idem etiam ſecundum couerſionem dicitur. alicuius enim & dimidium & ſubmultiplum. ſimiliter autem & in diſciplina & opinione. nam & hæ alicuius. & conuertitur. ſimiliter & diſciplinatum & opinabile aliquo. ſi igitur in aliquo nõ ſimiliter conuertitur: manifeſtum eſt non eſſe genus alterm alterius. 63 ¶ Rurſum ſi non ad æqualia ſpecies & genus dicitur. ¶ Similiter enim & æqualiter vtrunque videtur dici: quemadmodum in dono & datione. nam & donum alicuius & alicui dicitur: & datio alicuius & alicui dicitur. eſt autem datio genus doni. nam donum: datio: eſt irredibilis. 64 ¶ In aliquibus autem non accidit ad æqualia dici. nam duplum alicuius nuplum. abundans autem & maius alicuius & aliquo. omne enim abundans & maius aliquo abundat: & alicuius abundat. quare non ſunt genera quæ dicta ſunt dupli: eo quod non ad æqualia dicuntur ſpeciei, aut non vniuerſaliter verum, ad ęqualia ſpeciem & genus dici. 65 ¶ Videndum autem & ſi oppoſiti: eſt oppoſitum, genus. ¶ Vt ſi dupli multiplum: & dimidij ſubmultiplum. oportet enim oppoſitum: oppoſiti genus eſſe. ſi igitur ponat aliquis ſcientiam idipſum quod eſt, ſenſum: oportebit

& scibile id quod est sensibile esse. sed non est. non enim omne scibile, sensibile. nam intelligibilium, quędam scibilia. quare non est genus sensibile, scibilis. si autē hoc non: neque sensus scientiæ. 66 ❡Quoniam autem eorum quæ ad aliquid dicuntur: alia qdem ex necessitate ī eis, aut circa ea sunt ad quæ dicuntur, vt dispositio & habitus & commensuratio. in alio enim nullo possibile est esse quæ dicta sunt: quam in eis quæ dicũtur, alia autem non necesse est quidem in eis esse ad quæ dicuntur: contingit autem, quemadmodum scibile est in anima. nihil enim prohibet sui scientiam habere animam: non necessarium autem. possibile est enim & in alio esse hanc eādem, alia vero simpliciter nō contingit in eis esse ad quæ dicuntur, vt contrarium in contrario: neq; sciētiam scibili nisi sit scibile anima, vel homo, considerare igitur oportet si quis in genere ponat quod tale est, in non tali. ❡Vt si memoriam immansionē sciētiæ dicat. nam omnis immansio in manente, & circa illud. quare & scientiæ immāsio: in scientia. memoria igitur in scientia. eo quod immansio scientiæ est. hoc autem non contingit. memoria enim omnis in anima. Fst autem qui dictus est locus & ad accidēs communis. nihil enim refert, memoriæ genus immāsionē dicere: aut accidere dicere illi hoc. nam si quouis modo est memoria, immansio scientiæ: eadē aptabitur de ipsa ratio.

❡De re eadem loci alij. Cap. V.

Vrsum si habitū in actu posuit: aut actum in
R habitu:non est genus quod tale est. ¶Vt si
sensum,motum per corpus. nam sensus habi
tus: motus autem actus.similiter autem & si memo-
riam habitum contentiuum opinionis dixerit. nam
nulla memoria habitus: sed magis actus. 68
¶Peccant autem & qui habitum in consequentem
potentiam ordinant. ¶Vt mansuetudinem, conti-
nentiam iræ. & fortitudinem & iustitiam: timorum
& lucrorum continentiam. nam fortis & mansuetus:
perturbatione vacans dicitur. continens autem qui
perturbatur, sed non ducitur. fortasse igitur talis po
tentia sequitur vtrunque. vt si perturbetur, non du
catur. verum continere non hoc est, hunc quidem
fortem, illum autem mansuetum esse: sed omnino
perturbari ab huiusmodi nihil. 69 ¶Aliquotiēs
autem & quod sequitur quouis modo vt genus po-
nunt. ¶Vt tristitiam: iræ. & opinionem fidei. vtra-
que enim prædicta, sequuntur quidem quodam
modo assignatas species: neutrum autem eorum
genus est. nam qui irascitur, contristatur: priore
in eo tristitia facta. non enim ira tristitiæ: sed tristi
tia iræ causa est. quare simpliciter ira non est tristi-
tia. secundum autem hæc: neque fides opinio. cō
tingit enim eandem opinionem etiam non creden
tem habere. non contingere autem hoc: si fides es
set species opinionis. non enim contingit idem am
plius permanere: si ex specie omnino permuta-
tum sit. quemadmodum nec idem animal: quan-
doq; hominem esse & quandoq; non si quis autem
dicat ex necessitate opinātem etiam fidē habere: de

æqualibus opinio & fides dicetur. quare neq; ſic erit genus. de pluribus enim: oportet dici genus. 70 ¶Videndum autem & ſi in aliquo eodem nata ſint vtraq; fieri. ¶In quo enim ſpecies: & genus. vt in quo album, & color: & in quo grammatica, & diſciplina. ſi igitur verecundiam timorem dixit, aut iram triſtitiam, nõ accidet in eodẽ ſpeciem & genus eſſe. nam verecundia quidem in rationali, timor in iraſcibili, at triſtitia in concupiſcibili. nam in hoc & voluptas. ira autem in iraſcibili. quare non ſunt genera: quæ aſſignata ſunt. eo ꝙ non in eodem cum ſpeciebus: nata ſunt fieri. ſimiliter autem & ſi amicitia in concupiſcibili: non erit voluntas quædã omnis enim volũtas in rationali. Vtilis autem hic locus & ad accidens & id cui accidit. in eodem enim accidens & cui accidit. quare niſi in eodem videatur: manifeſtum quoniam non accidit. 71 ¶Rurſum ſi ſecundum quid, ſpecies dictum genus participat. non enim videtur ſecũdum quid participari genus. ¶Nam non eſt homo, ſecũdum quid animal: neq; grammatica, ſecũdum quid diſciplina. ſimiliter autem & in alijs. conſiderandum igitur ſi in aliquibus ſecũdum quid participatur genus. vt ſi animal quod ſenſibile vel viſibile dicitur. nam ſecũdum quid ſenſibile vel viſibile animal. ſecundum corpus enim ſenſibile & viſibile: ſecundum animam autem non. quare non erit genus, corpus viſibile, & ſenſibile: animalis. 72 ¶Latent autem quandoq; & totum in partem ponentes. ¶Vt animal, corpus animatum. nullo enim modo pars de toto prędicatur. quare non erit genus corpus animalis: eo ꝙ pars eſt. 73 ¶Videndum

autem ſi quid vituperandorum aut fugiendorum in poteſtate aut potente poſuit. ¶ Vt ſophiſtam vel calumniatorem, vel furem eum qui poſſit aliena, latenter ſurripere. nemo enim prædictorum ĩ eo quod poſſit aliquid horum: talis dicitur. poteſt enim & de⁹ & ſtudioſus praua agere. non ſunt autem huiuſmodi. nam omnes praui ſecundum electionem dicuntur. Amplius omnes poteſtates eorũ ſunt quæ ſunt eligenda. nam prauorum poteſtates eligendæ: eo quod deũ & ſtudioſum habere dicimus eas potentes enim dicimus eos eſſe, praua agere. quare nullius vituperabilis erit genus poteſtas. Si autem non: accidet vituperandorum quiddam, eligendum eſſe. nam erit quædam poteſtas vituperabilis. 74 ¶ Et ſi quid propter ſe honorabiliũ vel eligibilium: in poteſtate vel potente, vel effectiuo poſuit. ¶ Nam omnis poteſtas, & omne potens aut affectiuum: propter aliud eligendum. 75 ¶ Aut ſi quid eorum quæ ſunt in duobus generibus vel pluribus: in altero poſuit. ¶ Quædam enim non eſt in vno genere ponere: vt fraudulentum, aut calumniatorẽ. neque enim qui eligit, impotens autem, neq; qui poteſt at non eligens, calumniator aut fraudulentus, ſed qui vtraq; hęc habet. quare non ponenda ſunt in vno genere: ſed in vtroque eorum quæ dicta ſunt. 76 ¶ Amplius aliquotiens econuerſo: genus quidem vt differentiam, differentiam autem vt genus aſſignant. ¶ Vt ſtuporem: ſuperabundantiam ammirationis, & fidem: vehementiam opinionis. nam neq; ſuperabundantia neque vehementia genus: ſed differentia videtur enim ſtupor, ammiratio eſſe ſuperabũdans: & fides,

opinio vehemens. quare genus ammiratio & opinio est: superaabundantia autem & vehementia differentia. Amplius si quis superabundantiam & vehementiam vt genera assignet: inanimata fidem facient, & stupefacient. nam cuiusque vehementia & superabundantia illi adest, cuius est superabundantia & vehementia. si ergo stupor superabundantia est: ammirationis: aderit ammirationi. quare ammiratio stupefaciet. similiter autem & fides aderit opinioni: si vehementia quidem opinionis est. quare opinio fidem faciet. Amplius accidet sic assignanti vehementiam vehementem dicere. & superabundantiam superabundantem. est enim quædam fides vehemens. si ergo fides vehementia est: vehementia erit vehemens. similiter autem & stupor quidam & superabundans. si ergo stupor est superabundantia: superabundantia erit superabundans. videtur autem neutrum horum. quemadmodum nec disciplina disciplinarum: nec motus motum.

¶Quandoque autem peccant & passionem in genere eius quod passum est ponentes. ¶Vt immortalitatem vitam sempiternam dicentes esse. passio enim vitæ & accidens, immortalitas videtur esse. quod autem verum sit quod dicitur: manifestum fiet, si quis admittat aliquem ex mortali fieri immortalem nullus enim dicit aliam vitam eum sumere: sed accidens aliquod, vel passionem huic eidem aduenire. quare non genus vita: immortalitatis.

¶Rursum si passionem cuius est passio: illius genus dicit esse. ¶Vt spiritum: aerem motum magis enim motus aeris: spiritus, nam aer idem per-

manet: & quando mouetur, & quando ſtat. quare nõ eſt omnino aer ſpiritus. eſſet enim & non moto aere ſpiritus. ſiquidem idem aer permanet qui quidem erat ſpiritus· ſimiliter autem & in alijs huiuſmodi. Si igitur & in hoc oportet admittere quod aer mot⁹, eſt ſpiritus: non tamen de omnibus huiuſmodi eſt aſſignãdum, de quibus non verificatur genus. ſed de quibuſcunque vere prædicatur aſſignatum genus. nam in quibuſdam non videtur verificari: vt in luto & niue. nam niuem dicunt eſſe aquam coagulatum: lutum autem terram humido temperatam. eſt autem neque nix aqua: neque lutum terrra. quare neutrum: aſſignatorum generum: erit genus. oportet enim genus verificari ſemper de omnibus ſpeciebus. ſimiliter autem neque vinũ eſt aqua putrefacta, ſicut Empudocles dicit, in ligno putruit vnda, nam ſimpliciter non eſt aqua.

¶De genere loci alij. Cap. VI.

AMplius ſi omnino quod aſſignatum eſt: nullius eſt genus. ¶Manifeſtum enim: quoniam neque eius, quod dictum eſt. 80 ¶Conſiderandum autem ex eo quod nihil eorum differt ſpecie: quæ participat aſſignatum genus. ¶Vt nihil alba differunt ſpecie: ipſa a ſeinuicem. omni autem generis: ſunt ſpecies differentes. quare nullius erit album genus. 81 ¶Rurſum ſi quod omnia ſequitur: genus. vel differentiam dixit. ¶Plura enim ſunt quæ omnia ſequuntur. vt ens & vnum: eorum ſunt quæ omnia ſequuntur. ſi igitur ens gen⁹ aſſignauerimus: manifeſtũ quoniam omniũ erit ge-

nus.eo q̀ prædicatur de eis. de nullo enim genus q̄ de speciebus prædicatur. quare & vnum species erit entis. accidit ergo de omnibus de quibus genus prędicatur: & speciem prædicari, eo q̀ ens & vnum de omnibus simpliciter prædicatur. oportet autem de paucioribus speciem prędicari. Si autem quod omnia sequitur, differentiam dixit: perspicuum quoniā de æqualibus vel de pluribus differentia quam gen⁹ dicetur. Nam si & genus omnia sequitur: de æqualibus, sin vero non omnia sequatur genus: de plurib⁹ differentia dicetur quam ipsum genus. 82 ¶ Ampli⁹ si in subiecta specie est: quod assignatum genus dicitur. ¶ Vt album: in niue. quare manifestum quoniam non erit genus. de subiecta enim specie solum genus dicitur. 83 ¶ Considerandum autem etiam est: si nō vniuocum sit genus speciei. Nam de omnibus speciebus vniuoce genus prædicatur. 84 ¶ Amplius quando existente & speciei & generi contrario, si quod melius cōtrariorum est, in peiori genere ponit. ¶ Nam accidet reliquum in reliquo esse: eo quod cōtraria in contrarijs generibus, quare quod deterius est in meliori erit at videtur melioris & genus melius esse. 85 ¶ Et si eodem similiter ad vtraque se habente. in peiore & non in meliore genere ponit. ¶ Vt animam ipsum quod est agitationem aut agitatum. nam pari modo eadem statiua & agitatiua esse videtur. quare si melius statio: in hoc oportet genere ponere. 86 ¶ Amplius ex magis & minus. ¶ Destruenti quidem genus suscipit magis, species autem non suscipit, neque ipsa, neque q̀ ab ipsa dicitur. vt si virtus suscipit magis: & iustitia &

iustus. dicitur enim iustus magis alter alteio. si igitur assignatum quidem genus magis suscipit, species autem non suscipit, neque ipsa: neque quod ab ipsa dicitur: non erit quidem assignatum genus. 87 ¶Rursum quod magis videtur vel similiter, nō est genus: manifestum quoniā nec quod assignatū est. ¶Vtilis autem hic locus in talibus maxime: in quibus plura videntur de specie in eo quod quid est prædicata. cum non determinatum est neq; promptum nobis est dicere, quodnam eorum genus. vt de ira: tristitia, & opinio paruipendentiæ, in eo quod quid est prædicari videntur. contristatur enim iratus, & opinatur paruipēdi. 88 ¶Eadē autē consideratio & in specie ad aliud aliquid cōparanti. ¶Nā si quod magis aut similiter videtur esse in assignato genere, nō est in genere manifestū quod neq; assignata omnino species erit in genere. interimenti igitur quemadmodum dictum est, vtendum. Astruenti vero si quidem suscipit magis quod assignatum est genus, & species, non vtilis locus. nihil enim prohibet vtrocunq; suscipiētium, non esse alterum alterius genus. nam bonum & album suscipit magis, & neutrum neutrius genus.

89 ¶Generum autem & specierum ad seinuicem comparatio, vtilis. vt si similiter hoc & hoc genus: si alterum genus, & alterum. similiter autem & si quod minus, & quod magis. vt si continentiæ, magis potestas quam virtus genus: virtus autem genus, & potestas. Eadem autem & de specie conuenit dici. nam si similiter hoc & hoc propositi species: si alterum species, & reliquum. & si quod minus videtur, species est: & quod magis. 90 ¶Amplius ad constrüen-

dum:perſpiciendum,ſi de quibus aſſignatum eſt genus in eo quod quid eſt prædicatur. cum non ſit vna aſſignata ſpecies,ſed plures & differentes. ¶Nam manifeſtum quoniam erit genus. 91 ¶Si autem in aſſignato ſpecies eſt,conſiderandũ & ſi de alijs ſpeciebus genus in eo quod quid eſt prædicatur. ¶Nam rurſus accidet de pluribus & differentibus idem prædicari. 92 ¶Quoniam autem videtur in quibuſdam & differẽtia in eo quod quid eſt de ſpeciebus prædicari:ſeparandum eſt genus & differentia,vtenti ijs quæ dicentur elementis. Primum quidem quoniam genus de pluribus dicitur quam differentia.93 ¶Deinde quoniam ſecundum eius, quod quid eſt,aſſignationem:magis cõuenit genus, quam differentiam dicere. ¶Nam qui animal dicit hominem,magis indicat quid eſt homo, quam qui greſſibile. 94 ¶Et quoniam differentia quidem qualitatem generis ſemper ſignificat:genus autem differentiæ non. ¶Nam qui dicit greſſibile,quiddam animal dicit.qui vero animal dicit,nõ dicit quale quiddam greſſibile.differentia igitur a genere ſic ſeparanda. 95 ¶Quoniam autem videtur muſicum qua muſicum eſt:ſciens eſſe, & muſica ſcientia quædam eſt, & ſi ambulans eo quod ambulat mouetur, ambulatio motus quidam eſt: conſiderandum in quo genere vult quippiam conſtruere ſecundum dictum modum. ¶Vt ſi ſcientiam ipſum quod eſt fidem:ſi ſciens quatenus ſcit, fidit.manifeſtũ enim quoniam ſcientia,fides quædam erit, eodem autem modo & in alijs huiuſmodi. 96 ¶Amplius quoniam quod ſequitur aliquid ſemper & non conuertitur: difficile

est separare quod non sit genus, si hoc quidem ilud sequitur omne, illud vero hoc non omne. ¶ Vt tranquilitatem quies, & numerum diuisibile: econuerso autem non. nam diuisibile non omne, numerus: neq; quies omnis, tranquillitas. ipso quidem est vtendum vt genere quod est semper consequens: cum non conuertatur alterum, cum autem alterum se extēdit non in omnibus, obsequendum. 97 ¶ Instantia autem huius. quoniam nō ens sequitur omne quod fit, nam quod fit non est, & non conuertitur, non enim omne quod non est: fit, attamen non est genus non ens eius quod fit. simpliciter enim non sunt non entis species De genere igitur quemadmodum dictum est, transeundum,

¶ Quarti Topicorum Aristotelis finis.

¶ QVINTI TOPICORVM ARIstotelis de modis proprij. Cap. I.

Vtrum autem proprium an non propriū est quod dictum est: per hęc considetādum. ¶ Assignatur autem proprium aut per se & semper, aut ad aliud, aut aliquādo. per se quidem: vt hominis: animal mansuetum natura. ad aliud autem: vt animæ ad corpus. quoniam illa quidem imperare nata: hoc autem parere. semper autem: vt dei, animal immortale. aliquando vero: vt alicuius hominis ambulare in gymnasio. 2 ¶ Sunt autem proprij quod ad alterū

assignatum est:aut duo problemata aut quatuor. ¶Nam si de hoc quidem assignatum quippiam fuerit, de illo vero negatum idipsum: duo dũtaxat problemata fiunt. quemadmodum hominis ad equum propriũ est quod bipes est. nam & quod homo non bipes est argumentabitur quispiam, & quod equus bipes. vtrinq; autem remouetur propriũ. Si autem de vtroq; vtrunq; assignatum fuerit, & de vtroq; negatum: quatuor problemata erunt. vt hominis proprium ad equum: quod ille quidem bipes, hic autem quadrupes est. nam & quod homo non bipes est, & quod esse quadrupes natus est, argumentari est: & quod equus bipes, & quod non quadrupes, possibile est argumentari. quolibet igitur modo ostenso, interimitur quod propositum est. 3 ¶Est autem per se quidem proprium: quod ad omnia assignatur, & ab omni separat, quemadmodum hominis animal mortale disciplinæ susceptiuũ, ad aliud autem, quod non ab omi, sed ab aliquo statuto determinat, vt virtutis ad disciplinam. quoniam illa quidem in pluribus: hæc in rationali solo, & in habentibus rationem nata est fieri, semper autem, quod secundum omne tempus verificatur & nunquam relinquitur, quemadmonum animalis ex anima & corpore compositũ esse, aliquando vero, quod secundum aliquod tempus verificatur & non ex necessitate semper cõsequitur. vt alicuius hominis, ambulare in foro. 4 ¶Est autem ad alterum proprium assignare, differentiam dicere, aut in omnibus & semper, aut vt multum & in plurimis. ¶Et in omnibus quidẽ & semper quem admodum hominis proprium ad equum quoniam

bipes.nam homo quidem & omnis & semper est bipes:equus autem nullus est bipes, & nunquam. vt multum autem & in plurimis:quemadmodum rationalis proprium principare ad cõcupiscibile, & irascibile,eo quod illud quidem imperat: hoc autem parent.nam neq; rationale semper imperat, sed quãdo que illi imperatur.neque concupiscibili & irascibili semper imperatur:sed imperant quandoq; cum fuerit hominis anima flagitiosa. 5 ¶Propriorum autem ea maxime logica sunt:quæ per se,& semper, & quæ ad aliud. ¶Nam eius quod ad aliud est proprium:plura problemata sunt,quemadmoduu dixi mus & prius. nam aut duo,aut quatuor:ex necessitate fiunt problemata.plures autem orationes fiũt ad hęc.quod autem per se est & semper,ad multa est argumentari,& ad plura tempera obseruare quod per se quidẽ ad multa.nam ad vnumquodq; eorum quę sunt, vtpote cui oportet inesse propriũ.quare si non ab omni separat,non erit bene assignatũ proprium. quod autem semper,ad plura tempora est obseruare, & siue non inest,siue non infuerit,siue non inerit non erit proprium.Quod vero aliquando,ad illud, quod nunc dicitur, tempus consideramus non igitur sunt rationes ad ipsum plures. logicum autem est problema:ad quod rationes fiunt, & crebræ quidem & bonæ. Ad aliud igitur proprium dictum: ex ijs quæ sunt de accidente locis inspiciendum. si huic quidem accidit, illi vero non.De ijs autem quæ semper. & quæ per se:per hæc considerandum.

¶De locis proprij. Cap.II.

PRimũ quidem an non bene assignatũ est proprium an bene. ¶ Eius autem quod est nõ bene aut bene: est vnum quidem, si nõ per notiora, aut per notiora positum est proprium destruenti quidem, si non per notiora. aut construenti, si per notiora. 7 ¶ Eius autẽ quod non per notiora est: hoc quidem si omnino ignotius positum est proprium quod assignauit, illo cuius proprium dixit ¶ Non enim erit bene positum proprium. nam propter notitiam proprium facimus. discendi enim causa, & proprium & diffinitiones facimus. per notiora igitur accipiendum sic enim magis erit sufficienter cognoscere. vtputa qui ponit ignis proprium esse simillimum animæ: ignotiore quam ignis vtitur, anima. magis enim scimus quid est ignis, quam quid anima non igitur erit bene positũ propriũ ignis, simillimũ animæ. 8 ¶ Aliud autem, si non notius est hoc huic inesse. ¶ Oportet enim non solũ notius esse re: sed & huic inesse notius esse. nam qui non scit si huic inest, neq; si illi soli inest cognoscit, quare cum quoduis horum acciderit, obscurũ fit propriũ. vt quia qui ponit ignis propriũ in quo primo anima nata est esse, ignotiore vtitur quã sit ignis. eo quod ignotius est, si in hoc est anima, & si in hoc primo est. non erit itaq; bene positum ꝓprium ignis, in quo primo anima nata est esse. 9 ¶ Construenti autem: si per notiora positũ est ꝓpriũ, & si per notiora secundũ vtrũq; modũ. ¶ Erit enim bene secundũ hoc positũ propriũ nam cõstructiuorum locorum eius quod bene: alij quidem secundum hoc solum, alij autem simpliciter monstrabunt quod bene. vt quia qui dixit animalis propriũ

sensum habere: per notiora, & notius assignauit proprium secundum vtrunque modum. quare erit bene assignatum secundum hoc, animalis proprium: sensum habere. 10 ¶ Deinde destruenti quidem: si quod nominum quæ in proprio sunt assignata: multipliciter dicitur, vel etiam tota oratio plura significat. ¶ Non enim erit bene positum proprium. vt quoniam sentire multa significat, vnum quidem sensum habere, alterum autem sensu vti: non erit animalis proprium bene positum quod natum est sentire quapropter non vtendum est: neque nomine quod multipliciter dicitur, neque oratione quæ plura significet. quia quod multipliciter dicitur, absicurum facit quob dictum est. dibitante eo qui debet argumentari, quodnam dicit eorum quæ multipliciter dicuntur. nam proprium discendi gratia assignatur. Amplius autem ad hoc necessarium est redargutionem aliquam fieri cum sic assignant proprium: quando in dissedente quispiam cõficiet syllogysmum de eo quod multipliciter dicitur. 11 ¶ Construenti autem: si non plura significat neque nominum quispiam, neque tota oratio. ¶ Erit enim secundum hoc bene positum proprium. vt quia neque corpus plura significat, neq; nobilissimum in superiorem locum, neque totum quod ex his compositum est: erit bene positum secũdum hoc ignis proprium, corpus nobilissimum in superiorem locum. 12 ¶ Deinde destruenti quidem: si simpliciter dicitur illud cuius proprium assignatur, non determinatur autem cuius eorum ponatur proprium.

¶ Non enim bene erit assignatum propriũ. ob quas

autem cauſas nõ immanifeſtum eſt ex iis quę prius dicta ſunt. nam eadem accidere neceſſarium eſt. vt quia ſcire hoc, plura ſignificat. vnum enim ſcientiam habere hoc, alterum autem ſcientia vti hoc, aliud vero ſcientiam eſſe huius, aliud autem ſcientia vti huius: non erit eius quod eſt ſcire hoc, bene aſſignatum proprium vllum, non determinato, cuius horum ponitur proprium. 13 ¶ Conſtruenti vero. ſi non dicitur multipliciter hoc cuius propriumponitur: ſed eſt vnum, & ſimplex. ¶ Erit enim bene poſitum, ſecundum hoc propriũ. vt quia homo ſimpliciter dicitur: erit bene poſitum ſecũdum hoc hominis proprium, animal manſuetum natura. 14 ¶ Deinde deſtruenti quidem: ſi frequenter dictum eſt idem in proprio. ſæpe enim latent hoc facientes & in propriis, quemadmodum & in terminis, non erit bene poſitũ quod hoc ſuſtinet, proprium. ¶ Conturbat enim audientem, quod frequenter dicitur obſcurum igitur neceſſarium eſt fieri. & præter id nugari videtur. Eeueniet autem frequenter idem dicere duobus modis. vno quidem quando nominauerit frequenter idem. vt ſi quis proprium aſſignet ignis, corpus tenuiſſimum corporum. hic enim frequenter dixit corpus. ſecundo autem ſi quis aſſumat orationes pro nominib⁹ vt ſi quis reddat terræ proprium, ſubſtantiam quæ maxime corporum ſecundum naturam fertur in inferiorem locum. deinde aſſumat pro corporibus, huiuſmodi ſubſtantias. vnum enim & idem eſt corpus & huiuſmodi ſubſtantia. erit ergo hoc modo ſubſtantia frequẽter dicta. quare neutrum erit bene poſitum proprium. 15 ¶ Conſtruenti vero. ſi nullo vtitur fre

quenter nomine eodem. ¶Erit enim secundũ hoc bene assignatum proprium, vt quia qui dixit hominis proprium, animal disciplinæ susceptiuum, non vsus est frequenter eodem nomine: erit vtiq; secundum hoc bene assignatum hominis proprium.

16 ¶Deinde destruenti quidem: si tale aliquid assignauit in proprio nomen: quod omnibus insit. ¶Inutile enim erit quod nõ separat ab aliquo, quod autem in proprijs dicitur separare oportet quemadmodum & quæ in terminis. non igitur erit bene positum proprium. vt quia qui posuit scientiæ proprium opinionem indissuasibilem a ratione, vnum existẽs tali aliquo vsus est in ꝓproprio, vno inquã, quod omnibus inest: nõ erit vtiq; bene positũ scientiæ ꝓprium.

17 ¶Astruenti autẽ si nullo vsus est communi, sed quod ab aliquo separat: erit bene positum secundũ hoc ꝓprium. ¶Vt quia qui dixit animalis proprium animam habere, nullo vsus est communi: erit secundum hoc bene ponum proprium animalis, animam habere. 18 ¶Deinde destruenti quidem si plura propria assignat eiusdem non determinans ꝙ plura ponit. ¶Non enim erit bene positũ proprium. nam queadmodum nec in terminis oportet præter eam, quæ indicant substãtiam, orationem adiũgere quippiam plusculum: sic nec in ꝓprijs præter eam, quæ facit ꝓprium quod dictum est, orationem quicquam coassignandũ. inutile enim fit eiusmodi, vt quia qui dixit ꝓprium ignis, tenuissimum & leuissimum, plura assignauit propria, vtrunque enim de solo igne verũ est dicere, non erit bene positum proprium ignis, corpus subtillissimum & leuissimum. 19 ¶Astruenti

V

vero ſi non plura eiuſdem propria aſſignauit: ſed vnum. ¶Erit enim ſecundum hoc bene poſitũ proprium. vt quia qui dixit humidi proprium, corpus quod in omnem figuram ducitur. vnum aſſignauit proprium & non plura: erit ſecundum hoc bene poſitum humidi proprium. 20 ¶Deinde deſtruenti quidem ſi eodem vſus eſt cuius proprium aſſignauit: aut eorum quæ ſunt illius aliquo. ¶Non enim erit bene poſitum propriũ. nam diſcendi gratia aſſignatur ꝓprium. idem autem, eidem ſimiliter ignotum eſt. id autem quod aliquid eorum eſt quæ ſunt eius poſterius, non igitur eſt notius. quare non fit vt per hoc quiſquam magis quippiam diſcat. vt quia qui dixit animalis ꝓprium, ſubſtantiam cuius ſpecies eſt homo, aliquo vſus eſt eorum quæ ſunt animalis: non erit bene poſitum proprium. 21 ¶Cõſtruenti autem ſi neq; eodem, neq; eorum quæ ſunt ipſius aliquo vtitur. ¶Erit enim bene ſecundũ hoc poſitum proprium. vt quia qui poſuit animalis proprium ex anima & corpore conpoſitum eſſe, neque eorum quę ſunt ipſius aliquo vſus eſt: erit vtiq; bene ſecundum hoc aſſignatũ animalis ꝓprium. Eodem autem modo & in aliis conſiderandum eſt: quęnam non faciunt, aut faciunt notius. 22 ¶Deſtruenti quidem ſi aliquo vſus eſt: aut oppoſito, aut omnino ſimul natura, aut poſteriore aliquo. ¶Non enim erit bene poſitum proprium. nam oppoſitum ſimul natura quod autem ſimul natura, & poſterius: non efficit notius. vt quia qui dixit boni ꝓprium, quod malo maxime opponitur, oppoſito eſt vſus boni: non erit ꝑfecto bene aſſignatum boni ꝓprium. 23. ¶Cõ

ſtruenti autem ſi nullo vſus eſt : neq; oppoſito, neq; omnino ſimul natura, neq; peſteriore. ¶Erit enim ſecundum hoc bene aſſignatum proprium. vt quia qui poſuit diſciplinæ proprium, opinionem maxime facientem fidem, nullo vſus eſt neque oppoſito, neque omnino ſimul natura, neque poſteriore : erit ſecundum ſe habere poſitum diſciplinæ proprium.

24 ¶Deinde deſtruenti quidem: ſi non quod ſemper ſequitur proprium aſſignauit, ſed id quod fit quãdoque non proprium. ¶Non enim erit bene pronunciatum proprium. nam neque in quo deprehendimus ineſſe ipſum: de hoc & nomen ex neceſſitate verificatur. neque in quo deprehenditur non ineſſe: de hoc ex neceſſitate non dicetur nomen. quare nõ erit bene poſitum proprium. Amplius autem ad hæc, neque quando quiſquam aſſignauerit proprium : erit manifeſtum ſi ineſt ſiquidem tale eſt : vt quod ipſum relinquere poſſit. non igitur erit clarum eſſe proprium : vt quia qui poſuit animalis proprium moueri quandoque, vel ſtare, tale aſſignauit proprium quod fit quandoque non proprium: nequaquam erit bene poſitum proprium.

25 ¶Aſtruenti vero: ſi quod ex neceſſitate ſemper eſt, proprium aſſignauit. ¶Erit enim bene poſitum ſecundum hoc proprium. vt quia q poſuit virtutis ꝓprium quod habentent facit ſtudioſum, quod ſemper ſequitur, ꝓpriũ aſſignauit: erit vtiq; ſecundũ hoc bene aſſignatũ virtutis proprium. 26 ¶Deinde deſtruenti quidẽ ſi quo nũc propriũ eſt aſſignans : non determinauerit ꝙ nũc proprium. primũ quidẽ, quia

quod præter cõſuetudinem fit omne: ſemper determinatione indiget. ſolent autem vt plurimũ omnes, quod ſemper ſequitur, proprium aſſignare. Secundo autem quia immanifeſtus eſt qui non determinauerit: ſi quod nũc eſt proprium voluerit ponere, non igitur danda eſt obiurgationis occaſio. vt quia qui poſuit alicuius hominis propriũ ſedere cum aliquo homine: quod nunc propriũ eſt poſuit: nõ bene proprium aſſignabit ſi nõ determinans dixerit ꝙ nunc.
27 ¶Cõſtruẽti autem: ſi nunc proprium aſſignans determinando poſuit. ꝙ nunc proprium poſuerit.
¶Erit enim bene poſitum ſecundum hoc proprium vt quia q dixit cuiuſdã hominis proprium ambulare nunc alicubi, diſtinguens poſuit hoc: bene erit poſitum ptoprium. 28 ¶Deinde deſtruenti quidem ſi tale aſſignauit proprium, quod manifeſtũ non eſt aliter ineſſe q̃ ſenſu. Non enim erit bene poſitum proprium. nam omne ſenſibile extra ſenſum factum immanifeſtum eſt. latens enim eſt ſi adhuc ineſt: eo ꝙ ſenſu ſolũ cognoſcitur. erit autem verũ hoc in iis quæ nõ ex neceſſitare ſemper conſequuntur. vt quia qui poſuit ſolis proprium aſtrũ ꝙ fertur ſuper terrã lucidiſſimum, tali vſus eſt in proprio, ſuper terram in quam ferri, quod ſenſu cognoſcitur: non vtiq; erit bene ſolis aſſignatum proprium immanifeſtũ enim erit cum occidet ſol ſi adhuc feratur ſuper terram: eo ꝙ nos tunc deſeruimus ſenſum. 29 ¶Conſtruẽti vero ſi tale aſſignauit proprium, quod non ſenſu eſt manifeſtum: aut cũ ſit ſenſibile, ex neceſſitate ineſſe manifeſtum eſt. ¶Erit enim ſecundũ hoc bene poſitum proprium. vt quia qui poſuit ſuperficiei pro-

prium quod primum coloratum eſt,ſenſibili quidem aliquo vſus eſt,coloratum eſſe inquam , tali quidem quod manifeſtum eſt ineſſe ſemper : erit ſecundum hoc bene aſſignatũ ſuperficiei propriũ. 30 ¶Deinde deſtruenti quidem ſi terminum vt proprium aſſignauit. ¶Non enim erit bene poſitum proprium. nam non oportet indicare quod quid eſt eſſe, proprium . vt quia qui dixit hominis proprium animal greſſibile bipes . quod quid eſt eſſe ſignificans aſſignauit hominis proprium:non vtiq; erit hoc hominis proprium bene aſſignatum. 31 ¶Conſtruẽti autem ſi quod conuerſim quidem prædicatur aſſignauit proprium,non autem quod quid eſt eſſe indicans. ¶Erit enim ſecũdum hoc bene aſſignatum proprium.vt quia qui poſuit hominis proprium animal manſuetum natura , quod conuerſim quidem prædicatur aſſignauit proprium , non quod quid eſt eſſe quidem indicans: erit ſecundum hoc bene aſſignatum ꝓprium hominis. 32 ¶Deinde deſtruenti quidem ſi non quippiam in quid eſt potens , aſſignauit proprium. ¶Oportet enim in proprijs quemadmodũ in terminis , primũ aſſignari genus: deinde ſic iam addere reliqua, & ſeparare.quare quod non hoc modo poſitum eſt proprium:non erit bene aſſignatum.vt quia qui dixit animalis proprium animã habere,non poſuit quicq̃ in quo vt in quid , eſt animal:non erit bene poſitum animalis proprium.

33 ¶Conſtruenti vero ſi quis quippiam quod in quid eſt ponens eius cuius proprium aſſignauit,reliqua adiungit. ¶Erit enim ſecundum hoc bene aſſignatum proprium . vt quia qui poſuit hominis

ꝓpriũ aĩal diſciplinæ ſuſceptibile, quippiamquod in quid eſt ponẽs, aſſignauit ꝓpriũ: erit ſecũdũ hoc bene poſitũ propriũ hominis. Vtrũ igitur bene an non bene aſſignetur proprium: per hæc inſpiciendum.

¶De proprio loci aliȷ́. Cap. III.

VTrũ vero propriũ eſt omnino quod dictũ eſt, an non proprium ex his conſiderandã. Nã ſimpliciter conſtruentes propriũ ꝙ bene poſitum eſt: loci iȷ́dem erunt iȷ́s qui proprium omnino faciunt. in illis igitur dicentur. 34 ¶Primum ergo deſtruenti quidem inſpiciendum ad vnumquodque eorum cuius proprium aſſignauit. ¶Vt ſi nulli ineſt, aut ſi non de hoc quidem verificatur, aut ſi non eſt proprium cuiuſq; eorum ſecundum illud cuius proprium aſſignauit. non enim erit proprium: quod poſitum eſt eſſe proprium. vt quia de geometra nõ verificatur indeceptibilem eſſe ab oratione, nam decipitur geometer cum pſeudographiam facit. non erit hoc ſciẽtis ꝓpriũ, nõ decipi ab oratione. 35 ¶Conſtruẽti autẽ ſi de omni verificatur: & quã de hoc verificatur ¶Erit ꝓpriũ: quod poſitũ eſt eſſe propriũ. vt quia aĩal diſciplinæ ſuſceptiuũ de omni homine verificatur & quã homo: erit hominis propriũ aĩal diſciplinæ ſuſceptiuum. 36 ¶Eſt autẽ locus hic deſtruenti quidẽ: ſi nõ de quo nomẽ & oratio, verificatur & ſi non de quo oratio & nomen verificatur. 37 ¶Cõſtruẽti autẽ ſi de quo nomen & oratio, & ſi de quo oratio, & nomem prædicatur. 38 ¶Deĩde deſtruenti quidem: ſi non de quo oratio, & nomen verificatur & ſi non de quonomen: & oratio verificatur. ¶Non enim erit proprium: quod poſitum eſt

esse proprium. vt quia animal quidem disciplinæ susceptiuū verificatur de deo, homo autem non prædicatur: nō erit hominis propriū, animal disciplinæ susceptiuum. 37 Construenti autem si de quo oratio & nomen prædicatur: & si de quo nomen & oratio prædicatur. ¶ Erit enim ꝓprium: quod positū est esse ꝓpriū. vt quia de quo animā habere verificatur animal, & de quo animal, animā habere: erit animā habere animalis proprium. 38 ¶ Deinde destruēti quidē si subiectū, propriū assignauit eius, quod in subiecto esse dicitur. ¶ Non enim erit proprium quod positū est esse proprium. vt quia qui posuit ꝓpriū subtilissimi corporis, ignē, subiectū assignauit prædicati proprium. non erit ignis corporis subtilissimi proprium. propter hoc autem non erit subiectum, eius quod in subiecto esse dicitur propriū: eo ꝙ idem esset pluriū & differentium esse specie, ꝓprium. nam eidem plura quædam discrepantia specie insunt, de solo dicta, quorum erit omniū proprium quod subiectum est, si quis hunc in mundum ponat proprium. 39 ¶ Construēti vero: si quod in subiecto est, assignauit ꝓpriū subiecti. ¶ Erit enim propriū quod positum est non esse ꝓpriū. siquidē de solo prædicatur, vt dictum est, propriū, vt quia qui dixit terræ ꝓprium corpus grauissimū specie, subiecti assignauit ꝓpriū quod de sola dicitur re, & vt ꝓprinm prædicatur: erit terræ proprium recte positum. 40 ¶ Deinde destruenti quidem si secundum participationem assignauit ꝓpriū. ¶ Non enim erit ꝓpriū, quod positū eū esse ꝓprium nā quod secundū participationē inest, ad quod quid est esse conducit. erit autem huiusmodi differentia

quędam de aliqua ſpecie dicta. vt quia qui dixit hominis proprium greſſibile bipes . ſecundum participationem aſſignauit proprium: non erit vtique proprium hominis greſſibile bipes. 41 ℂConſtruēti autem ſi non ſecundum participationem aſſignauit proprium, nec quod quid eſt eſſe indicans conuerſim prædicata re. ℂErit enim proprium quod poſitum eſt eſſe proprium . vt quia qui poſuit animalis proprium quod natum eſt ſentire, neque ſecundum participationem aſſignauit propriū, neq; quod quid eſſe indicās, conuerſim re prædicata: erit vtiq; quod ſentire natum eſt, animalis proprium. 42 ℂDeinde deſtruenti quidem: ſi non contingit ſimul ineſſe proprium. ſed vel poſterius vel prius q̃ idipſum nomen. ℂNon enim erit proprium quod poſitum eſt eſſe proprium , aut nunq̃ aut non ſemper. vt quoniā cōtingit alicui prius fore , & poſterius ambulare per forum quā quod homo: non erit ambulare per forum hominis proprium aut nunquam aut non ſemper. 43 ℂConſtruenti autem ſi ſimul ex neceſſitate ſemper ineſt, cum neque terminus, neq; differentia ſit. ℂErit enim proprium: quod poſitum eſt forſitan nō eſſe proprium. vt quia animal diſciplinæ ſuſceptiuū: ſimul ex neceſſitate ſemper eſt & id quod eſt homo, cum neque differentia ſit, nec terminus: erit animal diſciplinę ſuſceptiuum hominis proprium. 44 ℂDeinde deſtruenti quidem: ſi eorundem qua eadem, ſunt, non eſt idem proprium. ℂNon enim erit proprium: quod poſitum eſt eſſe proprium. vt quia non eſt proprium proſequendi, apparere quibuſdam bonum: neq; eligendi fuerit vtiq; ꝓprium.

apparet e quibusdã bonũ. idem enim est prosequendum & eligendũ. 45 ¶ Construenti si eiusdẽ quatenus idem est, idem proprium. ¶ Erit enim proprium quod positũ est nõ esse proprium. Vt quoniã homis qua homo dicitur propriũ tripartitam animã habere: & terrigenæ quatenus terrigena est, erit propriũ tripartitam animam habere. Vtilis autem locus hic & in accidente. nam ijsdem in eo q eadẽ sunt, eadẽ oportet inesse vel non inesse. 46 ¶ Deinde destruenti quidẽ si eorum quæ sunt eadẽ specie, non idem semper specie proprium est. ¶ Neq; enim eius quod dictum est erit proprium, quod positum est esse proprium. vt quia idem est specie homo & equus non semper autem equi est proprium stare a se, nec hominis erit proprium moueri a se. Idem enim est specie moueri, & stare a se, quatenus vtique eorum vt animal est. accidit. 47 ¶ Construẽti vero si eorum quæ sunt eadem specie, idem semper specie sit proprium ¶ Erit enim propriũ quod positum est non esse proprium. vt quia hominis est propriũ esse gressibile bipes, & auis erit propriũ esse volatile bipes vtrunque enim horũ est idem quatenus illa quidẽ sub eodem sunt genere species, cum sint sub animali, hæc autem vt generis differentiæ animalis. Hic autem locus falsus est: quando alterum quidẽ eorum quæ dicuntur vni alicui soli inest speciei, alterum vero inest pluribus. quẽadmodum gressibile quadrupes. 48 ¶ Quoniam autem idem & diuersum multipliciter dicitur: labor est sophistice assumenti vnius assignare & solius alicuius proprium. nam quod inest alicui cui accidit aliquid, & accidenti inerit sumpto cum eo cui ac-

cidit. vt quod inest homini, & albo homini inerit, si fuerit albus homo. & quod albo homini inest, inerit & homini. ¶Calumniabitur autem aliquis multa propriorũq; subiectum id aliud est quod secundũ se facit: aliud autem cum accidente. vt aliud quidẽ hominem esse dicet, aliud vero album hominem. ¶Amplius autem diuersum faciens habitum, & quod secundũ habitum dicitur. nam quod habitui inest, & ei q̃od secundũ habitum dicitur inerit. & quod ei, quod secundũ habitũ dicitur, inest, & habitui inerit. ut quoniam sciens secundũ scientiã dicitur affici, non inerit scientiæ propriũ indissuasibile a ratione. nam & sciẽs indissuasibilis erit a ratione. ¶Construenti autem dicendum: quoniã non est diuersum simpliciter id cui accidit, & accidens cum eo cui accidit sumptum. sed aliud dicitur: eo q̃ diuersum sit ipsis, esse. non enim idem est homini esse, q̃ sit homo: & albo homini esse, q̃ sit albus homo. ¶Præterea autem considerandum est ad casus dicenti q̃ neq; sciens est indissuasibile a ratione, sed indissuasibilis a ratione: neq; scientia indissuasibile, sed indissuasibilis a ratione, nam ei qui omnino instat, omnino est aduersandum. 49.

¶Deinde destruenti quidẽ, si quod natura inest volens assignare: hoc modo ponit secundum locutionem, vt quod semper inest significet. ¶Videbitur enim moueri posse quod positum est proprium esse. At quia qui dixit hominis propriũ bipes, vult quidem quod natura inest assignare, significat autẽ locutionem quod semper inest: nõ erit hominis proprium bipes. non enim omnis homo est duos pedes habens.

50 ¶Construẽti autẽ, si vult quod natura inest pro

prium assignare,& locutione hoc modo significat. ¶Non enim mouebitur secundum hoc proprium. vt quia qui hominis propriũ assignauit, animal disciplinæ susceptiuũ & vult & dictione significat ꝙ natura inest proprium: non mouebitur, secundũ hoc ꝙ non sit propriũ hominis, animal disciplinæ susceptiuum.
51 ¶Amplius quęcunq; dicũtur vt secundũ aliud aliquod primũ, aut vt primũ ipsum, labor est assignare taliũ propriũ. ¶Nam si eius quod est secundũ aliud aliquid propriũ assignauit, & de primo verificabitur. si autẽ primi posuerit, & de eo quod est secũdũ aliud prædicabitur. vt si quis assignet superficiei propriũ coloratũ esse, & de corpore verificatur coloratũ esse. si autẽ corporis, & de superficie prædicabitur. quare non de quo oratio, & nomen verificabitur. 52 ¶Accidit autẽ in quibusdã proprijs plerũq; fieri aliquod peccatũ: propter hoc ꝙ nõ determinetur quomodo & quorũ ponit quis propriũ. omnes enim conantur assignare propriũ: aut quod natura inest vt hominis bipes, aut quod nunc inest vt hominis alicuius quatuor digitos habere, aut specie vt ignis subtilissimũ, aut simpliciter vt animalis viuere, aut secundũ aliud vt animæ prudens, aut vt primum quemadmodum rationalis prudens, aut vt in eo quod habet vt scientis indissuasibile a ratione, nihil eñ aliud quã habendo aliquid erit indissuasibile a ratione, autem in eo quod habeatur, vt scientiæ indissuasibile a ratione, aut in eo quod participatur vt animalis sentire, sentit enim & aliud quid vt homo: sed participans iam hoc, sentit, aut in eo quod participat: vt alicuius animalis viuere. qui non addit igitur natura,

peccat. eo ꝙ contingit quod natura ineſt, non ineſſe illi cui natura ineſt. vt homini duos pedes habere. Qui vero nõ determinat quonã quod ineſt aſſignat quod nõ erit tale quale nunc ineſt id, ceu quatuor digitos habere hominem, non indicãs quoq; ꝙ vt primũ, aut vt ſecundũ aliud ponit, ꝙ non de quo oratio & nomen verificabitur vt coloratũ eſſe ſiue ſuperficiei ſiue corporis aſſignauerit propriũ, non prædicẽs etiã ꝙ aut in eo quod eſt habere, aut in eo quod haberi propriũ aſſignauit, ideo non erit propriũ quod aſſignatum eſt. nam inerit, ſi in eo quod habetur aſſignauit proprium, etiam habenti. ſi autem habenti, & ei quod habetur. vt indiſſuabile a ratione, ſcientiæ vel ſcientis poſitum proprium. non præſignificans etiam in eo qnod participat vel participatur, eo ꝙ & in aliis quibuſdã inerit proprium. ſi enim in eo quod dem quod participatur, aſſignauit: participantibus inerit. ſi vero in eo quod participat, ijs quæ participantur. vt ſi alicuius animalis poſuerit viuere proprium: non diuidens etiam ſpecie quod vni ſoli inerit eorum quæ ſub eo ſunt cuius proprium ponit. nam quod eſt ſecundũ ſuperabundantiã, vni ſoli ineſt. vt ignis leuiſſimum. 53 ¶ Aliquotiens autem & ſpecie addens peccat. ¶ Nam oportebit vnam ſpeciem eſſe eorum quæ dicuntur, quando ſpecie addiderit. hoc autem in quibuſdam non accidit, vt nec in igne. non enim eſt vna ſpecies ignis. nam diuerſum eſt carbo, & flamma, & lux ſpecie: cum vnumquodque horum ſi ignis: propter hoc autem non oportet quando ſpecie additur: diuerſam eſſe ſpeciẽ eius quod dicitur, quoniã his quidẽ magis, illis autẽ minus inerit quod

dictum eſt propriũ.vt in igne ſubtiliſſimum.ſubtilior enim eſt lux carbone & flamma. 54 ¶Hoc autem non oportet fieri quando non & nomen magis prædicatur de quo oratio magis verificatur. ¶Si autem non,non erit de quo oratio magis & nomen magis. Amplius autem ad hæcidem eſſe accidit proprium eius quod ſimpliciter & eius quod maxime in ſimpliciter tali.vt in igne ſe habet ſubtiliſſimum.nam & ſimpliciter & ignis & lucis erit hoc ipſum proprium: ſubtiliſſima enim eſt lux,cum igitur alius ſic aſſignat proprium,argumentandum.ſibi autem non danda hæc inſtantia:ſed ſtatim cum ponit proprium,determinãdum eſt quomodo ponit proprium.

¶De proprio loci al ij. Cap. IIII.

Deinde deſtruẽti quidem,ſi idem eiuſdem ꝓpriũ poſuit.¶Nõ enim erit proprium,quod poſitum eſt eſſe proprium.nam idem eidem omne,quid eſt eſſe indicat:quod autem eſſe indicat non proprium,ſed terminus eſt.vt quia qui dixit honeſti proprium decẽs eſſe,idem eiuſdem proprium aſſignauit,idem enim eſt honeſtum & decens,non vtiq; erit decens honeſti propriũ. 56.¶Conſtruenti autem:ſi non eiuſdem proprium aſſignauit cum conuerſim prædicatum poſuit. ¶Nam erit proprium quod poſitum eſt non eſſe proprium. vt quia qui poſuit animalis proprium id quod ſubſtantia animata non idem quidem eiuſdem proprium poſuit, & conuerſim prædicatũ aſſignauit:erit animalis proprium ſubſtantia animata. 57 ¶Deinde etiam in iis quæ ſimilium partium ſunt conſiderandũ eſt. deſtruenti quidem:ſi quod totius eſt proprium, nõ verificatur

de parte. aut quod partis,nõ dicitur de toto ¶Non enim erit propriũ,quod positum est esse proprium. accidit autem in aliquibus hoc fieri. assignabit enim aliquis in ijs quæ similium partium sunt proprium: aliquotiens quidem in toto respiciens, aliquotiens autem in eo quod secundum partem dicitur ipse seipsum intelligens. at erit neutrũ recte assignatum; vt in toto quidem.quia qui dixit maris propriũ, plurima aqua salsa:alicuius similium partium posuit proprium,& tale assignauit quod non verificatur de parte, non enim erit quiddam maris plurima aqua salsa,non vtique erit maris proprium,plurima aqua salsa.In parte autem.vt quia qui posuit aeris propriũ, respirabile:similium quidem partium alicuius dixit proprium,tale autem assignauit quod de aliquo aere verum est, de toto autem non dicitur,non enim erit vniuersus aer respirabilis,nõ erit vtiq; aeris proprium respirabile. 58 ¶Astruenti autem:si verificatur de vnaquaque similium partium quod est proprium earum secundũ totum. ¶Erit enim propriũ, quod positum est non esse proprium.vt quia verificatur de omni terra deorsum ferri secundũ naturam est autem & hoc proprium alicuius terrę secundũ totum(nam secundum terrã,& id quod est terram esse) erit terræ propriũ deorsum ferri secundum naturã. 59 ¶Deinde ex oppositis considerandũ est: primũ quidem ex contrarijs.destruenti quidem, si cõtrarij non est cõtrariũ proprium. ¶Neq; enim cõtrarij erit cõtrariũ proprium.vt quia contrariũ est iustitię quidẽ iniustitia,optime autem pessimũ, non est autem iustitiæ propriũ optimũ:non erit iniustitiæ pro

prium pessimum. 60 ¶Construenti autem: si cōtrarij contrariū ꝓprium est &, contrarij contrariū proprium erit. ¶Vt quia contrarium est bono quidē malum eligendo autē fugiendum, est autem boni proprium eligendum: erit mali proprium fugiendum.

61 ¶Secundum autem, ex iis quæ ad aliquid sunt. destruenti quidem: si hoc quod ad aliquid est, eius quod est ad aliquid non est proprium. ¶Neq; enim hoc quod ad aliquid est, ei⁹ quod ad aliquid est erit proprium. vt quia dicitur duplum quidem ad dimidium, superans autem ad superatum, non est autem dupli proprium superans: nō erit dimidij proprium superatum. 62 ¶Construenti autem, si eius quod est ad aliquid, hoc quod ad aliquid est proprium: & eius quod est aliquid, id quod est ad aliquid erit proprium. ¶Vt quia dicitur duplum quidē ad dimidiū id esse quod duo ad vnum, est autem dupli propriū: vt duo ad vnum: erit dimidij proprium, vt vnum ad duo. 63 ¶Tertium autem. destruenti quidem: si habitus, id quod secundū habitum dicitur non est proprium: neq; profecto priuationis, id quod secundū priuationem dicitur: erit proprium. & si priuationis id quod secundum priuationem dicitur non est proprium: neq; habitus, id quod secundum habitum dicitur erit proprium. ¶Vt quia non dicitur surditatis proprium insensibilitatē esse: neq; auditus erit proprium sensum esse. 64 ¶Construenti vero si quod secundum habitum dicitur, est habitus proprium: & priuationis, id quod secundum priuationem dicitur erit proprium. & si priuationis, id quod secundum priuationē diciur, est proprium: & habitus quod se-

cundum habitũ dicitur erit propriũ. ¶ Vt quia visus est proprium videre secundũ quod habemus visum erit cæcitatis propriũ non videre secundũ quod nõ habemus visum, nati habere. 65 ¶ Deinde ex affirmationibus & negationibus, primum quidẽ ex ipsis quę prędicatur. ¶ Est autẽ locus hic vtilis destruenti tantum. vt si affirmatio vel quod secundũ affirmationẽ dicitur, eius est propriũ: non erit profecto eius negatio neq; quod secundũ negationẽ dicitur, proprium. si autem sit negatio aut qđ secundũ negationem dicitur propriũ: eiusdẽ non erit affirmatio, neq; quod secundũ affirmationẽ dicitur propriũ. vt quia propriũ animalis est animatũ: non erit animalis proprium, non animatũ. 66 ¶ Secundũ autem ex prędicatis vel etiam non prędicatis, & de quibus prædicatur vel non prędicatur. destruenti quidẽ, si affirmationis affirmatio non est propriũ. ¶ Neq; enim negatio negationis erit propriũ. & si negatio negationis non est propriũ, neq; affirmationis affirmatio erit proprium. vt quia non est ꝓprium hominis animal, neq; non hominis non animal. si autem non hominis non videtur propriũ non animal, neq; hominis erit propriũ animal. 67 ¶ Construẽnti autẽ, si affirmationis affirmatio est propriũ. ¶ Nam & negatio negationis erit proprium. si autẽ negationis negatio est proprium, & affirmatio affirmationis erit propriũ. vt quia non animalis est proprium non viuere, erit animalis propriũ viuere. & si animalis proprium videtur viuere, & non animalis ꝓpriũ videbitur nõ viuere. 68 ¶ Tertiũ autẽ ex ipsis subiectis. destruenti quidẽ, si quod assignatũ est propriũ, affirmatiõis est ꝓpriũ.

¶Nõ erit enim idem & negationis ꝓprium. si autem negationis est ꝓprium quod assignatum est: non erit affirmationis ꝓprium. vt quia animalis ꝓprium est animatum: nõ animalis nõ erit proprium animatum.

69 ¶Construẽti vero: si assignatum ꝓprium nõ est affirmationis ꝓprium: erit negationis. ¶At hic locus deficit. nam affirmatio negationis: & negatio affirmationis non est ꝓprium. quãdoquidem affirmatio negationi omnino non inest. negatio autem affirmationi inest quidem: at non vt proprium inest.

70 ¶Deinde ex ijs quæ ex opposito diuiduntur. destruenti quidem: si eorum quæ ex opposito diuiduntur, nullum vllius reliquorum ex opposito diuisorũ est proprium. ¶Neque enim quod positum est: erit proprium eius cuius positum est proprium. vt quia animal sensibile nullius aliorum mortalium animalium est ꝓprium: non erit animal intelligibile dei proprium. 71 ¶Construenti autem: si cæterorum quę ex opposito diuiduntur quoduis est ꝓprium, talium quorũcunque eorum quæ ex opposito diuiduntur. ¶Nam reliquum erit eius proprium cuius positum est nõ est esse ꝓpriũ. vt quia prudentia est ꝓpriũ, per se natum esse rationalis virtutem esse, & aliarũ virtutum sic vniuscuiusq; sumptę: erit tẽperantiæ propriũ per se natum esse concupiscibilis virtutem esse.

72 ¶Deinde ex casibus, destruenti quidem: si casus nõ est casus ꝓprium. ¶Neq; enim casus erit ꝓpriũ casus. vt quia nõ est eius quod est iuste proprium id quod bene: neq; iusti ꝓprium erit bonum. 73 ¶Cõstruenti autem: si casus est ꝓprium casus. ¶Nam & casus erit casus ꝓprium. vt quia hominis est ꝓprium

greſſibile bipes:& gomini erit proprium greſſibili bipedi dici. 74 ❡Non ſolum autem in eo quod dictum eſt ſecundum caſus eſt conſiderandum: ſed & in oppoſitis.quemadmodum & in prioribus locis dictum eſt.deſtruēti quidem:ſi oppoſiti caſus,non eſt proprium oppoſiti caſus. ❡Neque enim oppoſiti caſus erit proprium oppoſiti caſus. vt quia non eſt eius quod eſt iuſte ꝓprium quod bene: neq; iniuſte erit proprium quo male. 75 ❡Conſtruenti vero: ſi oppoſiti caſus eſt proprium oppoſiti caſus. ❡Nā & oppoſiti caſus erit propriū oppoſiti caſus. vt quia honeſti eſt ꝓprium optimum: & iuhoneſti erit propriumpeſſimum. 76 ❡Deinde ex ijs quę ſimiliter ſe habent. deſtruenti quidem:ſi quod ſimilirer ſe habet eius quod ſimiliter ſe habet,non eſt proprium. ❡Neq; enim quod ſimiliter ſe habet:eius quod ſimiliter ſe habet erit proprium. vt quia ſimiliter ſe habet ad extruendum ædificium ædificator, & medicus ad efficiendum ſanitatem, non eſt autem proprium medici efficere ſanitatem: neque ædificatoris erit proprium,extruere ædificium. 77 ❡Conſtruenti autem:ſi quod ſimiliter ſe habet erit ꝓpriū eius quod ſimiliter ſe habet. ❡Nam & quod ſimiliter ſe habet,eius quod ſimiliter ſe habet erit propriū vt quoniam ſimiliter ſe habet: medicus ad id quod eſt eſſe effectiuum ſanitatis & ludi magiſter ad id quod eſt eſſe effectiunm bonæ habitudinis,eſt autem proprium magiſtri ludi eſſe effectiuum bonæ habitudinis: erit proprium & medici effectiuum eſſe ſanitatis. 78 ❡Deinde ex ijs quæ ſic ſe habēt deſtruēti quidem:ſi quod ſic ſe habet, eius quod ſic

se habet non est proprium. ¶Neq; enim quod sic se
habet, eius quod sic se habet, erit propriũ. 79 ¶Si
autẽ eius quod sic se habet, id quod sic se habet est
proprium: eius non erit proprium cuius positum est
esse ꝓprium. ¶Vt quia sic se habet prudẽtia ad ho-
nestum & turpe, eo q̃ disciplina vtriusq; eorum est,
non est autem prudentiæ ꝓprium disciplinam esse
honesti: nõ vtiq; erit ꝓprium prudentiæ disciplinam
esse turpis. si vero est ꝓprium prudentiæ disciplinã
esse honesti: non erit propriũ eiusdem disciplinam es
se turpis. impossibile est enim eiusdẽ plura esse pro-
pria. Cõstruẽti vero nihil locus iste vtilis nam quod
sic se habet, vnũ: ad plura cõparatur. 80 ¶Deinde
destruenti quidem: si quod secundum esse dicitur,
non est eius quod secundum esse ditur proprium.
¶Nam neque corrumpi eius quod est secundum
corrumpi, neq; generari eius quod secundum gene-
rari dicitur, erit proprium. vt quia non est hominis
proprium esse animal: neq; eius quod est hominem
generari, erit proprium generari animal, neque eius
quod est hominem corrumpi erit proprium corrũpi
animal. ¶Eodem autem modo accipiendum est &
ex generari ad esse & corrumpi, & ex corrũpi ad esse
& generari: quemadmodũ dictũ est nunc ex esse ad
generari & corrumpi. 81 ¶Construenti autem: si
eius quod est secundum esse ordinatum est. ¶Est
autem per se, ordinatum propriũ. nam & eius quod
secundum generari dicitur, erit hoc quod secũdũ ge
nerari dicitur ꝓprium: & eius quod secũdum corrũ-
pi, hoc quod secundum corrumpi est assignatum
vt quia hominis est ꝓprium esse mortalem; & eius

quod est generari hominem, erit proprium generari mortalem. & eius quod est corrumpi hominem: corrumpi mortalem. Eodem autem modo accipiendū est & ex generari & corrumpi: & ad esse, & ad ipsa ex ipsis fieri: quemadmodum & in destruenti dictum est. 89 ¶Deinde inspiciendum ad ideam suppositi. destruenti quidem: si ideæ non est, aut si non qua id dicitur, cuiuius est proprium assiguatum. ¶Non enim erit proprium quod positum est esse prorium. vt quoniam ipsi homini non inest quiescere qua homo est, sed qua idea: nō erit hominis proprium quiescere. 83 ¶Construenti autem: si ideæ inest, & secundum hoc inest qua dicitur de illo ipso, cuius positum est non esse proprium. ¶Erit enim proprium quod positum est non inesse proprium. quoniam inest ipsi animali ex anima & corpore compositum esse, & qua animal eū ipsi in inest id: erit ꝓprium malis ex corpore & anima compositum esse.

¶De proprio loci alij. Cap. V.

Deinde ex magis & minus. Primum quiedem destruenti: si quod magis est, eius qđ magis, nō proprium. ¶Neq; enim quod minus est, eius quod minus erit proprium, neque quod minime eius quod minime, neq; quod maxime ei⁹ quod maxime, neq; quod simpliciter eius quod simpliciter. vt quia non est magis colorari magis corporis proprium: neq; minus colorari minus corporis propriū erit, neq; colorari corporis omnino. 85 ¶Construenti autem: si quod magis est eius quod magis est, est ꝓprium. ¶Nam quod minus est eius quod minus est erit proprium, & quod minime eius quod

minime, & quod maxime eius quod maxime, & quod simpliciter eius quod simpliciter: vt quia magis viuentis magis sentire est proprium: & minus viuentis minus sentire, erit ꝓprium, & eius quod maxime id quod maxime, & ei⁹ quod minime id quod minime, & eius quod simpliciter, id quoque quod simpliciter. 86 ¶ Et ex eo autem quod simpliciter, ad eadem considerandum. destruenti quidem: si quod simpliciter non est ꝓpriũ. ¶ Neq; enim quod magis est eius quod magis, neque quod minus eius quod minus, neque quod maxime eius quod maxime, neque quod minime, eius quod minime erit proprium. vt quia non est hominis ꝓprium studiosum: neq; magis hominis, magis studiosum erit proprium 87 ¶ Construenti autem: si quod simpliciter est, ei⁹ quod simpliciter est proprium. ¶ Nam & hoc quod magis eius quod magis, & quod minus eius quod minus. & quod minime eius quod minime, & quod maxime eius quod maxime erat propriumvt quia est ignis ꝓprium sursum ferri secundũ naturam: & magis ignis erit magis ꝓprium, sursum ferri secundum neruram. eodem autem modo considerandum est & ex alijs huiusmodi. 88 ¶ Secuudũ autem. destruẽti quidem: si quod magis est, non est eius quod magis est, proprium. ¶ Neq; enim quod minus est eius quod minus erit ꝓprium vt quoniam magis est proprium animalis sentire q̃ hominis scire, non est autẽ animalis ꝓpriũ sentire: quare non erit hominis proprium scire. 89 ¶ C onstruenti autem: si quod minus, eius quod minus est proprium. ¶ Nam & quod magis eius quod magis erit propriumvt quia minns

eſt ꝓprium hominis manſuetum natura q̄ animalis viuere, eſt autem hominis ꝓprium manſuetum natura: erit ꝓprium aimalis viuere. 90 ❡Tertium vero. deſtruenti quidem: ſi cuius magis eſt, proprium non eſt. ❡Neq; enim cuius eſt minus proprium: erit eius ꝓprium. ſi autem illius eſt ꝓprium: non erit huius ꝓpriū. vt quia colorari magis ſuperficiei quā corporis eſt ꝓprium: nō eſt autem ſuperficiei ꝓpriū: nō erit corporis ꝓprium colorari. ſi vero eſt ſuperficiei proprium: nō erit corporis ꝓprium. Cōſtruenti autē hic locus nō eſt vtilis. nam impoſſibile eſt idem plurium proprium eſſe. 91 ❡Quartum. deſtruenti qdē ſi quod magis eſt eius ꝓprium, nō eſt ꝓprium: neque ꝑfecto quod minus eſt eius ꝓpriū, erit ꝓpriū. ❡Vt quia magis eſt ꝓprium animalis ſenſibile q̄ partibile, non eſt autem animalis ſenſibile ꝓprium: quare non erit animalis partibile proprium. 92 ❡Conſtruēti aūt ſi quod minus eſt eius proprium, eſt ꝓpriū. ❡Nā & quod magis eſt eius ꝓprium: erit ꝓprium. vt quoniā minus eſt ꝓprium animalis ſentire q̄ viuere, eſt autē animalis ꝓpriū ſentire: erit animalis ꝓprium viuere. 93 ❡Deinde ex his quę ſimiliter inſunt. primum quidem deſtruēti: ſi quod ſimiliter eſt ꝓprium, non eſt ꝓprium eius cuius ſimiliter eſt ꝓprium ❡Neque enim quod ſimiliter eſt proprium: erit ꝓprium eius cuius ſimiliter eſt proprium. vt quia ſimiliter eſt proprium cōcupiſcibilis concupiſcere: & rationalis ratiocinari, nō eſt autem ꝓprium concupiſcibilis concupiſcere, nō erit rationalis proprium ratiocinari. 94 ❡Cōſtruēti vero: ſi quod ſimiliter eſt ꝓprium: eius eſt proprium, cuius eſt ſimiliter proprium. ❡Nam & quod ſimili-

ter est proprium:erit eius ꝓprium cuius similiter est proprium . vt quia similiter est rationalis proprium primum prudens, & cõcupiscibilis proprium primũ temperans. est autem rationalis primum prudẽs:erit igitur conpiscibilis proprium primum temperans.
95 ¶Secundũ autem. destruenti quidem:si quod similiter est proprium non est proprium eius. ¶Nam neq; quod similiter est proprium:erit propriũ ei⁹. vt quia similiter est propriũm hominis videre, & audire non est hominis proprium videre:nõ vtiq; erit hominis propriũ audire. 96 ¶Cõstruẽti vero:si qđ similiter est eius propriũ, est proprium. ¶Nam quod similiter est eius proprium, proprium erit. vt quia similiter est propriũ animæ:aliquid partium eius prio esse cõcudiscibile, & rationale primo. est autem proprium animæ, quid partinm eius esse concupiscibile primo:erit vtiq; proprium animæ . quippiam partiũ eius esse rationale primo. 97 ¶Tertium vero. destruenti quidem:si cuius similiter est proprium nõest proprium, ¶Neque enim cuius similiter prooprium erit proprium. si autem illius est propriũ:non erit alterius proprium vt quia vrere similiter est proprium flammæ, & carbonis. nõ est autem flammæ propriũ vrere:nõ erit carbonis proprium vrere. si autem est flammæ proprium:nõ erit carbonis proprium vrere Cõstruẽti autem hic locus nõ est vtilis. differt autem quod est ex similiter se habentibus ab eo quod ex ijs, est quæ similiter insunt. quoniam illud quidem secundum proportionem sumitur non in eo quod inest aliquid comparatum:hoc autem ex eo quod inest, alicui comparatur. 98 ¶Deide destruẽti qđem:si

potentia ꝑprium assignans & ad non ens assignauit propriũ potentia, cum non cõtingat ei potentia inesse cum ens non est. ¶ Non enim erit ꝑprium: quod positum est esse propriũ. vt quia qui dixit aeris propriũ respirabile: potentia quidem assignauit ꝑprium, nã tale proprium vt respirari possit, respirabile est, assignauit autem, & ad nõ esse ꝑprium. nam & cum nõ est animal quod spirare natum est aerem. cõtingit aerem esse: non tamen cum nõ est animal, possibile est spirare. quare neque aeris erit proprium huiusmodi possibile respirari tunc: quia animal nõ erit quod tale est vt respirare possit. non ergo erit aeris proprium respirabile. 99 ¶ Cõstruẽti autem: si potentia assignãs ꝑprium, tam ad ens assignauit ꝑprium quãad nõ ens, cum contingat potentia nõ enti inesse. ¶ Erit enim ꝑprium quod positum est nõ esse proprium. vt quia qui assignauit proprium entis possibile pati, aut facere: potentia assignans ꝑprium, ad ens assignauit propriũ: nam cum ens est: & possibile pati quid. aut facere erit, quare ꝑpriũ erit enti possibile pati quid, aut facere. 100 ¶ Deinde destruenti quidem: si per superabundantiam posuit proprium: ¶ Nõ erit enim proprium quod positum est esse proprium. accidit enim sic assignantibus ꝑprium: nõ de quo orationẽ, & nomen verificari. nam corrupta re: nihil minus erit oratio. nam eorum quæ sunt: alicui maxime inest vt si quis assignet ignis ꝑprium, corpus leuissimum corrupto enim igne: erit aliquod corporum quod leuissimum erit. quare non erit ignis ꝑprium: corpus leuissimum. 101 ¶ Construenti autem: si nõ per superabundantiam posuit ꝑprium. ¶ Erit enim secundũ

hoc bene positum proprium: vt quia qui posuit hominis proprium animal mansuetum natura, non superabundantia assignauit proprium: erit vtiq; secundum hoc beue positum proprium.

¶Quinti Topicorum Aristotelis Finis.

¶SEXTI TOPICORVM ARISTOtelis de locis diffinionis. Cap. I.

EIus autem quod est circa terminos negocij, partes sunt quinque.

¶Nam aut quod omnino non verum est dicere de quo nomē & orationem, oportet enim hominis diffinitionem de omni homine verificari, aut quod cum sit genus non posuit in genere vel non in accōmndato genere posuit, oportet enim eum qui diffinit in genere ponentem differentias adiungere. nam maxime eorum quę sunt in diffinitione, genus videtur diffiniti substantiam significare, aut quod non propria est diffinitio, oportet enim diffinitionem propriam esse: quemadmodum prius dictum est, aut si omnia quæ dicta sūt is qui fecit, non diffiniuit, neque dixit quid est esse rei diffinitione. reliquum autem præter ea quæ dicta sūt si diffiniuit quidem, at non bene diffiuit. 2 ¶Si igitur non verificatur de quo nomen & oratio; ex ijs quæ dicta sunt in accidente locis, considerandum. ¶Nam & illic vtrum verum vel non verum, omnis consideratio fit. quādo enim ꝙ inest accidens disputamus, ꝙ verum est dicimus. quando autem ꝙ non

ineſt, q̃ non verum. 3 ¶Sin vero non in accommo dato genere poſuit, aut ſi non propria eſt aſſignata oratio: ex iis qui ſunt ad gen⁹ & proprium dictis locis, perſpiciendum. Reliquum vero ſi non deffiniuit, aut ſi non bene deffiniuit, aliquo modo aggrediendum diceret 4 ¶Primum igitur inſpiciendū ſi non bene diffiniuit. ¶Nam facilius eſt, quodlibet feciſſe, quam bene feciſſe. manifeſtum igitur quoniā peccatum circa hoc pluſculum, eo q̃ laborioſius. quare argumentatio facilior quæ circa hoc, quam quæ circa illud fit. 5 ¶Sunt autem eius quod eſt non bene, partes duæ. Vna quidē, obſcura interpretatione vti. ¶Oportet enim deffinientem, vt contingit, quam clariſſima interpretatione vti. eo q̃ cognoſcendi gratia, aſſignatur diffinitio. ſecundum autem: ſi amplius dixit in diffinitione quam par ſit. nam omne quod ſuperadiectum eſt in diffinitione, ſuperfluum eſt.

¶De diffitione loci aliȷ. Cap. II. plu

Rursus autem vtrunq; quod dictum eſt, in uod res partes diuiditur. vnus autē locus eius q obſcure eſt: ſi ſit æquiuocū alicui, quod dictū eſt. ¶Vt q̃ generatio eſt ductio ad ſubſtantiam, & quod ſanitas commenſuratio calidorum & frigidorum. nam æquiuoca eſt ductio & commenſuratio. immanifeſtum igitur vtrum vult dicere eorum quæ ſignificantur ab eo, quid multipliciter dicitur. ſimiliter autem & ſi cum diffinitium multipliciter dicitur, diuidens non dixit. nam immanifeſtū, vtrius diffinitionem aſſignauit, cōtingitq; calumniari velut non conueniente oratione ad omnia quorum diffinitionem

aſſignauit. Maxime autem contingit tale quippiam facere: cum latet æquiuocatio. Cõtingit etiam & eum qui diuidit quotiens dicitur id quod in diffinitione aſſignatum eſt: ſyllogiſmum facere. nam ſi ſecũdum nullum modorũ ſufficienter dictum eſt, manifeſtum quod non diffinierit illo modo. 7 ¶ Alius ſi ſecundum metaphorã dixit. ¶ Vt ſcientiam indeciduam, terram autem nutricem, aut temperantiam cõſonantiam. nam omne obſcurum, quod ſecundum metaphoram dicitur. contingit & etiã metaphora loquentem calumniari: tanquã non proprie dicentem. non enim congruet dicta diffinitio: vt in temperantia nam omnis conſonantia in ſonis. Amplius ſi eſt genus conſonantia temperantiæ in duobus generibus erit idem non continentibus ſeinuicem. nam neque couſonãtia virtutem, neq; virtus continet conſonantiam. 8 ¶ Amplius & non poſitis nominibus vtitur. ¶ Vt Plato ciliumbre oculum, aut araneum putrimordax, aut medullam oſſigenium dixit. nam omne, obſcurum, quod inſuetum eſt. 9 ¶ Quædam autem neque ſecundum æquiuocationem, neque ſecundũ metaphoram, neque proprie dicuntur.

¶ Vt lex: menſura, vel imago eorum quæ natura iuſta ſunt. ſunt autem huiuſmodi deteriora: metaphora. nam metaphora facit quodã modo notum quod deſignatum eſt per ſimilitudinem, omnes enim metaphora vtentes, ſecundum aliquam ſimilitudinẽ ea vtuntur, at quod tale eſt, non facit notũ. nam neq; ſimilitudo eſt ſecundum quã mẽſura vel imago ex eſt: neq; ꝓprie ſolet dici. quapropter ſi ꝓprie mẽſurã vel imaginẽ legẽ dicit eſſe, veritatis eſt expers. nam ima-

go id eſt, cuius generatio per imitationem eſt. hoc autem non ineſt legi. ſi autem non proprie: manifeſtum q; obſcure dixit, atque deterius quolibet eorum quæ ſecundum metaphoram dicuntur. 10 ¶ Ampli⁹: ſi non manifeſta eſt contrarij oratio ex hoc quod dicitur. ¶ Nam quæ bene aſſignantur, contrarias commanifeſtant. 11 ¶ Aut ſi per ſe dicta, non ſit manifeſtum cuius eſt diffinitio. ſed quemadmodum ea quæ ſunt antiquorũ ſcriptorum: niſi quis ſuperſcripſiſſet, non cognoſcebatur quid vnumquodq;, ſi igitur non clare, ex huiuſmodi eſt inſpiciendum. 12 ¶ Si igitur ſuperfluum in termino dixit. primum quidem conſiderandũ: ſi aliquo vſus eſt quod omnibus inſit, vel ſimpliciter ijs quæ ſunt, vel ijs quæ ſub eodẽ genere ſunt diffinitorum. ¶ Nam ſuperfluum dici neceſſarium id eſt. oportet enim genus ab alijs ſuperare: differentiam autem ab aliquo eorum quæ ſunt in eodem genere. atqui quod omnibus quidem ineſt ſimpliciter, a nullo ſeparat. quod autem omnibus quæ ſub eodem ſunt genere ineſt, non ſeparat ab ijs quæ ſunt in eodem genere. quare ſuperuacaneum huiuſmodi appoſitum. 13 ¶ Aut ſi eſt quidem proprium quod appoſitum eſt: ablato autem illo, & reliqua diffinitio propria eſt, & indicat ſubſtantiam. ¶ Vt in hominis oratione ſcientiæ ſuſceptiuum appoſitum, ſuperfluũ, nam & eo ablato, reliqua oratio propria eſt & indicat ſubſtantiã. ſimpliciter autem dicendo: omne ſuperfluum: quo ablato reliquum manifeſtum facit id quod diffinitur. Talis autem eſt & animæ terminus: ſi eſt numerus ipſa ſeipſum mouens. nam quod ſeipſũ mouet eſt anima, ceu Plato diffiniuit. an pro,

prium quidem quod dicitur,non indicat autem substantiam interempto numero, vtrouis igitur modo se habeat,difficile est vt explicet. Vtendum ergo in omnibus talibus ad id quod expedit. vt est flegmatis terminus:humidum primum a cibo, indigestum. vnum enim primum non multa. quare superfluum, indigestum appositum. nam hoc ablato,reliqua erit propria diffinitio.non enim contingit a cibo & aliud quiddam primum esse. An non simpliciter a cibo flegma,sed indigestorum primum. quare addendum est indigestũ.nam illo quidem modo dicta.non vera erit diffinitio:siquidem nõ omnium primum est.

14 ¶ Amplius si quippiam eorum quę sunt in oratione nõ:omnibus inest quæ sunt sub eadem specie. ¶Nam talis peius diffiniuit q̃ qui vsi sunt eo quod inest omnibus quæ sunt. nam illic, si reliqua propria diffinitio:& tota ꝓpria erit,simpliciter enim ad proprium quolibet addito vero,tota oratio propria fit. at vero si aliquid eorũ quæ sunt in nratione,non omnibus insit quæ sunt sub eadẽ specie:impossibile est totam orationem propriam esse. non enim conuersim prædicabitur de re. vt animal gressibile bipes quadricubitale. nam huiusmodi oratio non conuersim prædicabitur de re:eo q; non omnibus inest,quę sub eadem specie sunt,quadricubitale. 15 ¶Rursum si idem frequenter dixit ¶Vt qui concupiscentiam appetitum delectationis dixit.nam omnis concupiscentia,delectationis est.quare &,idem concupiscеutiæ delectationis erit.fit igitur terminus concupiscentiæ appetitus delectationis,nihil enim differt cõcupiscẽtiam dicere,aut appetitum delectationis,

quare vtrunq; eorum delectationis erit. An hoc quidem nihil absurdum. nam & homo bipes est. Quare & idem homini, bipes erit. est autem idem homini, animal gressibile bipes. quare animal gressibile bipes, bipes est. sed nō propter hoc absurdum aliquid accidit, non enim de animali gressibile bipes prædicatur. sic enim de eodem bis bipes prædicatur: si de animali bipede gressibile bipes dicitur: quare semel tantum bipes prædicatur. similiter autem & in concupiscentia non enim de appetitu id quod est delectationis esse prædicatur, sed de toto. quare semel & his prædicatio fit. Non est autem bis dicere idem nomen, aliquid absurdū: sed frequēter de aliquo idem prædicari. sicut Xenocrates prudentiā diffinitiuam & contemplatiuam eorum quæ sunt, dicit esse. nam diffinitiua, contēplatiua quędam est. quare bis idem dicit, addens rursum & contemplatiuā. similiter autem & quicunq; refrigerationem: priuationem eius quidem caloris qui secundū naturam est, dicūt esse. nam omnis priuatio eius est, quod secundum naturam est. quare superfluum est addere secundum naturam sed sufficit fortasse dicere priuationē caloris. eo quod ipsa priuatio, notum facit quod ei⁹ sit quod secundum naturam dicitur. 16 ¶ Rursum si vniuersali dicto addidit & particulare. ¶ Vt si clementiam imminutionem expedientium & iustorum. nam iustum expediens quæppiam est. quare continetur in expediente. superfluum igitur iustum. nam qui dixit vniuersale, addidit & particulare. & si medicinam disciplinam sanatiuorum animali & hominis. aut legem imaginem eorum, quæ natura sunt bona & iu

ſta nam iuſtum bonum quippiam. quare frequẽter idem dicit. Vtrum igitur bene an non bene diffiniuit: per hæc & huiuſmodi perſpiciendum.

¶De diffinitone loci alij. Cap. III.

Vtrum vero diffiniuit & dixit quid eſt eſſe an non, ex his. Primum ergo ſi nõ, per priora & notiora confecit diffinitionem. ¶Nam terminus aſſignatur eius cognoſcendi gratia quod dicitur. cognoſcimus autem non quibuſlibet: ſed ex prioribus, notioribuſque, quemadmodum in demonſtrationibus. ſic enim omnis doctrina, & omnis diſciplina ſe habet. manifeſtum igitur quod qui non per huiuſmodi diffiniuit, non diffiniuit. ſi enim diffiniuit, plures erunt eiuſdem diffinitiones. nam manifeſtum quod & qui per priora ac notiora, iterum melius diffiniuit. quare vtræque erunt diffinitiones eiuſdem. tale autem non videtur. nam vnicuique eorum quœ ſunt, vnum eſt eſſe idipſum quod eſt. quare ſi plures erunt eiuſdem diffinitiones: idem erit diffinitio, eſſe quod quidem ſecundum vtranque diffinitionum ſignificatur. hæc autem non eadem ſunt: eo quod diffinitiones diuerſæ. manifeſtum igitur quoniam non diffiniuit, qui non per priora atque notiora diffiniuit.

16 ¶Igitur per non notiora quidem terminum dici, dupliciter eſt accipere. ¶Aut enim ſi ſimpliciter ex ignotioribus, aut ſi nobis ignotioribus: contingit enim vtroque modo. ſimpliciter igitur notius quod prius eſt, poſteriore. vt punctum, linea, & linea, ſuperficie. & ſuperficies, ſolido. quemadmo-

dum & vnitas, numero. prius enim, & principiū omnis numeri: similiter autem & elementum syllaba, nobis autem econuerso quādoq; accidit. nam maxime solidum, magis sub sensu cadit quam superficies. superficies autem magis, quam linea, linea autem, signo magis. quare multitudo magis huiusmodi cognoscit. nam illa quidem quomodolibet: hæc autem subtili & fœcundo intellectu comprehendere oportet. simpliciter igitur melius, per priora: posteriora tentare cognoscere. nam magis scientificum tale est. verum ad eos qui impotentes sunt cognoscere per talia, necessarium forte per ea quæ illis cognita sunt facere orationem. sunt autem talium diffinitiones quæ & puncti & lineæ & superficiei. omnes enim per posteriora, priora indicant. nam illud quidem lineæ: istam autem superficiei, hanc vero solidi fines dicunt esse. Non oportet autem latere quoniam sic diffinientes non contingit quod, quid est esse diffinito, indicare: nisi contingat idem nobis notius esse & simpliciter notius. siquidē oportet per genus & differentias diffinire eum, qui bene diffinit. hæc autem simpliciter notiora & priora sunt specie. interimit enim genus & differentia speciem. quare priora hæc, specie. sunt autem notiora, nam specie quidem nota, necesse est & genus & differētias cognosci. qui hominem enim cognoscit, & animal gressibile cognoscit. at genere & differentia notis, non necesse est & speciem cognosci, quare ignotior species. Amplius illis, qui secundū veritatē huiusmodi diffinitiones dicūt esse, quæ sunt ex ijs quæ vnicuiq; sunt nota, plures eiusdē accidit dicere diffinitiones esse. nā alia alijs, &

non omnibus eadem: cõtingit notiora esse, quare ad vnũquẽq; erit diffinitio assignanda: siquidem ex ijs quæ singulis quibusque sunt notiora, diffinitionem oportet facere. Amplius eisdem alia, interdum alia magis nota. nam principio quidem sensibilia: instructioribus autem factis, contra. quare neque ad eundem semper eadem diffinitio assignanda: ijs qui per ea quæ singulis quibusq; sunt notiora diffinitionem fatentur assignandum esse, manifestum igitur q; non diffiniendũ per ea quæ huiusmodi sunt: sed per simpliciter notiora. nam solo modo sic vna & eadẽ diffinitio semper fiet. Fortasse autem & quod simpliciter notũ, non est id quod omnibus notum: sed quod bene dispositis intellectu. quemadmodum & simpliciter salubre ijs qui bene affectum habent corpus. oportet ergo vnũquodq; talium diligenter peruestigare: vti autem disputantes ad id quod expedit. Maxime autem sine dissensione interimere contingit diffinitionem: si neq; ex simpliciter notioribus, neq; ex ijs quæ nobis, contingit diffinitionem fieri. vnus igitur locus est eius quod nõ per notiora, quod per posteriora, priora indicat: quemadmodum prius diximus. 19 ¶ Alius autem: si eius quod est in quiete & definitione, per indefinitum, & quod in motu est assignata est oratio nobis. ¶ Prius enim est & notius quod manens est & definitum: eo quod indefinitũ & in motu est. 20 ¶ Eius autem quod est non ex prioribus: tres sunt loci. Primus quidem; si per oppositum, oppositum diffiniuit. ¶ Vt si per malum: bonũ. simul enim natura opposita. & nonnullis etiã eadem disciplina vtrorumq; videtur esse quare non

notius alterũ altero, Oportet autem nõ latere quædam fortasse aliter diffiniri nõ posse. vt duplum sine dimidio: & quæcunq; per se ad aliquid dicuntur. nã omnibus huiusmodi: est idem esse ei quod est ad aliquid quodã modo se habere. quare non est possibile sine altero alterum cognoscere: eo ꝙ necessariũ est in alterius oratione coassumi & alterũ. Ergo cognoscere quidem oportet huiusmodi omnia vti autem eis in his vt videbitur expedite. 21 ¶ Alius: si eodem vsus est ei quod diffinitur. ¶ Latet autem: cum non eodem diffiniti nomine vtitur. vt si solem stellã in die apparentem diffiniuit. nam qui die vtitur: sole vtitur. & par est ad deprehẽdenda talia sumere pro nomine orationẽ. vt ꝙ dies est, solis latio super terram. nam tunc manifestum ꝙ qui solis lationem super terrã dixit: solem dixit. quare vtitur sole: qui die vtitur. 22 ¶ Rursum si eo quod ediuerso diuiditur: id quod ediuerso diuiditur diffiniuit. ¶ Vt impar est qui vnitate maior est pare. simul enim natura: quæ ex eodem genere ediuerso diuidũtur. impar autẽ & par ediuerso diuiduntur. nam ambo, numeri differentiæ. 23 ¶ Similiter autem & si per inferiora: superiora diffiniuit. ¶ Vt parem numerum: qui bipartite secatur, aut bonum: habitum virtutis. nam & bipartite sumptum est a duobus: quæ paria sunt. & virtus: bonũ quoddam est. quare inferiora hæc q̃ illa sunt, est autem necesse eum qui inferioribus vtitur: & illis vti. nam & qui virtute vtitur: bono vtitur. eo ꝙ bonum quoddã virtus. similiter autem & qui bipartite vtitur: & pare vtitur. eo ꝙ in duo secari significat bipartite secari. duo autem paria sunt. Vni

uersaliter igitur dicendo vnus est locus nō per priora & notiora fecisse orationem, partes, autem eius; ea quæ dicta sunt, 24 ¶ Secundus autem: si res cum sit non ponitur in genere. ¶ Nam in omnibus huiusmodi peccatū est: in quibus nō prius ponitur in oratione, quid est. vt corporis diffinitio: quod habet tres dimēsiones. aut si quis hominem diffiniuit: quod est sciens numerare. nō enim dictū est quid est: habere tres dimensiones. vel quid est: scit numerare. genus autem vult quid est significare. & primum apponitur eorum quę in diffinitione dicuntur. 25 ¶ Amplius si ad plura cum dicatur id quod diffinitur: non ad omnia assignauit. ¶ Vt si grammaticen: sciētiam scribendi quod profertur. nam indiget & q legendi. nihilo enim magis scribēdi q̄ legēdi assignat qui diffinit. quare non alius: sed qui vtraque hæc dicit. eo q plures non contingit eiusdem diffinitiones esse. In quibusdam profecto secundum veritatem se habet vt dictum est. in quibusdam autem non, vt in quibuscunq; non per se dicitur ad vtrunq;. vt medicinam: scientiam, sanitatem & ægritudinem efficiendi. nam de illa quidem per se dicitur: de hac autem per accidēs. simpliciter enim alienū a medicina: ægritudinē efficere. Quare nihil magis diffiniuit: qui ad vtrunq; assignauit, q̄ qui ad alterū, verū fortasse & deterius. eo q & reliquorū qlibet: potest ægritudinē efficere. 26 ¶ Ampli⁹ si nō ad meli⁹ sed ad pei⁹ assignauit: cū sint plura a d quę dicitur quod diffinitur: ¶ Nam omnis disciplina & potestas: optimi videtur esse. 27 ¶ Rursū si nō positū est i pprio genere quod dictū est: cōsiderādum ex ijs, quę ad genera sunt, elemen-

tis:quemadmodum est dictum prius. 28 ¶Rursum si transilies dicit genera. ¶Vt qui iustitiā æqualitatis habitum effectiuum,vel distributiuum æqui, nam trāsilit,qui sic diffinit,virtutem. relinquens igitur iustitiæ genus:nō dicit quid est esse,nam substantia vnicuiq; est in genere,est autē hoc idem ei quod est nō in proximo genere ponere Nam qui in proximo posuit:omnia superiora dixit.eo quod omnia superiora genera de inferioribus prædicantur. Quare aut in proximo genere ponendum : aut omnes differentias superiori generi addendum per quas diffinitur proximum genus . sic enim erit nihil prætermissum:sed pro nomine,in oratione dictum erit inferius genus . qui vero ipsum superius genus dicit , non dicit & inferius genus . nam qui plantam dicit : non dicit arborem . 29 ¶Rursum in differentijs similiter considerandum : si & differentias dixit generis. ¶Nam si rei non specialibus diffiniuit differentijs, aut si etiam omnino aliquid huiusmodi dixit quod nullius contingit differentiam esse, vt animal : aut substantiam , manifestum quoniam non diffiniuit. nullius enim differentiæ : quæ dicta sunt . 30 ¶Videndum autem & si est aliquid quod ediuerso diuiditur dictæ differentiæ. ¶Nam si non est , perspicuum quoniam non erit quæ dicta est generis differentia . nām omne genus ijs, quæ ediuerso diuidun tur, differentijs diuiditur,vt animal gressibili & volatili & aquatili & bipedi . 31 ¶Aut si est quidem ediuerso diuisa differentia ; nō verificatur autem de genere . ¶Nam si non:manifestum quoniam neutra erit generis differentia. omnes enim quæ ediuer

unaquæque seorsū de genere particulariter sumpta predicantur sub disiunctione de genere universaliter sumpto.

so diuiduntur differentiæ: verificantur de ꝓprio genere. 32 ¶ Similiter autem & si verificatur quidē: at non facit apposita generi, speciem. ¶ Nam manifestum: ꝙ non erit hæc specifica differētia generis. nam omnis specifica differentia cum genere: speciē facit. si autē hæc nō est differentia: nec quæ dicta est. quia hæc ediuerso diuiditur. 33 ¶ Amplius si negatione diuidat genus. ¶ Vt qui lineam diffiniuit lōgitudinem sine latitudine esse. nam nihil aliud significat, sine latitudine q̄ ꝙ non habet latitudinem. accidet igitur genus participare speciem. nam omnis longitudo sine latitudine: aut latitudinem habens est. quia de omni affirmatio vel negatio vera fit. quare genus lineæ cum longitudo sit: sine latitudine aut latitudinem habens erit. at longitudo sine latitudine speciei est ratio. similiter autem & longitudo latitudinem habens. nam sine latitudine, & latitudinem habens, differentiæ sunt. ex differentia autem & genere: est speciei oratio. quare genus suscipiet speciei orationem, similiter autem & differentiæ eo ꝙ altera dictarū differentiarū ex necessitate prædicatur de genere. Est autem dictus loc⁹ vtilis ad eos qui ponunt ideas esse. nam si non est ipsa lōgitudo: quodam modo prædicabitur de genere quod latitudinem habet, aut sine latitudine est. oportet enim de omni longitudine alterum eorum verificari: si quidem de genere verificari debeat. hoc autem non accidit. sunt autem & sine latitudine, & latitudinem habentes longitudines. quare ad illos solos vtilis hic locus: quicunque genus vnum numero dicunt esse. hoc autem faciunt qui ideas ponunt. Nam ipsam longi-

potentia ꝓprium aſſignans & ad non ens aſſignauit proprĩũ potentia, cum non cõtingat ei potentia ieſſe cum ens non eſt. ¶ Non enim erit ꝓprium: quod poſitum eſt eſſe propriũ. vt quia qui dixit aeris propriũ reſpirabile: potentia quidem aſſignauit ꝓprium, nã tale proprium vt reſpirari poſſit, reſpirabile eſt, aſſignauit autem, & ad nõ eſſe ꝓprium. nam & cum nõ eſt animal quod ſpirare natum eſt aerem. cõtingit aerem eſſe: non tamen cum nõ eſt animal, poſſibile eſt ſpirare. quare neque aeris erit proprium huiuſmodi poſſibile reſpirari tunc: quia animal non erit quod tale eſt vt reſpirare poſſit. non ergo erit aeris proprium reſpirabile. 99 ¶ Cõſtruẽti autem: ſi potentia aſſignãs ꝓprium, tam ad ens aſſignauit ꝓprium quãad nõ ens, cum contingat potentia nõ enti ineſſe. ¶ Erit enim ꝓprium quod poſitum eſt nõ eſſe proprium. vt quia qui aſſignauit proprium entis poſſibile pati, aut facere: potentia aſſignans ꝓprium, ad ens aſſignauit propriũ: nam cum ens eſt: & poſſibile pati quid. aut facere erit, quare ꝓpriũ erit enti poſſibile pati quid, aut facere. 100 ¶ Deinde deſtruenti quidem: ſi per ſuperabundantiam poſuit proprium: ¶ Nõ erit enim proprium quod poſitum eſt eſſe proprium. accidit enim ſic aſſignantibus ꝓprium: nõ de quo orationẽ, & nomen verificari. nam corrupta re: nihil minus erit oratio. nam eorum quæ ſunt: alicui maxime ineſt vt ſi quis aſſignet ignis ꝓprium, corpus leuiſſimum corrupto enim igne: erit aliquod corporum quod leuiſſimum erit. quare non erit ignis ꝓprium: corpus leuiſſimum. 101 ¶ Conſtruenti autem: ſi nõ per ſuperabundantiam poſuit ꝓprium. ¶ Erit enim ſecundũ

hoc benè poſitum proprium: vt quiá qui poſuit hominis proprium animal manſuetum natura, non ſuperabundantia aſſignauit proprium: erit vtiq; ſecundum hoc beue poſitum proprium.

¶ Quinti Topicorum Ariſtotelis Finis.

¶ SEXTI TOPICORVM ARISTOtelis de locis diffinionis. Cap. I.

EIus autem quod eſt circa terminos negocij, partes ſunt quinque.

¶ Nam aut quod omnino non verum eſt dicere de quo nomẽ & orationem, oportet enim hominis diffinitionem de omni homine verificari, aut quod cum ſit genus non poſuit in genere vel non in accõmmdato genere poſuit, oportet enim eum qui diffinit in genere ponentem differentias adiungere. nam maxime eorum quę ſunt in diffinitione, genus videtur diffiniti ſubſtantiam ſignificare, aut quod non propria eſt diffinitio, oportet enim diffinitionem propriam eſſe: quemadmodum prius dictum eſt, aut ſi omnia quæ dicta ſũt is qui fecit, non diffiniuit, neque dixit quid eſt eſſe rei diffinitione. reliquum autem præter ea quæ dicta ſũt ſi diffiniuit quidem, at non bene diffiuit. 2 ¶ Si igitur non verificatur de quo nomen & oratio; ex ijs quæ dicta ſunt in accidente locis, conſiderandum.

¶ Nam & illic vtrum verum vel non verum, omnis conſideratio fit. quãdo enim ꝙ ineſt accidens diſputamus, ꝙ verum eſt dicimus. quando autem ꝙ non

inest,q non verum. 3 ¶Sin vero non in accommodato genere posuit, aut si non propria est assignata oratio:ex iis qui sunt ad gen⁹ & proprium dictis locis,perspiciendum.Reliquum vero si non deffiniuit, aut si non bene deffiniuit,aliquo modo aggrediendum diceret 4 ¶Primum igitur inspiciendū si non bene diffiniuit. ¶Nam facilius est, quodlibet fecisse,quam bene fecisse.manifestum igitur quoniā pec catum circa hoc plusculum,eo q laboriosius. quare argumentatio facilior quæ circa hoc,quam quæcirca illud fit, 5 ¶Sunt autem eius quod est non bene, partes duæ.Vna quidē,obscura interpretatione vti. ¶Oportet enim deffinientem,vt contingit, quam clarissima interpretatione vti.eo q cognoscendi gratia,assignatur diffinitio.secundum autem:si amplius dixit in diffinitione quam par sit.nam omne quod superadiectum est in diffinitione,superfluum est.

¶De diffitione loci alij. Cap.II.

Plurisus autem vtrunq; quod dictum est, in uod res partes diuiditur.vnus autē locus eius q obscure est:si sit æquiuocū alicui, quod dictū est. ¶Vt q generatio est ductio ad substantiam, & quod sanitas commensuratio calidorum & frigidorum.nam æquiuoca est ductio & commensuratio.immanifestum igitur vtrum vult dicere eorum quæ significantur ab eo,quid multipliciter dicitur.similiter autem & si cum diffinitium multipliciter dicitur, diuidens non dixit.nam immanifestū, vtrius diffinitionem assignauit,cōtingitq; calumniari velut non conueniente oratione ad omnia quorum diffinitionem

assignauit. Maxime autem contingit tale quippiam facere: cum latet æquiuocatio. Cõtingit etiam & eum qui diuidit quotiens dicitur id quod in diffinitione assignatum est: syllogismum facere. nam si secũdum nullum modorũ sufficienter dictum est, manifestum quod non diffinierit illo modo. 7 ¶ Alius si secundum metaphorã dixit. ¶ Vt scientiam indeciduam, terram autem nutricem, aut temperantiam cõsonantiam. nam omne obscurum, quod secundum metaphoram dicitur. contingit & etiã metaphora loquentem calumniari: tanquã non proprie dicentem. non enim congruet dicta difinitio: vt in temperantia nam omnis consonantia in sonis. Amplius si est genus consonantia temperantię in duobus generibus erit idem non continentibus seinuicem. nam neque cousonãtia virtutem, neq; virtus continet consonantiam. 8 ¶ Amplius & non positis nominibus vtitur. ¶ Vt Plato ciliumbre oculum, aut araneum pũtrimordax, aut medullam ossigenium dixit. nam omne, obscurum, quod insuetum est. 9 ¶ Quædam autem neque secundum æquiuocationem, neque secundũ metaphoram, neque proprie dicuntur.

¶ Vt lex: mensura, vel imago eorum quæ natura iusta sunt. sunt autem huiusmodi deteriora: metaphora. nam metaphora facit quodã modo notum quod designatum est per similitudinem, omnes enim metaphora vtentes, secundum aliquam similitudinẽ ea vtuntur, at quod tale est, non facit notũ. nam neq; similitudo est secundum quã mẽsura vel imago ex est: neq; ꝑprie solet dici. quapropter si ꝑprie mẽsurã vel imaginẽ legẽ dicit esse, veritatis est expers. nam ima-

go id est, cuius generatio per imitationem est. hoc autem non inest legi. si autem non proprie: manifestum q obscure dixit, atque deterius quolibet eorum quæ secundum metaphoram dicuntur. 10 ¶ Amplius: si non manifesta est contrarij oratio ex hoc quod dicitur. ¶ Nam quæ bene assignantur, contrarias commanifestant. 11 ¶ Aut si per se dicta, non sit manifestum cuius est diffinitio. sed quemadmodum ea quæ sunt antiquorū scriptorum: nisi quis superscripsisset, non cognoscebatur quid vnumquodq;, si igitur non clare, ex huiusmodi est inspiciendum. 12 ¶ Si igitur superfluum in termino dixit. primum quidem considerandū: si aliquo vsus est quod omnibus insit, vel simpliciter ijs quæ sunt, vel ijs quæ sub eodē genere sunt diffinitorum. ¶ Nam superfluum dici necessarium id est. oportet enim genus ab alijs superare: differentiam autem ab aliquo eorum quæ sunt in eodem genere. atqui quod omnibus quidem inest simpliciter, a nullo separat. quod autem omnibus quæ sub eodem sunt genere inest, non separat ab ijs quæ sunt in eodem genere. quare superuacaneum huiusmodi appositum. 13 ¶ Aut si est quidem proprium quod appositum est: ablato autem illo, & reliqua diffinitio propria est, & indicat substantiam. ¶ Vt in hominis oratione scientiæ susceptiuum appositum, superfluū, nam & eo ablato, reliqua oratio propria est & indicat substantiā. simpliciter autem dicendo: omne superfluum: quo ablato reliquum manifestum facit id quod diffinitur. Talis autem est & animæ terminus: si est numerus ipsa seipsum mouens. nam quod seipsū mouet est anima, ceu Plato diffiniuit. an pro-

prium quidem quod dicitur,non indicat autem ſubſtantiam interempto numero , vtrouis igitur modo ſe habeat,difficile eſt vt explicet . Vtendum ergo in omnibus talibus ad id quod expedit . vt eſt flegmatis terminus:humidum primum a cibo , indigeſtum. vnum enim primum non multa . quare ſuperfluum, indigeſtum appoſitum. nam hoc ablato,reliqua erit propria diffinitio.non enim contingit a cibo & aliud quiddam primum eſſe. An non ſimpliciter a cibo flegma,ſed indigeſtorum primum. quare addendum eſt indigeſtũ.nam illo quidem modo dicta.non vera erit diffinitio:ſiquidem nõ omnium primum eſt.

14 ℭ Amplius ſi quippiam eorum quę ſunt in oratione nõ omnibus ineſt quæ ſunt ſub eadem ſpecie. ℭNam talis peius diffiniuit q̃ qui vſi ſunt eo quod ineſt omnibus quæ ſunt.nã illic,ſi reliqua propria diffinitio:& tota ꝓpria erit,ſimpliciter enim ad proprium quolibet addito vero,tota oratio propria fit. at vero ſi aliquid eorũ quæ ſunt in nratione,non omnibus inſit quæ ſunt ſub eadẽ ſpecie:impoſſibile eſt totam orationem propriam eſſe . non enim conuerſim prædicabitur de re . vt animal greſſibile bipes quadricubitale. nam huiuſmodi oratio non conuerſim prædicabitur de re:eo q; non omnibus ineſt,quę ſub eadem ſpecie ſunt,quadricubitale .

15 ℭRurſum ſi idem frequenter dixit ℭVt qui concupiſcentiam appetitum delectationis dixit.nam omnis concupiſcentia,delectationis eſt.quare & idem concupiſceutiæ delectationis erit.fit igitur terminus concupiſcentiæ appetitus delectationis,nihil enim differt cõcupiſcẽtiam dicere,aut appetitum delectationis,

quare vtrunq; eorum delectationis erit. An hoc quidem nihil absurdum. nam & homo bipes est. Quare & idem homini, bipes erit. est autem idem homini, animal gressibile bipes. quare animal gressibile bipes, bipes est. sed nō propter hoc absurdum aliquid accidit, non enim de animali gressibile bipes prædicatur. sic enim de eodem bis bipes prædicatur: si de animali bipede gressibile bipes dicitur: quare semel tantum bipes prædicatur. similiter autem & in concupiscentia non enim de appetitu id quod est delectationis esse prædicatur, sed de toto. quare semel & his prædicatio fit. Non est autem bis dicere idem nomen, aliquid absurdū: sed frequēter de aliquo idem prædicari. sicut Xenocrates prudentiā diffinitiuam & contemplatiuam eorum quæ sunt, dicit esse. nam diffinitiua, contēplatiua quędam est. quare bis idem dicit, addens rursum & contemplatiuā. similiter autem & quicunq; refrigerationem: priuationem eius quidem caloris qui secundū naturam est, dicūt esse. nam omnis priuatio eius est, quod secundum naturam est. quare superfluum est addere secundum naturam sed sufficit fortasse dicere priuationē caloris. eo quod ipsa priuatio, notum facit quod eius sit quod secundum naturam dicitur. 16 ¶ Rursum si vniuersali dicto addidit & particulare. ¶ Vt si clementiam imminutionem expedientium & iustorum. nam iustum expediens quippiam est. quare continetur in expediente. superfluum igitur iustum. nam qui dixit vniuersale, addidit & particulare. & si medicinam disciplinam sanatiuorum animali & homini. aut legem imaginem eorum, quæ natura sunt bona & iu-

ſta nam iuſtum bonum quippiam. quare frequēter idem dicit. Vtrum igitur bene an non bene diffiniuit: per hæc & huiuſmodi perſpiciendum.

¶De diffinitone loci alij. Cap. III.

VTrum vero diffiniuit & dixit quid eſt eſſe an non, ex his. Primum ergo ſi nō, per priora & notiora confecit diffinitionem. ¶Nam terminus aſſignatur eius cognoſcendi gratia quod dicitur. cognoſcimus autem non quibuſlibet: ſed ex prioribus, notioribuſque, quemadmodum in demonſtrationibus. ſic enim omnis doctrina, & omnis diſciplina ſe habet. manifeſtum igitur quod qui non per huiuſmodi diffiniuit, non diffiniuit. ſi enim diffiniuit, plures erunt eiuſdem diffinitiones. nam manifeſtum quod & qui per priora ac notiora, iterum melius diffiniuit. quare vtræque erunt diffinitiones eiuſdem. tale autem non videtur. nam vnicuique eorum quœ ſunt, vnum eſt eſſe idipſum quod eſt. quare ſi plures erunt eiuſdem diffinitiones: idem erit diffinitio, eſſe quod quidem ſecundum vtranque diffinitionum ſignificatur. hæc autem non eadem ſunt: eo quod diffinitiones diuerſæ. manifeſtum igitur quoniam non diffiniuit, qui non per priora atque notiora diffiniuit.

16 ¶Igitur per non notiora quidem terminum dici, dupliciter aſt accipere. ¶Aut enim ſi ſimpliciter ex ignotioribus, aut ſi nobis ignotioribus: contingit enim vtroque modo. ſimpliciter igitur notius quod prius eſt, poſteriore. vt punctum, linea, & linea, ſuperficie. & ſuperficies, ſolido. quemadmo-

dum & vnitas, numero. prius enim, & principiū omnis numeri: similiter autem & elementum syllaba, nobis autem econuerso quādoq; accidit. nam maxime solidum, magis sub sensu cadit quam superficies. superficies autem magis, quam linea, linea autem, signo magis. quare multitudo magis huiusmodi cognoscit. nam illa quidem quomodolibet: hæc autem subtili & fœcundo intellectu comprehendere oportet. simpliciter igitur melius, per priora: posteriora tentare cognoscere. nam magis scientificum tale est. verum ad eos qui impotentes sunt cognoscere per talia, necessarium forte per ea quæ illis cognita sunt facere orationem. sunt autem talium diffinitiones quæ & puncti & lineæ & superficiei. omnes enim per posteriora, priora indicant. nam illud quidem lineæ: istam autem superficiei, hanc vero solidi fines dicunt esse. Non oportet autem latere quoniam sic diffinientes non contingit quod, quid est esse diffinito, indicare: nisi contingat idem nobis notius esse & simpliciter notius. siquidē oportet per genus & differentias diffinire eum, qui bene diffinit. Hæc autem simpliciter notiora & priora sunt specie. interimit enim genus & differentia speciem. quare priora hæc, specie. sunt autem notiora, nam specie quidem nota, necesse est & genus & differētias cognosci. qui hominem enim cognoscit, & animal gressibile cognoscit. at genere & differentia notis, non necesse est & speciem cognosci, quare ignotior species. Amplius illis, qui secundū veritatē huiusmodi diffinitiones dicūt esse, quæ sunt ex ijs quæ vnicuiq; sunt nota, plures eiusdē accidit dicere diffinitiones esse. nā alia alijs, &

non omnibus eadem:cõtingit notiora esse,quare ad vnũquéq; erit diffinitio assignanda : siquidem ex ijs quæ singulis quibusque sunt notiora, diffinitionem oportet facere. Amplius eisdem alia, interdum alia magis nota. nam principio quidem sensibilia:instru ctioribus autem factis, contra.quare neque ad eundem semper eadem diffinitio assignanda:ijs qui per ea quæ singulis quibusq; sunt notiora diffinitionem fatentur assignandum esse,manifestum igitur q non diffiniendũ per ea quæ hujusmodi sunt:sed per simpliciter notiora.nam solo modo sic vna & eadẽ diffinitio semper fiet. Fortasse autem & quod simpliciter notũ,non est id quod omnibus notum;sed quod bene dispositis intellectu. quemadmodum & simpliciter salubre ijs qui bene affectum habent corpus. oportet ergo vnũquodq; talium diligenter peruestigare: vti autem disputantes ad id quod expedit. Maxime autem sine dissensione interimere contingit diffinitionem:si neq; ex simpliciter notioribus, neq; ex ijs quæ nobis, contingit diffinitionem fieri. vnus igitur locus est eius quod nõ per notiora, quod per posteriora, priora indicat: quemadmodum prius diximus. 19 ¶ Alius autem: si eius quod est in quiete & definitione, per indefinitum, & quod in motu est assignata est oratio nobis. ¶ Prius enim est & noti⁹ quod manens est & definitum: eo quod indefinitũ & in motu est. 20 ¶ Eius autem quod est non ex prioribus: tres sunt loci. Primus quidem; si per oppositum, oppositum diffiniuit. ¶ Vt si per malum: bonũ. simul enim natura opposita. & nonnullis etiã eadem disciplina vtrorumq; videtur esse quare non

notius alterũ altero, Oportet autem nõ latere quædam fortasse aliter diffiniri nõ posse. vt duplum sine dimidio: & quæcunq; per se ad aliquid dicuntur. nã omnibus huiusmodi: est idem esse ei quod est ad aliquid quodã modo se habere. quare non est possibile sine altero alterum cognoscere: eo ꝙ necessariũ est in alterius oratione coassumi & alterũ. Ergo cognoscere quidem oportet huiusmodi omnia vti autem eis in his vt videbitur expedite. 21 ¶Alius: si eodem vsus est ei quod diffinitur. ¶Latet autem: cum non eodem diffiniti nomine vtitur. vt si solem stellã in die apparentem diffiniuit. nam qui die vtitur: sole vtitur. & par est ad deprehẽdenda talia sumere pro nomine orationẽ. vt ꝙ dies est, solis latio super terram. nam tunc manifestum ꝙ qui solis lationem super terrã dixit: solem dixit. quare vtitur sole: qui die vtitur. 22 ¶Rursum si eo quod ediuerso diuiditur: id quod ediuerso diuiditur diffiniuit. ¶Vt impar est qui vnitate maior est pare. simul enim natura: quæ ex eodem genere ediuerso diuidũtur. impar autẽ & par ediuerso diuiduntur. nam ambo, numeri differentiæ. 23 ¶Similiter autem & si per inferiora: superiora diffiniuit. ¶Vt parem numerum: qui bipartite secatur, aut bonum: habitum virtutis. nam & bipartite sumptum est a duobus: quæ paria sunt. & virtus: bonũ quoddam est. quare inferiora hæc q̃ illa sunt, est autem necesse eum qui inferioribus vtitur: & illis vti. nam & qui virtute vtitur: bono vtitur. eo ꝙ bonum quoddã virtus. similiter autem & qui bipartite vtitur: & pare vtitur. eo ꝙ in duo secari significat bipartite secari. duo autem paria sunt. Vni

uersaliter igitur dicendo vnus est locus nō per priora & notiora fecisse orationem, partes, autem eius; ea quæ dicta sunt, 24 ¶ Secundus autem: si res cum sit non ponitur in genere. ¶ Nam in omnibus huiusmodi peccatū est: in quibus nō prius ponitur in oratione, quid est. vt corporis diffinitio: quod habet tres dimēsiones, aut si quis hominem diffiniuit: quod est sciens numerare. nō enim dictū est quid est: habere tres dimensiones. vel quid est: scit numerare. genus autem vult quid est significare. & primum apponitur eorum quę in diffinitione dicuntur. 25 ¶ Amplius si ad plura cum dicatur id quod diffinitur: non ad omnia assignauit. ¶ Vt si grammaticen: sciētiam scribendi quod profertur. nam indiget & q legendi. nihilo enim magis scribēdi q̄ legēdi assignat qui diffinit. quare non alius: sed qui vtraque hæc dicit. eo q plures non contingit eiusdem diffinitiones esse. In quibusdam profecto secundum veritatem se habet vt dictum est. in quibusdam autem non, vt in quibuscunq; non per se dicitur ad vtrunq;. vt medicinam: scientiam, sanitatem & ægritudinem efficiendi. nam de illa quidem per se dicitur: de hac autem per accidēs. simpliciter enim alienū a medicina: ægritudinē efficere. Quare nihil magis diffiniuit: qui ad vtrunq; assignauit, q̄ qui ad alterū, verū fortasse & deterius. eo q & reliquorū qlibet: potest ægritudinē efficere. 26 ¶ Amplius si nō ad melius sed ad peius assignauit: cū sint plura a d quę dicitur quod diffinitur: ¶ Nam omnis disciplina & potestas: optimi videtur esse. 27 ¶ Rursū si nō positū est i pprio genere quod dictū est; cōsiderādum ex ijs, quę ad genera sunt, elemen-

ſo diuiduntur differentiæ: verificantur de ꝓprio ge/nere. 32 ¶Similiter autem & ſi verificatur quidẽ: at non facit appoſita generi, ſpeciem. ¶Nam manifeſtum: ꝙ non erit hæc ſpecifica differẽtia generis. nam omnis ſpecifica differentia cum genere: ſpeciẽ facit. ſi autẽ hæc nõ eſt differentia: nec quæ dicta eſt. quia hæc ediuerſo diuiditur. 33 ¶Amplius ſi negatione diuidat genus. ¶Vt qui lineam diffiniuit lõgitudinem ſine latitudine eſſe. nam nihil aliud ſignificat, ſine latitudine q̃ ꝙ non habet latitudinem. accidet igitur genus participare ſpeciem. nam omnis longitudo ſine latitudine: aut latitudinem habens eſt. quia de omni affirmatio vel negatio vera fit. quare genus lineæ cum longitudo ſit: ſine latitudine aut latitudinem habens erit. at longitudo ſine latitudine ſpeciei eſt ratio. ſimiliter autem & longitudo latitudinem habens. nam ſine latitudine, & latitudinem habens, differentiæ ſunt. ex differentia autem & genere: eſt ſpeciei oratio. quare genus ſuſcipiet ſpeciei orationem, ſimiliter autem & differentiæ eo ꝙ altera dictarũ differentiarũ ex neceſſitate prædicatur de genere. Eſt autem dictus loc⁹ vtilis ad eos qui ponunt ideas eſſe. nam ſi non eſt ipſa lõgitudo: quodam modo prædicabitur de genere quod latitudinem habet, aut ſine latitudine eſt. oportet enim de omni longitudine alterum eorum verificari: ſi quidem de genere verificari debeat. hoc autem non accidit. ſunt autem & ſine latitudine, & latitudinem habentes longitudines. quare ad illos ſolos vtilis hic locus: quicunque genus vnum numero dicunt eſſe. hoc autem faciunt qui ideas ponunt. Nam ipſam longi/

tudinem, & ipsum animal: genns dicunt esse. Fortasse autem in quibusdam etiam necessarium est negatione vti diffinientem, vt in priuationibus, nam cæcũ est quod nõ habet visum, quãdo natum est habere. Differt autem nihil negatione diuidere genus, aut huiusmodi affirmatione: quã negationem necesse est ediuerso diuidi. vt si longitudinem: habens latitudinem diffiniuit. nam habẽte latitudinem ediuerso diuiditur, non habens latitudinem, neque aliud quicq̃ quare negatione, rursum diuiditur genus. 34 ¶ Rursum si speciem vt differentiam assigauit. ¶ Vt qui conuicium: iniuriam cum irrisione diffiniuit. nam irrisio iniuria quædam est quare non differentia sed species est irrisio. 35 ¶ Amplius si genus vt differentiam dixit. ¶ Vt virtutem: habitum bonũ vel studiosum. nam bonum est genus virtutis.

36 ¶ An non genus est bonum, sed differentia. si quidem verum est q̃ nõ contingat idem in duobus generibus esse nõ continentibus seinuicem, nam neque bonum continet habitum: neq; habitus bonum non enim omnis habitus bonum: neq; omne bonum habitus: non erunt profecto genera ambo. si igitur habitus genus est virtutis: perspicuum bonum non genus, sed magis differentiam esse. Amplius habitus quidem quid est virtus significat bonum autem non quid est, sed quale quid est. videtur autem differentia quale quid significare. 37 ¶ Videndum autem & si nõ quale quid sed ipsum quid significat assignata differentia. ¶ Nam videtur quale quid omnis differentia significare. 38 ¶ Considerandum autem & si secundũ accidens inest diffinitio differentia. ¶ Nã

nulla differẽtia est eorum, quæ secũdum accidẽs insunt, sicuti neq; genus, nõ enim cõtingit differẽtiam inesse alicui, & nõ inesse. 39 ¶ Amplius si prædicatur de genere differentia: vel species, aut inferiorum aliquid speciei: nõ erit diffinitio. ¶ Nã nullũ eorum quæ dicta sunt: contingit de genere prædicari. eo q genus de q̃ plurimis omnium dicitur. 40 ¶ Rursum si prædicatur genus de defferentia ¶ Nam non de differentia. sed de quibus differentia: genus videtur prædicari. vt animal de homine & boue, & de alijs gressibilibus animalibus: nõ autem de ea differentia. quæ de specie dicitur. nam si de vnaquaq; differentiarum animal prædicabitur: multa animalia de specie prædicabuntur. nam differentiæ de specie p̃dicãtur. Amplius differentiæ omnes, aut species aut indiuidua erũt si quidẽ sũt animalia. nã vnũquodque animaliũ: aut species aut indiuiduũ est. 41 ¶ Similiter autem inspiciendum & si species, aut inferiorum speciei aliquod: de differentia prædicatur. ¶ Impossibile enim. eo q de pluribus differẽtia, q̃ species dicitur. Item accidet differentiam speciem esse: si quidem prædicabitur de ea, aliqua specierum. nam si de differẽtia prædicatur homo, manifestum quoniã differentia est homo. 42. ¶ Rursum si non prior est differentia specie. ¶ Nam genere quidem posterior est, specie autem priorẽ differentiã esse oportet. 43 ¶ Considerandum autem & si alterius generis est dicta differentia, neq; contenti, neq; continentis. ¶ Nam non videtur eadem differẽtia duorũ generum esse non cõtinentium seinuicem. si autem non, accidet & speciem eãdem in duobus generibus esse

non continentibus ſeinuicem.infert enim vnaqueq; differentiarũ proprium genus . vt greſſibile & bipes animal coinferunt. quare ſi de quo differentia & generum vtrunque:manifeſtum vtiq; quoniam ſpecies in duobus erit generibus non cõtinẽtibus ſeinuicem

44 ¶An non impoſſibile eandem differẽtiã duorum generum eſſe non cõtinentium ſe inuicẽ:ſed addendum neq; vtroq; ſub eodem exiſtente. nã greſſibile animal & volatile animal genera ſunt in continentia ſeinuicem:& vtriuſque eorum eſt bipes differentia quare addendum eſt:neq; ſub eodem, vtroq; exiſtente.nam hæc ambo ſub animali ſunt. Manifeſtum etiam quoniam non neceſſe eſt differentiã omnem:proprium genus inferre.eo quod contiugit eandem duorum generum eſſe non continentium ſeinuicem.ſed alterum tantum neceſſe eſt inferre:& ſuperiora omnia.vt bipes:greſſibile, vel volatile infert animal. 45 ¶Videndum autem & ſi in aliquo differentiam aſſignauit ſubſtantiæ.¶Nam non videtur differre ſubſtantia a ſubſtãtia in eo quod alicubi eſt. quare & eos qui greſſibili, & aquatili diuidunt animal,increpant:tanq̃ greſſibile & aquatile, alicubi ſignificet. 46 ¶An in his quidem non recte increpãt.non enim in aliquo neq; alicubi ſignificat aquatile & terreſtre:ſed quale quid . nã & ſi in ſicco ſit:ſimiliter aquatile.ſimiliter autem & terreſtre:& ſi i humido ſit ſimiliter terreſtre, ſed non aquatile erit . attamen ſi quandoque ſignificat in aliquo differentia: manifeſtum quoniam peccabit. 47 ¶Rurſum ſi affectum,differentiam aſſignauit.¶Nam omnis affectus cum magis ſit:detrahit a ſubſtantia : differentia

autē,non huiuſmodi eſt. nam magis videtur ſaluare differētia id cuius eſt differētia & ſimpliciter impoſſibile eſt ſingulū quodq; eſſe ſine propria differentia nam cum nō eſt greſſibile. non erit homo &, vt ſimpliciter dicamus,ſecundū quæcūq; alteratur habens nihil eorum differētia illius eſt.nam omnia huiuſmodi cum magis fiunt,detrahūt a ſubſtātia.quare ſi aliquā huiuſmodi differentiā quiſpiā aſſignauit, peccauit.ſimpliciter enim nō alteramur ſecundū differentias.48 ℂEt ſi alicuius eorū quæ ſunt ad aliquid,nō ad ad aliud quid,differentiam aſſignauit. ℂNam eorum quæ ſunt ad aliquid, & differētiæ ad aliquid. vt & in diſciplina.contēplatiua enim, & actiua, & effectiua dicitur vnūquodq; autem horū, ad aliquid ſignificat.contemplatiua enim alicuius, & actiua alicuius, & effectiua alicuius.49 ℂConſiderandū autem & ſi ad quod natum eſt vnūquodq; eorum quæ ſunt ad aliquid,aſſignauit diffiniēs ℂNam in quibuſdam quidē ad quod natum eſt ſingulū quodq; eorū quæ ſunt ad aliquid,ſolum eſt vti:ad aliud autem nihil.vt viſu ad videndū ſolum quibuſdā autē, & ad aliquid aliud.vt dolio ſane hauriat aliquis. attamen ſi quis diffiniuit dolium,inſtrumentū ad hauriendū, peccauit.non enim ad hoc natum eſt.terminus autē eſt,ad quod natū eſt.ad quod ſane vtitur prudens quaprudens,& quæ circa ſingulū quodq; propria eſt diſciplina.50 ℂAmplius ſi non primi aſſignauit, quando contingit ad plura dictum eſſe. ℂVt prudentiam virtutē hominis,aut animæ, & non rationalis. primū enim rationalis virtus,prudētia.nam ſecundū hoc, & anima & homo dicitur prudens. 51 ℂAmplius ſi

non susceptiuũ est eius cuius dicitur diffinitus affe‑
ctus vel dispositio vel quoduis aliud:peccauit.
¶Nam omnis dispositio vel affectus in illo natus est
fieri:cuius est dispositio vel affectus .vt & scientia in
anima,dispositio existens animæ . aliquando autem
peccãt in talibus.vt quicũq; dicunt q somnus est im
potẽtia sensus, & dubitatio æqualitas contrariam ra
tiocinationũ, &dolor separatio naturaliũ partiũ cum
violẽtia.nã neq; somnus inest sensui oporteret autẽ
inesse si impotẽtia sensus est.similiter autẽ neq; dubi
tatio cõtrariis ratiocinationibus inest neq; dolor, na
turalibus partibus.dolebũt enim inanimata si dolor
eis inest.talis autẽ & sanitatis diffinitio,si quidẽ com
mẽsuratio calidorũ & frigidorũ est . necesse est enim
sana esse,calida & frigida ,nam cuiusq; cõmensuratio
illis inest quorũ est commensuratio.quare sanitas in‑
erit vtiq; ipsis.Item id quod fit:in effectiuũ aut ecõn‑
uerso,accidit ponere, sic diffiniẽtibus,nõ enim est do
lor,separatio naturaliũ partiũ sed effectiuũ doloris.
nec somnus,impotẽtia sensus:sed effectiuũ alterũ al
terius.aut enim propter impotentiã dormimus ,aut
propter somnũ impotẽtes sumus. similiter autem &
dubitatiõis videbitur effectiuũ esse:cõtrariarũ æqua‑
litas ratiocinationũ.quãdocunq; enim ad vtraq;ratio
cinantibus nobis similiter videtur omnia secundum
vtrumq; fieri:dubitabimus vtrum agamus. 52 ¶Am
plius secundum tẽpora omnia,considerandũ sicubi
dissonet.vt si immortale diffiniuit,animal nunc incor
ruptibile esse. ¶Nam nunc incorruptibile animal,
nunc immortale erit. 53 ¶An in hoc quidẽ non ac‑
cidit.nam anceps secundum amphiboliã est nunc in

corruptibile esse. aut enim quoniã non corrumpitur nunc, significat, aut quoniã non possibile corrumpi nunc, aut quoniã huiusmodi est nunc: vt nunquã possit corrumpi. quãdo igitur dicimus ꝙ incorruptibile nunc est animal: nõ hoc dicimus ꝙ nunc tale est animal, sed vt nunquã possit corrumpi. hoc autẽ immortali idem erat. quare non accidit, nũc idem immortale esse. Sed tamen sicubi accidit quod secundũ diffinitionem quidẽ assignatum est inesse nunc vel prius, quod vero secundũ nomen non inest: non erit idem. vtendum ergo hoc loco quemadmodũ dictum est.

54 ¶Inspiciendũ autẽ & si secundũ aliud quippiã magis dicitur quod diffinitur, quã secundũ assignatam orationẽ. ¶Vt si iustitia potestas æqui distributiua est. iustus enim magis est qui eligit æquum distribuere: eo qui potest. quare non erit iustitia potestas æqui distributiua. nam & iustus esset maxime, qui posset æquum distribuere. 55 ¶Amplius si res quidem suscipit magis, quod autem secundum orationem assignatur non suscipit. aut contra quod secundum orationem ei assignatur suscipit: res autem non. ¶Oportet enim aut vtraq; suscipere. aut neutrum. siquidem idem est rei quod secundum orationem assignatur. 56 ¶Amplius si suscipiunt vtraq; quidem magis: non simul autem vtraq; augmentum sumunt. ¶Vt si amor concupiscentia conuentionis est nam magis amans non magis concupiscit conuentionem: quare non simul vtraque suscipiunt magis. at oporteret, si idem essent. 57 ¶Amplius si duobus quibusdam propositis, de quo res magis dicitur: id quod est secundum orationem minus dicitur.

¶ Vt si ignis est corpus subtilissimũ. ignis enim magis flamma q̃ lux. corpus autem subtilissimũ minus flãma q̃ lux. oportet autẽ vtraq; magis inesse eidem, si quidem eadem sint. 58 ¶ Rursum si hoc quidẽ similiter vtrisq; inest propositis: aliud autẽ non similiter vtrisq;. sed alteri magis. 58 ¶ Amplius si s̃d duo diffinitionẽ assignauerit secundũ vtrũq;. ¶ Vt bonũ quod per visum, aut per auditum delectabile & ens quod possibile est pati, aut facere. simul enim idem & bonũ & non bonũ est. similiter autẽ & ens & non ens nã per auditũ delectabile idem bono erit. quare quod nõ delectabile est per auditũ, non bono idem. nam eisdẽ & opposita eadem erunt. opponitur autẽ bono quidẽ non bonum, per auditũ autẽ delectabili, per auditũ non delectabile. manifestũ igitur quoniam idem non delectabile per auditũ, non bono. si igitur aliquid est per visum quidẽ delectabile, per auditum autem non: & bonnm, & non bonũ erit. similiter autẽ ostẽdemus quoniã idem ens & nõ ens est. 59 ¶ Amplius & generibus & differẽtijs & alijs omnibus quæ in diffinitionibus sunt assignatis. eis qui orationes pro nominibus faciunt considerandum: si quicquam dissonet.

¶ De diffinitione loci alij. Cap. IIII.

Si autẽ sit ad aliquid quod diffinitur, aut per se, aut secũdum genus: cõsiderãdũ si nõ dictum est in diffinitiõe ad qđ dicitur, aut secundũ ipsũ aut secundũ genus ¶ Vt si scientiã diffiniuit opinionem indissuasibilẽ. aut etiam voluntatẽ, appetitum sine tristitia. omnis enim eius quod est ad aliquid, substantia ad alterum. co quod idẽ sit vnicuiq; eorum quæ

ſunt ad aliquid eſſe:idipſũ quod eſt ad aliquid quodam modo ſe habere oportebat igitur ſcientiã dicere opinionẽ ſcibilis,& voluntatẽ appetitũ boni. ſimiliter autem & ſi grmmaticen diffiniuit ſcientiã literarum. oportebat enim aut ad quod ipſum dicitur aut ad quod forte genus dicitur: in diffinitione aſſignari. 62 ¶Aut ſi cum quippiam ad aliquid dicitur. non aſſignauit ad finem ¶Finis autem in vnoquoq; eſt quod optimũ eſt,aut cuius gratia alia ſunt. dicendum igitur aut optimum,aut vltimum.vt cõcupiſcẽtiam non delectabilis, ſed delectationis. nam propter hanc, & delectabile eligimus. 63 ¶Conſiderandum & ſi generatio eſt ad quod aſſignauit,vel actus. ¶Nihil enim talium finis. nam magis quod eſt egiſſe & generaſſe finis,quam fieri & agere. 64 ¶An non in omnibus verum huiuſmodi: pene enĩ plurimi delectari magis volunt,quam deſtitiſſe delectari. quare agere magis finem quis ſtatuat quam egiſſe. 65 ¶Rurſum in quibuſdam ſi non determinauit quãti,vel qualis,vel vbi vel ſecũdum alias differentias.¶Vt ambitioſus,& qualis & quanti appetens eſt honoris.nam omnes appetũt honorẽ. quare non ſufficit ambitioſum dicere qui appetit honorẽ: ſed addere oportet dictas differentias. ſimiliter autẽ & auarus,quãtas appetit pecunias. aut intemperãt, circa quales voluptates.non enim qui a qualibet voluptate tenetur.intẽperãs dicitur:ſed qui ab aliqua aut rurſum qui diffiniuit noctem,vmbram terræ.aut ſuccuſſionẽ,motũ terræ.aut nubem,denſitatẽ aeris. aut ventũ,motũ aeris.addendũ enim quanti,& qualis & vbi,& a quo.ſimiliter autem & in cæteris huiuſ

modi.nam omittens differentiam qualibet, nõ dicit quid est esse .oportet autem semper ad id quo indiget,argumentari.non enim quolibet modo terra mota,neq; quantacunq; succussio erit.similite autẽ neq; aere quolibet modo,neq; quãtocunq; moto ventus erit. 66 ¶ Amplius in appetitibus. si non apponit quod apparet & in quibuslibet alijs congruit. ¶ Vt quoniã voluntas appetitus boni,concupiscẽtia autẽ appetitus delectationis;sed non apparẽtis boni vel delectationis.plerũq; enim latet appetẽtes, quoniã bonum aut delectabile est.quare non necessariũ bonum vel delectabile esse:sed apparens solum.oportebat ergo sic & assignationẽ facere.67 ¶ Si autem & assignauit quod dictum est in ipsas species ducendum cum qui ponit ideas esse. ¶ Non enim est idea vllius apparẽtis.ipsa autem species ad ipsam speciẽ videtur dici.vt ipsa concupiscentia, ipsius delectionis;& ipsa voluntas,ipsius boni.apparẽtis igitur boni non erit ipsa voluntas :neq; apparẽtis delectationis ipsa cõcupiscẽtia.absurdum enim est esse : ipsum apparẽs bonũ,vel delectabile. 68 ¶ Amplius si sit quidẽ habitus diffinitio,considerandũ in habente.si quidẽ habentis,in habitu.similiter autẽ & in cæteris talibus. ¶ Vt si delectatio est iuuãtia, & delectabile iuuabile. 69 ¶ Vniuersaliter autẽ dicendo in huiusmodi diffinitionibus quodã modo, vnõ plura accidit eum qui diffinit diffinire. ¶ Nam qui scientiã diffiniuit,quodam modo & ignorantiã diffiniuit . similiter autẽ & scium & inscium & scire & ignorare. nam primo dilucido facto, & reliqua quodã modo dilucida fiunt.inspiciendũ igitur in omnib⁹ talibus, ne quicq̃

diſſonet:vıendo elemẽtis ex contrarijs,& cõiugatis. 70 ¶Amplius in ijs quæ ad aliquid ſunt, conſiderandum:ſi ad quod genus aſſignatur,& ſpecies ad il lud quoddã aſſignatur. ¶Vt ſi opinio ad opinatũ & quędã opinio ad quoddã opinatum & ſi multiplex ad ſubmultiplex:& quoddam multiplex ad quoddã ſubmultiplex ſi autẽ non ſic aſſignatur,manifeſtũ quoniã peccatur. 71 ¶Videndũ autẽ, & ſi oppoſiti oppoſita diffinitio. ¶Vt ſi dimidij ea ſit:quæ oppoſita eſt ei, quæ eſt duplicis.nam ſi duplex eſt quod in ęquali ſuperat dimidiũ,& dimidiũ quod in æquali ſuperatur. 72 ¶In contrarijs autẽ ſimiliter. ¶Nã contraria contrarii oratio erit,ſecundũ vnam quãdã complexionẽ contrariorũ.vt ſi adiutiuũ quidem effectiuum boni eſt:nociuum effectiuum mali,aut corruptiuum boni alterum enim horum neceſſarium eſt contrariũ eſſe:ei quod ex principio dictum eſt. ſi igitur neutrum contrarium eſt ei quod ex principio dictum eſt:manifeſtum quoniã neutra erit earum,quæ poſterius ſunt aſſignatæ,contarij oratio: quare neq; quæ ex principio aſſignata eſt diffinitio, recte aſſignata eſt. 73 ¶Quoniã autẽ quędã contrariorũ priuatione alterius dicũtur.vt inęqualis priuatio ęqualitatis videtur eſſe inęqualia enim:quæ non æqualia ſunt dicũtur.perſpicuũ quoniã quod ſecundũ priuationẽ quidẽ dicitur contrariũ,neceſſariũ eſt diffinire per alterum.reliquum vero non tam oportet, per id quod ſecundũ priuationẽ dicitur. ¶Non enim accidit alterutrũ per alterutrũ cognoſci. conſiderandum igitur in contrarijs huiuſmodi peccatum.vt ſi quis diffiniuit æqualitatem,contrarium inæqualitati, nã

non videtur ignorare:sed magis quod deceptũ est. ꝓpter ꝙ neq; inanimata,neq; pueros: dicim⁹ ignorare quare nõ secũdum priuationem scientiæ: ignorantia dicitur. 78 ¶Amplius si similibus nominis casibus,similes orationis casus aptantur. ¶Vt si adiutiuum est effectiuũ sanitatis;adiutiue est sanitatis effectiue,& adiuuãs efficiẽs sanitatem.79 ¶Cõsiderandum & in idea:si aptabitur dictus terminus. ¶Nam in quibusdam nõ accidit. vt quemadmodũ Plato diffiniuit,mortale addens in animalium diffinitionibus.idea enim non erit mortalis. vt ipse homo.quare non aptabitur ad ideam diffinitio.simpliciter autem in quibus apponitur effectiuũ, aut passiuum:necesse est dissonare in idea terminũ. nam impassibiles & immobiles videntur esse ideæ iis qui dicunt ideas esse.aduersum hos autem:& tales orationes vtiles sunt.

¶De diffinitione loci alij. Ca.V.

AMplius si eorum quæ secundum æquiuocationem dicuntur:vnam diffinitionem omniũ cõmunem assignauit. ¶Vniuoca enim: quorum vna est,secundum nomen oratio. quare nullius eorum quæ sub nomine sunt, assignatus est terminus. eo ꝙ similiter ad omne,ęquiuocum adaptur. passus autem hoc est & Dionysij, vitæ terminus; siquidem ea motus est generi nutriendi naturaliter inseruiens nihil enim hoc magis animalibus q̃ plantis in est. vita autem non secũdum vnam speciem videtur dici: sed altera quidem animalibus,altera plãtis inest con tingit igitur & secundũ electionem sic assignare terminum:ac si vniuoca, & secũdũ vnã speciem omnis

vita diceretur. Nihil autem prohibet & eum qui con spicit æquiuocationem & alterius vult diffinitionem assignare: latere: nõ propriam, sed cõmunem vtrisq; orationem assignare. sed nihil minus si vtrouis modo fecerit: peccauit. 81 ¶Postq̃ autem quædã latent ęquiuocorum: interrogãti quidem vt vniuocis vtendũ. ¶Nã nõ adaptabitur alterius terminus ad alterum. quare videbitur nõ distinguẽdum hoc pacto. oportet enim in omne, vniuococum adaptari. eidem autem respondenti: distinguendum est. 82 ¶Quoniam autem quidem respõdẽtium, vniuocũ quidem dicũt esse æquiuocum quãdo non accõmodatur ad omne assignata oratio, æquiuocum autem vniuocum. etiam si ad vtrũq; accommodetur: præcõfessione vtẽdum pro talibus aut pręcolligendum q; æquiuocum vel vniuocum aut vtrunque fuerit. 83 ¶Magis enim cõcedũt: nõ præuidentes, quod futurum est vt accidat. ¶Si autem nõ facta cõfessione dixerit aliquis vniuocum æquiuocum esse, eo q; nõ accommodatur & in hoc assignata oratio: considerãdum si huius oratio accommodatur & ad reliqua. ¶Nam manifestum: quoniam vniuocum erit reliquis. si autem nõ: plures erũt diffinitiones reliquis. nam duæ secundum nomen orationes accommodabuntur ad eandem: quæ prior assignata est, & quæ posterior. Rursum si quis diffiniens aliquid eorum quæ multipliciter dicuntur, & oratio non accommodatur ad omnia, & quia ęquiuocum esse nõ cõcedat nomen etiam dicat non ad omnia accõmodari, quoniam nec oratio: dicẽdum ad eiusmodi: q; nonminatione quidem oportet vti quæ tradita est, & quæ se-

quitur,& nō dimouere quę talia sunt,tametsi nō nul la dicenda nō sint similiter multitudini. 84 ¶Si autem alicuius complexorum assignetur terminus: cōsiderādum est auferendo alterius eorum quæ com plectuntur orationem,si est & reliqua reliqui. ¶Nā si nō:manifestū quoniā neq; tota totius.vt si quispiā diffiniuit lineam finalem rectam:finem plani ha bentis fines cuius medium superadditur finibus. si fina lis lineæ oratio est,finis plani habentis fines:recte o- portet esse reliquum,cuius medium superaddiur fi- nibus.sed infinita neq; medium neq; fines habet:re- cta autem est.quare non est reliqua reliqui oratio. 85 ¶Amplius si cum sit cōpositū quod diffinitur: æquimēbris oratio assignetur diffinitio. ¶AEqui- mēbris autē dicitur oratio esse:quando quot fuerint cōposita,tot & in oratione nomina & verba fuerint necesse est enim in talibus ipsorū nominū cōmuta- tionē fieri aut omniū,aut aliquorū. eo q nihil plura nūc,q̄ prius nomina dicta sunt. verū oportet eū qui diffinit:orationem p nominibus assignare, maxime quidem omnibus q si non:at saltem in plurimis. sic enim & in simplicibus qui nomen cōmutat: nō diffi- niturus est.vt p tunica,vestem. 86 ¶Amplius au tem maius peccatū si & per ignotiora nomina com- mutationē fecerit. ¶Vt pro homine albo: terrigenā candētē.neq; enim diffiniuit:cū minus sit clarū quod sic dicitur. 87 ¶Cōsiderādum autem & si per com mutationem nominum:non idem iam significat. ¶Vt qui cōtemplatiuam sciētiam: opinionem con- templatiuam dixit.nam opinio:sciētiæ non idem, at oportet,si debet,& totū idem esse,nam co ntemplati

num quidem cōmune in vtrisq; orationibus est: reliquum vero differens. 88 ¶ Amplius si alterius nominum cōmunicationem facies: nō differētiæ sed generis cōmutationem fecit. ¶ Vt in eo quod nuper dictum est. ignotius enim cōtemplatiua q̃ scientia, nam hoc quidem genus, illud autem differentia. omnibus autem notius genus. nā cōmunius. quare non generis: sed differentiæ oportebat commutationem fieri. eo ꝙ ignotior est. 89 ¶ An hæc quidem ridicula reprehensio, nihil enim prohibet differentiam quidem notissimo nomine dici: genus autem nō. sic autem rebus se habētibus manifestum quoniam generis, & nō differētiæ secundū nomen commutatio faciēda. si autem nō nomen pro nomine, sed orationem pro nomine commutat: manifestum quoniam differentiæ magis q̃ gnneris diffinitio assignanda est eo ꝙ cognoscēdi gratia diffinitio assignatur. nā minus differentia q̃ genus nota. 90 ¶ Si atem differentiæ terminum assignauit: cōsiderandum si & alicuius alius communis est assignatus terminus. ¶ Vt cum imparem numerum, numerum medium habentem dixerit determinādum est quo pacto medium habētem. nam numerus quidem cōmunis in vtrisq; orationibus est. Imparis autem coassumpta est oratio. habent autem, & linea, & corpus medium: cum non sint imparia. quare non vtiq; erit diffinitio hæc imparis. si autem multipliciter dicitur medium habens: determinandum quomodo medium habens. alioqui reprehensio erit, aut syllogysmus: ꝙ nō diffiniuit. 91 ¶ Rursum si id cuius quidem orationem assignauit est eorum quę sunt. quod autem sub ora-

tione, non eorum quæ sunt. ¶ Vt si album quispiam diffiniuit colorem igni permixtum, impossile enim incorporeũ corpori permisceri quare non erit color igni permixtus, attamen album est. 92 ¶ Amplius quicunq; non diuidunt in iis quæ sunt ad aliquid ad quod dicitur, sed in pluribus comprehendentes dicunt: aut omnino, aut in aliquo falsum dicunt. ¶ Vt si quis medicinam disciplinam entis dixit. nam si nullius entium medicina est disciplina: manifestum quoniam tota oratio menda est. si autem alicuius quidẽ, alicuius autem nõ: in aliquo menda. nam oportet de omni. siquidem per se & nõ secundum accidẽs entis esse dicitur, quemadmodum in aliis se habẽt ea quæ ad aliquid sunt. nam omne disciplinatum ad disciplinam dicitur. similiter autem & in aliis. eo quod cõuertuntur oïa ad aliquid. omne enim disciplinatum, ad aliquid. Cæterum si is, qui non per se, sed secundum accidens assignationem fecit, recte assignauit: non ad vnum, sed ad plura vnumquodq; eorum quæ ad aliquid dicũtur, assignauit, nihil enim prohibet idem: & ens, & album & bonum esse. quare qui ad quodlibet horum assignauit: recte assignauit. si quidem is qui secundum accidens assignauit, recte assignauit. Præterea autem impossile est huiusmodi orationem propriam assignati esse. nam non solũ medicina, sed plures aliarum disciplinarum ad ens dicuntur. quare vnaquæque entis disciplina erit manifestum igitur quoniã talis nullius est disciplinæ diffinitio. propriam enim & non communem oportet diffinitionem esse. 93 ¶ Quãdoq; autem diffiniũt non rem: sed rem bene se habentem aut perfectam.

¶ Talis autem & rhetoris & furis terminus: si sit rhetor quidem qui potest quod in vnoquoque est verisimile considerare, & nihil prætermittere. fur autem qui clam sumit. perspicuum enim quoniam cum talis vterq;: hic quidem bonus rhetor, ille autem bonus fur erit. non enim qui clam sumit: sed qui vult clam sumere fur est. 94 ¶ Rursum si quod propter se eligendum est: vt actiuum vel effectiuum, vel quolibet modo propter aliud eligendum assignauit. ¶ Vt qui iustitiam: legum conseruatiuam dixit aut sapientiam: effectiuã fœlicitatis. nam conseruatiuum & effectiuum eorum sunt quæ propter aliud eliguntur. An nihil quidem prohibet quod propter se eligendum est: & propter aliud esse eligendum. attamen nihil minus peccauit; qui sic diffiniuit quod propter se est eligendũ. nam vnicuiq; optimum: in substantia maxime. melius autem: quod propter se eligendum, quã quod propter aliud. quare id & diffitionem oportebat magis significare.

¶ De diffinione loci alij. Cap. VI.

Considerãdum autem est & si is qui alicuius diffinitionem assignauit: aut hæc, aut quod est ex his, aut hoc cum illo diffiniuit. ¶ Nam si hæc quidem: accidet vtrisque & neutri inesse, vt si iustitiã temperantiã & fortitudinem diffiniuerit, nam si sint duo, vterq; autem alterum habeat: vtriq; iusti erunt, & neuter. eo quod vtriq; quidem habent iustitiã: vterque autem nõ habet. Si autem nondum quod dictum est admodũ absurdũ videtur, eo quod & in alijs accidat huiusmodi, nihil enim prohibet vtrosq; habere minam cum neuter habeat, attamen contraria inesse eidem,

omnino absurdũ videbitur esse. accidet autem hoc: si hic quidem ipsorum tẽperãtiam & timiditatem habet, ille autẽ fortitudinẽ & prodigalitetẽ. nam vtrique & iustitiam & iniustitiam habẽt. nam si iustitia, temperãtia & fortitudo est: & iniustitia timiditas & prodigalitas erit. Et omnino quæcũq; ad argumẽtãdũ idonea q̃ nõ idẽ sunt & partes & totum: omnia vtilia ad id quod nũc dictũ est. videtur autem qui sic diffinit: partes, toti easdem dicere esse. maxime autẽ accõmodate fiũt orationes: in quibuscunq; manifesta partiũ est cõpositio queadmodũ in domo & in cæteris talibus. manifestũ enim quoniã cũ sint partes: nihil prohibet totum non esse. quare non idem partes toti. 96 ¶ Si autem non hæc, sed quod ex his est dixit id esse quod diffinitur: primũ quidem cõsiderãdũ, si nõ natum est quippiam vnum fieri, ex ijs quæ dicta sunt. ¶ Quędã enim sic se habẽt adinuicem: vt nihil ex eis vnum quippiam fiat. vt linea & numerus. 97 ¶ Amplius si diffinitũ quidem in vno aliquo natũ est primo fieri: ex quibus autẽ dixit ipsum esse, non in vno primo nata sunt fieri, sed vtrunq; in vtroq;. ¶ Nam manifestum quoniam non erit ex ijs illud. in quibus enim partes: & totum necesse est inesse. quare non in vno totum primo esset, sed in pluribus. 98 ¶ Si autem & partes & totũ in vno aliquo primo: considerãdũ si nõ in eodem, sed in altero totũ, & in altero partes. ¶ Nã in quo totũ: in illo & partes esse videntur. 99 ¶ Rursum si cũ toto corrũputur partes. ¶ Econuerso enim oportet accidere: partibus corruptis totũ corrũpi. toto vero corrupto: nõ necesse est & partes corrumpi. 100 ¶ Aut si totum quidem bonũ, vel ma

lum:partes autem neutræ.aut ecõuerso, partes quidem bonæ vel malæ:totum autem neutrum. ¶Nam neque ex neutris possibile bonum quippiam vel malum fieri:neq; ex bonis vel malis neutrum.101 ¶Aut si magis quidem alterum bonum quã alternm malũ: quod autem ex his, nõ magis bonum q̃ malũ. ¶Vt si imprudentia ex fortitudine & falsa opinione. magis enim bonum fortitudo:quã malum falsa opinio. oporter ergo & quod ex his est: sequi illud, quod magis est, & esse vel simpliciter bonum, vel magis bonũ quam malum.102 ¶An hoc quidem non necessarium:nisi vtrumque sit per se bonum vel malum. multa enim effectiuorum per se quidem non sunt bona mixta autem quibusdam, fiunt bona. aut econuerso: vtrunq; quidem bonũ, mixta autem, malum vel neutrum. maxime autem manifestum quod nunc dictũ est in salubribus & morbificis. nam quedam medicamentorum sic se habent. vt vtrunq; quidem sit bonũ. si autem vtraq; dẽtur mixta:malum.103 ¶Rursum si quod ex meliore & peiore est: nõ est totũ peiore quidem melius, meliore autem peius.104 ¶An neq; hoc necessarium:nisi per se sint ex quibus componitur, bona. nam in ijs quæ non per se sunt bona: nihil prohibet totum non fieri bonum. vt in ijs quæ modo dicta sunt. 105 ¶Amplius si cognomine est totum alteri. ¶Non oportet enim:vt neque in syllabis. nulli enim elementorum ex quibus componitur:syllaba cognominis est. 106 ¶Amplius si nõ dixit modum compositionis. ¶Non enim sufficiens est ad cognoscendum:q̃ dicat, ex his. nam nõ quod ex his:sed quod sic ex his, est cuiusq; compositorum

ſubſtantia vt in domo. non enim ſi quolibet modo cō ponantur hæc domus eſt. 107 ¶ Si autem hoc cum illo aſſignauit: primum quidē dicēdum q hoc cum illo, aut hoc & illud dicitur. aut quod ex illis. Nam q dicit mel cum aqua: vel mel & aquā dicit, vel quod ex melle & aqua. quare ſi cuilibet eorum quæ dicta ſunt idem cōfitebitur eſſe hoc cum illo: eadem conueniet dicere quæ quidā ad vtrūq; horum prius dicta ſunt. 108 ¶ Amplius diuidēti quotiēs dicitur alterū cum altero: conſiderandum ſi nullo modo hoc cum illo. ¶ Vt ſi dicitur alterū cum altero, aut vt in aliquo eodem ſuſceptiuo: vt iuſtitia & fortitudo in anima, aut i loco eodem, aut in tēpore eodē, nullo autem modo verum ſit quod dictum eſt in his: manifeſtū eſt quoniā nullius erit aſſignata diffinitio, eo q nullo modo hoc cum illo eſt. 109 ¶ Si autem diuiſo quotiens dicitur alterum cum altero, verum erit in eodem tempore vtrunque eſſe: conſiderandum ſi contingit non ad eundē vtrūq; dici finem. ¶ Vt ſi fortitudinem diffiniuit audaciā cum recta intelligētia. contingit enim audaciā quidē habere ſpoliādi, rectam autem intelligentiā circa ſalubria: ſed nōdum fortis qui in eodem tempore, cum illo, hoc habet. 110 ¶ Amplius ſi & ad idem ambo dicuntur. vt ad medicatiua. ¶ Nihil enim prohibet & audaciam quandā & rectam intelligentiā habere ad medicatiua: attamen nec ſic fortis, qui hoc cum illo habet. neq; enim ad alterum, eorum vtrunq; oportet dici, neq; ad idem quodcuuq; ſit: ſed ad fortitudinis finem. vt ad præliorū pericula, aut ſi quid magis eſt illius finis. Quædā autē ſic aſſignatorum, nullo modo ſub dictam cadunt diuiſionē. vt ſi

ira:tristitia est,cũ opinione paruipẽdẽdi.nam ꝙ propter huiusmodi opinionem tristitia fit,hoc vult indicare.propter hoc autem fieri aliquid,non est idem ei quod est hoc quidẽ cum illo esse secundũ vllum dictorũ modorũ. 111 ¶Rursum si horum cõpositionẽ, dixit totũ.¶Vt animæ & corporis cõpositionẽ, animal.primũ quidẽ considerandũ si nõ dixit qualis cõpositio.vt si carnẽ diffiniens,aut os:ignis, & aeris,& terræ dixit cõpositionẽ.nõ enim sufficit cõpositionẽ dicere:sed quæ & qualis determinandum.non enim quolibet modo cõpositis his caro fit.sed sic quidem cõ positis,caro.sic vero,os. Videtur autẽ neq;esse omnino cõpositioni idem neutrũ eorũ quæ dicta sunt. nam cõpositioni omni,dissolutio cõtraria:dictorũautem neutri,nihil. Amplius si similiter est verisimile omne compositũ compositionẽ esse, vel nullum,animalium autẽ vnũquodq; cum sit compositũ, nõ esse cõpositio:neq; profecto aliorũ cõ positorũ vllũ compositio erit. 112 ¶Rursum si similiter in aliquo nata sunt esse cõtraria,diffiniuit autẽ per alterũ:manifestum quoniã non diffiniuit. ¶Si autẽ nõ ita est,plures accidet eiusdẽ diffinitiones esse.quid enim magis qui per hoc q̃ qui per alterũ diffiniens dixit .eo ꝙ similiter vtraq; nata sunt fieri in eodẽ.talis autẽ animæ est diffinitio:si quidẽ est substãtia disciplinæ susceptiua nam similiter & ignorantiæ est susceptiua: 113 ¶Oportet autẽ si nõ ad totam habeat aliquis argumentari diffitionẽ,eo ꝙ nõ nota sit tota:ad aliquam partiũ argumẽtari si sit nota,& nõ bene assignata appareat.nam parte interempta,& tota diffinitio interimitur.114 ¶Quæcũq; antẽ obscure sunt diffinitio

num emendanti & conformāti ad manifestandū ali quid & habendum argumentum: sic considerandum. ¶ Necesse est enim respondentē aut suscipere quod sūptū est ab interrogāte, aut eundē declarare, quid te mere est ostensum a diffinitione. 115 ¶ Amplius quēadmodū in cōgregationibus solent legē inducere, & si sit melior quæ inducitur, interimit anteriorem sic & in diffinitionibus faciendū, & diffinitio alia ferenda. ¶ Nam si apparet melior, & magis manifestū quod diffinitur: perspicuū quoniā interēpta erit quæ posita est. eo quod nō sunt eiusdē, plures diffinitiones. 116 ¶ Ad omnes autē diffinitiones nō minimum elementum ad seipsum, solerter diffinire propositū aut apte dictū terminū assumere. ¶ Necesse est enim veluti ad exēplar cōsiderate: & quod minus est iis quæ oportet habere diffinitionē, & quod appositū est superflue, inspicere. quare magis argumētis abundare, quæ igitur circa diffinitiones sunt intantū dicta sint.

¶ Sexti Topicorum Aristotelis Finis.

¶ SEPTIMVS TOPICO'. ARISTO.

¶ De eodem & diverso loci.

Cap. I.

Vtrum autem idem an diuersum secundū proprijssimum eorum, qui dicti sunt de eodem, modorum, dicendum. dicebatur autem proprijssime idem, quod numero vnum. considerādū autē ex casib⁹ & cōiugatis & oppositis. ¶ Nā si iustitia idē ē fortitudini: & iust⁹ forti, & iuste fortiter. 2 ¶ Simili-

ter autē &que in oppositis. ¶Nam si hæc eadē & opposita his, eadē secundū quālibet dictarū oppositionū. Nihil enim differt hoc vel hoc modo oppositum sumere: eo ꝙ idem est. 3 ¶Rursum ex effectiuis, & corruptiuis & generationibus & corruptionibus: & omnino ex ijs quæ similiter se habēt alterum ad alterum ¶Nam quæcūq; simpliciter eadē: etiā generationes eorum & corruptiones eædem, & effectiua, & corruptiua. 4 ¶Considerandū autē & quorū alterum, maxime dicitur quoduis esse: si & alterū ipsorū secūdum idem maxime dicitur. ¶Sicut Xenocrates beatā vitā & studiosam assignauit eādem. eo ꝙ omniū vitarū, maxime eligenda studiosa & beata. vnum enim maxime eligendū, & maximum. similiter & in alijs huiusmodi. oportet autē vtrunq; vnum numero esse: quod dicitur maximmu & maxime eligendum. si autē non, non erit ostensum ꝙ idem. nō necessarium enim si fortissimi Græcorū sunt Peloponnesij & Lacedæmonij: eosdē esse Peloponnesios Lacedæmonijs, eo ꝙ non vnus numero Peloponnesius & Lacedæmonius: sed contineri quidē alterū ab altero necessarium. vt Lacedæmonij a Peloponnesijs. si autē non: accidet seipsis inuicē esse meliores, si non continentur alteri ab alteris. necesse est enim Peloponnesios meliores esse q̄ Lacedæmonios. si non continentur alteri ab alteris. nam omnibus reliquis sunt meliores. similiter autem & Lacedæmonios necesse est mliores esse Peloponnesijs. nam & isti omnibus cæteris sunt meliores. quare seinuicē meliores fiunt. manifestum ergo quoniam vnum numero esse oportet quod optimum & maximū dicitur. si debeat ꝙ idem

ſint oſtēdi.propter quod Xenocrates non idem aſſi- gnauit non enim vna numero beata & ſtudioſa vita quapropter non neceſſariū eandem eſſe eo q̄ ambę maxime eligēdæ:ſed altera ſub altera. 5 ¶Rurſum conſiderandū ſi cui alterū idem,& alterum. ¶Nam ſi non ſunt ambo eidem eadem,manifeſtum quoniā nec ſibiinuicē. 6 ¶Amplius autem ex ijs quæ his accidūt,& quibus hęc accidunt:cōſiderandū. ¶Nā quæcūq; alteri accidunt,& alteri oportet accidere.& quibus alterū eorum accidit,& alterum eorum oportet accidere ſi autē aliquid horum diſſonet, dilucidū quoniam non eadem. 7 ¶Videndum autem & ſi nō in vno genere prædicamenti vtraq;: ſed hoc quidē quale,illud autem quantum,vel ad aliquid indicet.

8 ¶Rurſum ſi genus vtriuſq; nō idem:ſed hoc quidem bonum illud autem malum,aut hoc quidē virtus illud autem ſcientia. 9 ¶Aut ſi genus quidem idem;differentiæ autem non eædem de vtroq; prædicantur.ſed de hoc quidē quoniā cōtēplatiua ſcientia:de illo autem quoniā actiua.ſimiliter autem & in alijs. 10 ¶Amplius autem ex magis.ſi hoc quidem ſuſcipit magis,illud autem nō.aut ſi ambo ſuſcipiūt quidem,nō ſimul autem. ¶Vt qui magis amat,non magis concupiſcit venerem. quare non idem amor & concupiſcētia veneris. 11 ¶Amplius ex appoſitione.ſi eidem vtrūq; appoſitū,non facit idem totū.

12 ¶Aut ſi eodē ab vtroq; ſublato, quod relinquitur eſt alterum. ¶Vt ſi duplum dimidij, & multiplū dimidij idem dixerit eſſe.ſublato enim ab vtroq; dimidio reliqua idem oporteret indicare nont indicāt autē nam duplum & multiplū non eadē ſignificant.

13 ¶Considerandū autem non solum si iam aliquid accidit im possibile per positionē: sed & si possibile sit ex suppositione existere. ¶Quemadmodum ijs qui vacuum & plenum aere, idem dicūt esse, nam manifestum quoniā si exeat aer: vacuū quidē non minus, sed magis erit. plenum autem aere non amplius erit. quare suppositio aliquo siue vero siue falso nihil enī refert, si alterum interimitur, alterū autem non: profecto non idem sunt. 14 ¶Vniuersaliter autem dicēdo, ex ijs quæ quouismodo de vtroq; prædicātur, & de quibus hæc prędicantur: cōsiderandum si alicubi dissonent. ¶Nam quæcūq; de altero prædicātur, & de altero prędicari oportet. & de quibus alterū prędicatur, & alterū prædicari oportet. 15 ¶Amplius, quia multipliciter idem dicitur: cōsiderandū si secundum alium aliquē modum eadem sunt. ¶Nam specie vel genere eadem, nō necesse est numero eadem esse. consideramus autē vtrum sic eadem, an nō sic. 16 ¶Amplius si potest alterum sine altero esse. ¶Nō erit enī idem ad idem. igitur loci tot dicūtur.

¶De eodem diffinitione loci alij. Cap. II.

Palam aūt ex ijs quæ dictę sunt: quoniā omnes qui ad idem sunt destructiui loci: & ad terminū vtiles sunt quemadmodum prius dictum est. ¶Nam si non idem indicet & nomen & oratio: manifestum quoniā non erit diffinitio, assignata oratio. 18 ¶Constructiuorū autem locorū nullus vtilis ad terminum. ¶Non enim sufficit ostendere idem quod sub oratione & nomine est ad construendum quoniā diffinitio: sed & alia oportet omnia habere, quæ quæ pcepta sunt, diffinitionē interimere igitur diffinitio

nem sic, & per hęc semper tentandũ. 19 ¶Si autẽ construere volumus: primũ quidẽ scire oportet quoniam nullus vel pauci disputantiũ, terminũ syllogismo colligunt. sed omnes principiũ quod tale est accipiunt. ¶Vt qui circa geometriã & numeros, & alias huiusmodi disciplinas. 20 ¶Deinde quoniam ex acte quidem alterius est negocij assignare, & quid est terminus, & quomodo diffinire oportet: nũc autem quantum sufficit ad pręsentem vtilitatem, tantum solum dicendum: quoniam possibile fieri diffinitionis & eius quod quid est, esse syllogismũ. ¶Nam si terminus est oratio quæ quid est esse rei indicat, & oportet ea quæ in termino ponuntur in eo quod quid est de re sola prædicari pręedicãtnr autẽ sola in eo quod quid est genera & differentiæ: manifestum quoniam si quis sumat ea quæ solum de re in eo quod quid est pręedicari oportet, quod hęc habens oratio, terminus ex necessitate erit. non enim contingit aliud esse terminum. eo quod nihil aliud in eo quod quid est de re prædicatur, quod igitur possibile est ex termino syllogismum fieri, manifestum. 21 ¶Ex quibus autem oportet construere, determinatum est quidẽ in alijs diligẽtius. ad propositã autẽ methodũ ijdem loci vtiles. inspiendũ enim in cõtrarijs & in alijs oppositis: & totas orationes, & secundum partem cõsideranti. ¶Nam si oppositæ oppositæ, & eam, quæ dicta est, propsiti necesse est esse. 22 ¶Quoniã autẽ contrariorũ plures cõplexiones: sumenda est ex contrarijs qualiscunq; maxime apparebit contraria diffinitio. totas igitur diffinitiones queadmodũ dictum est, considerandũ. 23 ¶Secundũ partem autẽ hoc

pacto:primum quidē quoniā assignatū genus recte assignatū est. ¶ Nam si contrariū in contrario, propositum autē non est in eodem: manifestū quoniam in cōtrario erit. eo q̄ necesse est cōtraria in eodē genere, vel in cōtrarijs generib⁹ esse. 24 ¶ Et differentias quidē contrarias de contrarijs arbitramur prædicari. ¶ Vt de albo & nigro. nam illud quidē disgregatiuum, hoc autem congregatiuū visus. quare si de cōtrario contrarie prędicantur, de proposito quæ assignatæ sunt prdicabūtur. quapropter quia & genus & differētię recte assignatę sunt: manifestū quoniam diffinitio erit, quæ assignata est. 25 ¶ An nō necessariū est de cōtrarijs contrarias differētias prędicari; nisi in eodē genere sint cōtraria. quorū autē genera sunt cantraria: nihil prohibet eandem differentiā de vtrisq; dici. vt de iustitia & iniustitia. nā illa quidem virtus: hæc autē vitium animę. quare id quod est animę, differentia de vtrisq; dicitur. eo q̄ & corporis est virtus & vitiū. sed hoc verū q̄ cōtrariorū: aut contrarię, aut eędem differētię sunt. si ergo de cōtrario contraria prędicatur, de hoc autē nō: manifestū quoniā quę dicta est de hoc prędicabitur. 26 ¶ Vniuersaliter autē dicēdo si diffinitio est ex genere & differentijs, si sit contrarij diffinitio manifesta: & quę ꝓpositi diffinitio, manifesta erit. ¶ Nam quoniā contrariū in eodē genere vel in cōtrario, similiter autē & differentię aut cōtrarię de cōtrarijs, aut eędē prędicātur: dilucidum quoniā de proposito, aut idem genus prędicabitur quod de cōtrario, differētię autē cōtrariæ vel omnes vel aliquę, reliquę autem eędem: aut contra: differentiæ quidem eædem, genera vero contraria,

aut ambo contraria & genera & differentiæ.nam ea-
dem esse ambo nõ cõtingit.si autem secus diffinitio
eadem cõtrariorum erit. 27 ¶Amplius ex casi-
bus & cõiugatis. ¶Necesse est enim cõsequi gene-
ra generibus,& terminos terminis. vt si obliuio, est
scientiæ amissio:& obliuisci, amittere scientiam erit,
& oblitum esse, amisisse sciẽtiã. vno igitur qvolibet
eorum quæ dicta sunt cõfesso:necesse est & reliqua
cõfiteri similiter autem & si corruptio,dissolutio sub
stãtiæ:& corrũpere,dissoluere substantiam, & corru-
ptiue,dissolutiue.si corruptiuũ dissolutiuũ substan-
tiæ:& corruptio,substantiæ dissolutio. similiter autẽ
& in alijs.quare vno quouis sumpto: & reliqua om-
nia cõfiteãtur oportet. 28 ¶Et ex similiter se habẽ
tibus adinuicem.¶Nam si salubre est effectiuum sa-
nitatis,& habile effectiuum bonæ habitudinis erit: &
adiutiuum effectiuum boni. nam similiter vnum-
quodq; eorũ quæ dicta sunt:ad suũ finem se habet.
quare si vnius eorum diffinitio est effectiuum esse fi-
nis:& reliquorum cuiusque,sic erit diffinitio. 29
¶Amplius ex eo quod est magis & similiter quod est
similiter,quotiens contingit cõstruere duas, ad duo
comparãtem.¶Vt si magis hæc huius q̃ ista istius dif
finitio, ista autem quæ minus, diffinitio est: & hæc
quæ magis. & si similiter hæc huius,& ista istius: si al
tera alterius,& reliqua reliquæ. 30 ¶Vna autem
diffinitione ad duo cõparata:aut duabus diffinitio-
nibus ad vnum.neutiquã vtilis ea quæ ex magis est,
consideratio. ¶Nam neq; vnã duorum, neq; duas
eiusdem diffinitiones possibile est esse. 31 ¶Sunt
autem oportunissimi locorũ:& qui nũc dicti sunt, &

qui ex casibus & qui ex cōiugatis. quocirca & oportet maxime detinere & prōtos habere hos. ¶Vtilissimi enim ad plurima. 32 ¶Aliorum autem ij qui maxime sunt communes. ¶Nā illi maxime reliquorum efficacissimi. vt inspicere in singularib⁹, & in speciebus considerare: si conueniat diffinitio. eo ꝙ vniuoca species est. est autem vtilis hic locus ad eos qui ponunt ideas esse: quēadmodum prius dictum est. 33 ¶Amplius si per metaphoram dixit nomen vel idem de eodem prędicauit vt diuersum: & si quis alius communis & efficax locorum, illo vtendum.

¶De constructione & destructione prædicatorum loci. Cap. III.

Quoniam autem difficilius est construere q̄ destruere terminum: ex ijs quæ postea dicētur, manifestum. ¶Nam nosse ipsum, & sumere ab interrogantibus huiusmodi propositiones non facile, vt ꝙ eorum quæ sunt in assignata oratione, hoc quidem genus, illud autem differentia, & ꝙ in eo qd quid est genus & differentiæ prædicantur. sine his vero impossibile est diffinitionis syllogismum fieri. nam si quædam & alia in eo quo d quid est de re prędicantur: incertum vtrū ne quæ dicta est, an alia eius diffinitio est. eo quod diffinitio, est oratio quod est indicans. Manifestum autem & etiā ex his. nam facilius, vnum concludere q̄ multa. interimenti quidem sufficit ad vnum differere. vnum enim quodcūq; sit, destruentes: intercempturi sumus terminum: at construenti omnia necesse est construereq; insint, quęin termino sunt. Amplius construēti quidem vniuersaliter statuēdū syllogismum, nam oportet de omni de

quo nomen: prædicari & terminum. & etiam adhuc cōuerti de quo orationem & nomen, si debeat proprius esse assignatus terminus, destruēti vero nō necesse ostendere vniversaliter. sufficit enim ostendere q̄ de quopiā eorū quæ sub nomine sunt: oratio non verificatur. & tametsi vniuersale oporteat destruere: nō tamen cōuerti necessariū & in destruendo. nā sufficit destruenti vniuersale: ostendere q̄ de aliquo eorū de quibus nomen prædicatur, oratio nō prædicatur. at ecōuerso nō necessarium vt ostēdatur, q̄ de quibus oratio nō prędicatur: neq; nomē prędicetur. Amplius etiā si omni ei inest quod sub nomine est at non soli: interempta est diffinitio. ¶ Similiter autem & circa ꝓpriū & genus se habet. 35 ¶ In vtrisq; enim destruere q̄ cōstruere facilius est. de ꝓprio quidē manifestū: ex ijs quę dicta sunt. nam vt plurimū in conplexione ꝓpriū assignatur. quare destruere quidem est: vnū interimenti. cōstruenti autē: omnia ratiocinatione colligere necesse est. pene autē & reliqua omnia quęcunq; ad diffinitionem & ad ꝓpriū cōueniet dici. nam & omni oportet quod sub nomine sub construenti mōstrare, quoniā inest: destruenti autē sufficit ostendere, vni nō inesse. si vero & omni inest, at nō soli: etiā sic destructū fit, pinde ac & in diffinitione dicebatur. De genere autem, quoniam cōstruere quidē necesse est vno modo: qui omni ostendit inesse destruenti autē dupliciter. nā siue nulli, siue alicui ostēsum sit nō inesse: interemptū est quod in principio. itē cōstruēti quidē nō sufficit quoniā inest ostendere: sed & quoniam vt genus in est ostendendū. destruēti autem sufficit ostendere non inesse. vel alicui,

vel nulli. videtur autem quemadmodũ in alijs: cor rũpere q̃ facere facilius: sic & in his, destruere q̃ con struere. 36 ¶In accidente vero vniuersale quidem facilius destruere q̃ cõstruere. ¶Nam cõstruẽti qui dem ostẽdẽdũ quoniã omni: destruenti autem suffi cit ostendere vni nõ inesse. 37 ¶Particulare vero econuerso. nam facilius cõstruere q̃ destruere. ¶Cõ struẽti enim sat est ostendere alicui inesse: destruẽti autem ostẽdẽdum quoniam nulli inest. 38 ¶Ma nifestum autem qua de causa omnium facillimũ est terminum destruere. ¶Plurima enim sunt in ipso data multorum dictorum. ex pluribus autem citius fit syllogismus. nam verisimile: in multis magis q̃ in paucis peccatum fieri. Amplius ad terminum qui dem cõtingit & per alia argumentari. siue enim non propria fit diffinitio, siue nõ genus quod assignatur, siue non inest aliquod eorũ quæ sunt in diffinitione: interẽpta fit diffinitio. & alia autem neq; ea quæ ex terminis: neq; alia cõtingit omnia argumentari. sola enim ea q ad accidẽs: cõmunia sunt omnibus prædi ctis. inesse enim oportet vnumquodq; eorũ quæ di cta sunt. si autem nõ vt propriũ inest genus: nondũ interemptum est genus. similiter autem & proprium nõ necessariũ vt genus inesse, neq; accidẽs vt genus aut proprium: sed inesse tantũ. quare nõ possibile ex alijs ad alia argumẽtari: nisi in diffinitione solũ. mani festum igitur quoniam facillmum omnium est, ter minum interimere: construere autem diffillimum. nã & illa oportet omnia ratiocinatiõe colligere: & quod insunt quæ dicta sunt, & q genus quod assignatum est, q q; propria diffinitio & adhuc præter hæc quod

indicat quid est esse oratio: & hæc probe oportet fecisse. 39 ¶ Aliorum autem proprium maxime huius modi ¶ Nam interimere quidem facilius: eo quod ex pluribus plerunque fit. Cōstruere autem difficillimū quoniam multa oportet astruere, & adhuc quoniam soli inest, & quoniam conuersim prædicatur de re. 40 ¶ Facillimum autem omnium cōstruere accidēs ¶ Nam in alijs quidem non solū inesse: sed & quoniam sic inest ostēdendum. in accidēte vero quoniā inest duntaxat, sufficit ostendere. 41 ¶ Destruere autem difficillimum est accidens. ¶ Quia q̄ paucissima in eo data sunt: nō enim consignificat in accidente quo modo inest. 42 ¶ Quare in alijs quidem dupliciter interimere contingit, vel ostēdēdo ꝙ non inest, vel ꝙ nō sic inest: in accidēte vero nō contingit interimere nisi ostendendo quod non inest. Loci igitur per quos copiosi erimus ad singula quæque problematum argumentari: fere sufficienter annumerati sunt.

¶ Septimi Topicorum Aristotelis Finis.

¶ OCTAVVS TOPICO. ARISTO.

¶ Loci ad instruendum interrogantem. Cap. I.

Post hæc autem de ordine & quonam pacto oportet interrogare dicēdum. oportet autem: primum quidem, eum qui interrogare debet locum inuenire, vnde sit argumentandum. secundum autem interrogare & ordinare singula apud seipsum, reliquum vero & tertium dicere iam eadem ad alterum.

2 ¶Quoad autem inueniat locum: similiter philosophi & dialectici consideratio. subinde vero illa ordinare & interrogare: propriũ dialectici. ad alterum enim omne quod tale est. philosopho autem & quærenti per seipsum, nihil curæ est si vera quidem sint & nota per quæ syllogismus, & non ponat ea qui respõdet. et ꝙ propinqua sint illis quæ sunt ex principiis, & præuideat quod subsecutũ est. sed fortasse & studiose aget: quoniã maxime notæ & propinquæ sunt dignitates. ex illis enim scientifici syllogismi, loci igitur vnde oporteat sumere: dicti sunt prius. de ordine autem & interrogatione dicendũ, diuidendo ꝓpositiones quæcunq; sumende sũt ad necessarias. necessariæ autẽ dicuntur: per quas syllogismus fit. 3 ¶Quæ autem ad has sumuntur: quatuor sunt. ¶Aut enim gratia inductionis vt detur vniuersale, aut ad magnitudinem orationis, aut ad occultationem conclusionis aut dilucidior sit oratio. prætet has autem nulla est assumenda propositio: sed per has augere, & interrogare tentandum. 4 ¶Sunt autem quę ad occultationem: certaminis gratia. sed quia omne, quod eiusmodi est, negociũ, ad alterũ est: necesse est & illis vti. 5 ¶Necessarias igitur per quas fit syllogismus, nõ statim preordinandum: sed abeundum ad suprema ¶Vt nõ postulet quis contrariorum eandem disciplinam, si hoc voluerit sumere. sed oppositorum posito enim hoc: & quoniam cõtrariorũ eadem disciplina syllogismo colliget, eo ꝙ ex oppositis sunt contraria. 6 ¶Si vero illam nõ ponat per inductionem: sumendum proponenti in particularibus contrariis. ¶Nam aut per syllogismum, aut per inductionem

necessarias sumēdū, aut has quidem inductione: illas autem syllogismo. 7 ¶Quæcūq; autem valde manifeste sunt: illas quoq; oportet præponere. nam immanifesti⁹ est semper in abscessu. & inductio est quod secuturū est, & simul ipsas necessarias proponere. & qui non potest illo modo: sumere esse paratum. quæ vero ad has sumptæ sunt: accipiendæ quidem illarū gratia. vnaquaq; autem earū hoc modo vtēdū inducētem quidem a singularibus ad vniuersalia, & a notis ad ignota. nota autem magis quæ secūdū sensum: vel simpliciter, vel multitudini. 8 ¶Occultātem vero, ratiocinatione præcolligere oportet ea per quæ syllogismus eius quod ex principio est debet fieri: & hæc vt plurimū. ¶Erit autem hoc: si quis nō solū necessarias, sed & earū, quæ ad illas sunt vtiles, aliquam syllogizauerit. 9 Amplius cōclusiones non dicere, sed postea ratiocinatione colligere subitarias. ¶Sic enim lōgissime abscedet ab ea, quæ ex principio, positione. vniuersaliter autē dicendo sic oportet eum interrogare q occultæ interrogat: vt interrogata omni oratione & eo dicēte cōclusionē, quæratur ꝓpter qd id autē erit maxime per antedictū modū. nā sola vltima dicta conclusione, immanifestū quomodo accidit. eo ꝙ nō præuidit respōdēs: ex quib⁹ accidit, non per mēbra digestis priorib⁹ syllogismis, minime autem per mēbra digeritur syllogismus cōclusiōis: cum nō ei⁹ sūptiones ponūtur, sed cū illa sumūtur, a qbus syllogismus fit. 10 ¶Vtile autē & nō cōtinua postulata sumere, ex qb⁹ syllogismi: sed vicissim ad aliā & ad aliā cōclusionē. ¶Nam positis couenientib⁹ iuxta seinuicem: magis quod accidit ex ipsis manifestum.

11 ¶Oportet autē & diffinitione sumere, in quibus possibile est, vniuersalem ꝑpositionem: non in ipsis, sed in cōiugatis. ¶Nam decipiũt falsa ratiocinatione seipsos, quando in coniugato sumitur diffinitio, si non vniuersale cōcedunt. vt si oportet sumere ꝙ qui irascitur appetit pœnam, sumatur autem, ira appetitus esse pœnæ propter apparentem paruipensionem: manifestum autem quoniam hoc sumpto habebimus vniuersale quod prælegimus. at eis qui in ipsis proponunt: sæpe accidit vt abnuat respondens eo ꝙ magis se habeat in ea re instantia. vt ꝙ non omnis qui irascitur appetit pœnam. nam parētibus irascimur quidem: nō autem pœnam appetimus. Fortasse autem non vera instantia est. nam a quibusdam sufficiens pœna est, tristari solum. & facere pœnitere. veruntamen habet aliquid verisimile: vt non videatur irrationabiliter negare propositum in iræ autem diffinitione: non similiter facile est instantiam inuenire. 12 ¶Præterea proponere par est non vt propter idipsum, sed alterius gratia eum qui proponit. ¶Nã deuitãt ea quæ ad positionē sunt vtilia.

13 ¶Simpliciter autem dicendo, q̃ maxime facere dubium: vtrum quod ꝑponitur, an oppositũ sumere vult. ¶Nam dubio existente quidnam ad positionem est vtile: magis quod sibi videtur ponunt.

14 ¶Amplius per similitudinē interrogare. ¶Nam & verisimile, & latet magis vniuersale, vt ꝙ quemadmodum scientia, & ignorantia contrariorum eadem sic & sensus cōtrariorum idem aut econuerso, postq̃ sensus idem contrariorum: & scientia hoc autem est simile inductioni: nō tamen idem. nam illic quidem

a singularibus vniuersale sumitur:in similibus autem non est quod sumitur vniuersale, sub quo omnia similia sunt. 15 ¶Oportet autem & ipsum sibimet quanpoq; instantiam ferre. ¶Nam insuspecte se habent respondentes ad eos, qui videntur iuste argumentari. 19 ¶Vtile autem dicere:ꝙ consuetum, & ꝙ dicitur tale. ¶Nam pigrescunt quod solitum est: dimouere:instantiam non habentes. simul autem & quia vtuntur & ipsi talibus,cauent ea dimouere. 17 ¶Amplius non sedule agere,& si omnino vtile sit. ¶Nam aduersus sedule agentes, magis renituntur. 18 ¶Et vt in similitudine proponere quod propter aliud aliquid proponitur, & nō propter seipsum, vtile:ponent magis. 19 ¶Amplius non id proponere quod oportet sumere:sed cui consequēs id est ex necessitate. ¶Nam & magis concedunt. eo ꝙ non;similiter ex hoc manifestum fit. quod consecuturum est. & sumpto hoc,sumptum est & illud. 20 ¶Et id vltimo interrogare,quod maxime vult sumere. ¶Nam maxime prima renuunt:eo ꝙ plurimi interrogantium prima interrogant,circa quæ vel maxime student. 21 ¶Ad quosdam autem:prima quæ vtilia sunt, ꝓponere. ¶Nam proterui maxime prima admittunt, nisi omnino manifestum sit quod secuturum est:in fine autem proteruiunt. similiter autem & quicunque arbitrātur acuti esse in respondendo. ponentes enim prima:in fine recantat,tanq̄ nihil acciderit ex iis quæ posita sunt. ponūt autē prompte confidētes habitui, & arbitrātes nihil se esse passuros. 22 ¶Amplius prolōgare & interponere quæ nihil sunt vtui ad orationem,quemadmodum pseudographia vtentes.

¶Nam cum sint plura, immanifestum in quo falsum sit, quare & occultant quandoq; interrogantes, in ab sconso proponentes ea quæ per se proposita nō po nerentur. ad occultationē igitur, dictis est vtendum.

¶Pro instructione respondentis loci alij. Cap. II.

Ad ornatū vero inductione, & cōclusione eorū quæ affinia sūt. ¶Inductio igitur qualequid est, manifestū. diuidere autem huiusmodi, vt sciētiā scientia esse meliorē: aut eo ꝙ exactior est, aut ꝙ meliorū. & ꝙ scientiarū aliæ quidē sunt cōtempla tiuæ, aliæ autē actiuæ, aliæ porro effectiuæ. nam vnū quodq; taliū coornat quidē orationē. at non necessa rium est. vt dicatur ad conclusionē. 24 ¶Ad diluci ditatē autē exēpla & similitudines afferendū. ¶Ex empla autē accōmodata. & ex quibus scimus: qualia Homerus, non qualia Cherilus, sic enim clarius erit quod proponitur. 25 ¶Vtendū autē in differendo, syllogismo quidē ad dialecticos magis, q̄ ad multitu dinē: inductione vero cōtra, ad multitudinē magis. ¶Dictū est autē & de his, & prius. 26 ¶Est autem in aliquibus quidem Inducēti possibile interrogare vni uersale: in aliquibus vero nō facile. eo ꝙ nō positum sit similitudinib⁹ nomen, omnib⁹ cōmune. sed quan do oportet vniuersale sumere, sic in omnibus talibus esse dicunt ¶Id autem determinare difficillimū est: qualia sunt ea quæ proferuntur huiusmodi, & qualia non. & propter hoc sæpenumero diffidēt in disputa tionibus: alij quidē dicentes, similia esse, quæ nō sunt similia, alij vero dubitātes quæ sunt similia, non esse similia. 27 ¶Quare tentandū in omnibus talibus, ipsum: nomina effingere, vt neq; respondenti liceat

dubitare ꝙ non similiter quod infertur, dicitur: neq; interroganti calumniari, vt similiter dicto. eo ꝙ plura eorũ quæ nõ similiter dicũtur, similiter videntur dici 28 ¶Quãdo autẽ inducẽti in pluribus, non dederit vniuersale: tunc iustũ est efflagitare instantiã, non dicente autẽ ipso in aliquibus sic: nõ iustũ est efflagitare, in aliquibus nõ sic. ¶Oportet enim inducentem prius sic instantiam efflagitare. 29 ¶Efflagitãdũ autem instãtias nõ in eo quod ꝓponitur ferre: nisi vnũ tantũ sit huiusmodi. vt dualitas pariũ numerorũ solus primus. ¶Nã oportet & eum qui instat in altero instãtiã ferre: aut dicere ꝙ hoc solũ tale est. 30 ¶Ad eos autẽ qui instãt vniuersali, nõ in eodẽ autẽ instantiã ferunt sed in æquiuoco, vt ꝙ habeat aliquis non suum colorẽ, vel pedem, vel manum. habebit enim pictor nõ suum colorẽ, & cocus pedem non suum, diuidẽdo reuera in talibus interrogandũ est. ¶Nam latente æquiuocatione, bene uideretur instare propositioni. 31 ¶Si autẽ non in æquiuoco sed in eodẽ instans præpediat interrogationẽ: oportet auferentẽ id in quo instãtia est, ꝓponere reliquũ, vniuersale faciẽdo: donec sũmat qđ vtile est. ¶Vt in obliuione & in oblitũ esse. nõ eñ cõcedũt eum qui amisit disciplinã oblitũ esse: eo ꝙ trãseũte re amisit quidẽ disciplinam oblitus autẽ nõ est. dicendũ autẽ auferenti id in quo instãtia est, reliquũ. vt si permanẽte re amisit disciplinam, iccirco oblitũ esse. similiter autẽ & cõtra instãtes quoniã maiori bono, maius opponitur malum ꝓferunt enim quoniã sanitati minori bono q̃ bona habitudo: maius malũ opponitur. nã ægritudinem maius esse malũ mala habitudine. auferẽdũ igitur & in hoc

id in quo instantia est. nam ablato, magis ponet. vt quoniam maiori bono maius malum opponitur, nisi cõferat alterũ ad alterũ: quẽadmodũ bona habitudo ad sanitatẽ. 32 ¶Non solum autẽ eo instante hoc faciendũ: sed & si sine instantia negat, eo q̃ præuideat aliquid taliũ. ¶Nam ablato eo, in quo instantia est: cõpelletur ponere eo q̃ nõ præuideat in reliquo, in aliquo non sic esse. 33 ¶Si autem nõ ponat, efflagitatus instantiã: non habebit assignare. Sunt autem huiusmodi propositionum quæ in aliquo falsæ, in aliquo autẽ veræ. in his enim par est auferre: reliquum autem verũ relinquere. 34 ¶Si autem in multis proponenti non ferat instantiã, postulandũ est ponere. ¶Nam dialectica est propositio ad quã sic in pluribus se habentẽ, non est instãtia. 35 ¶Quãdo aũt cõtingit idem & sine impossibili & per impossibile syllogizare: demonstrãti quidem & nõ differenti, nihil refert vel sic vel illo modo syllogismo colligere differenti autẽ nõ est vtendũ per impossibile syllogismo. nam si sine impossibili quidẽ syllogismo colligat, minime fiet vt dubitent. at quãdo per impossibile syllogizant, nisi valde manifestum sit falsum esse, non impossibile dicũt esse. quare nõ sit interrogãtibus quod volũt. 36 ¶Oportet autẽ proponere quæcũq; in pluribus quidẽ sic se habẽt. ¶Instãtia autẽ aut omnino nõ est, aut nõ in superficie est cõspicere. nam qui nõ possunt cõspicere in quibus non sic: tanq̃ verũ quidẽ sit, ponunt 37 ¶Non oportet autẽ conclusionem, interrogationẽ facere. ¶Alioquin autẽ, eo renuẽte nõ videtur fieri syllogismus. nam & sæpe cum non interrogat, sed vt sequẽs infert: negãt, & hoc faciẽtes non

videntur redargui ijs qui non conspiciunt q accidit ex ijs quæ posita sunt. quādo igitur non dicens quidem accidere, iterrogabit, ille autē negabit: omnino non videtur fieri syllogismus. 38 ¶Nō videtur autem omē vniuersale dialectica ꝓpositio esse. vt quid est homo. aut quod modis dicitur bonū. est enim dialectica propositio, ad quam est respōdere sic, vel nō. ad dictas autē non est. quare non sunt dialecticæ huiusmodi interrogationes: nisi ipse determinans vel diuidens dicat: vt putasne bonū sic vel nō sic dicitur. nam ad talia facilis responsio vel affirmando vel negando. quapropter tentandū sic proponere huiusmodi ꝓpositionē. 39 ¶Simul autē & iustū fortasse ab illo interrogare: quot modis dicitur bonū, quando hoc diuidente & proponente, nullo modo cōcesserit 40 ¶Quisq̄s autē vnā orationē multo tempore interrogat, male interrogat. ¶Nam si respondeat quidem ei interrogato quod interrogatur: manifestū q multas interrogationes interrogat, aut frequēter easdem. quare aut nugatur, aut nō habet syllogismū. nā ex paucis omnis syllogismus. si vero non respondeat quid aut non increpat aut discedit. 41 ¶Est autem argumentari difficile, & sustinere facile ipsas suppositiōes. ¶Sūt autē talia, & quę natura sunt prima, & quę postrema. Nam prima quidē termino egent. postrema vero per multa terminātur volenti continuū sumere a primis, aut sophisticę videtur argumētationes. impossibile enim demonstrare quippiam est eū qui non incipit a proprijs principijs & connectit vsq; ad vltima. diffinire aut nihil dicunt respondentes, neque si interrogās diffinierit: ad uertūt atqui nō facto

manifestoquidnã est quod propositũ est, non fecile est argumentari. maxime autem quod tale est, circa principia accidit. nã alia quidẽ per hęc manstantur: ipsa vero non cõtingit per alia, sed necesse est diffinitione talium, vnũquodq; cognoscere. 42 ¶Sunt autem difficile argumẽtabilia & quæ valde propinqua sunt principio. ¶Non enim cõtingit plures ad hæc rationes inuenire: cum sint pauca media horũq; & prĩcipiorũ, per quę necesse est mõstrare ea que post illa sunt. 43 ¶Terminorũ autẽ difficile argumẽtabiles: ij omniũ maxime sunt, quicũq; vtuntur talib⁹ nominibus, quæ primũ quidẽ immanifesta sunt: simpliciter ne dicantur an multipliciter, adhuc autem quæ neq; nota vtrum proprie, an secundũ metaphorã de diffinito dicãtur. ¶Nam quia obscura sunt, non habet argumẽta. quia vero ignorãtur si absq; metaphora dicitur quod tale est: non habet quod increpet. 44 ¶Omnino autẽ omne problema quando difficile argum ẽtabile termino indigere arbitrãdum est, vel est eorum quæ multipliciter, vel eorum quæ secundũ metaphorã de diffinito esse dicantur, vel nõ longe a principijs: vel quia non manifestũ est primũ nobis hoc idem, secũdũ quem dictorum modorũ est quod dubitationẽ præstat. ¶Nam cum est manifestus modus: manifestũ quoniã aut diffinire oportebit, aut diuidere, aut mediaspropositiones inuenire. nam per hæc monstrãtur vltima. 45 ¶In multis autem positionibus, nõ bene assignata diffinitione, nõ facile disputare ac argumentari. ¶Vt vtrum vnũ vni contrariũ an plura. diffinitis autem cõtrarijs aliquo modo: facile est ostendere vtrum contingit plura ei-

dem esse cõtraria, an non. eodem autem modo & in alijs diffinitione indigentibus. videntur autem & in disciplinis quædã ob diffinitionis defectum, non facile describi. vt & quoniã quę ad latus secat planum linea: similiter diuidit & lineam & locum. diffinitione autem dicta, statim manifestum est quod dicitur. nã eandem ablationem habent loca & lineæ. est autem diffinitio eius orationis hæc. 46 ¶ Simpliciter autem prima elementorum positis quidem diffinitionibus, vt quid linea, vel quid circulus, facillimum ostẽdere: verum non multis ad vnumquodq; eorum est argumentari. ¶ Eo quod nõ sunt multa media, si autem non ponantur principiorum diffinitiones, difficile: fortasse autem omnino impossibile. 47 ¶ Similiter autem his, & in ijs quæ sunt circa orationes se habet. non igitur latere oportet: quando difficile argumentabilis est positio, q̃ passa est aliquid eorũ quæ dicta sunt. quando autem erit ad dignitatem & propositionem, maior labor disputare q̃ ad positionem. 48 ¶ Dubitare autem possit quispiam vtrum ponẽda sint talia an non. nam si non ponat, sed poscat & ad illa disputare: maius præcipiet q̃ quod in principio positum est. si vero ponat, credet ex minus credibilibus. si igitur oportet non difficilius problema facere, ponendum. si autem per notiora syllogizare, non ponendum. An discenti quidem non ponẽdum nisi nõtius sit: exercitatio vero ponendum, si verum solum videatur. quare manifestum quoniam non similiter & interroganti & docenti existimandum esse ponendum quo pacto igitur interrogare & ordinare oportet, pene sufficiunt. quæ dicta sunt.

¶ Loci pro respondente. Cap.III.

DE responsione autem primum quidem determinandum: quodnam est opus bene respondentis, quemadmodum bene interrogantis. ¶ Est autem interrogantis quidem sic deducere orationem: vt faciat respondentem dicere inopinabiliora q̄ ea que propter positionem sunt necessaria. respondentis vero non propter se appare, accidere impossibile, aut quod praeter opinionem est: sed propter positionem. nam alterum fortasse peccatum: ponere primum quod non oportet, & positum non seruare aliquo modo. 50 ¶ Quia autem sunt indeterminata iis qui propter exercitationem & experientiam orationes faciunt, nam non eaedem considerationes & discentibus & docentibus & concertantibus: neque his, & iis qui exercent seinuicem inspectionis gratia. nam discenti quidem ponenda sunt semper ea quae videntur. neq; enim conatur falsum vllus docere concertantium vero interrogantem quidem videri aliquid facere oportet omnino respondentem autem nihil videri pati, & ut dialecticis congressionibus quae non concertationis gratia, sed experimenti & inspectionis orationes faciunt, nondum enucleatum est quo pacto oporteat coniectare respondetem, & qualia dare & qualia non: ad bene aut non, seruandam positionem: quoniam, inquam, nihil habemus traditum ab aliis: ipsi aliquid dicere tentemus. 51 ¶ Necesse est autem respondentem sustinere orationem: ponendo aut probabilem, aut improbabilem positionem aut neutram. & aut simpliciter probabilem, aut improbabilem, aut indeterminate, vt huic alicui vel alij. ¶ Nihil autem refert quomodocunq; dum ea

probabilis aut improbabilis sit. nam idē modus erit bene respōdēdi:vel dādi vel nō dādi quod interrogatū est.nam cū improbabilis est positio:necesse est & cōclusione probabilē fieri.cū vero probabilis: improbile.nam oppositū semper positionis interrogās concludet.si autem neq; probabile,neq; improbabile quod positū est: & cōclusio erit talis. 52 ¶Quoniā autem bene syllogizās,ex pbabilioribus & notiorib⁹ propositum demonstrat:manifestum est quod quando simpliciter est improbabile quod proponitur, nō dandum est respondenti,nec quod non videtur simpliciter, nec quod videtur quidem,minus autem cō clusione videtur ¶Nam cum improbabilis est positio:probabilis est conclusio. quare oportet quæ sumuntur,pbabilia esse omnia: & magis probabilia q̄ quod proponitur, si debet per notiora quod minus notū est concludi.quare si neq; tale est quippiā eorū quę interrogātur:nō ponēdū est respōdēti.53 ¶Simpliciter autē si est pbabilis positio: dilucidū est quonia cōclusio simpliciter improbabilis.ponendū igitur & quæ videntur omnia:& eorum quę non videntur, quæcunque minus sunt improbabilia conclusione.

54 ¶Nam sufficienter sic videbitur disceptatū esse. ¶Similiter autem erit & si neq; improbabilis,neque probabilis est positio ¶Nā sic & quæ videtur omnia dandum:& eorum quæ non videtur,quæcūq; minus sunt improbilia conclusione, sic enim probabiliores accidit orationes fieri. 55 ¶Si igitur simpliciter quidem probabile, vel improbabile quod ponitur: ad ea quæ videtur simpliciter,cōparatio facienda. Si autem non simpliciter probabile vel īprobabile sit

quod ponitur sed respondēti: ad seipsum quod videtur & quod nō videtur iudicando, ponendū vel non ponēdum. 56 ¶Si vero alterius opinionem tuetur respōdēs manifestū quoniā ad illius intelligentiam aspiciēdo: ponere singula debet & negare. quare & qui curāt extraneas opiniones, vt bonū & malū esse idē: quēadmodū Heraclit⁹ inquit, nō dāt nō adesse simul cōtraria eidē. non quia videtur eis hæc: sed quia secundū Heraclitū sic dicēdū. faciūt hoc autē & qui suscipiūt abinuicem positiones, cōiectant enim ac si is dicat qui ponit. manifestū igitur quæ coniectādum respondēti siue simpliciter ꝓbabile, siue alicui positū est. 57 ¶Quoniā autē est necesse omne quod interrogatur aut ꝓbabile, aut improbabile esse aut neutrum. & ad oratione, aut nō ad orationē attinere quod interrogatur, si sit quidem quod videtur, & nō ad orationē dandum est dicēdo ꝙ videtur. ¶Nō enim interimitur. posito eo, quod in principio. 58 ¶Si vero non videtur. & non ad orationem: dandum quidē, & cōsignificādum ꝙ nō videtur ad deuitation abfurditatis. 59 ¶Si vero sit ad orationem & videatur: dicēdum quoniā videtur quidē, sed valde ꝓpinquū ei quod in pricipio est, & interimitur, eo posito, qđ ꝓpositum est. 60 ¶Si autem ad orationē quidem, valde autē improbabile postulatum, dicēdū ꝙ accidit hoc posito, at valde absurdum esse quod proponitur. 61 ¶Si vero neq; probabile neq; improbabile: si nihil quidem ad orationem dandum nihil determinando 62 ¶Si autē ad orationem, cōsignificandū ꝙ interimitur. posito eo, quod in principio est. ¶Nam sic & qui respondet nihil videbitur

propter hoc pati. si quidē pręuidēs singula posuerit & qui interrogat assequetur syllogissimū: positis ab eo omnibus ꝓbabiliorib⁹ cōclusione. 63 ¶ Quicūq; ve ro nō ex ꝓbabilioribus cōclusione conātur syllogizare: ꝑspicuū quoniā nō bene syllogizāt. quare cū sic iterrogāt: non ponēdū. 64 ¶ Similiter autē & in ijs quę obscure & multipliciter dicūtur, occurrendū est. ¶ Nam quia datū est respōdēti nō discēti, dicere non disco, & multipliciter dictū nō ex necessitate cōfiteri vel negare: manifestū quoniā primū quidē nisi planū sit qud dicitur, nō cūctandū vt dicat haud intelligo: nā sæpe ex eo ꝙ nō clare interrogantibus, da nt: occurrit aliquid difficile. 65 ¶ Si autem notum quidē sit, multipliciter autē dictū, si in omnibus quidem verū vel falsum sit quod dicitur: dandū simpliciter quod dicitur: vel negandū. si vero in aliquo quidem sit verū, in aliquo autem falsum: significandum est quod multipliciter dicitur, & quia hoc quidē falsum, illud autē verū. ¶ Nam cum posterius distingui tur: immanifestum si & in principio ambiguū animaduererit. 66 ¶ Si autem nō præuiderit dubium, sed in alterum aspiciens posuerit: dicendū ad eum qui in alterum ducit, quoniā nō ad id aspiciēs dedi, sed ad alterū cōtrā. ¶ Nā pluribus existentibus quæ sub eodē noīe vel eadē oratione sunt: facilis est ambiguitas. 67 ¶ Si vero & dilucidū sit & simplex quod interrogatur: aut sic aut nō, respōdēdū. 68 ¶ Quoniā autē omnis ꝓpositio syllogistica: aut earū aliqua est, ex quibus syllogismus, aut ꝑpter aliquā illarum; manifestū ꝙ quādoq; alterius gratia sumetur. ex eo quod plura similia interrogant. ¶ Nam aut per inductionē

aut per similitudinē: plerūq; vniuersale sumunt. singularia igitur omnia ponendū: si sint vera & ꝓbabilia. 69 ¶ Ad vniuersale autē tentandū instātiā ferre ¶ Nam sine instantia vel quæ sit, vel quæ videatur, prohibere orationem: proteruire est. si igitur multis apparētibus, nō dederit vniuersale qui non habet instantiā: manifestum est quoniā proteruit. Amplius si neq; cōtra argumētari habeat ꝙ nō verū: multomagis videbitur ꝓteruire. quanuis nec hoc sufficiat. nā cōplures orationes opinionibus cōtrarias habemus: quas difficile est soluere. velut zenonis ꝙ nō contingit moueri, neq; stadiū pertrāsire. sed nō propter id: quæ sunt opposita his, nō ponēdū si igitur qui neque cōtra argumētari habet, neq; instare, nō ponit: dilucidū quoniā ꝓteruit. est enim in disputationibus proteruia: responsio preter dictos modos syllogismi destructiua. 70 ¶ Sustinere autē & positionē & diffinitionem, ipsum sibi ipsi ꝓportet prearguмentando. ¶ Nam ex quibus interimūt interrogātes quod ꝓponitur: manifestū quoniā ijs aduersandū. 71 ¶ Inopinabilē vero suppositionē cauendū sustinere. ¶ Erit autem inopinabis multipliciter. nam & ea ex qua, absona contingit dicere. vt si omnia dicat aliquis moueri, aut nihil, & quęcūq; peioris moris esse eligenda; & quæ cōtraria cōsilijs. vt ꝙ voluptas bonum, & iniuriā facere melius q̄ iniuriā pati. nam non vt orationis gratia sustinētem, sed vt ea quę videantur dicētem: oderunt. 72 ¶ Quæcūq; vero orationū falsum syllogizant: soluēdum interimēdo id propter quod fit falsum. ¶ Nam non is qui quoduis interimit soluit: ne quidem si falsum est quod interimitur. habere enim

potest plura falsa: oratio, vt si quis sumat sedentem scribere: Socratem vero sedere. accidit enim ex his: Socratē scribere. interempto igitur Socratem sedere: nihil magis soluta est oratio, quāuis falsum sit postulatum, sed non propter id oratio falsa. nam si quis sit sedēs nō scribēs autem: nō ampli⁹ in tali, apte accōmodabitur eadē solutio. quare non id interimendum sed sedentem scribere. nō enim omnis qui sedet: scribit. soluit igitur omnino: qui interimit id ꝑpter quod fit falsum. nouit autē solutionē: qui scit ꝙ propter id falsa oratio. quēadmodū in iis quæ falso describūtur non enim sufficit instare, ne quidem si falsum sit quod interimitur. sed & id propter quod falsum, assignandum. sic enim erit manifestū vtrū præuidens aliquid, an non: facit instantiam.

¶ Loci communes pro interrogante & respondente. Cap. IIII.

Est autem orationem prohibere concludi, quadrupliciter. ¶ Nam aut interimēdo id propter quod fit falsum. aut interrogatem, instātiam dicendo. sæpe enim nō soluit quidē: qui tamen interrogat non potest longius producere. tertium autem ad interrogata. accidit enim ex interrogatis quidem nō fieri quod volumus. eo ꝙ non bene interrogata sint: addito autem aliquo, fieri cōclusionem. si igitur non amplius potest ꝑducere interrogās: ad interrogantē erit instantia. si autem potest, ad interrogata. quartū autem, pessima est instantiarū quæ est ad tēpus. nam quidā talibus instāt ad quæ disputare pluris est temporis quā præsentis exercitationis. instantiæ igitur vt dictum est prius, quatuor modis fiunt Solutio autem

est earum quæ dictæ sunt, prima tantum: reliquæ autem ptohibitiones quædam & impedimenta conclusionum. 74 ¶ Inculpatio vero orationis: & secundum ipsam orationem, & quando interrogatur non eadem ¶ Plærūq; enim ꝙ non bene disputatur oratio: is qui interrogatur, est causa eo ꝙ non cōcedat ex quibus probe erat disputare ad positionem. nam nō est in altero solo, bene absoluere cōmune opus. Necessarium igitur quādoq; ad dicentem & non ad positionem argumentari: quando is qui respondet, contraria interroganti obseruat corroborās. proteruiētes igitur: altercatorias, & non dialecticas faciunt exercitationes. amplius autē quia exercitationis & experimenti gratia, & nō doctrinæ huiusmodi sunt orationes: perspicuū quoniā non solū vera syllogizandum, verū etiā falsum, nec per vera semper, sed quandoq; & per falsa. sæpe enim vero posito, interimere necesse est disputantē. quare proponēda falsa quādoq; autē & falso posito, interimendū per falsa. nihil enim prohibet, alicui videri quæ non sunt: magis q̄ vera. quapropter ex iis quæ illi videtur: oratione facta, magis erit suasus q̄ adiutus. 75 ¶ Oportet autem eum qui bene transfert, dialectice & non contentiose trāsferre Vt geometram geometrice: siue falsum siue verū sit quod cōcludendū est quales autem dialectici sylogismi, dictum est prius. 76 ¶ Quoniā autem malus particeps qui impedit cōmune opus, patet ꝙ & in orationibus. nam cōmune quippiā quod proponitur & in illis est, præterquam in cōcertatibus. his autem nō est eūdem vtrisq; finē assequi. nam plures vno impossibile est vincere. Differt autē nihil siue in respōdendo,

siue id interrogãdo fiat.nã & qui cõtentiose interro-
gat,praue disputat:& qui in respõdẽdo nõ dat quod
videtur,neq; suscipit quicq̃ quod vult interrogans in
terrogare. 77 ¶Manifestum igitur ex iis quæ dicta
ꝙ nõ similiter inculpãdũ & secundum seipsam ora-
tionẽ,& interrogatem. ¶Nã nihil ꝓhibet orationem
quidẽ prauã esse:interrogantem vero vt possibile est
optime cõtra respõdentẽ disceptare.nam cõtra ꝑter
uos non possibile fortasse statim sumere quales quis
vult:sed quales fieri possibile faciẽdi syllogismi. 78
¶Quoniã autẽ est indeterminatũ quãdo conntraria
& quãdo ea quæ sunt in principio sumunt homines,
nam plerunque per seipsos dicentes cõtraria dicũt.
& abnuẽtes pri⁹;dant posteri⁹.eo ꝙ interrogãti & cõ
traria,& quæ in principio:plerũq; obediunt,necesse
est prauas fieri disputationes.causa autẽ est,qui res-
põdet hæc quidem nõ dãs:illa autẽ talia dãs,manife
stum igitur quoniã non similiter inculpãdũ & inter-
rogantes,& orationes. 79 ¶Orationis autẽ secũdũ
seipsas quinq; sunt inculpationes. ¶Prima quidem
quãdo ex interrogatis nou concluditur:neque quod
ꝓpositũ est.neq; omnino quicq̃,cũ sint vel falsa,vel
inopinabilia,aut omĩa,aut plurima,in quib⁹ cõsiste-
re debet cõclusio,& neq; ablatis quibusdã,neque ad
ditis,neq; his quidẽ ablatis,illis vero additis:fit con-
clusio.Scda aũt si ad positionẽ nõ fiat syllogismus,&
ex talib⁹ & eo modo quo dictũ est prius. Tertia vero
si additis quibusdam fiat syllogism⁹:hæc aũt sint de
teriora iis quæ interrogãtur,& minus ꝓbabilia cõclu
sione.etiã si ablatis quibusdã. nam quandoq; sumũt
plura necessariis quare nõ eo ꝙ hæc sunt,fit syllogis

mus. Amplius si ex inopinabiliorib⁹ & minus credibi
libus conclusione, aut si ex veris, sed maiore opera
indigentibus demonstrari, q̃ problema. non oportet
autẽ ex oib⁹ ꝓblematis syllogismos existimare simili
ter ꝓbabiles esse, & suasibiles. natura enim statim sūt
aliqua quidẽ faciliora, alia vero difficiliora eorum
quæ interrogãtur. quare si ex aliquib⁹ vt fieri potest.
maxime ꝓbabilib⁹, coniectura fecerit. disputatũ be-
ne est. 80 ❡Manifestũ igitur quoniã orationis nõ
eadẽ inculpatio & ad ꝓblema & secundum se. ❡Nã
nihil secundum se quidem orationem ꝓhibet esse vi
tuperabilẽ, ad ꝓblema autem laudabilem & rursum
ẽ diuerso secundũ se quidẽ laudabile, ad ꝓblema au-
tem vituperabilem. quãdo ex pluribus est facile cum
ꝓbabilibus tum veris concludere. 81 ❡Erit autem
quãdoq; oratio etiã concludẽs q̃ non cõcludens dete
rior. ~~quãdo illa quidẽ~~ ex absurdis cõcludit, cũ non sit
tale problema, hæc autem indigeat talibus quæ sunt
probabilia & vera, & nondũ ex assumptis sit oratio.
82 ❡Eos autem qui per falsa verũ concludunt, nõ
iustum est inculpare. ❡Nam falsnm quidem semper
necesse est per falsa syllogizare, verum autẽ est quan
doq; per falsa syllogizare. manifestũ autẽ id ex analy
ticis. 83 ❡Cũ autẽ demonstratio sit alicui⁹ dicta ora-
tio, si aliquid est aliud quod ad cõclusionẽ nullo mo-
do se habet, nõ erit ex illo syllogismus si autem appa
reat, sophisma erit, nõ demõstratio. Est autem philo
sophema quidẽ, syllogism⁹ demonstratiuus, epichi-
rema autem, syllogismus dialecticus. sophisma vero
syllogismus cõtẽtios⁹, aporema autẽ, syllogism⁹ diale
cticus cõtradictionis. 84 ❡Si ex vero vtrisque quæ

videātur, aliquid ostēdatur, nō autē similiter videantur: nihil phibet quod ostēditur magis altero videri.
85 ¶ Sed si hoc quidē videatur, illud autem neutra parte. aut si hoc quidē videatur, illud autē nō videatur: similiter quidē, similiter vtiq; erit, & nō. si autem magis alterū, sequetur quod est magis. 86 ¶ Est autem quoddā & idem ad syllogismos peccatū: quādo ostēditur per logiora, quod cōtingit per breuiora, & quæ orationi assunt. ¶ Vt q̄ est opinio magis altera, q̄ altera: si quis petat ipsū quodq; maxime esse, esse autē opinabile, ipsū qd vere est. quare quorundā magis esse ipsū ad qd aūt magis, magis dicitur esse. esse autē & ipsam opinionē verā. an erit accuratius, q̄ par sit exigēs quædā. petitū est autē & ipsā opinionemverā esse: & ipsū quodq; maximē esse: ac si ipsa opinio vera, certior sit. sed q̄ nequitia maior: q̄ quæ facit circa id cuius est oratio, latere causā. oratio autē est manifesta vno quidē modo & publicissimo: si sit cōcludēs sic, vt nihil oporteat interrogare. vno autē & qui maxime dicitur: cū sumpta quidē sint ex quibus necessariū est cōclusionē esse, quæ quidē sint per cōclusiōes cōclusa, etiā si id omittitur quod valde probabile est.

¶ Pro opponēte & respōdentes loci communes. Cap. V.

Falsa autē oratio vocatur quadrupliciter. ¶ Vno quidē modo quādo apparet cōcludere quę non concludit. vocatur autē apparēs, litigiosus syllogismus. alio modo quādo cōcludit quidē, non tamē ad propositū, quod accidit maxime in ijs quæ ad impossibile ducūt. aut ad ꝓpositū quidē cōcludit: nō tamen secūdū propriā disciplinā. hoc autē est si ea quę

non est medicinalis videatur esse medicinalis, aut geometrica quæ nõ est geometrica, aut dialectica quæ non est dialectica; siue verum siue falsum sit quod accidit. alio autem modo si per falsa concludit. huius autẽ erit quãdoq; quidẽ conclusio falsa, quandoq; autem vera. nam falsum quidem semper per falsa cõcludit, verũ autem possibile est & nõ per vera, vt dictum est prius. ¶ Q; autẽ falsa sit oratio: dicentis peccatũ potius est q̃ orationis. at ne quidem dicentis semper sed cum lateat ipsum q; falsam orationẽ dixit aliquã eo q; ab ipso suscipimus cum pluribus veris quippiã amplius. si ex ijs quæ maxime videntur interimit aliquid verorũ, talis enim existens, verorũ demõstratio est, oportet sane positorum aliquid non esse omnino quare erit huius demõstratio. 88 ¶ Si autem verũ cõcludat per falsa & valde absurda, cõplurib⁹ deterior erit quæ falsum syllogizãt. erit autem talis, & quæ falsum concludit. 89 ¶ Quare manifestũ q; prima quidem cõsideratio orationis secundũ seipsam est, si cõcludit. secũda autẽ, vtrũ verũ an falsum. tertia vero, ex qualib⁹ quibusdã. ¶ Nã si ex falsis quidẽ, opinabilib⁹ autẽ, rationabilis. si autẽ existẽtibus quidẽ, sed inopinabilib⁹, praua. si vero & falsa & valde inopinabilia sint: dilucidum q; praua, aut simpliciter, aut ad rem. 90 ¶ Id autẽ qđ in principio & contraria quonã pacto peteret interrogãs, scđm veritatẽ quidẽ in analyticis dictũ est. scđm opinionẽ vero nũc dicẽdum est. Petere autẽ videtur id qđ est in principio quinq; modis. ¶ Manifestissimo quidẽ & primo, si quis idipsũ qđ mõstrari oporteat, petat. hoc autẽ in eo ipso quidẽ nõ facile latere potest. in synonymis aũt, & in quibus

cunq; nomē & oratio idem significat, magis. Secundo autē quādo qđ particulariter oporteat demōstrare, vniuersaliter quis petat. vt qui argumētatur ꝙ cōtrariorū vna disciplina. omniū oppositorū postulauerit vnā esse. nā videtur, id qđ oportebat scđm se ostēdere: cū alijs petere pluribus. Tertio: si quis ꝙ vniuersaliter est ostendere ꝑpositū, particulariter petat vt si de omnibus cōtrarijs ꝑpositū est, de aliquibus postulet. videtur enī hic quod cū pluribus oportebat ostendere secūdū se, extra petere. rursus si quis diuidēs, petat problema. vt si oportet ostēdere medicinā sani & ægri, extra, vtrunq; postulet. aut si quis eorū quæ sequūtur seinuicē ex necessitate, alterū petat. vt latus incōmensurabile esse diametro. si oporteat ostēdere ꝙ diameter lateri. 91 ¶ AEqualiter autē & cōtraria petunt ei quod ex principio est. ¶ Nam primo quidē si quis opposita petat secundū affirmatione & negationem. Secundo autē cōtraria secundū positionem. vt bonū & malū, idem. Tertio vero si quis vniuersaliter postulās, particulariter petierit cōtradictionem. Vt si quis sumēs contrariorum vnā disciplinā, sani & ægri alterum esse petat. aut si hoc petens, in vniuersali oppositionē tentet sumere rursum si quis petat contrarium ei, quod ex necessitate accidit p ea quæ posita sunt. & si quis eā quidē non sumat quæ opposita: at alia petat duo, ex quibus erit opposita contradictio. 92 ¶ Differt autem cōtraria sumere tantillum ab eo quod est in principio. quoniā huius quidē est peccatum ad cōclusionē, nā ad illā aspiciētes: puod in principio est dicimus petere, cōtraria autem sunt in ꝑpositionibus eo ꝙ ipse aliquo modo se habēt adinuicē.

93 ¶Ad gymnasiã autem & exercitationem talis orationũ primũ quidẽ cõuertere assuescere oportet orationes. ¶Sic enim & ad id quod dicitur copiosius nos habebim⁹, & in paucis, plures sciem⁹ orationes. nam cõuertere est trãssumentẽ conclusionẽ cum reliquis interrogationib⁹ interimere vnũ quippiã eorum que dicta sunt. necesse enim si cõclusio nõ est: vnã aliquã interimere ꝓpositionum, si quidẽ omnib⁹ positis necesse erat cõclusionẽ esse. 94 ¶Ad omnẽ autẽ positionẽ & ꝙ sic & ꝙ nõ sic argumentũ, cõsiderãdum & cum inueneris, solutionẽ stati q̃rendum. ¶Sic enĩ simul accidet & ad iterrogandum & ad respõdendum exerceri. & si ad nullum aliũm habem⁹: apd nosipsos sensim cõparãda sunt q̃ attinẽt ad ipsam positionem argumẽta, nã id ad cogendum multã copiã prębet, & ad redarguendũm magnum habet adiumentum quãdo q̃spiã prõpt⁹ est argumẽtari: & ꝙ sic & ꝙ nõ sic. nã ad cõtraria accidit facere obseruationem & ad cognitionẽ & ea, q̃ scd̃m philosophiã est, peritiã posse cõspicere, & cõspexisse q̃ ab vtraq; accidunt suppositione: nõ paruum instrumentum. reliquum enim hõrum, recte eligere alterum oportet autem ad id ꝙ tale est, esse bono igenio. & hoc est secundum veritatem bonum igenium: posse bene eligere verum & diffugere falsum. ꝙ q̃ nati sunt bene possunt probe facere. nã q̃ amãt. & qui odiunt, quod profertur facile discernunt optimum. 95 ¶Et ad ea quæ sæpissimæ incidunt problemata: scite oportet orationes, & id maxime de primis positionibus. ¶Nã in his fastidiunt sæpe qui respõdẽt. 96 ¶Ampli⁹ terminorum copiosos esse oportet: & ꝓbabilium & primorũ se habere prõ-

ptos.¶Nam per hæc fiunt syllogismi. 97 ¶Tem tādū autē & ea, ī quæ sępissime incidūt disputatiões, tenere. ¶Nam queadmodum in geometria ante op⁹ est circa elementa exercitatum esse, & in numeris circa capitales prompte se habere: & multum refert ad hoc & aliū numerū cognoscere multiplicatū: similiter quoq; & in orōnibus proptū esse ad principia & propositiones memoria scire oportet. nam perinde ac in memoriæ sensorio solū, loci positi statim faciūt ipsas res memorare; & hęc faciūt ad ratiocinādū prōptiorē. eo q ad determinatas illas inspiciat secundū numerū. 98 ¶Propositioneq; cōmunē magis q̄ positionē in memoria ponēdū. ¶Nam principiorum & suppositionum copiosum esse mediocriter, diffile.
99 ¶Amplius oratjonē vnā plures facere assuescēdum: velut ij qui occultissime abscōdunt. ¶Tale autem erit: si quis q̄ plurimū abscedat ab affinitate eorū de quib⁹ est oratio. erūt autē potiores orationū vniuersales maxime, quæ id pati possint. vt quoniā non est vna plurium disciplina. sic enim & in ijs quæ sunt ad aliqd, & in cōtrarijs. & cōiugatis est. 100 ¶Oportet autem & reminisci vniuersales facere orationes: tāetsi fuerit disputās particulariter ¶Sic eni & plures licebit vnā facere; similiter autē & apud rethores in enthymematibus. 101 ¶Eunde autē q̄ maxime fugere, cōtra vniuersale ferre syllogismos. 102 ¶Et semper oportet cōsiderare orationes, si in pluribus cōmunibus disputātur. ¶Nam omnes particulares in vniuersali disputatæ sunt, & inest in particularib⁹ eius quod est vniuersale, demōstratio. eo q nō est syllogizare quicquā sine vniuersali. 103 ¶Exercitatio

autem facienda: inductiuarum quidem ad rudem, syllogisticarũ autem ad expertum. 104 ¶ Et tentãdũ accipere ab ijs quidem qui in syllogismis triti sunt propositiones: ab ijs vero qui in inductionibus, similitudines. in hoc enim vtriq; exercitati sunt. 105 ¶ Omnino autem exercitatiõis gratia disceptãtib⁹ tentãdum afferre, aut syllogismũ de aliquo, aut ꝓpositionem, aut solutionẽ, aut instantiã, siue recte quis dicat, siue perperã, vel ipse, vel alter: & ad quippiam vterq; ¶ Ex his enim facultas exercitatio autem facultatis gratia. Et maxime circa ꝓpositiones & instantias. est enim, vt simpliciter dicã, dialectic⁹ ꝓpositiu⁹ & instãtiuus. est autem ꝓponere quidem: vnum facere quæ sunt plura. oportet enim vnũ oĩno sumere ad quod est oratio instare autem: quod vnum est, facere plura nam aut diuidit aut interimit: hoc quidem dans, illud autem nõ dãs eorum quæ ꝓposita sunt. 106 ¶ Nõ est autem cum omni disputandũ: neq; cõtra quemlibet exercitandum. ¶ Nam necesse ad aliquos: prauas fieri orationes. ab eo enim qui omnino tentat apparere, diffugiendũ. iustum autem omnino tentare syllogismo cõcludere. veruntamen non pulchrum. eo ꝙ nõ oportet aduersus quoslibet facile cõsistere, quandoquidem necesse est prauiloquium ide emergere. nam qui exercitati sunt nõ possunt abstinere a disputatione, sine altercatione. 107 ¶ Oportet autem & factas habere orationes ad huiusmodi ꝓblemata, in qb⁹ cum paucissimorum copia eas ad ꝙ plurima vtiles habeam⁹. illę vero sunt vniuersales, & ad quas in prõptu quippiã adinuenire difficile est.

¶ Octaui Topicorum Aristotelis Finis.

PRIMI ELENCORVM SOPHIsticorum Aristotelis.

Quid intendit, & aliquem syllogismum, sophisticum esse. Cap.I.

De sophisticis autẽ redargutioĩbus & de ijs quę videntur redargutiones, sunt autẽ captiosæ raciocinationes at nõ redargutiones, dicamus oportet, incipiẽtes scdm naturã a primis. 2 Q, igitur hi quidẽ sunt syllogismi, illi aũt, cum nõ sint, videtur manifestũ est. Nã queadmodũ & in alijs id fit per quãdã similitudinẽ: sic & in orõnibus se habet. etenĩ hi qdẽ habitũ probe habẽt: illi vero videntur, ex tribu tumentes & cõponentes seipsos. & pulchri, hi qdem ob pulchritudinẽ: illi autem videntur, seipsos fucãtes: & inanimatis quoq; similiter, nam & illorũ hæc quidem argentum, ista vero aurum reuera sunt: illa non sunt quidem apparent autem secundum sensum. vt lithargyrina & stannea, argentea. & felle tincta, aurea. eodem autem modo & syllogism⁹ & redargutio. hæc quidem est: illa vero non est, apparet autem propter imperitiam. nam imperiti velut distantes, a longe speculãtur. Nam syllogismus quidem ex quibusdam est positis: vt colligamus aliquid aliud ex necessitate ab ijs quę posita sunt per ea quę posita sunt. redargutio autem syllogismus est, cũ cõ

traditione conclusionis. illi vero id quidem non faciunt. 3 ¶ Videntur autem ob multas causas, quarum vnus locus aptissimus & publicissimus per nomina. ¶ Nam quia fieri non potest vt res ipsas ferentes disputemus. sed nominibus pro rebus, vtimur signis; & quod accidit in nominibus, in rebus quoq; arbitramur accidere. quemadmodũ ijs qui calculis supputant. id autem non est simile. nam nomina quidẽ finita sunt & orationum multitudo: res vero numero infinitæ sunt. necesse est igitur plura eandẽ orationẽ & nomen vnum significare. quemadmodũ igitur & illic qui non sunt prompti calculos sustinere, a scientibus decipiũtur, eodem quoq; modo & in orationibus, qui nominũ virtutis sunt ignari: perfacile captionibus hallucinãtur, & ipsi disputãtes, & alios audientes. ob hanc igitur causam, & eas quę dicẽdę sunt: est syllogismus & redargutio apparẽs, atq; nõ existens.

¶ De generibus disputantionum. Cap. II.

Q Voniã autem quibusdã magis operepreciũ est videri esse sapiẽtes, q̃ esse & nõ videri, est enim sophistice, apparens sapiẽtia non existẽs aũt, est sophista pecuniarũ aucupator ab apparente sapientia & non existente, manifestũ profecto est quoniã necessariũ est illis & sapientis opus videri facere magis, q̃ facere & non videri. 5 ¶ Est autem vt vnum ad vnum dicamus, in vnoquoq; opus sapiẽtis, non mentiri quidem ipsum de quibus nouit: mentiẽtem autem manifestare posse. ¶ Hæc autem sunt, hoc quidẽ in eo quod potest dare orationẽ: illud autem in eo quod sumere. 6 ¶ Necesse est igitur illos qui volunt sophisticæ agere, dictarũ orationũ genus

quærere. ¶ Operæ enim precium est eis.nam huius modi potestas faciet videri sapientes:cuius sunt desiderium habentes. Quod autem tale orationum genus est, & quod talem appetunt potestatem, illi quos vocamus sophistas:manifestū est.quot autem sunt species sophisticarū, orationum, & ex quot numero, potestas ea cō stat & quot partes cōtingit esse negocij, & de alijs quę suffragātur ad hāc artem : nūc dicamus. ¶ Sūt igitur ad disputādū, orationū genera quatuor:doctrinales, dialecticæ, tentatiuæ, contentiosæ ¶ Et doctrinales quidem sunt quæ ex ꝓprijs principijs cuiusq; disciplinæ & non ex ijs quæ videntur respondenti colligunt. nam oportet credere eum qui discit. dialecticæ autem, quæ ex probabilibus collectiuę sunt contradictionum. tentatiuæ vero quæ ex ijs colligunt quæ videntur respondenti, & quæ necessarium est eū scire qui simulat se habere sciētiā. quomodo determinatum est in alijs. porro contentiosæ: quę sunt ex ijs quę apparent ꝓbabilia, apparētes syllogistice, de demonstratiuis autē in analyticis dictū est. de dialecticis vero & tentatiuis in alijs. de altercatorijs autem & contentiosis nunc dicendum.

¶ Fines sophistæ & loci sophistici in dictione. Cap. III.

Primum igitur sumendū est quot coiectāt qui in orationibus decertāt & coaltercātur. snnt autē hæc quinq; numero:redargutio, falsum, inopinabile, solœcismus. & quintū quod est facere nugari eū qui cōdisputat, hoc autē est freqūeter cogere idē dicere. aut quod non est, sed quod apparet quodq; esse horū ¶ Nā maxime volunt apparere redargue-

re secūdū autē: falsum aliq̄d mōstrare. tertiū vero: ad hoc quod est inopinabile ducere. quartū: solœcismo vti facere. hoc autē est facere scd̄m locutionē barbarizare ex oratione resp ōdētē. vltimū autē: idē frequēter dicere 9 ¶Modi aūt redarguēdi sūt duo. nam alij q̄dē sunt ꝓpter dictionē: alij vero extra dictōnē. 10 ¶Sūt aūt ea quidē q̄ ꝓpter dictionē faciūt phātasiā sex nnmero. hęc q̄dē sūt: ęquiuocatio amphibolia cōpositio, diuisio, accēt⁹, & figura dictionis, huius autē fides: & ea q̄ est p inductionē, & syllogismus, & si q̄ sumatur alia, & q̄ totidē modis: si eisdē noībus & eisdē orōnibus, nō idē significamus. 11 ¶Sunt autem ꝓpter ęquiuocationē huiusmodi orationes. vt q̄ discunt sciētes. nā ea q̄ memorię ꝓdita sunt: discūt grāmatici. discere em̄ æquiuocū est ad intelligere eū qui vtitur disciplina: & ad accipere disciplinā. Ea rursus q̄ mala bona sunt. nam q̄ expediūt, bona sunt: mala autē expediunt, duplex em̄ expediēs est: & necessariū q̄d accidit plerūq; i malis, est. em̄ quoddā malum necessarium. & bona quoq; expedientia dicim⁹ esse. Amplius aūt eūdē sedere & stare & ægrotare & sanū esse. nā qui surgebat stat. & q sanabatur sanus est: surgebat autē sedēs: & sanabatur ægrotās. ægrotātē em̄ quidlibet facere aut pati, nō vnū significat: sed quādoq; quidē q nūc ægrotat aut sedet, quādoq; autē q ægrotabat prius. verūtamen sanabatur q̄dem ęgrotās cū ęgrotās. sanus est autē nō cū ægrotās, sed ęgrotās nō nūc sed p prius. 12 ¶Propter autē amphiboliā sunt o rationes tales. velle capere me pugnantes. Et putas ne quod quis cognoscit, id cognoscit. nā & cognoscentē & cognitū cōtingit vt cognoscentē signifi

care hac oratione Et putas qđ quis videt, id videt, videt autẽ columnã. quare columna videt. Et putas quod tu dicis esse, id tu dicis esse. dicis autẽ lapidem esse. quare tu lapis, dicis esse, Et putas est silentia dicere. duplex eñ est & id, silentia dicere: hoc quidem, eos qui dicunt silere, illđ autẽ, ea q̃ dicunt. 13 ¶Sunt autem tres modi secundum equiuocationẽ & ãphiboliã. vnus qdem quãdo nomẽ vel oratio plura significat principaliter. vt aquila vel canis. alius autem quã do soliti sumus sic dicere. tertius vero qñ cõpositum plura significat: separatum vero simpliciter vt scire litteras. nam vtrumq; fortasse vnum quidẽ significat & scire & literæ: ambo autem plura. aut literas ipsas scientiã habere: aut literarum, alium. amphibolia igitur & æquiuocatio propter hos modos sunt. 14 ¶Propter compositionem vero huiusmodi sunt. vt possibile est sedentem ambulare. & nõ scribentẽ scribere. nõ eñ idem significat si diuidens quis dicat & cõponẽs ꝙ possibile est sedentẽ ambulare & nõ scribentẽ scribere, & hoc identidem si quis cõponat nõ scribentem scribere, significabit ꝑfecto ꝙ habet potestatem: vt nõ scribens scribat. si quis autem nõ cõponat: qm̃ habet potestatẽ quando nõ scribit, vt scribat. Et discit nũc literas: si quis didicit quas scit. Amplius quod vnum solum potest ferre: plura potest ferre. 15 ¶Propter vero diuisionẽ ꝙ quiq; sunt duo, & tria: paria, & imparia. Et quod maius: ęquale. tantũdem eni est maius & adhuc amplius. nam eadem oratio: diuisa & cõposita nõ idem semper videbitur significare. Vt ego posui te seruũ: existentem liberũ. Et hoc quinquagita virũ: cẽtũ heros liquit Achiles.

16 ¶ Propter accentum autem: in iis quæ sunt sine scriptura, non facile dialecticis facere orationem. in scripturis autem & poematibus magis, vt & poetam defendunt nonnulli aduersus redarguētes quasi hic absurde locutū. Nec gemere aeria cessabit turtur ab vlmo, ꝙ petimemeri vsus sit, & turture fœminino sol uunt enim id accentu; dicentes ꝙ aeria accentum finalem longum habet. & nō ad turtur sed ad vlmo vt epithetū debet referri. & id de Niso & Eurialo cum Rutulos vino, somnoq; sepultos intellexissent.
Cætera per terras, omneis animalia somno
Laxabant curas, & corda oblita laborum.
Talia igitur propter accentum sunt. 17 ¶ Quæ autem ꝓpter figurā dictionis sunt; accidūt quādo non idem vt idem interpretatur, vt masculinum: fœmininum. vel fœmininum: masculinū. vel quod inter hæc est: alterum horum. vel rursus quale: quantum. vel quātū, quale, vel faciēs: patiēs. vel dispositū; facere. & alia, ceu diuisum est prius. nam est aliquid quod non est eorū quæ sunt facere: vt eorū quæ sunt facere, aliquid dictione significare. vt valere: similiter figura dictionis dicitur ei quod est secare, vel ædificare. quamuis illud quidem quale quid & affectū quodam modo significet: hæc vero facere aliquid. eodē autem modo & in cęteris. propter igitur dictionem redargutiones: ex his existunt.

¶ De locis redargutionum sophisticarum extra dictionem. Cap. IIII.

Earum vero quę extra dictionē sunt captionū species sunt septē. Vna quidem propter accidens. secūda autē ꝓpter id quod simpliciter.

vel non simpliciter:sed aliquo modo,aut vbi,aut quã do, aut ad aliquid dicitur. tertia autem propter redargutionis ignorãtia.quarta vero ꝓpter cõsequens quinta autem ꝓpter id quod est ĩ principio sumere. sexta ꝓpter id quod nõ est causa, vt causam ponere septima vero ꝓpter plures interrogationes vnam facere. 19 ¶Propter igitur accidens captiones sunt: quãdo similiter quodcunq; existimabitur rei & accidenti inesse. nam quia multa eidem accidunt: non est necesse omnibus prædicatis & ei de quo prædicantur, illa omnia inesse. nam omnia sic erũt eadem quẽadmodũ sophistæ dicũt. vt si Corisc9 est alter ab homine: ipse est alter a se. est enim homo. aut si a Socrate alter. Socrates autem homo: ab homine alterum dicunt esse cõfessum. eo ꝙ accidit. a quo dixit alterũ esse, hunc esse hominem. 20 ¶Propter id autem qđ hoc quidẽ simpliciter, illud autẽ aliquo modo & non præcipue: quando quod in parte dicitur, vt simpliciter dictum sumitur. vt si non ens est opinabile, ꝙ nõ ens est, nõ enim est idẽ esse quiduis, & esse simpliciter. Aut rursum quoniam quod est non est, si eorum quẽ sunt quippiam non est. vt si non est homo. nam non idem est nõ esse quiduis & nõ esse simpliciter: apparet autẽm eo ꝙ perq̃ ꝓpinquũ est dictione, & parum differat esse quiduis ab eo quod est esse, & non esse quiduis ab eo quod est nõ esse. Similiter autem propter id quod est aliquo modo & simpliciter. vt si Indus cum sit totus niger, albus est dentibus, albus igitur & non albus est. Aut si ambo aliquo modo: ꝙ simul cõtraria inerunt. tale autem in quibusdã quidem cuilibet facile est considerare. vt si sumens Aethio-

pem nigrum esse: dentibus dicat ꝙ albus. si ergo sibi albus, ꝙ niger & nõ niger: putabit disputasse syllogistice cum perfecerit interrogationem in quibusdam vero latet frequenter: in quibuscunq; cum aliquo modo dicatur, simpliciter videtur sequi. & in qbuscunq; nõ facile est cõsiderare vtrũ eorum præcipue sit assignãdũ. fit autem tale in quibuscũq; similiter sunt opposita. nam videntur aut ambo aut neutrum dãdum esse, simpliciter prædicari. vt si dimidiũ quidem albũ dimidium vero nigrum: vtrum album an nigrum.

21 ¶ Quæ autem sunt propter id quod non determinatur quid est syllogismus aut quid redargutio: fiunt propter omissionem orationis. nam redargutio est contradictio vnius & eiusdem, nõ nominis sed rei & nominis nõ synonymi sed eiusdem, ex iis quæ data sunt ex necessitate, nõ connumerato eo quod erat in principio, secundum idem, & ad idem, & similiter, & in eodem tempore. hoc autem modo fieri potest vt quis falsum dicat de aliquo quidã autem omittentes aliquid eorum quæ dicta sunt: apparent redarguere. vt ꝙ idem duplum & non duplum. nam duo vnius quidem dupla. tria autem nõ dupla. Aut si eiusdem idem duplum & nõ duplũ: sed nõ secundum idem. nam secundum longitudinem duplum: secundũ latitudinem nõ duplũ. Aut si eiusdẽ & secũdum idem & similiter sed non simul quare est apparẽs redargutio. trahat autẽ aliquis hac: & in eas quæ sunt propter dictionem.

22 ¶ Quæ autem propter id quod in principio erat sumuntur: fiũt quidẽ sic & tot modis quot modis cõtigit qđ in pricipio est petere. videtur autẽ redarguere: eo ꝙ non possit quis inspicere idem & d

uersum.23 ¶Quæ vero ꝑpter consequēs est redargutio:ideo est ꝙ putēt cōuerti cōsequentiā.nam si cū hoc est ex necessitate,illud fit:& cum illud est.putant & alterū esse ex necessitate.vnde &, quæ ob opinionē ex sensu sunt,deceptiones fiūt.nā sæpe esse mel, fel suspicati sunt:eo ꝙ sequitur flauus color mel. Et quia accidit terrā,pluuiā madidā fieri:etiā si sit madida,opinantur pluisse.id autem nō necessariū est. In rhetoricis quidem q̄ scdm signū fiunt demōstratiōes ex cōsequentibus sunt.nā volentes ostendere ꝙ adulter:quod cōsequens est accipiūt,ꝙ cōptus, aut ꝙ videtur noctu errabūdꝰ.pluribꝰ autem hæc qdē isunt: prædicatum tamen nō inest.Similiter autē & in ratiocinatiuis:vt est Melissi oratio ꝙ īfinitum est vniuersum.sumens autem vniuersum ingenitū,nā ex nihilo nihil fieri,quod autē factum est ex pricipio fieri.si igitur non factū est pricipiū nō habetvniuersum.quare infinitū nō necesse est autē hoc accidere.non enim si omne quod factū est,pricipiū habet:etiam quicquid principiū habet,factum est. quemadmodum neq; si febriens,calidus:etiam calidum necesse est febrire.

24 ¶Quæ vero ꝑpter non causam vt causam:cum assumitur quod non causa est,tanq̄ propter illud fiat redargutio.accidit autē tale ,ad impossibile syllogismis necessariū}enim est in his aliquid interimere ex ijs,quæ posita sunt.si ergo enumeretur in necessarijs interrogationibꝰ ad id ad qđ accidit ipossibile: videbitur ꝑpter id sæpe fieri redargutio.vt ꝙ non est aīa & vita idē.nam si generatio corruptioni est cōtrariū: & alicui corruptioni erit quædā generatio cōtrarium mors autem corruptio quædam & contrarium vi-

tæ,quare vita generatio & viuere generari. hoc autem impossibile.non ergo idẽ anima & vita nequaq̃ collectũ est.nam accidit:tametsi quispiã non idem dicat vitã & animã,impossibile.sed solũ,contrariũ vitã quidẽ morti cũ sit corruptio: corruptioni autẽ generationem.incollectiles igitur simpliciter nõ sunt huiusmodi orationes:sed ad propositũ incollectiles. & latet plærunq; non minus ipsos interrogantes quod tale est.propter igitur cõsequẽs & ꝓpter non causam orationes huiusmodi sunt. 25 ¶Quæ autẽ ꝓpter id quod est duas interrogationes vnam facere: quando latet plures esse, & perinde ac vna sit, assignatur respõsio vna.In aliquibus autem facile est videre ꝙ plures & ꝙ nõ dãda vna respõsio.vt vtrũ terra mare est an cœlũ.in aliquibus vero minus: & quasi vna sit. aut confitentur, eo ꝙ nequeũt respõdere ad interrogatũ, aut redargui videntur.vt putas hic & hic est homo.quare cũ aliquis percusserit hũc & hũc: percutiet hominẽ & nõ homines.Aut rursum quorũ hæc sunt quidem bona,illa autẽ nõ bona:omnia hæc bona an nõ bona:nam vtrumuis dixerit:est quidem vt aut redargutionem aut falsum apparens videatur facere. nam dicere eorũ quæ non bona sunt aliquid esse bonũ,aut eorũ quæ bona sunt nõ bonum: falsum. Quãdoque autẽ assumptis quibusdã, redargutio etiã fiet vera.vt si quis cõcedat similiter & vnum & plura dici alba, & nuda, & cæca.nã si cæcũ est quod non habet visum,natũ tamen habere:& cæca erũt quæ non habent visum, nata autem habere. quado igitur hoc quidem habet visum, illud autem non habet: ambo erunt vel videntia, vel cæca.quod est impossibile.

¶Omnes sophisticas redargutiones in ignorantiã redargutionis reuocatum iri. Cap.V.

Vt igitur sic diuidendũ apparẽtes syllogismos & redargutiões: aut omnes reducendum ad redargutionis ignorantiã ijs qui hanc principiũ faciũt fieri enim potest vt omnes resoluamus dictos modo ad redargutionis diffinitionẽ. Primũ quidẽ si incollectiles fuerint oportet enim ex ijs quæ posita sũt: accidere cõclusionẽ, &, vt ita dicã, ex necessitate atq; non apparere. 27 ¶Deinde & secundum partes diffinitionis. nã earum quę sunt in dictione hæ quidem sunt ꝓpter duplex vt æquiuocatio, & oratio & similis figura. consuetum enim id omnia: vt & illud, quippiã significare. cõpositio autẽ & diuisio & accẽtus: eo ꝙ nõ eadem est oratio aut nomen quod differens. oportebat autem & id esse queadmodũ & rem eandẽ: si debebat redargutio vel syllogismus esse. vt si tunica, nõ vestis syllogizetur, sed tunica. nam verũ est & illud: sed nõ syllogizatũ est: sed adhuc interrogatione indiget ꝙ idem significat ad eum qui quærit, ꝓpter quid 28 ¶Quæ vero secundũ accidens diffinito syllogismo manifestę fiunt. nam eandẽ diffinitionem oportet syllogismi & redargutionis fieri, attamen & adiungere cõtradictionem. nã redargutio syllogismus est cõtradictiõis: si igitur nõ est syllogismus accidẽtis, nõ fit redargutio. nõ enim si cum hæc sint. necesse est illud esse, id autẽ est albũ. necesse est albũ esse ꝓpter syllogismũ. neq; si triãgulus duobus rectis tres angulos habet æquales, & accidit ei figurã esse, vel primũ, vel pricipiũ: ꝙ figura, vel primũ, vel principiũ tale est. nam nõ quatenus figura, vel primũ vel

principiũ:ſed quatenus triãgulus demõſtratio.ſimi-liter& in aliјs.quare ſi redargutio ſyllogiſmus quidã non erit quæ ſecundũ accidẽs,redargutio, Verũ ꝓpter hoc & artifices & omnino ſcientes ab inſciјs re:darguũtur. nam ſecundũ accidẽs ſyllogiſmos faciunt cõtra ſapiẽtes.qui vero non poſſunt diuidere: aut interrogati cõcedũt, aut cũ non dant arbitrãtur dediſſe 29 ¶Quæ vero ꝓpter id ꝙ aliquo modo & ſimpliciter:quoniã nõ de eodẽ affirmatio & negatio eſt.nã aliquo modo albũ,aliquo modo nõ albũ: & ſimpliciter albũ.ſimpliciter nõ albũ negatio eſt.ſic igitur cum datur aliquo modo eſſe albũ, quis vt ſimpliciter dictum accipit:nõ facit redargutionẽ. apparet aũt propter ignorantiã ipſius, quid eſt redargutio.30 ¶Manifeſtiſſime aũte omniu, quæ prius dictæ ſunt, ꝓpter redargutiõis diffinitionẽ.quare & ſic nũcupatæ ſunt. nam ꝓpter rationis omiſſionem pſtalia fit & diuiſis hoc pacto.cõmune in omnibus his ponendũ eſt orationis omiſſio.31 ¶Quæ vero propter id ꝙ ſumitur quod erat in principio, & nõ cauſa vt cauſa ponitur: manifeſte ſunt per diffinitionẽ, nã oportet cõcluſionem accidere eo ꝙ hæc ſunt:quod nõ erat in nõ cauſis & rurſum nõ cõnumerato eo quod erat in principio:quod nõ habẽt eæ quæ ſunt ꝓpter petitionẽ eius quod in principio.32 ¶Quæ vero ꝓpter cõſequẽs, particula ſũt accidẽtis.nã cõſequẽs accidit.differt aũtem ab accidẽte quoniã accidẽs quidẽ eſt in vno ſolo ſumere. vt idem eſſe flauũ & mel, & albũ & cygnum. quod aũt ꝓpter cõſequẽs,ſemꝑ in pluribus.nã quę vni & eidẽ ſunt eadẽ, & ſibijnuicẽ poſtulãtur eſſe eadẽ: ꝓpter qđ fit ea quæ ꝓpter cõſequẽs redargutio.

est autē nō omino verum.vt si sit albū secūdū accidēs. nā & nix & cygnus albo idem.aut rursum in Melissi oratione idem esse accipit factū esse, & principiū habere aut æqualia fieri: & eandē magnitudinē accipere.quoniā enī principiū habet qđ factū est: & qđ habet pricipiū, factū esse postulat tanq̄ ambo eadē sint, eo q̄ principiū habēt factū esse & finitū.similiter aūt & ī ijs quæ æqualia facta sunt, si eandē magnitudinē & vnā sumētia æqualia fiunt: & q̄ æqualia facta sunt eādē et vnā magnitudinē sumunt.quare cōsequēs sumit.q̄ igitur ꝓpter accidēs redargutio, in ignorantia redargutiōis est: manifestum et q̄ ea q̄ est, est ꝓpter cōsequēs īspiciēdum aūt est id et alias.33 ¶Quæ vero ꝓpter id qđ est plures interrogatiōes vt vnā facere: in eo sunt q̄ nō enucleamus sine nō diuidimus ꝓpositiōis orationē.nā ꝓpositio vnū de vno est.nāidē terminus vnius solius rei, et simpliciter rei.vt hoīs, et vnius solius hoīs.similiter autem et in alijs. si igitur vna ꝓpositio est, quę vnum de vno postulat: & simpliciter erit ꝓpositio talis, interrogatio.atqui quoniā syllogismus ex propositionibus est, redargutio autē syllogismus: & redargutio erit ex ꝓpositionibus. si igitur ꝓpositio vnum de vno, manifestū quoniā & hæc in redargutionis ignorātia.nam apparet esse propositio, quæ non est propositio. si itaq; dedit responsionem vt ad vnam interrogationem, erit redargutio. si autem non dederit sed appareat, apparens redargutio.Quare omnes loci cadunt in redargutionis ignorantiam.qui quidem dicti sunt propter dictionem: quia est apparens contradictio, quod erat propriū redargutionis.alij autem proter syllogismi terminum,

¶Causæ deceptionũ, captionũ sophisticarũ. Ca. VI.

Deceptio autẽ fit i ijs quidẽ quę ꝓpter ęquiuocationẽ & orationẽ eo ꝙ nõ potest quis diuidere id quod multipliciter dicitur. nã quædã nõ est prõptũ diuidere: vt vnum & ens & idem. 35 ¶In ijs autẽ quę sunt ꝓpter cõpositionẽ & diuisionẽ: eo ꝙ nihil putatur differre composita & diuisa oratio, ceu euenit in plurimis. 36 ¶Similiter autem & in ijs quæ sunt ꝓpter accentũ. nõ enim aliud videtur significare intensa & remissa oratio in aliquo: aut nõ in pluribus. 37 ¶Earum vero quæ sunt propter figurã, ob similitudinẽ dictionis. difficile est enim diuidere quæ similiter & quæ aliter dicuntur nam ferme qui hoc potest facere in procinctu est vt videat verũ: maxime autẽ sciet innuere: ꝙ omne quod de aliquo prædicatur, arbitramur idipsum aliqd esse & vt vnũ intelligimus, nã vnum & substantiã maxime videtur sequi id quod est aliquid & ens. 38 ¶Quare in ijs quæ sunt ꝓpter dictionẽ hic locus ponendus. primũ quidẽ magis deceptio aggignitur in ijs qui cum alijs considerãt, q̃ qui per seipsos. nã ea quæ cum alio est cõsideratio, per orationẽ est. quę autẽ per seipsos nõ minus per ipsam rem. Deinde & per seipsos decipi accidit, quãdo in oratione facit cõsiderationẽ. pręter ea deceptio quidẽ ex similitudine similitudo autem ex dictione. 39 ¶In ijs autẽ quæ sunt ꝓpter accidẽs: eo ꝙ nõ potest dijudicare idem & diuersum, & vnũ & multa. neq; quibus prædicatorũ omnia hæc & rei accidunt. 40 ¶Similiter autẽ & in ijs quæ ꝓpter cõsequens sunt. pars enim quædã accidẽtis, est cõsequẽs Amplius & in multis apparet & postulatur hoc pa-

cto:si hoc ab illo non separatur, nec ab altero separatur alteru. 41 ¶In ijs vero quæ sunt propter omissionem orationis, & in ijs quæ sunt propter id quod aliquo modo & simpliciter: eo quod ppter parũ deceptio est. nam quasi nihil consignificet quid aut aliquo modo, aut simpliciter, aut alicubi, aut nunc: vniuersaliter concedimus. 42 ¶Similiter autem & in ijs quæ quod in pricipio est sumunt, & in nõ causis, & quecũq; plures interrogationes vt vnã faciunt. in omnibus enim his est deceptio: ob id quod propter parũ. nam non exacte discernim⁹ neq; propositionis neq; syllogismi terminũ, propter prædictã causam.

¶Ex quibus locis captiones falsæ. Cap. VII.

QVoniã autẽ habemus ppter quæcunq; fiunt apparẽtes syllogismi: habemus & ppter quæcũq; fiunt sophistici syllogismi, & redargutiones. dico autẽ sophisticã redargutionẽ & syllogismũ nõ solũ apparentẽ syllogismũ aut redargutionẽ non existentẽ quidẽ: sed & existentẽ quidẽ, at apparẽter accõmodatã rei. sunt autẽ illæ quę nõ secũdũ rem redarguũt, & quę mõstrãt ignorãtes: quod quidẽ erat propriũ tentatiuę. est autẽ tentatiua, pars dialecticæ, illa autẽ potest syllogizare falsum: ppter ignorantiã eius qui dat orationẽ. Sophisticę autẽ redargutiones tametsi colligãt: cõtradictionẽ: nõ faciunt manifestũ si ignorat. nã & scientẽ impediunt hisce orationibus. 44 ¶Q; autem illas habeamus, hac via manifestũ est. nam propter quæcũq; apparet audientibus vt interrogata syllogizare: ppter hæc & respõdenti vtiq; videatur. quare erũt syllogismi falsi per hæc aut omnia, aut aliqua. nam quod nõ interrogatus arbitratur

dedisse, & interrogatus quoq; ponet Verum in quibusdā simul accidit & interrogare quod deest, & apparere falsum. vt in ijs quę sunt secundū dictionem, & solœcismū. 45 ❡Si ergo syllogismi cōtradictionis propter apparentē redargutionē sunt: manifestū est quod propter tot erunt & falsorum syllogismi propter quot & apparens redargutio. apparens autem propter particulas veri.nā cū quodcuq; defuerit. apparebit redargutio. vt quod propter non accidens: propter orationem, quæ ad impossibile, & quę duas interrogationes vt vnam facit: propter propositionē & pro eo quod per se, quod propter accidēs & hui9 particula, quod propter consequens. amplius nō in re: sed in oratione accidere: deinde pro vniuersali cōtradictione, & secundū idem, & ad idem, & similiter: propter id q in aliquo, vel propter vnūquodq; horum peccat amplius propter id quod est non connumerato eo quod in principio: quod in principio sumere. quare habemus secundum quot fiunt captiosę ratiocinationes. nam secundum plura nōn erunt: secundum autem ea quæ dicta sunt, erunt omnes. 46 ❡Est autem sophistica redargutio non simpliciter redargutio, sed ad aliquem; & syllogismus similiter. Nam si nōn sumat id quidem quod est propter ęquiuocum vnum significare, & quod propter similitudinis figuram solum hoc quidem, & in alijs similiter: neque syllogismi neque redargutiones erunt, neque simpliciter, neque ad eum qui interrogatur. si autem sumant: ad eum qui interrogatur erunt simplicite autem non erunt nō enim vnum significatum sumpserunt sed apparens, & apud illum qudem.

¶De veris & falsis redargutionibus. Cap.VIII.

Propter quęcunq; autē redarguūt qui redargutionibus vtūtur:non oportet tentare sumere,si ne omniū quæ sunt scientia.id autē non vnius artis.nam infinitę fortasse sunt scientiæ quare manifestum:quoniam & demōstrationes, redargutiones quidem sunt,& vere.nam quæcunq; est demonstrare:est & redarguere eum qui ponet contradictionem veri.vt si comensurabilē diametrum posuerit: redarguet quis demonstratione, q incommensurabilis. quare omnium oportebit esse scium. nam aliæ quidem sequuntur propter ea quæ in geometria sunt principia & eorum conclusiones,alię autem propter ea quę sunt in medicina,aliæ deniq; propter illa quę sunt aliarū disciplinarū.48 ¶Sed & falsę redargutiones similiter infinitæ erunt. ¶Nam secundū vnā quāq; artem est falsus syllogism⁹.vt secundū geometriā geometricus:& secundū medicinā medicinalis. dico atem secundū artem,secundū illius principia. 49 ¶Manifestū est igitur q non omniū redargutionum:sed earum quę sunt secundū dialecticā,sumendi sunt loci. ¶Nam ij cōmunes sunt ad omnem artē & potentiam:& eam quidē quę est secundum vnam quāq; disciplinam redargutionē:scientis est considerare siue cum non est,apparet:siue cum est, & quare est.eam autem quæ ex communibus est, & sub nulla arte cadens,dialecticorū.nam si habemus ex quibus pbabiles syllogismi in quolibet, habebimus ex quibus redargutiones redargutio nanq; est syllogismus cōtradictiōis.quare aut vnus aut duo syllogismi contradictiōis,redargutio est.50 ¶Habem⁹ igitur pro-

pter quæcūq; omnes huiusmodi sunt. si autē hæc habemus, & solutiones habemus. nam illarum instantiæ, solutiones sunt. habemus autē propter quæcūq; & apparētes fiunt: apparentes autem non cuilibet, sed talibus. infinita enim sunt si quis consideret illa, secundum quęcūq; apparent quibuslibet. ¶ Quare manifestum est quoniam dialectici est posse sumere propter quæcunq; fit per communia vel quæ est redargutio vel quæ apparet redargutio, vel dialectica vel apparens dialectica vel tentatiua.

¶ Orationes: ad nomen & ad intellectum non bene diduci. Cap. IX.

Non est aūt differētia orationū quā quidam dicunt esse: has quidē ad nomē, illas vero ad intellectū. Incōueniēs enim est opinari alias quidem esse ad nomē orationes, diuersas vero ad intellectum & non easdem. quid enī est nō ad intellectū nisi quādo nō vtitur nomine, qui putat interrogare, eo ad quod is q̄ interrogatus est dedit. idem autem id est & ad nomē. & ad intellectū autē, quādo ad quod dedit intelligēs. si autē aliquis plura significante nomine, vnū putet significare & interrogās, & interrogatus, vt forte ens & vnum plura significat. sed & respōdens & interrogās, zeno vnū putas esse interrogauit, & est oratio q̄d vnū oīa. hæc ad nomen est: aut ad intellectū interrogātis disputata. si vero aliqs multa putet significare, manifestū q̄ oratio illa nō est ad intellectū. primū igitur circa huiusmodi oratiōes, est ad nomē & ad intellectū: quęcūq; plura significant. deide circa quālibet est. nā nō in oratiōe est ad intellectū esse sed i eo q̄d respōdēs se habet aliquo modo

ad ea quę dantur. deinde ad nomen cōtingit omnes eas esse. nam esse ad nomen: hoc in loco est esse non ad intellectū. nā si nō omnes: erunt quędā aliæ quæ neq; ad nomen neq; ad intellectum. illi vero dicunt omnes: & diuidunt vel ad nomen vel ad intellectum esse omnes: alias autem nō. Attamen quicunq; sunt syllogismi propter id quod multipliciter: horū aliqui sunt secūdum nomen. nam absurde dicatur secūdū nomē esse omnes, qui sunt ꝓpter dictionem. sed sūt quædā captiones nō in eo quod respōdēs ed eas se habeat aliquo modo: sed quia talem interrogationē oratio ipsa habeat, quæ plura significet. 53 ¶ Et omnino incōueniēs est de redargutione disserere & nō prius de syllogismo. nam redargutio syllogismus est. quare oportet & de syllogismo pri⁹: q̄ de falsa redargutione. nam talis redargutio, apparens syllogism⁹ contradictionis. 54 ¶ Quare aut in syllogismo erit causa. aut in cōtradictione, nā adiungere oportet cō tradictionem, quandoq; autem in vtroq; erit apparens redargutio, est autē de eo qd est silētia dicere; in cōtradictione, nō in syllogismo. De eo autem qd est qd non habet aliquis, dare: in vtrisq;. de eo vero quod est q Homeri poema est figura ꝑ circulum: in syllogismo. quæ autem in neutro est: verus est syllogismus. 55 ¶ Verū vnde sermo ꝑuenit reuertamur. vtrū quæ in disciplinis sunt orationes ad intellectum sint, an nō. & si cui videtur plura significare triangulus, & dedit nō vt ea figurā de qua cōcludebat quoniā duo recti: vtrum ad intellectum illius disputauit hic, an nō amplius si plura quidem significat nomē, ille autem nō intelligit, neq; putat quo modo is non

ad intellectum disputat. aut quomodo oportet interrogare, eum qui non dat diuisionem. siue interroget aliquis si est silentia dicere an non an est quidem vt non: an est vt sic. si autem dat aliquis nullo modo, ille autem disputat: vtrum nõ ad intellectum disputat quamuis oratio videatur earum esse quæ ad nomen sunt. Non igitur est genus aliquod orationum ad intellectum: sed illæ quidem ad nomen sunt. & huiusmodi, non omnes; non quod redargutiones. sed neque apparentes redargutiones. nam sunt & non propter dictionem apparentes redargutiones. vt quæ propter accidens, & reliquæ. 56 ¶Si autem postulet diuidendum, quod dico quidem silentia dicere: hæc autem sic, illa vero non sic id profecto primum, absurdum postulare. nam quãdoque non videtur interrogatum multipliciter se habere. atqui impossibile est diuidere, qui non putat: Deinde docere: quid aliud erit. manifestum enim faciet quonam pacto se habet, ei: qui neque considerat, neque scit, neq; opinatur qualiter dicitur. quia & in non duplicibus quid prohibet hoc facere. vt putas æquales sunt vnitates binarijs: in quaternarijs sunt autem binarij hi quidē inexistens: illi autem non sic. & putas contrariorum vna est disciplina an non. sunt autem contraria hæc quidem nota, illa autem ignota quare videtur ignorare qui hoc postulat, quod aliud est docere quam disputare: & quod oportet quidem docentem non interrogare, sed eum manifesta facere: illũ autem interrogare.

¶De interrogatione tentatiue: & quid inter contentiosum, sophisticumque intersit. Cap. X.

AMplius affirmare vel negare qui postulat: id non monstratis est. sed experimentum sumē-tis. nā tētatiua; dialectica q̄dā est: qua ,ppter de oībus inspicit: & explorat non sciētem, sed ignorātem atq; simulantem. 58 ¶Qui igitur secundū rē comsiderat communia, dialecticus est: qui autem id apparenter facit, sophistic⁹. 59 ¶Et syllogismus cū-tentiosus & sophisticus: vnus quidem est apparens syllogism⁹. circa ea de quib⁹ dialectica tentatiua est, quis vera sit cōclusio. nā eius quod est propter quid, hallucinatorius est. & quæcūq; cum nō sint, secundū cuiusq; disciplinam captiose ratiocinationes, viden-tur esse secundū artem. nam pseudographiæ nō contentiosæ, secundū eni ea quæ sub arte sunt: captiosæ sunt ratiocinationes, neque si aliqua est pseudogra-phia circa verū, vt Hippocratis quadratura quæ per lunulas; sed vt Brysso quadrauit circulum. & tametsi quadraretur circulus: quia tamen non secundū rem, ideo sophistic⁹. quare & qui de his quidem apparēs syllogism⁹: cōtentiosa est oratio. nā apparens est se-cundū rem: quare fallax & iniusta. quemadmodum enim ea, quę in certamine est, iniuria, quādā speciē habet: & est quędā iniusta pugna: sic in cōtradictio-ne, iniusta pugna cōtentiosa est. nam & illic qui om-nino vincere volunt, omnia tentant: & hic qui contē-tiosi sunt. 60 ¶Qui igitur victoriæ ipsi⁹ gratia, ta-les sunt: cōtentiosi homines & litiū amatores viden-tur esse. qui autem gloriæ gratia quæ in diuitijs est: sophistici sunt. nam sophisticæ est, vt diximus, pecuniarum quædam aucupatiua ab apparente sapiētia. qua propter demonstrationem apparētem appetūt.

61 ¶Et in eisdem orationibus quidem sunt litium amatores & sophistæ: sed nõ propter eadẽ. & oratio quidem eadem erit sophistica & cõtentiosa: sed non ꝑpter idem. sed quatenus quidem est ob victoriã apparentem, cõtentiosa: quaten⁹ vero est ob sapientiã, sophistica. nã sophistice, est quædã apparens sapientia: non autem existens. 62 ¶Contentiosa vero est quodã modo sic se habens ad dialecticã: vt pseudographa ad geometricã. nã ex eisdem cõtentiosa, disserendi modo, captiose decipit: vt & pseudographa, geometrice. sed hæc quidem nõ est cõtentiosa: quia ex principijs & cõclusiõibus quę sunt sub arte pseudographiã facit. quæ autẽ ex ijs est quę sunt sub dialectica: circa alia quidem cotẽtiosam esse, manifestũ est. vt quadratura quidem quæ per lunulas, nõ contentiosa. Bryssonis autem cõtẽtiosa. & illam quidem nõ est trãsferre nisi ad geometriã solum: eo ꝙ ex ꝓprijs fit principijs. hac autẽ ad plures quicũq; nesciũt quid est possibile in vnoquoque, & quid impossibile nã accõmodabitur: aut vt Antiphon quadrauit. vel si quis nõ dicat meli⁹ esse post cœnam deambulare per zenonis orationem: non medicinalis. communis enim est. si ergo omnino similiter se habebat contentiosa ad dialecticã vt pseudographa ad geometriã, non ex illis vtique erit contentiosa.

¶Orationes dialecticarum, tentatiuorumq;: non esse ad determinatum genus. Cap. XI.

Nvnc autẽ nõ est dialecticus circa genus aliquod determinatum, neq; demõstratiuus vllius, neq; talis qualis vniuersalis. nã neq; omnia sunt in vno aliquo genere neq; si sint: possibile est sub eisdẽ

principijs esse, ea quæ sunt. 64 ¶Quare & nulla ars earum quæ aliquã natura mõstrãt: interrogatiua est. nam nõ possibile est vtrãuis partium dare. syllogism⁹ enim nõ fit ex vtrisq; dialectica autem interrogatiua est, si autem monstraret: quid illud, nisi & omnia. veruntamen prima, peculiariaque principia non interrogat. nã si nõ daret: nõ iã haberet, ex quib⁹ amplius disputaret ad instãtiã. 65 ¶Talis autem est tentatiua. nã tentatiua nõ talis est, qualis est geometria: sed qualem vtiq; haberet, nõ sciẽs aliquis. fieri enim potest vt periculum sumat, & is qui nescit rem: de eo qui ne scit siquidem & dat nõ ex quibus scit, neq; ex ꝓprijs: sed ex cõsequẽtib⁹ quæ omnia talia sunt quæ scientem quidem, nihil ꝓhibet nescire artem, nesciẽtem autem necesse est ignorare. quare manifestum quoniã nulli⁹ determinati tẽtatiua disciplina est: eo ꝙ de oĩb⁹ est. nã omnes artes vtuntur quibusdã communibus. 66 ¶Ideoq; omnes illiterati quodam modo vtuntur dialectica & tentatiua. ¶Nã omnes vsq; ad aliqd conãtur dijudicare eos q ꝓnunciãt, hæc autem sunt cõmunia. nã illa nihil min⁹ sciũt ipsi, quãuis videantur longe extra dicere. 67 ¶Redarguunt igitur omnes nã sine arte quidẽ eo participãt: cuius artificialiter est dialectica. & arte syllogistica, tentatiuus: dialecticus. 68 ¶Quoniã autem sunt multa quidem hæc & de oĩb⁹, nõ talia autem vt natura quædã sint, & gen⁹ sed vt negationes, alia autẽ nõ talia, sed propria sunt: ex illis de oĩb⁹ experimẽtũ possibile est sumere, & artem esse quãdã, & nõ talẽ esse quales quæ demonstrãt. eõ ꝙ cõtẽtiosus nõ est omnino sic se habẽs: vt pseudograph⁹. nã nõ erit captiosus ex deter-

minati cuiuſpiam generis principijs: ſed circa omne genus erit is qui contentioſus. 69 ¶Loci igitur ſophiſticarum redargutionum hi ſunt, & ꝙ dialectici eſt cõſiderare de his, & res eas poſſe facere: nõ difficile videre, nam quæ circa propoſitiones eſt diſciplina: omnem habet hanc ſpeculationem. & de redarutionibus quidem apparentibus: dictum eſt.

¶Loci ſophiſtici interrogantium ad falſum aut inopinabile. Cap. XII.

De aliquo eſt falſum quippiã oſtẽdere: & oratione ad iopinabile ducere. hoc autem fuit ſecundũ propoſitũ ſophiſticæ intentionis primũ quidẽ ex eo ꝙ interrogat quodam modo: & p interrogatiõe accidit maxime. nã id, ad nullũ determinatũ interrogare, ppoſitũ: venatiuũ eſt illorum. temere nãq; dicẽtes: peccãt magis. temere autem dicũt: quãdo nihil habent ppoſitũ: 71 ¶Et id, interrogare multa, quamuis id determinatum ſit ad quod diſputant, & id, ea quæ videntur, dicere ſe poſtulare: facit quãdã idoneitatem, vt ad inopinabile ducat, aut falſum, 72 ¶Et ſi interrogatus affirmet, aut neget illorum aliquid. dicere ad ea ad quæ promptus eſt argumẽtari. poteſt tamẽ nũc minus nocere p hæc ꝙ prius. nã repetũt aliquid ad id qd in principio. 73 ¶Elemẽtũ autẽ deueniendi ad falſum aliquod aut inopinabile: nullã ſtatim interrogare poſitionem, ſed affirmare ob id ſe interrogare, ꝙ diſcere velit. nã locũ argumentatiõis: cõſideratio facit. 74 ¶Ad falſum aũt oſtẽdẽdũ pprius locus ſophiſticus eſt: ducere ad talia ad quæ abũdat orationibus. eſt autẽ bene & nõ bene id facere: queãdmodũ dictum eſt prius: 75 ¶Rur-

ſum vt ad inopinabilia ducat: cōſiderare ex quo genere eſt qui diſputat, deinde interrogare quod pluribꝰ illi dicūt inopinabile, eſt enim ſingulis quibuſque aliquid tale. 76 ¶ Elementum autē horū: ſumere ſingulorū quorūq; poſitiones in ꝓpoſitionibus. Solutio vero & horū cōpetens fertur: oſtēdere ꝙ nō propter oratione accidit inopinabile, ſemper autē id quoque vult qui cōtendit. 77 ¶ Ampliꝰ aute ex volūtatibus & manifeſtis opinionibus nā nō eadē volūt & dicunt ſed dicūt quidē decoratiſſimas orationes. volunt autem ea quæ vidētur prodeſſe. vt bene mori magis q̃ voluptuoſe viuere dicūt oportere, & agere iuſte magis q̃ diuitijs affluere praue: volunt autē contraria. cū igitur qui dicit ſecundum voluntates: ad has manifeſtas opiniones ducēdum. eū vero qui dici ſecundum has. ad abſconſas. vtrouis enim modo neceſſarium ē inopinabilia dicere nā aut ad manifeſtas aut immanifeſtas opiniones dicunt cōtraria. 78 ¶ Plurimus autē eſt locus faciēdi inopinabilia dicere: quēadmodū Callicles in Gorgia ſcriptus eſt, dicēs. & veteres autē omnes arbitrati ſunt accidere ꝓpter id ꝙ ſecūdū naturā & ſecundū legē cōtraria. cōtraria enim eſſe naturā & legē dicūt. & iuſtitiā ſecūdum legē quidē eſſe bonū, ſecūdū autem naturā nō bonū. oportet igitur ad eū quidē q dicit ſecundū naturā. ſecūdū legē obuiare. ad eū vero q ſecundum legē: ad naturā ducere. nā vtroq; modo dicere contingit inopinabilia. erit autē quod ſecūdū naturā quidē ipſis verū: ſecundū autē legem quod multitudini videtur. quare manifeſtum ꝙ & illi, quēadmodū & q nunc: aut redarguere, aut inopinabilia dicere reſpōdētem, conabātur efficere,

7 ¶ Quæ dã autẽ interrogationũ, habent vtrinque inopinabilem responsionem. vt vtrũ sapiẽtib⁹ an patri oporteat obedire. & expedientia facere an iusta & an iniuriã pati eligibilius q̃ nocere. 80 ¶ Oportet autem ducere ad ea quæ multitudini & sapiẽtibus sũt contraria. nã si dicat aliquis vt ij qui circa orationes: ad ea quæ multitudini. si autem vt multi ad ea quæ ijs qui in oratione. dicunt enim hi quidem ex necessitate beatũ iustũ esse: multitudini autem inopinabile est regem infœlicem esse. 81 ¶ Est autem ad ea quæ sic sunt, inopinabilia ducere: idem ei quod est ad eã quæ est secundum naturam, & secundum legem cõtrarietatem, ducere. nam lex, opinio multitudinis: sapientes autem secundũ naturã, & veritatem dicũt. & inopinabilia quidem: ex his oportet quærere locis,

¶ De captionibus nugatiõis & solœcismi. Ca. XIII.

De eo quidem quod est facere nugari: quidnã dicimus nugari, iam mõstrauimus. oẽs autem tales orationes id volunt efficere: si nihil referat nomen & orationem dicere. duplum autem, & duplum dimidij idem est. si igitur duplum est, dimidij duplum: erit dimidij, dimidij duplum. & rursum si ꝓ duplo, duplum dimidij ponatur. ter erit dictum dimidij dimidij dimidij duplum. Et putas est concupiscẽtia delectationis. hæc autẽ est appetitus delectationis. est igitur concupiscentia appetitus delectationis delectationis. 83 ¶ Sunt autem omnes huiusmodi orationũ in ijs quæ sunt ad aliquid: quæcũq; non solũ genera, sed & ipsa ad aliquid dicuntur, & ad idem & vnũ assignantur. vt appetitus alicuius appetitus & cõcupiscentia alicuius cõcupiscentia, & duplũ alicuius

duplum, & duplum dimidij, & in quibuſcunque quæ cum ſubſtantia non ſint, ad aliquid omnino eorum ſunt, quorum ſunt habitus, aut affectus: aut aliquid huiuſmodi, in oratione ipſorum de illis prædicatorũ declaratur. vt impar eſt numerus mediũ habens. eſt autem numerus, impar: eſt igitur numerus numerus mediũ habẽs. Et ſi ſimũ cauitas naris eſt. eſt autẽ naris ſima. erit ergo naris naris caua. 84 ¶ Apparet autem facere non facietes quãdoq;: eo ꝙ nõ interrogãt ſi ſignificet aliquid per ſe dictum duplum an nihil, & ſi aliquid ſignificat. vtrum idem an diuerſum. ſed concluſionẽ dicunt ſtatim: & apparet propter nomẽ idem, eſſe idem & ſignificare. 85 ¶ Soloeciſmus autem quale quid eſt, dictum eſt prius. eſt autem & hoc facere: & nõ facientem videri, & facientẽ non videri. quẽadmodum Leuinus dixit ſi Venus maſculinum eſt. nam qui dicit almã, ſoloeciſmũ quidẽ facit ſecũdum illum, nõ apparet autẽ alijs. qui autẽ almum: apparet autẽ, ſed non facit ſoloeciſmũ. 86 ¶ Manifeſtũ igitur quoniã & ars quædã hoc poteſt facere. eo ꝙ multæ orationes nõ colligẽtes: ſoloeciſmũ videntur colligere, vt & in redargutionibus. 87 ¶ Sunt autẽ omnes pene apparẽtes ſoloeciſmi ꝑpter hoc: & quãdo caſus neq; maſculinũ neq; fœmininum ſignificat ad neutrum. nam hic quidẽ maſculinũ ſignificat. hæc autem fœmininũ, hoc vero neutrũ vult ſignificare: ſæpe autem ſignificãt & illa vtraq;. vt quid eſt hoc. Calliope, lignũ, Coriſcus. Maſculini igitur & fœminini differunt caſus omnes: neutri hi quidẽ, illi autẽ nõ. cum datur igitur hoc, ſæpe colligũt quaſi dictum ſit hunc ſimiliter autẽ & aliũ caſum, pro alio ponũt. captioſæ

autem ratiocinatio fit eo q̃ hoc, cõmune sit plurium casuum, nam hoc significat quandoq; hic, quandoq; autem hunc, oportet autem vicissim significare: cum est quidẽ, hic. cum, esse autem, hunc. vt est Coriscus. esse Coriscum. & in fœmininis nominibus similiter: nam in omnibus similiter est, & esse: faciẽt differẽtiã. 88 ¶ Et quodam modo in his similis est solœcismus ijs redargutiõibus quę ꝓpter id q̃ nõ similia aut propter figurã, similiter dicũtur. nã queadmodum illic in rebus, sic hic in nominibus accidit solœcismũ facere. nam homo & albũ & res & nomẽ est. manifestum igitur quoniã solœcismũ tentandũ est ex dictis casibus colligere. Species igitur sunt hæ contentiosarum orationum, & partes specierum, & modi: qui dicti sunt.

¶ De occultatione sophistica & contra moleste respondentes. Cap. XIIII.

Differt autẽ nõ parũ si ordinẽtur quodã modo ea q̃ ad iterrogationẽ sunt: vt lateat q̃admodũ in dialecticis. deinceps igitur ex ijs quę dicta sunt, hæc primũ dicenda. 90 ¶ Est autẽ ad redarguẽdũ, vnum quidẽ, ꝓlixitas. nã difficile simul multa cõspicere. 91 ¶ Ad ꝓlixitatẽ vero quæ adducũtur elemẽtis, vtẽdũ. Vnũ quidẽ festinatio. nã tardiores minus præuidẽt. amplius autẽ ira & cõtẽtio. nã cõturbati minus possunt obseruare oẽs. 92 ¶ Elemẽta aũt iræ. Manifestũ quoq; eũ facere q̃ vult iniuste agere, & circa oĩa ĩpudentẽ esse. 93 ¶ Amplius ꝓmutatim interrogationes ponere: siue ad idem plures habeat aliquis orationes, siuẽ & q̃ sic & q̃ nõ sic. simul enim accidit aut ad plura aut ad cõtraria facere obseruationẽ. 94 ¶ Omnino autẽ oĩa quæ ad occultãdũ dicta sunt

pri⁹,vtilia etiã ad cõtẽtiosas orationes.nã occultatio latendi gratia est:latere autẽ deceptiõis.95 ¶Ad eos autẽ q̃ renuũt quæcũq; opinãtur esse ad orationẽ:ex negatione interrogãdũ,ceu cõtrariũ velit,aut etiã ex æquo interrogationẽ facere.nã cũ dubiũ est,q̃d vult sumere:minus insolescũt;96 ¶Et quãdo in partibus dederit quispiã singula inducẽti,vniuersale sæpe nõ interrogãdũ est.sed vt dato vtendũ.nã quãdoq; putãt & ipsi dedisse,& audiẽtibus quoq; apparet ,ppter inductiõis memoriã,veluti pinde atq; nõ interrogauerit vane.97 ¶Et in quib⁹ nõ nomine significatur vniuersale,similitudine tamẽ vtẽdũ est ad id q̃d expedit.nã latet similitudo plerũq;.98 ¶Et ad sumendũ ,ppositionẽ:cõtrariũ,oportet cõparãdo ĩterrogare.vt si debeat sumere quoniã oportet per omnia patri obedire:vtrũ per omnia oporteat obedire parentibus,an per omnia nõ obedire. & sæpe id:vtrũ multa cõcedendũ an pauca. ~~magis eni si necesse videbũtur esse multa.appositis ei iuxta se contrariis ; minora &~~ ~~maiora apparẽt,& peiora & meliora hominibus.~~ 99 ¶Valde autem & sæpe facit videri redargui,maxime sophistica calũnia interrogãtiũ:cũ nihil colligẽtes nõ interrogationẽ faciũt id q̃d est vltimũ.sed cõcludẽter dicunt veluti colligẽtes:non igitur hoc & hoc. 100 ¶Sophisticũ autẽ est & cum ponitur inopinabile:q̃d apparet postulare respõdere ,ppõsito,eo q̃d videtur ex principio,& interrogationẽ taliũ sic facere vtrũ tibi videtur.nã necesse est si sit ĩterrogatio ex quibus syllogismus;aut redargutionẽ,aut inopinabile fieri. cũ dat quidẽ redargutionẽ:cũ autẽ nõ dat,neq; dare videtur,fatetur inopinabile:cum vero non datvide-

ri autẽ fatetur:redargutionis simile. 101 ¶Amplius quemadmodum in rhetoricis:& in redargutionibus similiter contrarietates considerandũ,aut ad eas quę ab eodem sunt dictæ,aut ad eos quos confitetur bene dicere,aut agere. 102 ¶Amplius ad eos qui videntur tales,aut ad similes,aut ad plurimos,aut ad omnes.103 ¶Quemadmodum autem respondẽtes sæpe cum redarguuntur faciunt duplex,si debeat accidere redargutio:& interrogãtibus vtendum quandoq; illo,cõtra instantes:si sic quidem accidat,sic autem non:quoniã sic sumpserit,vt facit Cleophon in Mandrobulo.oportet etiam absistentes ab oratione reliqua argumentorũ diuidere,& respõdenti,si præsenserit.prius instare,& prædicere.104 ¶Argumentandum autem quandoq; & ad aliud ab eo quod dictum est,illud sumentibus:si non ad id quod propositum est habeat aliquis argumẽtari.quod Lycophron fecit dum propositum esset ex arte lyram commendare. 105 ¶Ad eos autem qui exigunt ad aliquid argumentari,postquam videtur oportere assignare causam dictis autem quibusdam obseruabilius quod vniuersaliter accidit in redargutionibus,vt dicat contradictionem:vt quod affirmauit negare,aut quod negauit affirmare sed nõ ꝙ contrariorum est eadem disciplina,vel non eadem.non oportet autem cõclusionem vt propositionẽ interrogare.quædam autem neq; interrogandũ est:sed vt concessis vtendum.Ex quibus igitur interrogantiones,& quomodo interrogandum in cõcertatorijs exercitationibus: dictũ est.

¶Primi Elenchorum Sophisticorum Aristotelis Finis.

¶SECVNDI ELENCORVM SOphisticorum Aristotelis, de vtilitate cognoscẽdi sophisticas orationes & apparatu ad eas diluendas. Cap. I.

DE responsione autem, & quomodo oportet soluere, & quid, & ad quam vtilitatem orationes huiusmodi prosunt: post hæc dicendũ. 2 ¶Vtiles ergo sunt ad philosophiam propter duo. primum quidem quia eæ quæ vt plurimũ propter dictionem fiunt; melius se habere faciunt ad id, quotupliciter quodque dicitur, & ea quæ similiter & quæ aliter in rebus accidunt & in nominibus. Secundum autem ad eas quæ per seipsum inquisitiones fiunt. nam qui ab alio facile captiosæ fallitur & id nõ sentit: & ipse quoq; a se id patitur persæpe. Tertium vero, & reliquum adhuc: ad gloriã eo quod circa omnia exercitatus esse videbitur & in nullo se inexperte habere. nam si is qui in orationibus est cõsocius, orationes vituperat cum nihil habeat quod determinet de vitiositate earum; dat suspitionem quod videri velit insolescere. nõ quia verum sit, sed propter imperitiã. 3 ¶Respõdentibus autẽ, quo modo obsistendũ sit, aduersum huiusmodi orationes, manifestũ: si quidem recte dicimus prius ex quibus sunt captiosæ ratiocinationes, & si, quę inquirendę sunt, superabũdãtias sufficiẽter diuisimus. 4 ¶Nõ est autem idem sumentẽ orationẽ videre, & soluere vitiositatẽ, & interrogãti posse occurrere celeriter. ¶Nã quod scimus,

ſępe tranſpoſitū ignoramus. Amplius autem quemadmodum in aliis:id quod citius & tardius,ex exercitatione fit magis,ſic & in orationibus ſe habet.quare ſi manifeſtum quidem ſit nobis immediati autem ſimus:priuamur oportunitatibus frequenter.

¶Accidit autem quandoq; ſicut in linearum deſcriptionibus. nam & illic ſoluentes quandoq; componere verum non poſſumus:ſic & in redargutionibus. nam ſcientes propter quid orationem accidit connectere:ſoluere tamen orationem impotes ſumus.

¶De apparēti ſolutione reſpōdētis. Cap.II.

Rimum igitur quemadmodū ſyllogizare dicimus opinabiliter quādoq; magis q̄ vere, eligere oportere ſic & ſoluēdū quādoq; magis opinabiliter q̄ ad veritatē.nā oīno aduerſus cōtentiaſos eſt reluctandū:non vt ad eos qui redarguūt, ſed qui redarguere apparent.non enim dicimus eos ſyllogizare.quare vt non videantur,emendandi ſunt.nam ſi redargutio eſt cōtradictio,nō ęquiuoca,ex quibuſdam:nihil opus eſt diuidere ad amphibolia & ęquiuocationem.non enim facit ſyllogiſmū.ſed nullius alterius gratia diuidendū eſt:niſi quia concluſio videtur redargutioni ſimilis. 6 ¶Non ergo redargui, ſed videri redargui cauendū eſt.eo ꝙ interrogat amphibola,& quæ propter æquiuocationē ſunt & quæcunq; aliæ huiuſmodi cauillationes quæ & veram redargutionem adumbrant,& redarguentem atq; non redarguentem incertū reddunt.nam,quia licet in fine cum cōcluſum fuerit dicere ſe,nō id ipſum quod affirmauit negare,ſed æquiuoce aut amphibolice, quāuis q̄ maxime cōtingit in idem ferat,incertum, ſi

redargutus est:incerum enim,si vera nunc dicit.si ve ro diuidens interrogasset æquiuocum, aut amphibolum:non incerta esset redargutio. quoniam requirunt,nunc quidem minus,prius autem magis, contentiosi sic vel non respōdere eum qui interrogatur, fieri potest. 7 ¶Nunc autem quia non bene interrogant inquirentes:necesse est vt respodeat aliquid is qui interrogatus est,emendans vitium interrogationis.quia diuisio sufficienter:vel sic,vel nō,necesse est dicere respondentē. 8 ¶Si autem aliquis putet secū dum æquiuocationem redargutionem esse:quodam modo non erit respondentē effugere quin redarguatur.nam in ijs quæ oculis subiecta sunt: necessarium quod affirmauit negare nomen,& quod negauit affirmare. 9 ¶Enimuero vt diluunt quidā, nihil prodest. nam non Coriscum aiunt esse musiscum & non musicum:sed hunc Coriscum musicum,& hūc Coriscum nō musicum.eadē namq; erit oratio Coriscum, ei quę est hunc Coriscum musicum esse, vel nō musicum quod simul affirmāt & negant. Sed fortasse non idem significāt,nam nec illic nomen quare in aliquo differt. Si autē hoc quidē simpliciter dicēdo Coriscū assignet:illi autē addat aliquē,aut hunc absurdū est. nihil enim magis q̄ alterū.vtrolibe eoꝝ nihil differt. 10 ¶Non sic igitur sed quia incertus quidem est qui nō determinauit ambiguitatē vtrum redargutus est vel nō redargutus,datum autē est in oratiōibus diuidere:manifestum ꝙ nō determinādo dare iterrogationē,& quidē simpliciter,peccatum est. quoniam & si nō ipse,tamē oratio redargutę similis est. 11 ¶Accidit autem sæpe videntes amphiboliā torpescere di-

quas dicimus quandoq; operæpreciũ magis efferre q̃ veras in cõtẽtiosis orationib⁹, & in ea. quæ ad duplex est, occursione. 13 ¶Respõdendũ autem in ijs quę videtur: esto, dicẽdo. nã & sic minime fiet redargutio. 14 ¶Si uero aliquid qđ inopinabile sit cogatur dicere: hic maxime addẽdum videri. sic enim neque redargutio, neque inopinabile videbitur fieri. 15 ¶Quia autẽ quo pacto petitur quod est in principio, manifestum putant omnino, si sint ꝓpinque, interimẽdũ, & nõ cõcedẽda esse vlla; peride ac si quod in principio est petat. 16 ¶Et quando aliquid tale postulauerit quispiam quod necessariũ quidẽ est accidere ex positione, sit autem falsum vel inopinabile: idem dicẽdũ. nam quæ ex necessitate accidũt eiusdẽ videtur esse positionis. 17 ¶Amplius quãdo vniuersale nõ nomine sumitur sed similitudine: dicendũ q̃ nõ sic, datũ est, neq; vt proposuit sumit. nam ꝓpter id fit sæpe redargutio. cũ autem ꝓhibetur his: ad id quod nõ bene ostẽsum est redeũdũ, obsistendũ autẽ secundum dictã determinationem. 18 ¶In ijs igitur quæ ꝓprie dicũtur nomini b⁹: necesse est respõdere, vel simpliciter vel diuidẽdo. 19 ¶Quæ autẽ subintelligentes ꝓponimus: vt quæcũq; nõ plane sed truncatim interrogantur; ꝓpter id accidit redargutio. vt putasne quicquid est Atheniensiũ: possessio est Atheniẽsiũ. sic. similiter autẽ & in alijs atqui homo est animalium sic. possessio igitur animaliũ, homo. nam hominem animaliũ esse dicimus: quia animal est. & Lysandrũ Lacedęmoniorũ: quia Lacedæmoni⁹ est. manifestũ igitur quoniã in quib⁹ obscurũ est quod ꝓponitur: nõ simpliciter concedẽdum. 20 ¶Quando vero

duobus existentibus cũ hoc quidem est, ex necessita te alterũ esse videtur, cum vero alterũ est, hoc non ex necessitate: interrogato vtroq;, oportet quod minus est dare. ¶Nam difficilius est colligere de plnribus.
21 ¶Si autem argumẽtetur quod huic quidem est contrarium, illi autem non est: si oratio vera sit, contrarium esse est dicendũ, at nomẽ alterius positũ nõ esse. 22 ¶Quoniã autẽ quædã quidẽ eorũ quæ dicũtur plures eũ qui nõ concedit falsum dicere aiunt, quædã autẽ nõ: vt quæcũq; ambigũt, vtrũ eñ corruptibilis vel immortalis sit anima animalium: non exploratum est multis, in quibus igitur incertũ est vtro modo soleat dici quod ꝑponitur vtrũ in ijs quæ sunt vt sentẽtiæ. vocãt eñ sentẽtias & veras opiniones, & totas negationes. vt diameter incõmensurabilis est.
23 ¶Amplius de quo verum dubitatur: transferens quispiã nomina maxime latebit in illis. nam quia incertũ est vtro modo se habet verũ: nõ videbitur sophistice agere. ꝓpter id autẽ ꝙ dubiũ: nõ videbitur falsum dicere. nã metaphora faciet orationẽ sine redargutiõe videri. 24 ¶Ampli⁹ quascunq; interrogationum ꝑsanserit aliquis ꝑinstãdum est, & prædicendum. nam sic maxime interrogãtem prohibebit.

¶De recta solutione loci. Cap. III.

QVoniam autem recta solutio est maifestatio falsi syllogismi, ob quãcunq; interrogationẽ accidat falsum, falsus autem syllogismus dicitur dupliciter. nã aut si collectum est falsum: aut si cum non est syllogismus, videtur esse syllogismus, erit & quæ nunc dicta est solutio: & apparentis syllogismi, ob quam videtur esse, interrogationum cor

rectio.quare contingit orationes syllogizantes quidem interimere:apparentes autem diuidentem soluere. 29 ¶Rursum autem quoniam syllogizantiũ orationum:hæ quidem verã,illæ autem falsam habent conclusionem.eas quidem quæ secundum conclusionem sunt falsæ:duobus modis cõtingit soluere. nam & eo ꝙ interimitur aliquid eorũ quæ interrogata sunt,& eo ꝙ ostenditur cõclusio,nõ sic se habere. 27 ¶Eas vero quæ secundum ꝓpositiones:eo quod interimitur quiddam solum.nam cõclusio vera est. 28 ¶Quare volentibus soluere orationem primum quidem inspiciendum si syllogizat, an non syllogizat,deinde vtrum vera sit conclusio an non vera: quatinus vel diuidentes vel interimentes soluamus. & iterum interimentes hoc modo vel illo: quẽadmodum dictum est prius. 29 ¶Differt autem plurimum & interrogantem & nõ: soluere orationẽ. nam preuidere quidem difficille est:per ociũ autem temporis, videre facile.earũ igitur quę ꝓpter æquiuocationem,& amphiboliã redargutionũ: aliæ quidem habent aliquam interrogationem plura significantem,aliæ autem cõclusionem multipliciter dictã vt in ea quidem quæ est silentia dicere:conclusio est duplex,in ea vero quæ est nõ cõscire scientem: vna interrogationum amphibola est. Et duplex quidem quandoq; est ens,quandoq; non est ens: & quãdoq; significat duplex, hoc quidem ens, illud vero non ens. 30 ¶Quibuscunque igitur in fine est multiplex: nisi prius sumpserit contradictionem, non fit redargutio. vt in eo quod est cæcum videre. nam sine contradictione non fit redargutio

¶Quibuſcunq; vero in interrogationibus:nõ necel ſe eſt prænegare quod duplex eſt. nã nõ ad hoc ſed ꝑpter hoc fit oratio. 31 ¶In principio igitur ad du, plex & nomẽ & orationẽ ſic:reſpondendum:ꝙ eſt vt ſic,eſt autem vt nõ.vt de eo quod eſt ſilẽtia dicere:ꝙ eſt vt ſic,eſt autem vt nõ.& quæ expediunt:agendũ. ſunt autem quæ ſic:ſunt autem quæ nõ.nã expediẽ, tia dicuntur multipliciter. 32 ¶Si autem lateat: in fine addẽdo interrogationi,corrigẽdum eſt ne ſilẽtia dicere.nõ tamen eos qui ſilent. 33 ¶Et in ijs autem quæ ſe habent quidẽ multipliciter in ꝓpoſitionibus, ſimiliter nõ putas cũ ſciũt,ꝙ ſciunt.ſic,ſed nõ ſic ſciẽ tes.non enim eſt idem:ꝙ nõ eſt cõſcire, atq; ſic qui, dem nõ eſſe ſcientes. 34 ¶Et omnino obluctãdum eſt tametſi ſimpliciter colligatur ꝙ nõ rem quã dixit negauit:ſed nomen.quare id non eſt redargutio. 35 ¶Manifeſtum autem & eas quæ ſunt ꝑpter cõpoſi tionem & diuiſionem:quomodo ſoluendum.nã ſi di uiſa & cõpoſita oratio aliud ſignificat cũ cõcluditur: cõtrariũ dicendũ.Sunt autẽ huiuſmodi oẽs orationes ſecundum cõpoſitionem,& diuiſionẽ. Putaſne quo vidiſti tu hũc percuſſum:illo percuſſus eſt hic. & quo percuſſus eſt:illo tu vidiſti. 36 ¶Habet quidam ali, quid etiam dubiarum quæſtionum:quãuis ſit ꝑpter cõpoſitionẽ.nam non eſt duplex,ob id quod eſt ſecũ dum diuiſionem,nõ enim eadem oratio fit diuiſa & cõpoſita.ſiquidem ora & hora ſecundum accentum ꝓlata ſignificãt aliud:ſed in ſcriptis quidem idem no men,cũ ex eiſdem elemẽtis ſcriptũ ſit & ſimiliter. & illic autem iam ſigna faciunt,ꝓlata nõ eadem.quare nõ duplex quod propter diuiſionem eſt. manifeſtũ

autem quoniã nõ omnes redargutiones propter du-plex:ficut quoniã dicunt. Diuidendum igitur & qui reſpondet.non idem eſt enim dicere videre oculis, percuſſum:& dicere oculis percuſſũ,videre. Et Euthydemi oratio.Putaſne vidiſti tu nunc exiſtentes in Pyreo naues,cũ in Sicilia ſis.Et rurſum putaſne malum ſutorem bonum eſſe.ſit autem quis bonus ſutor malus quare ſutor malus. Putaſne quorum ſcientiæ bonæ,bonas eſſe diſciplinas,mali autem bona diſciplina,igitur bona diſciplina malum.attameu & malum,& diſciplina malum.quare mala diſciplina,malum. Putaſne verum dicere nũc quoniam tu factus es.factus es ergo nunc. An aliud ſignificat diuiſum. verum enim dicere nunc,ꝙ tu factus es:ſed non,nũc tu fact⁹ es. Putaſne vt potes & quæ potes:ſic & ipſa facies.non citharizans autem habes poteſtatem citharizãdi.citharizabis igitur non citharizans.Annon huius habet poteſtatem,vt nõ citharizãs citharizet. ſed cum non facit hoc:vt faciat.37 ¶Soluunt autem quidam id & aliter.nam ſi dedit vt poteſt facere:non dicunt accidere nõ citharizãtem citharizare.nõ enim omnino vt poteſt facere datum eſt facere.non idem autem eſſe vt poteſt:& omnino vt poteſt facere.Sed manifeſtum quoniã nõ bene ſoluunt. nam orationũ omnium quæ propter idem : eadem ſolutio . eadem autẽ non accõmodabitur ad omnes, nec omnino ad interrogatas:ſed eſt ad interrogãtem, & non ad orationem.38 ¶Propter accẽtum autem orationes nõ ſunt,neq; in ijs quæ ſcribuntur:neq; in ijs quæ dicuntur,præterꝗ ſi quæ paucæ fiunt. vt hic:putaſne eſt quod habitas,domus.ſic nunquid, ne eſt quod ha-

bitas: negatio eius est quod habitas. sic. dicebas autem, ne esse quod habitas domũ. negas igitur te habitare domũ Quomodo autẽ soluendũ est, palam. nõ enim idem significat grauiter & acute prolatum.

39 ¶Manifestum autẽ & in ijs quæ fiũt ꝑpter id ꝙ vt eadẽ dicũtur ea quæ nõ sunt eadẽ, quo pacto obsistẽdũ: eo ꝙ habemus genera prædicamẽtorum. nã hic quidẽ dedit interrogat⁹ nõ esse aliquid eorũ quæ quid est significant: ille vero ostẽdit quidem esse aliquid eorũ quæ sunt ad aliquid, vel quãtitatis, videntur autem quid est significare propter dictionem. vt in hac oratione. Putasne contingit idem simul facere & fieri. nõ. at vero videre simul & videri idem & secũdum idẽ contingit. Putasne est aliquid eorũ quæ sũt pati facere. nõ. nonne igitur secatur, vtitur, operatur similiter dicuntur: & omnia quidẽ pati significãt. rursum autem currere, videre similiter sibijnuicẽ dicuntur. veruntamen videre operari aliquid est, quare & pati aliquid simul etiam & facere. Si autem aliquis illic dãs nõ cõtingere simul idẽ facere & pati, videre & videri dicat possibile, nõdũ redargutus est si non dicat videre facere aliquid: & videri pati. indiget enim hac interrogatione: sed ab audiente opinatur datum esse, cũ & secare facere aliquid & secari fieri aliquid dedit, & quæcunq; alia similiter dicuntur. nam reliquũ ipse addit qui audit, veluti similiter dictum. illud autem dicitur quidem nõ similiter: videtur autem ꝑpter dictionem. Idẽ autem accidit hic quod in æquiuocationibus. putat enim in æquiuocis inscius orationũ: quã dixit negare rem, non nomen. ideoque adhuc indiget interrogatione, si ad ynũ aspiciẽs di-

cat æquiuocū.sic enim dāte:erit redargutio . Similes autē & hæ orationes illis.si quod quis habēs, postea nō habet,amisit nā vnū solū amittēs calculū: nō habbit d ecē calculos.An quod nō habet quidē, prius hbēs,amisit:quātū autē habet vel quot,nō necesse est tot amittere interrogās igitur quod habet; colligit in eo quot.nā decē,aliquot.si igitur dixisset a principio,si quot quis nō habet pri⁹ habēs: putasne amisit tot.nullus vtiq; dedisset:sed aut tot, aut horū aliquid.Et qm̄ dabit aliquis quod nō habet.nō em̄ habet vnū solū calculū.An non dedit quod non habuit sed vt nō habuit.nā solū,nō qđ significat,neq;quale neq; quātū:sed vt se habet ad aliqd,vt ꝙ nō cū alio. Quemadmodum si dicat:putasne quod non aliquis habet dabit nō annuēte autē.interroget sidabit quis aliquid cito,qui nō habet cito.astruēte autē: colligat ꝙ dabit quis quod nō habet. & manifestū quoniam nō syllogizauit.nā cito nō est quod dare: sed hoc modo dare.quo autē modo non habet:dabit aliquis. vt quod delectabiliter habet,mœste dabit. Similes autem & huiusmodi orationes.Putasne quā nō habet: manu percutiet quis.aut quē non habet:oculo videbit.nō enim habet vnum solum oculū. 40 ¶Soluūt autem quidam dicētes & ꝙ habet vnum solum oculum,& aliud quidlibet qui plura habet. quidā autem & vt ꝙ habet accepit.dedit enim vnū solum hic calculum,& hic habet,dicunt, vnum solum ab hoc calculum.accepit enim ab hoc ergo vnū solū habet hic calculum alij autem statim interrogationem interimentes,quia cōtingit quod nō accepit habere. vt vinū accipiētem suaue,si corrūpatur in acceptione: ha

bere aere. Sed quod dictum est prius: hi omnes non ad orationem, sed ad hominem soluunt. nam si esset hæc solutio: dãtem oppositum non possibile esset soluere. quemadmodum & in aliis: vt si est quidẽ quod est, est etiam quod non est solutio. si simpliciter det dici, concludit: si autem non concludit, non erit solutio In prædictis autem, omnibus datis non dicimus fieri syllogismum. 41 ¶ Amplius autem & hæ sunt ex huiusmodi orationibus. Putasne quod scriptu m est: scripsit quis. scriptum est autem nunc quod tu sedes falsa oratio, erat autem vera cum scribebatur. igitur simul scribebatur falsa & vera. Nam falsam vel veram orationem vel opinionem esse: non quod, sed tale significat. nam eadem ratio, & in opinione. Et putas quod discit discens: hoc est quod discit. discit autẽ aliquis quod est tarde, celeriter. Non igitur quod discit: sed vt discit dixit. Et putas quod ambulat aliquis pessundat. ambulat autem totum diem. An non quod ambulat: sed quando ambulat dixit: nec cũ cyphũ quis bibat: quod bibit. sed ex quo Et putas quod quis sciuit inueniens vel discens sciuit: quorũ autem hoc quidem inuenit, illud autem didicit: ambo hæc neutrum. An hæc quidem omne: quod autem non omne, Et quoniam est quis tertius homo a se, & ab vnoquoque. Nam homo & omne comne: non hoc aliquid sed quale quid vel ad aliquid vel aliquo modo vel huiusmodi aliquid significat. Similiter autem & in hoc, Coriscus & Coriscus musicus, vtrum idem an alterum. Nam hoc quidem hoc aliquid: illud autem quale quid significat quare non est idem exponere. Exponere autem non facit tertium hominem

sed idipsum quid est cōcedere.non enim erit hoc aliquid esse id quod Callias & id quod homo est neque si quis expositū non id quidē quod hoc aliquid esse dicat,sed idem quod quale:nihil referet. nam erit a multis vnum quiddā:vt homo.manifestū ergo quoniā non dandū hoc aliquid esse quid quod cōmuniter prædicatur de omnib⁹,sed aut quantū,aut quale aut ad aliquid,aut aliquid talium significare. 42

¶Omnino autem in quæ propter dictionem sunt ō rationibus:semper per oppositū erit solutio quam ꝓ pter quod est oratio.vt si propter compositionē oratio,solutio diuidendo.si autem propter diuisionem, componendo.Rursum si propter accentum acutum grauis,erit solutio.si vero propter grauem, acutus. Si autē propter æquocationē est:oportet oppositum nomen dicendo,soluere.vt si animatū accidit dicere negādo non esse:manifestū ꝙ est inanimatū.si vero inanimatū dixit,hic autē animatū colligat: dicēdum ꝙ est inanimatū.Similiter autem & in amphibolia.Si autem secundū similitudinē dictionis, oppositū erit solutio.putasne quod non habet, dabit aliquis. An non quod non habet.sed vt non habet. vt vnum solum calculū putasne quod scit discens vel inueniens scit.attamen non quæ scit.& si quod ambulat,pessū dat.non tamen quando similiter autem & in alijs.

¶De diluēdis argutijs accidentis. Cap.IIII.

D illas vero quæ propter accidēs, vna qdē solutio est ad omnes.nā quia indeterminatū est quādo dicendū de re:cū quippiā accidenti inest.& in quibusdā quidē videtur & dicunt,in aliquibus autem non dicunt necessariū esse dicendū igitur

peccati manifestatio, solutio est. ¶ Nam possibile est ostendere quempiã, q falsum quidem syllogizauit: propter quod autẽ nõ ostẽdere, vt zenonis orationẽ quod non est moueri, quare & si quis conetur colligere vt ad ipossibile, peccat: & si millies syllogiszet. non enim est hæc solutio. nam erat solutio, manifestatio syllogismi falsi, ppter quod falsus. si igitur non syllogizauit, q̃uis aut verum aut falsum conetur colligere illius manifestatio, solutio est. Fortasse autem & id in quibusdã nihil prohibet accidere: verum ĩ his nec hoc videbitur. nam & Coriscum q Coriscus, cognoscit: & veniẽtem: q veniens. cõtigere autem videtur idem cognoscere & nõ, vt q album qdem cognoscere: q autem musicum, nõ cognoscere, sic enim idem cognoscit & nõ cognoscit: sed nõ secundum idem veniente m autem & Coriscum: & q veniens, & q Coriscus, cognoscit. 46 ¶ Similiter autem peccãt & q soluunt quoniam omnis numerus paucus: vt ij quos diximus, vtpote qui cum non conclusum est, id omittentes: verũ conclusum essedicunt, omnia enim esse & multũ & paucum dicentes: peccant. 47 ¶ Quidam autem & duplici soluunt syllogismos. vt quoniam tuus est pater, aut filius, aut seruus. Attamen manifestum quoniam si eo quod multipliciter dicitur, apparet redargutio: oportet nomen vel orationem proprie esse plurium. hunc autem esse huius filium. nemo dicit proprie si dominus est filij. sed propter accidens compositio est, putasne est hoc tuum. sic est autem hoc filius. tuus igitur filius, quia accidit esse & tuum, & filium: sed nõ tuum filiũ. Et esse aliquid malorum bonum. nam prudentia est disciplina malorũ.

Hoc autem horum esse non dicitur multipliciter, sed possessio. si quidem fortasse multipliciter. nam & hominem animaliũ dicimus esse, sed nõ possessionem. & si quid ad mala dicitur vt aliquorũ, propter id malorum est: sed nõ hoc malorũ. propter id igitur quod aliquo modo, etiã simpliciter apparet quanquã cõtigit fortasse bonũ esse aliquid malorũ dupliciter: non tamẽ in oratione hac. sed magis: si quod mãcipiũ, sit bonum mali. fortasse autẽ, neq; sic. non enim si bonũ est & huius, bonum huius simul. verum, neque hominem dicere animalium esse: dicitur multipliciter. non enim si aliqd significam⁹ auferentes, id dicitur multipliciter. nam & dimidium dicentes versus da mihi. Iliada significamus, vt itam pande dea.

¶De solutione sex vltimorum locorum extra dictionem. Cap. V.

E As vero quæ sunt ꝓpter id ꝙ pręcipue: illud autem vel qua, vel vbi, vel aliquo modo vel ad aliqd dicitur & nõ simpliciter: soluendum est cõsiderãdo cõclusionẽ ad cõtradictionẽ, si cõtigit horum aliquid passas esse. ¶Nam cõtraria, & opposita, & affirmationẽ & negationẽ: simpliciter quidem impossibile ĩesse eidem. qua autẽ vtrunq;, vel ad aliquid, vel aliquo modo: vel hoc quidẽ qua, illud autẽ simpliciter nihil ꝓhibet. quare si hoc quidem simpliciter. illud autẽ qua: nõdũ est redargutio. hoc autem in cõclusine considerandũ, ad contradictionem. 49

¶Sunt autem huiusmodi orationes omnes id habentes: putasne contingit quod non est esse. attamen non est aliquid id quod non est. Similiter autem & quod est non erit. nam non erit aliquid cum sunt.

Nunquid contingit eundem simul bene iurare & peierare Nunquid possibile est simul eidem, suadere & dissuadere. 50 ¶An neq; esse quid, & esse idem. quod autem non est, nõ si est quid: etiam est simpliciter. ¶Neq; si bene iurat id quidẽ, & qua: necesse est & bene iurare. nam qui iurat se peieraturum: bene iurat, peierans hoc solum: at non bene iurat. Neq; qui dissuadet suadet: sed secundum quid suadet. Similis autem ratio est & de eo quod est mentiri eundem simul & verum dicere. sed propter id ꝙ non est facile inspicere vtrum quis assignet simpliciter veracẽ esse, vel mendacẽ: difficile apparet. Prohibet autem eundem, nihil simpliciter quidem esse mẽdacem, qua autem veracem. vel alicuius esse veracem aliquem, veracem autem non, similiter autem & in ad aliquid, & vbi, & quãdo. omnes enim huiusmodi orationes propter id accidũt. 51 ¶Putasne sanitas, vel diuitiæ bonum. attamen insipiẽti, & nõ recte vtenti nõ bonum ergo bonum & nõ bonum. Est ne sanum esse, vel potestatem habere in ciuitate bonũ. verũtamen est quãdoq; non bonum. idem igitur eidem bonum & non bonũ. ¶An nihil prohibet quod simpliciter est bonum huic non esse bonum. aut huic quidẽ bonum: at non nunc, vel non hoc in loco bonum. ¶Putasne quod non vult sapiẽs, malum: amittere autẽ nõ vult bonum, malum igitur bonum. ¶Non enim idem est dicere malum est bonũ & amittere bonum Similiter autẽ & quæ de fure est oratio. non enim si malum est fur: etiã capere est malum, ergo vult malum, sed potiꝰ bonum. nam capere bonum est. Et ægritudo malum est: sed non amittere ægritudinem malum. Putasne

iustum iniusto,& quod iuste eo quod iniuste: magis eligēdū est,sed mori iniuste magis est eligendum Putasne iustum est sua habere queq;. quæ autē aliquis adiudicabit secūdū opinionē suam & si sit falsa, sua sunt ex lege.idem igitur iustum & iniustum. Et vtrū oportet iudicare eum qui iusta dicit an qui iniusta.at vero eum qui iniuriam passus est,iustum est abunde dicere quæ passus est.ea autem erant iniusta.¶Non enim etsi pati aliquid iniuste eligendum:id quod est iniuste eligibilius q̃ quod iuste, sed simpliciter quidē quod iuste.hoc autē nihil prohibet si iniuste an iuste. & habere sua queq; iustū aliena autē non iustū. iudicium vero hoc iustum esse nihil prohibet vt quod sit secundū opinionē iudicātis. nō enim si iustū est hoc modo vel huic,& simpliciter iustū est. Similiter autē & quæ iniusta sunt:nihil ꝓhibet dicere ea,iustū esse. nō enim si dicere iustū est,necesse est iusta esse. sicut nec si est vtile dicere,vtilia similiter autē & in iniustis quare non si quæ dicūtur iniusta,qui dicit iniusta cō uicitur.dicit enim quæ dicere est iusta, simpliciter autem & quæ pati iniusta.52 ¶Ijs autem q̃ ꝓpter diffinitionem fiunt redargutiones queadmodū dictum est prius;: obsistēdum considerantibus cōclusionē ad cō tradictionē.vt sit idem & secundum idē & ad idem. & similiter,& in eodem tēpore. Si vero in principio interroget:non cōfitendum. quoniā impossibile est idem esse & duplū & nō duplum,sed dicēdū non sic vt forte sit redarguere cōfitentē. 53 ¶Sunt autē omnes hæ orationēs ꝓpter hoc.Putas qui nouit quodq; ꝙ quāque cognouit rem:& qui ignorat similiter. cognoscēs autem quis Coriscū ꝙ Coriscus,ignorabit ꝙ

musicus.quare idem cagnoscit & ignorat. Putasne quadricubitũ tricubito maius. fieri enim potest ex tricubito quadricubitũ secũdũ longitudinẽ maius autem minore maius. idem igitur eodem secundũ idẽ maius & minus. 54 ¶ Illa vero quæ fiunt ꝑpter id ꝙ petũt atq; sumũt quod in principio: si interrogãti quidẽ manifestũ sit, non dãdũ, neq; si ꝓbabile sit dicẽtem esse veracem. si autẽ lateat: ignorantiam ob vitiositatem taliũ orationũ ad interrogãtem retorquẽdum, tanq̃ nõ redarguentem. nã redargutio sine eo est, quod est in principio. deinde datũ est, non vt eo vteretur: sed vt ad illud colligeret contrariũ. vt in nõ semotis redargutionibus. 55 ¶ Et eas quæ ꝑpter cõsequẽs sunt cõiectãtes: in ipsa oratiõe mõstrãdũ est autem duplex sequentiũ cõsequẽtia. aut enim vt particulare sequitur vniuersale. vt hominẽ animal. postulãt enim si hoc cum illo: & illud esse cum hoc, aut secundũ oppositiones. nã si huic est illud cõsequẽs: & opposito oppositũ. ꝑpter quod & Melissi oratio. nam si genitũ est, habet principiũ: ingenitũ postulat nõ habere principiũ. quare si ingenitũ est cœlũ: & infinitũ. id autem nõ est. ecõuerso enim cõsequentia. 56 ¶ Quæcunq; autẽ propter id ꝙ additur aliquid colligũt: cõsiderãdũ si, eo sublato, accidit nihil minꝰ impossibile. deinde id manifestãdum. & dicendũ ꝙ dedit nõ tãq̃ videretur, sed vt ad orationẽ. quo vero vsus est. nihil ad orationem. 57 ¶ Ad eas autem quę plures interrogationes vnam faciunt: statim in principio determinãdum est. ¶ Nam interrogatio vna est: ad quam vna responsio est. quare neq; plura de vno neq; vnũ de pluribus: sed vnũ de vno affir. nan-

dum vel negandũ. Sicut autẽ in æquiuocis quãdoq; quidem ambobus, quãdoq; neutri ineſt. quare cum nõ ſimplex eſt interrogatio, ſimpliciter reſpõdentibus nihil accidit pati. ſimiliter & in his. qando igitur plura vni, vel vnum pluribus ineſt vel nõ ineſt: ſimpliciter danti, & hoc peccato peccanti nihil cõtrariũ accidit. ¶Quãdoq; autẽ huic quidẽ ineſt, illi autem non, aut plura de pluribus. & eſt vt inſint ambobus, eſt autẽ vt nõ inſint rurſum. quare id cauendũ. Vt in his orationibus, ſi hoc quidẽ eſt bonũ, illud autẽ malum: ꝙ verum eſt dicere quoniam hæc bonum & malum. & rurſum: neq; bonum neq; malum. non enim ineſt vtrũq; vtriq; quare idem bonum & malum, & neq; bonum neq; malum. Et ſi vnumquodq; ipſum ſibi idem eſt & alijs diuerſum, quoniã non alijs eadẽ ſed ſibi, & diuerſa eiſdem: ipſa ſibimet diuerſa & eadem. Amplius ſi bonum quidẽ malum fit, malum autem bonum: duo vtiq; fient. Et duorum & inæqualiũ vtrunq; ipſum ſibi eſſe æquale. quare æqualia & inæqualia ipſa ſibi. 58 ¶Incidunt autem hæ orationes & in alis ſolutiones. nã ambo & omnia, plura ſignificant. nõ igitur idẽ preter nomẽ accidit affirmare & negare. id autẽ nõ erat redargutio. ſed manifeſtũ quoniam ſi nõ vna interrogatio plures fiant, ſed vnũ de vno affirmet aut neget: id nõ erit impoſſibile.

¶Dilutiones nugationis & ſolœciſmi. Cap VI.

IN illis autẽ q̃ deducũt ad idẽ frequenter dicere: manifeſtũ ꝙ nõ dãdum eorũ quę ad aliquid dicũtur ſignificare aliquid ſeparatas per ſe prędicationes. vt duplũ: ſine eo quod eſt dimidij ꝙ ineſſe apparet. nã & decem in deficiẽtibus vno ad decẽ,

& facere in nõ facere, & omnino in negatione affirmatio.non tamen si quis dicat hoc nõ esse albũ:dicit idem albũ esse, duplũ autem neq; significat aliquid fortasse,quemadmodũ neq; quod in dimidio quod si forte significat:attamen non idẽ & cõiunctũ. neq; scientia in specie.vt si est medicina sciẽtia,ipsum qđ cõmune.illud autẽ erat scientia scibilis. In ijs autem quæ per se ostẽdũtur prędicatis:id dicẽdũ ꝙ nõ idẽ est seorsum & in oratione quod ostẽditur. nã cauum cõmuniter quidẽ idẽ significat in simo & curuo : additũ autẽ,nihil prohibet hoc quidẽ naso illud autem cruri significare & nihil differt dicere:nasus simus, & nasus cauus. Amplius nõ dãda est dictio secundũ rectum.falsum enim est.nã non est simũ nasus cauus: sed nasi hoc vt passio.quare nihil est absonum:si nasus simus est nasus habens cauitatem nasi. 60 ¶De solœcismis autem propter qđ apparent accidere: diximus prius.quo modo autem soluendum : in ipsis orationibus erit manifestũ.Omnes enim huiusmodi volunt cõstruere.Putas quod dicis quippiam vere esse:etiam est illud vere. dicis autem quippiam lapidẽ esse est igitur quippiam lapidem. An dicere lapidem non est dicere quod sed quem, non hoc sed hunc. si igitur dicat aliquis.putas quem vere dicis est istũ. nõ videtur Romane loqui. quemadmodum neq; si dicat:putas quã dicis esse, est iste.lignum autem dicere iste,vel quęcunq; neq; masculinum neq; fœmininũ significãt:nihil refert.quare etiã non fit solœcismus: si quod dicis esse,est istud. lignum autem dicis esse: est igitur lignum istud.lapis autem & iste, masculini habent declinationem. Quod si quis dicat putasne

ſte,illa eſt. deinde rurſum. quid autem nonne iſte eſt Coriſcus. ita dicat.eſt igitur illa : non collegit ſoloeciſmum, ſi Coriſcus etiã nõ ſignificet idem quod illa. non dat autem qui reſpondet: ſed oportet hoc preinterrogare. ſi autem neq; eſt neq; dat non collegit neq; in eo quod eſt eſſe aliquid, neque ad eum qui interrogatus eſt. Similiter igitur oportet & illic lapidem ſignificare iſte. ſi autem neque eſt neq; datur: non dicenda concluſio. apparet autem eo quod diſſimilis caſus nominis. ſimilis appareat. Putaſne verum eſt dicere quoniam iſta eſt id quod eſſe ais eã: eſſe autem ais aſpidem. eſt igitur iſta aſpidem. An non neceſſe eſt, ſi non iſta, aſpidem ſignificat ſed aſpis: aſpidem autem iſtam. neque ſi quem dicis eſſe iſtum eſt iſte. dicis autem iſtum : eſſe Cleonem. eſt igitur iſte Cleonem. non enim eſt iſte Cleonem. dictum eſt enim quoniam quem dico iſtum eſſe, eſt iſte nõ iſtum, neq; enim romane dicetur hoc pacto interrogatio dicta. Putas, iſtud ſcis: iſtud autem eſt lapis. ſcis igitur lapis. An non idem ſignificat iſtud in eo quod eſt putas iſtud ſcis. & in hoc, iſtud autem lapis. ſed in primo quidem hũc: in poſteriore autem hic. Putaſne cuius ſciẽtiam habes: ſcis illud. ſcientiã autẽ habes lapidis. ſcis igitur lapidis. An huius quidem lapidis, dicis: hunc autem lapidem. datum eſt autem cuius ſcientiam habes illud ſcis : nõ illius ſed illud. quare non lapidis, ſed lapidem. Quod igitur huiuſmodi orationes non colligunt ſoloeciſmum, ſed apparent & propter quid apparent & quomodo eſt obſiſtendum illis, eſt manifeſtum ex ijs quę dicta ſunt.

¶ De oratione facili, dificili & acuta. Cap. VII.

OPortet autem intelligere quoniam omniũ orationum aliæ quidem ſunt faciles cõſpici:aliæ autem difficiliores propter id ꝙ & in aliquo ſubdole decipiunt audiẽtem:cum frequenter eædẽ illis exiſtãt.nam cãdem orationem oportet vocare: quæ propter idẽ fit.eadem autem oratio alijs quidẽ propter dictionem alijs autem propter accidẽs: alijs vero propter aliud videbitur eſſe.quia vnumquodq; tranſlattium non ſimiliter eſt manifeſtum. 62

¶Quemadmodum igitur in ijs quæ ſunt propter æquivocationem,qui modus videtur eſſe ineptiſſimus, captioſarum ratiocinationum : hæc quidem & quibuſlibet ſunt manifeſta, nam & orationes pene ridiculoſæ ſunt omnes propter dictionem. Vt vir fererebatur curru in ſcalas. vbi venit ſeruus apud Cercam.Et Boreas purus ne.non certe.perdit enim pauperem & ementem. Et vtra boum ante pariet, neutra : ſed retro ambæ. putaſne eſt Euarchus, non certe : ſed Apollonides. eodem autem modo & aliarum fere quam plurimæ illa autem & peritiſſimos videntur latere. ſignum autem horum quoniam contendunt ſæpe de nominibus. vt vtrum idem ſignificent de omnibus ens & vnum an aliud, alijs enim videtur ſignificare ens & vnum: alij autem zenonis orationem & Parmenidis ſoluunt, eo quod multipliciter dicant vnum dici & ens. 63 ¶Similiter autem & propter accidens & aliorum ſingulum quodque. aliæ quidem orationes erunt facile videri : aliæ vero difficiliores. & ſumere in quo genere. & vtrum redargutio, an non redargutio : non facile ſimiliter in omnibus eſt

64 ¶Est autē acuta oratio: quæ dubitare facit maxime. mordet enim hæc maxime. dubitatio autem est duplex. hæc quidem in syllogizātibus: quā eligat qs interrogationū. illa autem ī cōtensiose sustinenntib⁹ quo modo dicat quis ꝓpositum. 65 ¶Quapropter in ijs quę syllogizāt: acutiores orationes īquirere magis faciunt. est autem ea quæ syllogizat quidem, oratio acutissima si ex q̄ maxime apparentibus q̄ maxime ꝓbabile interimit. nā cū vna oratio sit trāsposita cōtradictione, omnes similiter habebit syllogismos. semper enim ex probabilibus similiter ꝓbabile interimet aut cōstruet. quaproter dubitare necessarium est. 66 ¶Maxime igitur talis acuta: quæ ex æquo cōclusionem facit interrogationibus. secūda autem quæ ex oībus similibus. hæc enim similiter faciet dubitare quæ interrogationum interimenda est. id autem difficile est. nā interimendum quidem: quid aūt interimendū, dubiū. 67 ¶Contentiosarū autem acutissima: quę primū statim dubia est vtrū syllogizat an nō. vel vtrū ꝓpter falsum an diuisionem solutio. secunda autem aliarum quæ manifesta quidē ꝙ propter diuisionem vel interemptionem est. nō tamen est exploratū per cuius interrogationū interemptionem vel diuisionem, soluenda est: scilicet vtrū ꝓpter cōclusionem, an ꝓpter aliquā interrogationū id est. 68 ¶Quādoq; igitur nō syllogizās oratio facilis est: si sint valde inopinabilia, vel falsa quæ sumtūur quādoq; autem nō digna despici. nam quando deest aliqua taliū interrogationum, de qua oratio & ꝓpter quā est. & qui nō sumit illā, & colligit inepta est ratiocinatio. quādo autem eorū quę extrinsecus nō despi

cienda vllo modo:sed oratio quidē iusta, interrogās autem nō ꝑbe interrogauit.69 ¶Et est sane soluendū quādoq; quidē ad orationē, quādoq; autem ad interrogātē & interrogationē: quandoq; vero ad neutrum horū: similiter & interrogādum & syllogizādum est & ad positionē, & ad respondentem, & ad tēpus: quando fuerit pluris temporis egens solutio, quam præsentis temporis, quo disputatur, ad solutionem.

¶Epilogus octo præcedentium & duorum præsentium librorum. Cap.VIII.

EX quod igitur & ex quibus fiunt iis qui dispu tāt captiosæ ratiocinationes, & quo modo ostendemus falsum, & inopinabilia dicere faciemus, amplius autem ex quib⁹ accidit syllogismus, & quomodo interrogandum & quis ordo interrogationum insuper autē ad qd sunt vtiles huiusmodi omnes orationes, & de respōsione simpliciter ei, & quo modo soluendum est orationes & syllogismos: dicta sint de omnibus a nobis hæc reliquum autem est de eo quod a principio erat ꝓpositum ad memoriam reuocātes, quippiā de ea re sub breuitate dicere, & finem imponere dictis. Præmisimus igitur, inueniendi facultatē quādā ratiocinatiuā de ꝓposito ex iis quæ sunt q̄ probabilissima. id enim op⁹ est dialectices secundū se, & tentatiuæ. Quia autē preinstruitur quis ab ea ꝓpter sophistices vicinitatē, vt nō solum experimētu possit sumere dialectico more, sed etiam quasi scientifico: propter id nō solum dictum negotij officium posuimus orationem posse sumere, sed etiam vt orationem sustinentes tutemur positionem perq̄ pro babilissima simili modo. causam autem diximus

huius qa & ,ppter id Socrates iterrogabat:sed nõ respõdebat.cõfitebatur eñ se nõ scire.manifestũ autẽ est in prioribus ex quot, & ad quot id erit:& vnde idonei erimus horum.adhuc autem quomodo interroganda vel ordinanda quæstio omnis.& de responsionibus & solutionibus quæ sunt ad syllogismos.patefactum est autem & de alijs quæcunque huiusce disciplinæ sunt orationes .præter hæc autem & de captiosis ratiocinationibus pertractauimus quemadmodum diximus iam prius.ꝙ igitur nacta sũt finem sufficienter ea quæ proposuimus: manifestum.

¶Peroratio. Cap.IX.

OPeræprecium autem est nos nõ latere quidnã accidit circa hoc negocium.nam eorũ quæ inueniuntur omnium,quæ quidem ab alijs sumpta sunt prius:elaborata paulatim incrementum sumunt ab illis qui postmodum accipiunt quæ autem ab initio comperiuntur:paruum in primis sumere solent incrementum, attamem vtilius multo,eo,quod postea ab alijs fit,accremento. maximum enim fortasse principium omnium:vt dicitur. quare & difficillimum.quãto enim potestate validissimum : tanto mole minimũ,difficillimũ est videri.eo autem comperto:facile est adijcere,coaptareq; reliquũ. Quod & circa rhetoricas orationes accidit. pene autem & circa alias artes omnes nam qui principia inuenire: omnino ad exiguum quid perduxerunt. qui autem nunc celebriores habentur: vendicãtes a multis, velut ex successione particulatim colligentes, sic auxerunt.Tisias quidẽ post priores. Thrasymachus vero post Tisiam ,Theodoru s autem post hunc, & mult

multas coadunauere partes quapropter nihil mirũ si in amplum quidem creuerit ars. Huius autem negocij non hoc quidem erat exploratum, illud autem nõ erat: verum nihil ipsius, prorsus erat. nam eorum qui circa litigiosas orationes erant mercenarij: similis quidem doctrina, Gorgiæ negocio. orationes enim hi quidem rhetoricas, illi autem interrogatiuas docebant ed scere: in quas sæpius incidere solebant alternatim vtrorumq; adinuicem orationes. quapropter velox quidem. vtpote quæ sine arte, erat doctrina discentibus ab illis. non enim artem, sed quæ ab arte sunt dantes: arbitrati sunt loqui erudite. perinde ac si quis disciplinam dicat se tradere vt non doleãt pedes deinde sutoriam quidem non doceat. neque vnde possint comparari talia: det autem quam plurima genera omnimodorum calceorum. hic profecto profuit ad vsum: artem autem nõ tradidit, Et de rhetoricis quidem erant multa & antiqua dicta: de syllogismis autem omnino nihil habuimus prius aliud qc quam quod diceremus. quam mora perquirentes, multo tempore insudauerimus. Si autem videtur ex considerationibus nostris, vt ex ijs quæ sunt ex principio, hæc habere disciplina sufficienter supra alia negocia quæ ex traditione inducta sunt: reliquum erit omnium vestrum, vel eorũ qui audierint hoc op9, omissa quidem artis, venia dignari, inuenta autem, multa prosequi gratia,

FINIS.

uuod Henr. ct. Dria specifice co firmamus aut pro
iatiby et por. hyrij et A. / iquit n. A. 3o
Cap. primi topico dria cu est generalis cu genere
ordinanda est Daro intelligere ut e speciale et
equaliter topi/ Cap. 2o Loco 2i iquit Dria n.
semper de equalibus aut de pluribus qz species de
porphyrius et i communitaribus tradidit discrimen
iter Drias et specie iquit a plius Dria quide ipla
ribus sepe speciebus cogi da tott et paulo i fetis traides
Discrimé iter Drias et propriu aute Dria est
cm come quide de pluribus speciebus De sepe vero
porphyrius hiis verbis concedere Dari Drias quae
de unica tm specie predicari Nota ea iabro ... aliqd
predicatu accntute De de subiecto quecuque essentiale predic
de predicato accntate Dicunt de primo subiecto ut hi accntate
est albus et album essentiale coloratu quia hic accntate est
coloratus Dixerat n se fore transfirmatu

ua in est logis Repleti
porpore nato Repleti

Respondentibus

a [illegible] quod [illegible]

[illegible] poni in praedicamentis nihil aliud est [illegible]

[illegible] [illegible] / Dicimus

[illegible] res [illegible] non [illegible] praedicam[illegible]

[illegible] poni in praedicamento cum ratio[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] et [illegible] infinito [illegible] [illegible]

[illegible] complexe et significare et [illegible]

[illegible] ponuntur in praedicamento dr principale

[illegible] materiale [illegible] [illegible]

[illegible] Ratio [illegible] faciens fidem — nota

[illegible] sunt praedicamenta [illegible] per [illegible] sufficiens

[illegible] praedicamentum praedicatur de subiecto primo

[illegible] praedicatur de [illegible] quod dicit aliquid

[illegible] de sua essentia et sic est substantia [illegible]

[illegible] de eo denominative [illegible]

[illegible] et [illegible] illud [illegible] substantia [illegible]

[illegible] absolute [illegible] [illegible]

[illegible] est dupl. / aut oritur [illegible]

[illegible] et sic est quantitas [illegible]

[illegible] et sic est qualitas [illegible]

que est [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] in substantia comparata ad aliquod

[illegible] ad aliquod extrinsecum

extrinsecum [illegible]

[illegible] ad substantiam [illegible] comparatione [illegible]

[illegible] comparatione [illegible]

[illegible]

est [illegible] ab [illegible] [illegible] nihil aliud est [illegible] de substantia [illegible] de aliquo

124 [illegible]

[illegible] affirma[illegible]

principium agendi et sic est [illegible]

aut [illegible] materia quae est principium patiendi et sic est passio [illegible]

[illegible] extrinsece comparatur [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible] adiacens [illegible] [illegible]

[illegible] applicatum simul [illegible] sic est

habitus [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Tertius reducitur ad cesare per impossibile et ferio ad [illegible]

[illegible] primo reducitur ad ferio frisesomorum ad celarent